

HORIA SIMA

DOCTRINA LEGIONARĂ

Editura Mișcării Legionare
Madrid, 1980

Introducere

Scrierea de față tratează doctrina Mișcării Legionare.

Primul lucru care trebuie avut în vedere când se întreprinde o asemenea cercetare este de a stabili marginile subiectului, de a se preciza ce anume intră în cuprinsul lui. Pentru că nu toate declarațiile, afirmațiile, cugetările Întemeietorului Mișcării fac parte integrantă din patrimoniul ei doctrinar. Există o serie de idei mai puțin caracteristice, care reflectă vicisitudinile istorice prin care a trecut neamul nostru și față de care Mișcarea a trebuit să ia atitudine. Anticomunism, antiiudaism, antipoliticianism, nu sunt decât accidente în dezvoltarea ideologică a Legiunii. Dispărând cauzele care le-au provocat, vor dispărea și atitudinile mai sus amintite, ca efecte ale lor. Pentru a înțelege această serie de anti, trebuie să le raportăm la situațiile politico-naționale, specifice care le-au dat naștere, chestiune pe care am lămurit-o într-un studiu publicat în 1958 : *Actualitatea Căpitanului*.

Doctrina legionară, în fundamentele ei ultime, este o nouă concepție asupra lumii și vieții. Corneliu Codreanu nu s-a imobilizat într-o atitudine pur negativă, nu s-a mulțumit să combată numai relele care măcinau vigoarea neamului nostru, ci a oferit acelor care l-au urmat, o nouă perspectivă a existenței. Numai această parte pozitivă și creatoare din gândirea Căpitanului, numai acest fond inalterabil de idei, insensibil la schimbările istorice, poate să figureze, cu depline drepturi, într-un studiu închinat doctrinei legionare. Restul, fără a-i tăgădui necesitatea sau importanța, trebuie așezat în cadrul trecător al programelor politice.

Pentru elaborarea doctrinei legionare, trebuie să ne adresăm scrierilor rămase de la Întemeietorul Mișcării Legionare, Corneliu Zelea Codreanu și de la colaboratorul său cel mai apropiat, Ion I. Moța. Întrepătrunderea spirituală și intelectuală

dintre Căpitan și Moța este așa de perfectă încât ceea ce unul afirmă, celălalt întregește sau dezvoltă. Mai sunt și alți gânditori legionari –Corneliu Georgescu, Alexandru Cantacuzino, Vasile Marin, Puiu Gârcineanu, Mihail Polihroniade, Vasile Christescu –de o valoare excepțională, dar pentru o cât mai exactă circumscriere a fenomenului legionar, pentru a nu-l expune la variante de interpretare, este neapărat necesar să rămânem la lăsământul doctrinar al lui Codreanu și Moța.

La întocmirea acestei lucrări m-a călăuzit gândul să dau expresie unitară cugetărilor lor, răspândite în mai multe publicații sau transmise pe cale orală și consemnate de alți legionari. Această sinteză doctrinară e realizabilă datorită faptului că viziunea Căpitanului nu e o concepție străină de existența mea și a tuturor legionarilor. Ne-am împletit viața cu idealul legionar, ne-am hrănit sufletește din seva lui și ne-am maturizat politic și spiritual odată cu etapele de dezvoltare ale Legiunii. Doctrina legionară expusă în această carte nu e o construcție de câțiva ani, ci s-a acumulat și limpezit progresiv în suflet, chiar de când am pășit pragul Legiunii. Ea este transmisia vie a unui crez, însușit în cursul a nenumărate lupte și încercări. Nu întreprindem acest studiu cu ochii unui străin. Expunem tezele fundamentale ale unei concepții de viață care a crescut în propria noastră conștiință. Concepția Căpitanului reprezintă în același timp și propriul nostru stil de viață și al întregii generații care l-a ascultat și urmat chemarea. Suntem așa-zicând în doctrină și nu facem altceva decât să expunem într-o formă sistematică propria noastră experiență despre marile adevăruri legionare.

Doctrina legionară nu este o schemă rece de idei. Nu s-a creat rațional și n-a existat la origine sub un sistem de gândire, care apoi, prin efectul propagandei, să cucerească aderenți și să fie adoptat ca bază ideologică a unei organizații. În stadiul ei inițial, doctrina legionară a existat ca stare de spirit, pe care Corneliu Codreanu a fixat-o în câteva propoziții : credința în Dumnezeu, încrederea în misiunea noastră, dragostea dintre

legionari și folosirea cântecului ca mijloc de manifestare a noii spiritualități.

Această nouă orientare spirituală în viața neamului nostru, această nouă atitudine în fața vieții, nu e creația exclusivă a lui Corneliu Codreanu și a mănunchiului de prieteni cu care a întemeiat Mișcarea. Ea s-a plasmuit din energiile creatoare ale întregului neam și este expresia acțiunii convergente a mai multor factori: *“Legiunea, în adâncul ei, -mărturisește Corneliu Codreanu- în acea stare de spirit nevăzută, n-am creat-o eu. Ea este rezultatul unei conlucrări. Ea s-a născut din contopirea următoarelor elemente :*

1. Aportul nostru de simțire.
2. Aportul de simțire a altor români.
3. Prezența în conștiința tuturor a martirilor neamului.
4. Îndemnul pământului patriei și
5. Binecuvântarea lui Dumnezeu.

Pe măsură ce Mișcarea s-a dezvoltat, s-a simțit nevoia să se precizeze impulsul inițial din care a luat naștere. Explicația rațională a fenomenului legionar nu crează însă nimic nou pe plan spiritual. Piatra din capul unghiului fusese pusă. Primele principii n-au variat în esență. Doctrina fixează numai în simbolurile minții și dă circulație intelectuală unei stări de spirit preexistente.

Marea însemnătate a lui Corneliu Codreanu constă în faptul că a captat efervescența politică și spirituală a generației lui, momentul generației de la 1922 s-ar fi destrămat în aspecte politice minore. La chemarea Căpitanului a răspuns o întreagă generație, aceea care s-a ridicat în țara noastră după întâiul război mondial, confirmând cu ampla ei adeziune justetea concepției legionare. În câțiva ani, Mișcarea a depășit cadrul restrâns al unei generații, pentru a lua proporțiile unei revoluții naționale, spre care s-au îndreptat apoi toate nădejtile de mântuire a neamului nostru.

Generația crescută în duhul Căpitanului a intrat în luptă cu o totală dăruire de sine. Nici o generație românească nu a însemnat în etapele ei de maturizare un dramatism mai covârșitor, o problemă a existenței mai chinuitoare și un simț al răspunderii mai ascutit. Din elementele de elită ale acestei generații puține se mai găsesc astăzi în viață. Aproape toate au căzut împlinind legea elitelor, care cere tuturor care se socotesc în rândurile ei să alerge acolo unde primejdia este mai mare pentru Neam și Creștinătate.

Jertfa lor cutremurătoare, legată de adânci dureri omenesti, devine mai plină de înțeles, prin acceptarea ei conștientă. Moartea lor nu a fost o moarte întâmplătoare, ci mărturia supremă a unui sens de existență. Ei au murit pentru a pune temelie unei lumi mai bune și mai drepte. Sufletul lor, purificat în văpaia sacrificiului suprem, iluminează până la mari depărtări cărările neamului nostru.

Dacă încercăm acum să facem un bilanț al doctrinei legionare, adică ce “oameni noi” a creat în realitatea vieții, e suficient să pomenim pe Moța. Dacă o doctrină a dat un singur exemplar de talia lui Moța, dacă s-a gândit un singur legionar cum să trăiască și să moară după modelul legionar întrevăzut de Căpitan, atunci această doctrină și-a dovedit viabilitatea. S-a făcut dovada supremă că a creat un om nou, capabil să trăiască în spiritul acestui crez și să se jertfească pentru el.

Dar în afară de Moța au existat ilustre figuri legionare care au urmat același drum al onoarei naționale și al sacrificiului pentru Neam și Hristos. Alături de ei, mii și mii de legionari necunoscuți au băut din “*același ulcior al vieții*” și s-au împărtășit din aceeași moarte. Jertfa miilor de legionari anonimi, care, într-o apariție meteorică și-au încheiat viața lor pământească, e tot atât de vrednică să fie relevată, pentru că aceștia au mers atât de departe cu sacrificiul lor încât n-au pus preț nici pe cunoașterea lui în istorie.

Originile acestei lucrări, cum am spus și mai înainte, trebuie căutate în experiența intimă a celui ce o scrie. E doctrină legionară trăită de un legionar. Este proiecția reflectată a propriei

lui vieți legionare. Cum însă viața celui ce-o scrie a avut o amploare neobișnuită, prin funcțiile și responsabilitățile ce le-a exercitat rând pe rând, el a avut prilejul să-și confrunte trăirea lui legionară cu o mulțime de alte experiențe ale destinului și vieții legionare.

Eram la Eforie, pe țărmul Mării Negre, în vara anului 1928, când Ionel Belgea mi-a atras atenția asupra deosebirii dintre antisemitismul cuzist și legionarism. Făceam parte din același cuib și preocupările noastre se desfășurau paralel, fiind amândoi studenți la Filozofie. Nu mi-a spus decât atât : *“Legionarismul este cu totul altceva”*. La insistențele mele să-și precizeze ideea, n-a putut să-mi dea nici o lămurire în plus. Nu știa nici el mai mult. *“Vei vedea mai târziu”*. El anticipase cu câțiva ani dezvoltarea doctrinară a Legiunii. Inteligența lui sclipitoare pătrunsese până în miezul lucrurilor și se manifesta prin intuiții intelectuale. El izbutise să surprindă gândirea Căpitanului în faza de germinație și a putut să-mi dea, dacă nu o explicație, cel puțin o indicație. Când a apărut *Cărticica Șefului de Cuib*, în 1933, lucrurile erau clare. Ipoteza lui Belgea, a unei alte perspective a luptei naționaliste decât a cuzismului, se verificase. Acel moment a fost pentru mine ca o revelație și un punct de plecare pentru cercetări ulterioare.

În afară de Ionel Belgea, au mai fost și alții de la care mi-am îmbogățit sufletul cu elemente de doctrină legionară. Adeseori o simplă imagine, un cuvânt căzut în cursul unei discuții, o observație judicioasă, au fost suficiente ca să-mi descopere noi aspecte ale fenomenului legionar. Cu unii dintre ei, cu cei asaltați de neliniști metafizice, am avut schimburi de opinii lungi și rodnice, privitor la structura Mișcării și substanța ei inalterabilă. Amintesc în primul rând pe Constantin Stoicănescu, apoi pe Niculae Petrașcu, Augustin Micu, Afilon Dorca, Horia Cosmovici, Crișu Axente, Emil Bulbuc, Grigore Manoilescu, Traian Puiu, Mircea Dimitriu și Mircea Mușetescu. Am învățat apoi mult de la marii dispăruți Corneliu Georgescu, Ion Banea, Vasile Marin, Vasile Christescu, Iordache Nicoară, Puiu Gârcineanu, Alexandru Cantacuzino, Iancu Caranica.

Rezultatele doctrinare la care ajunge un legionar, fie prin efort personal fie îmbogățindu-și experiența cu învățăturile altor legionari, nu constituie însă doctrina legionară. Ele reprezintă numai o dispoziție interioară, o cheie, pentru a înțelege textele rămase de la Căpitan și Moța. Din propria noastră viziune rămâne doctrină legionară numai ceea ce rezistă la acest examen, la această confruntare cu izvoarele ei. Restul trebuie să cadă, oricât de interesante ne-ar părea ideile noastre, fiind un adaus subiectiv.

Evident, fiecare legionar își poate lua îndrăzneala să spună ceva, să completeze sau să dezvolte anumite aspecte ale doctrinei legionare. Concepția de viață a Mișcării nu e încheiată și nici nu se poate încheia, deoarece nu e un sistem de gândire osificat, o doctrină moartă. Ea se găsește în permanentă stare de creație, ea este o neliniște perpetuă pentru a smulge noi sensuri existenței. Înainte mergătoarea doctrinei e starea de spirit a Legiunii, care se exprimă printr-o multiplicitate de activități, inclusiv cea intelectual-interpretativă. Acesta e fenomenul legionar propriu-zis, această dinamică a spiritului în luptă cu realitățile. Cum spiritul creator nu se poate stinge niciodată, rezervele lui fiind inepuizabile, tot astfel expresia lui doctrinară nu se poate fixa definitiv. Doctrina legionară este o doctrină deschisă, expansionistă, și de aceea, ca să nu ne rătăcim, trebuie permanent să raportăm propriile noastre investigații la textele de bază. Niciodată nu trebuie să spunem: *“Ce-a spus Căpitanul și Moța, a fost pe vremea lor. Acum sunt alte vremuri”*. Ce-au spus ei formează cadrul doctrinei legionare, marile ei arcuiri, și nu se mai poate schimba. Numai în interiorul dimensiunilor lor de gândire avem voie să aducem aportul nostru de cugetare și totdeauna cu grija ca să se potrivească cu ansamblul. Ca la o catedrală, care, după ce a fost plănuită și terminată de meșteri, poate fi împodobită de sculptori și pictori.

În această lucrare, cum va vedea cititorul, prezentăm un material nou. Noi perspective, noi deschideri de domenii, noi filoane, o doctrină legionară mai dezvoltată, dar tot atât de bine va putea observa că toate “înnoirile” nu sunt decât implicații ale

afirmațiilor de bază. Sub formă potențială, aceste adaosuri preexistă în primele principii, așa cum ele au fost formulate de Căpitan și Moța. Nu am făcut un pas fără să-l consultăm pe Căpitan și să avem acoperirea lui. Am mers înainte, dar pe făgașul indicat de el.

Căpitanul n-a mai avut timp să dea concepției lui ultimele retușări, pentru că dușmanii i-au luat viața înainte ca volumul al doilea din *Pentru Legionari* să fie întocmit și publicat. Marea Crimă a avut loc între alte tragedii și acest efect că ne-a lăsat orfani de un imens și neprețuit tezaur doctrinar. La sfârșitul primului volum, el anunță cuprinsul celui de-al doilea ; în afară de continuarea istoricului Mișcării, el își mai propunea să trateze problemele sociale și statale din România și să intervină cu noi considerații asupra "*omului nou*". Din planul de lucru ce și l-a făcut referitor la al doilea volum, rezultă că se gândea la întregiri și dezvoltări ale doctrinei expuse în primul volum.

Bazați pe această indicație, am socotit de datoria noastră să contribuim la completarea doctrinei legionare, atât cât ne ajută puterile, ținând seama de uriașa distanță ce separă pe urmașul lui la conducere de Întemeietor.

Am pus multă pasiune în acest studiu, vrăjit de nebănuitele perspective ce le deschide minții omenești doctrina legionară, și nu am ocolit nici o greutate din textele Căpitanului, chiar când era mai prudent, pentru a nu turbura anumite sectoare de opinie, să nu facem caz de ele. Concepția de viață a Căpitanului, admirabil împletită cu cugetările lui Moța, formează un corp de doctrină, încât dacă o cărămidă este scoasă de la locul ei, întreaga construcție se năruie. Fidelitatea față de Căpitan înseamnă în primul rând fidelitate față de concepția lui despre lume și viață, căci din ea derivă apoi toate celelalte fidelități, de ordin politic, statal, social, cultural și chiar sistemul de organizare al Mișcării.

Folosirea Sfintei Scripturi pentru legitimarea doctrinei legionare nu trebuie să surprindă pe cititor și nici să-l inducă în eroare, crezând că ne-am apucat să facem teologie. Orice doctrină cu pretenții de a reforma societatea are nevoie de un

fundament metafizic, de un mănunchi inalterabil de principii. Democrația și-a întemeiat existența pe credința infailibilității rațiunii, comunismul are la bază filozofia materialistă, național-socialismul pleacă de la dogma rasistă, iar fascismul s-a proiectat în mistica Statului. Mișcarea Legionară și-a căutat izvoarele în creștinism.

Specificul Mișcării Legionare, cum remarcă Puiu Gârcineanu, este că reprezintă o mișcare "*structurată religios*". A fi structurată religios, nu înseamnă a fi religie, confesiune sau sectă, cum ne-au acuzat unii răuvoitori, ci a căuta soluții de tip creștin problemelor politice, economice și sociale. Și, în genere, a da o îndrumare creștină societății omenești pe toate planurile. Politica nu poate fi despărțită de religie. Politica reprezintă prelungirea firească a religiei în domeniul realităților sociale. Creștinismul trebuie încorporat total societății și mai ales în aceste momente de dezorientare și anarhie mondială, el trebuie să devină motorul revoluției moderne.

Mișcarea apărând în epoca noastră, este necesar să-i precizăm și poziția doctrinară față de curente filozofice moderne. Doctrina legionară aparține tipului de filozofie a existenței, dar de o specie aparte, neîntâlnită la alți reprezentanți ai ei, bazată pe o esență-existență, cum vom explica în cursul lucrării, și fără a fi tributară vreunui dintre sistemele cunoscute sub acest nume. Ea s-a dezvoltat independent de gândirea apuseană, neavând alte izvoare de inspirație decât Evanghelia și geniul neamului nostru. Nu facem această afirmație pentru a ne conforma unei direcții filozofice la modă, ci pentru că nicăieri ca în textele sacre nu a fost mai exaltată persoana umană. Omul, cu aspirațiile lui creatoare, se află în centrul de proiecție al creștinismului. Tot astfel, dacă în cursul expunerii ne referim la anumiți filozofi, aceasta nu trebuie interpretată că ne-am avânta pe urmele filozofilor. Numele sau ideile pomenite sunt simple puncte de reper pentru înțelegerea anumitor capitole. Fără îndoială ar fi o aventură intelectuală îndrăznească confruntarea doctrinei legionare cu diferitele sisteme filozofice. Suntem convinși că am ajunge la rezultate surprinzătoare. Dar această

incursiune în alte filozofii constituie o încercare aparte, care nici n-ar putea fi întreprinsă atâta vreme cât doctrina legionară nu era reunită într-o formă convenabilă.

HORIA SIMA

30 Noiembrie 1978

PARTEA ÎNTÂI

INDIVIDUL

I. OMUL NOU

Pentru a cunoaște și a aprecia un organism politic nu e de-ajuns să analizăm manifestările lui exterioare, aflate într-o stare de continuă prefacere, ci trebuie să străbatem dincolo de această zonă a nestatorniciilor, până la ființa lui lăuntrică, până la conceptul său immanent. Atitudinile unui partid sau mișcări politice nu pot rămâne staționare, pentru că trebuie să se orienteze clipă de clipă, după modificările ce intervin în câmpul realităților sociale, după noile constelații care se ivesc între oameni. Sub învelișul acestui *panta rei* al politicului, vom descoperi o constantă de valori, un mănunchi de idei și energii cu caracter de permanență, care tind să se realizeze în societate în măsura îngăduită de prezența și rezistența altor forțe. Numai înțelegerea acestui cadru ideologic intim ne ridică la justa interpretare a unui fenomen politic.

Mișcării Legionare trebuie să-i aplicăm același diferențial. O informație sigură asupra ei nu se poate obține decât după recunoașterea esențialului legionar. Nu putem așeza pe același plan de examinare elemente de valoare inegală ; acelea care aparțin organic Mișcării și care alcătuiesc în totalitate substratul ei spiritual și altele de mai puțină însemnătate, legate de conjuncturile politice, impuse adeseori de forța unor împrejurări care depășeau mijloacele de reacție. De altă parte, elementele de categoria a doua, atitudinile politice propriu-zise, nici nu-și dezvăluiesc întreaga lor semnificație, fără de prealabila delimitare a spiritualității legionare. O cercetare mărginită la aceste elemente nu poate duce la rezultate mulțumitoare, pentru că activitatea politică a Legiunii nu e altceva decât expresia unei efortări continue de a realiza idealurile ei, de a da întruchipare concepției vii din sufletul legionarilor. Numai cine stăpânește perspectiva integrală a Mișcării poate să urmărească și linia ei

politică, să evite concluziile false și să ajungă astfel la o judecată realistă asupra trecutului ei..

Ideea fundamentală a doctrinei legionare este crearea unui om nou în mijlocul colectivității românești, care să constituie punctul de plecare al unei mari transformări spirituale în viața neamului nostru. Acest individ, înzestrat cu calități de erou, va avea misiunea să trezească energiile amorțite ale neamului, să-l ridice din starea de suferință în care se zbate și să-l îndrepte pe căile indicate de mărirea și onoarea lui națională. Toate încercările de a îmbunătăți soarta poporului nostru – mișcări, partide, curente de opinie, programe, doctrine, forme de stat- care ignoră realitatea sufletească a oamenilor, sunt neputincioase în fața gravelor probleme naționale și nu pot decât să multiplice numărul decepțiilor și să mărească neîncrederea în forțele națiunii. *“Strigați în toate părțile –răsună cuvântul îngrijorat al lui Corneliu Codreanu- că răul, mizeria, ruina ne vin de la suflet. Sufletul este punctul cardinal asupra căruia trebuie să se lucreze în momentul de față. Sufletul individului și sufletul mulțimii”.*

În cartea lui de căpetenie *Pentru Legionari*, repetă cu mai multă insistență și durere același avertisment: *“Țara aceasta pierde din lipsă de oameni, nu din lipsă de programe. Aceasta este părerea noastră. Că, deci, nu programe trebuie să creăm, ci oameni noi... De aceea piatra unghiulară de la care pornește Legiunea este omul, nu programul politic. Reforma omului, nu reforma programelor politice”.* Potrivit gândurilor ce le exprimă Corneliu Codreanu, **adevărata luptă a Mișcării Legionare nu se desfășoară în sfera rivalităților politice, ci se poartă înlăuntrul sufletului omenesc.** Realizarea obiectivelor politice ale Mișcării nu e posibilă decât în măsura în care *“omul nou”* învinge pe cel vechi în fiecare dintre noi și astfel iluminarea ce s-a produs în sufletul nostru se extinde în toate ramurile vieții naționale. Mișcarea Legionară, înainte de a fi o mișcare politică, îndeplinește o înaltă funcție educativă în viața neamului nostru, *“are mai mult caracterul unei mari școli spirituale”, “în care dacă va intra un om, la celălalt capăt va trebui să iasă un erou”.*

Școala “*omului nou*” funcționează oriunde există activitate legionară. Toate manifestările Legiunii și toate împrejurările în care se găsește cineva prins în decursul luptei legionare devin tot atâtea probe selective pentru puterile sufletului său. Succesele sau insuccesele de pe scena politică sunt trecătoare, dar ceea ce rămâne într-adevăr durabil și mărește patrimoniul spiritual al neamului sunt biruințele sufletului asupra lui însuși. Mult mai de preț decât o înfrângere sau o victorie momentană sunt reacțiile care s-au petrecut în conștiința omului și dacă dintr-o mare furtună s-a desprins un singur caracter luminos, lupta nu a fost zadarnică și rodul nu va întârzia să se ivească

X

Ce reprezintă conceptul de “*om nou*”? În ce direcție tinde să dezvolte educația legionară noua făptură românească ? Omul nou este într-adevăr –așa cum ar vrea să-l exprime cele două cuvinte- o apariție nemaiîntâlnită în istoria neamului nostru ? Urmărește Mișcarea Legionară să creeze un tip de existență românească ruptă de toate legăturile trecutului și zidită numai din năzuințele demiurgice ale viitorului ? O astfel de presupunere nu numai că nu are nimic de-a face cu concepția legionară, dar o tăgăduiește în întregime. Omul nou mărturisit de Legiune este “*omul creștin*” actualizat în cadrul istoriei românești. El a fost vestit lumii acum 2000 de ani de însuși Fiul lui Dumnezeu în decursul existenței Sale pământene. Ca numărătoare de ani este vechi de două milenii, dar ca noutate spirituală, ca putere de rodnicie în suflete, e plin de avânturi revoluționare și se bucură de strălucirea unei veșnice tinereți. Omul nou este dramatica trăire a unei generații, care simte crescând în sufletul ei imboldul de a se apropia de Dumnezeu, de a regăsi calea care duce spre El, descoperind-o, după multe rătăcirii și deznădejdi, în întoarcerea la adevărurile fundamentale ale vieții, în reînvierea virtuților eterne ale sufletului omenesc, așa cum ele strălucesc în viața Mântuitorului și împodobesc învățăturile Lui. Această direcție creștină în crearea omului nou a fost întipărită Legiunii din cel

dintâi ceas al existenței sale. Primele începuturi de viață legionară au fost formulate de Corneliu Codreanu în patru propoziții fundamentale, dintre care cea dintâi era credința în Dumnezeu. *“Toți credeam în Dumnezeu. Nu era nici un ateu printre noi. Cu cât eram mai încercuiți și mai singuri, cu atât preocupările noastre se ridicau mai mult spre Dumnezeu și spre contactul cu morții noștri și ai neamului. Aceștia ne dădeau o tărie invincibilă și o seninătate luminoasă în fața tuturor loviturilor”*. Ion Moța a lămurit substratul creștin al Mișcării de la primul număr al revistei *“Pământul Strămoșesc”*, organul de informație și doctrină al noii grupări politice, într-un articol intitulat atât de semnificativ *La Icoană* : *“Întunericul patimilor nu va putea niciodată cristaliza un focar de lumină salvatoare. Iar ceea ce căutam și dorim noi din toată ființa noastră, e lumina, e înstăpânirea din noi a vieții așa cum a voit-o Dumnezeu : viața de adevăr, dreptate, virtute... Eu sunt calea, adevărul și viața, e sentința neclintită a lui Iisus. Deci la El, la Dumnezeu, la harul Său am alergat, pentru a primi scânteia vieții pe care s-o redăm neamului nostru...”*. Aceste rânduri, deși scrise în perioada luptelor din tinerețe, sunt iluminate de mari hotărâri interioare și dezvăluiesc o conștiință creștină viguroasă și plină de sentimentul răspunderii. Sprijinul pe care îl caută Ion Moța în învățătura creștină, pentru a zidi apoi pe această temelie întregul edificiu legionar, nu are sensul generic al unei îndepărtate filiații de idei cu creștinismul, ci este o trăire cutremurătoare a lui, un efort intens și permanent de a-l primi în sufletele noastre și de a-l răspândi în tot ce are el mai adânc și mai consecvent cu viața Mântuitorului. *“Care este măsura creștinătății noastre, -se întreabă Ion Moța într-un articol de mai târziu, scris cu prilejul Crăciunului din 1936, atunci când fiorul sfânt al marei jerfe pe care avea să o îndeplinească, îi inunda tot mai mult ființa, -după ce cunoaștem că sufletele noastre s-au apropiat de Dumnezeu ?... răspunsul nu poate fi numai un interogatoriu asupra formelor și legilor respectate, un examen tehnic asupra conformării la ceea ce e mai mult exteriorul doctrinei creștine : ai furat, ai nedreptățit, ai respectat poruncile*

în ceea ce au ele formal, normativ, de reglementare a raporturilor cu semenii. Ci vom fi întrebați dacă a fost ceva viu sufletește în noi, vom fi întrebați ce disoluții sufletești s-au întâmplat în noi și ce reconstrucții interioare pe un alt plan, de jefă și de prefacere vie... Viu, sufletește viu, ce s-a elaborat în viața noastră interioară ? Ce biruințe asupra poverilor omenești am raportat noi, spre a putea să ne simțim astăzi mai apropiați de Mântuitorul care se naște ? Măsura învierii noastre interioare, măsura creștinătății noastre vii, eu o văd mai ales în măsura jertfei personale, liber, cu dragoste și cu elan consimțite... Jertfa este măsura creștinătății noastre". Omul nou postulat de Căpitan ca "piatra unghiulară a Legiunii", nu se poate naște, așadar, decât acolo unde spiritul creștin a rodit în forma lui cea mai pură. Numai ca urmare a acestui proces de încreștinare interioară se dezvoltă și calitățile eroului așezat în slujba neamului. Atributele sale naționale sunt nedespărțite de ființa lui creștină și prind rădăcini în suflet numai după gradul de asimilare a lumii creștine. În viziunea lui Corneliu Codreanu, legionarul trebuie să fie "un om în care să fie dezvoltate, până la maximum, toate posibilitățile de mărire omenească ce se află sădite de Dumnezeu în sângele neamului nostru. Tot ce-și poate imagina mintea noastră mai frumos ca suflet, tot ce poate rodi rasa noastră mai mândru, mai înalt, mai drept, mai puternic, mai înțelept, mai curat, mai muncitor și mai viteaz, iată ce trebuie să ne dea școala legionară ! Acest erou, acest legionar al vitejiei, al muncii, al dreptății, cu puterile lui Dumnezeu înfipite în suflet, va duce neamul nostru pe căile mării lui".

X

Modelul de legionar întrevăzut de Căpitan cere transformări lăuntrice atât de adânci și o îmbinare de însușiri atât de armonioasă încât numai puțini, foarte puțini pot să-l atingă în etapa lui finală. Nu orice individ care-și face apariția în rândurile Mișcării devine în mod automat și purtătorul spiritualității ei. Mișcarea Legionară este o aspirație spre perfecțiune, iar

legionarul devine viu, adică dă un conținut numelui său, numai în măsura în care face progrese pe drumul desăvârșirii interioare. Dacă legionarul, sub identitatea lui cea mai aleasă, s-ar ivi pe o arie întinsă în mijlocul poporului românesc, atunci fără îndoială că fenomenul ar lua proporțiile unei revoluții spirituale. Această măreață privește a transfigurării spirituale a unui popor întreg, pe care o întrezărește departe de tot în viitorul românesc Căpitanul, îi dă dreptate să afirme că un astfel de moment, dacă s-ar împlini aievea, ar da altă înfățișare istoriei noastre. *“Poate să iasă din ea (din școala legionară-n.n.) ceva mare, cum n-a mai fost, care să frângă în două întreaga noastră istorie și să pună temeliile începutului unei istorii românești”*. Cuvintelor acestora, interpretate disociat, ar putea să li se altereze sensul de către cititori nefamiliarizați cu doctrina legionară, atribuind lui Corneliu Codreanu dorința de a vedea Mișcarea desprinsă de trecutul neamului nostru și înstrăinată de munca și direcția de manifestare a generațiilor anterioare. Am arătat cu ajutorul mărturiilor luate din Căpitan și din Moța ce semnificație are noțiunea de “om nou”. E o răscolire a tuturor energiilor creatoare ale poporului nostru, cu ajutorul celei mai mari forțe spirituale cunoscute până azi de omenire : învierea creștină. Această nouă eră a istoriei românești, pe care o simte Căpitanul apropiindu-se din negura vremurilor, ar însemna momentul neașteptat de mare și de frumos, în care valorile creștine, prezente în conștiința neamului nostru, încă de la originile lui, dar turburate astăzi de scepticismul vremii, ar înregistra o ascensiune nebănuită, ar împodobi cu darurile lor mii și mii de suflete românești și ar înviora astfel din temelii întreaga viață națională. Momentul în care neamul, cu ajutorul harului ceresc, ar deveni conștient de puterile “sădite de Dumnezeu în sângele lui” și de linia pe care trebuie să și-o statornicească de acum înainte destinul său.

Din cauza suportului creștin al doctrinei legionare, am fost învinuiți, adeseori, de adversarii noștri că am fi mai mult o mișcare religioasă, care nu s-ar deosebi prea mult de toate acele curente, secte și organizații eclesiastice desprinse ca niște așchii de trunchiul bisericii. Oricât de sumar s-ar interesa cineva de

doctrina Mișcării, și nu de la început pornit să o defăimeze, poate să se convingă, fără greutate, cât e de falsă această părere. Mișcarea Legionară nu urmărește să înnoiască creștinismul, ci să înnoiască națiunea. Ea nu vrea să creeze un *creștin nou*, ci un *român nou*. Creștinismul, atât sub aspectul trăirii interioare, cât și ca valoare doctrinară și sacramentală, s-a transmis oamenilor prin mijlocirea Bisericii lui Hristos. Biserica a fost instituită de Mântuitorul ca să păstreze și să răspândească moștenirea Lui spirituală : de la această realitate intangibilă purcede și Mișcarea la înnoirea sufletului românesc, restaurarea chipului strălucitor al *“omului creștin”* din noi. Legionarii cred în misiunea mântuitoare a Bisericii lui Hristos, recunosc așezarea și rânduielile ce și le-a statornicit în decursul vremurilor, participă la tainele ei și o apără cu sângele lor. Mișcarea Legionară și-a însușit numai spiritualitatea creștină ca axă de valorificare a realităților politice, după cum alte organisme politice au făcut apel la același izvor sau au recurs la fundamentări de alt caracter (filozofia iluministă, marxistă, rasistă etc.), dar scopurile ei nu diferă de ceea ce își propun în programele lor alte partide românești. Ea se consideră în seviceul neamului românesc și țelul ei este să asigure poporului român condiții optime de dezvoltare istorică. Cu deosebirea, că noi nu vedem cum s-ar putea realiza ideea națională, în toată puritatea ei, și cum ar putea fi ferit de rătăcirii drumul unui popor, fără de acceptarea prealabilă a ideii religioase, care reprezintă adevărul primordial al vieții. Ideea religioasă închide în sine ideea națională, o plantează în sufletele popoarelor, o apără de toate impuritățile și o ridică la maximum de rodnicie. Nu poate fi cale mai bună și mai aducătoare de biruințe pentru un neam decât aceea pe care a pășit odinioară Mântuitorul. *“devărurile primite prin revelație –spune Ion Moța- sunt singurele care pot duce la liman viața de aici”*. Mintea omenească are un rol considerabil în organizarea societății, în crearea comodităților care o eliberează din starea de natură, dar adeseori, dintr-un zel prea mare, când se îndepărtează prea mult de bazele spirituale de plecare, poate să greșească în soluțiile date. Există niște principii infailibile, capabile oricând să

corecteze deficiențele înțelepciunii omenești : *“ne rămâne totuși o bază solidă de orientare generală a actelor vieții, o soluție posibilă în orice moment al istoriei, căci, în orice moment al ei, viața e stăpânită de forța și legile lui Dumnezeu. Această soluție generală este confirmarea noastră la adevărurile eterne, creștine, la învățătura lui Iisus...”*

Dacă omul nou ar fi numai o problemă de cadru sufletesc, de circulație internă a ființei noastre, nepăsătoare de ceea ce se întâmplă dincolo de sfera mântuirii personale, atunci mișcarea legionară s-ar fi cristalizat sub aspectul unui puternic curent de regenerare morală a poporului nostru, cu efecte probabil prelungite și în alte sectoare de activitate. Misiunea ce l-a fost încredințată de întemeietori nu cunoaște o astfel de întrerupere spre lumea din afară, nu se epuizează în luptele interioare din conștiință, ci îmbrățișează și spațiile vaste ale colectivității naționale. Eroul ieșit din școala legiunii tinde să transforme națiunea după modelul viu din sufletul său, să creeze o altă ordine socială care să corespundă mai bine cerințelor lui interioare. Legionarul nu este numai un erou în sens moral, adică permanent preocupat să-și descopere și corecteze propriile defecte, ci și *“un erou în sens războinic, pentru ca să poată, prin luptă, să-și impună părerea ; erou în sens social, incapabil după victorie de a exploata munca altuia ; erou al muncii, uriașul creator prin muncă al țării sale”*. Urmărindu-l însă pe legionar în activitatea lui socială, să nu pierdem niciodată din vedere bazele lui de plecare, factorul de esență strict interioară care îi determină personalitatea. Să nu-l judecăm după conduita externă, oricât de încărcată ar fi ea de succese, ci după puritatea sufletească din care ea emană. Școala spirituală a omului nou nu este un fel de curs preparator, indispensabil activității politice, un fel de școală de cadre, ci înseamnă neconținută străduință a sufletului de a se depăși pe sine însuși, de a-și birui impulsurile inferioare, lăsând loc liber numai avânturilor sale celor mai generoase. Din această realitate imanentă se desprind apoi toate actele vieții lui, toate preocupările pentru existența și viitorul națiunii, ca un fel de prelungire din lumea nevăzută în lumea

văzută. Ca să întrebuițăm termeni de circulație mai curentă, fenomenul spiritual reprezintă în Mișcare infrastructura, iar toate celelalte realizări politice, sociale, economice, culturale, sunt învelișuri care se adaugă printr-o creștere organică dinlăuntrul sufletului spre lumea exterioară.

Caracterul pe care Mișcarea Legionară vrea să-l imprime societății românești e o consecință firească a primatului pe care ea îl recunoaște factorului spiritual în organizarea tuturor manifestărilor de viață ale unui popor. Cum însă spiritualitatea legioanră nu este de origine filozofică, ci și-a ancorat premisele în învățătura Evangheliei, înseamnă că principiile creștine, pe care se sprijină educația omului nou, sunt chemate să dea naștere și națiunii înnoite. Mișcarea Legionară proclamă necesitatea, fixându-și obiectivele în această direcție, ca valorile creștine să fie scoase din surghiunul în care trăiesc astăzi la periferia istoriei naționale și să se extindă aplicarea lor în viața politică, economică și socială, adică în sfera de realități care până acum au fost guvernate exclusiv de forța interesului. Însemnătatea poziției adoptate nu constă în expunerea ei teoretică, -ideile acestea având multe antecedente în istoria gândirii omenești- ci în elanul de trăire care o însoțește, în dispoziția internă a Mișcării noastre de a introduce înnoirile proiectate în cadrul colectivității românești. Prin această inițiativă revoluționară, Legiunea se îndepărtează de concepția dominantă a epocii și apucă în mod hotărât pe drumul consecvenței creștine. Noi nu tăgăduim ființa și legitimitatea intereselor individuale și colective, -ar fi un lucru absurd să ignorăm trebuințele omenești din care ele iau naștere- dar tăgăduim interesului capacitatea de a disciplina, de a-și fixa limitele sale rezonabile, de a realiza armonia politică, economică și socială. Interesul e o realitate, dar nu reprezintă decât un material brut, un prim pas al întocmirii sociale, care pe nedrept și în mod primejdios a fost ridicat de oameni la rangul de arbitru de necontestat al destinului lor. *“Nu negăm și nu vom nega existența, rostul și necesitatea materiei în lume, -scrie Corneliu Codreanu- dar negăm și vom nega de-a pururi dreptul stăpânirii ei absolute”.*

Marea forță de atracție a interesului, dar și marea lui amăgire, stă tocmai în evidența cu care se impune minții omenești, în necesitățile imediate ale vieții pe care le satisface și de care își leagă existența. Drepturile lui unanim recunoscute s-au transformat într-un abuz perpetuu, într-o forță demonică ce amenință să ruineze întreaga umanitate. Interesul fiind expresia nesățioaselor trebuințe omenești, în mod fatal tinde la o expansiune nelimitată, la o acaparare continuă de bunuri, prestigiu, forță și plăceri. Rămânând pe terenul lui de luptă, niciodată nu vom putea stabili o graniță justă între interesul bine cumpănit și derivatele lui degenerate, pentru că niciodată trebuințele omenești nu se pot înfrâna din pornirea lor proprie. Interesul are o tendință înăscută spre anarhie. Doboară pe cei mai puțin inițiați în mânia lui agresivă și fără scrupule, nu cruță nici cele mai sfinte legături omenești și seamănă pretutindeni numai suferințe, nedreptăți și dușmăanii. Un interes strivit de altul mai viguros afirmat nu se resemnează, ci își caută recuperarea înfrângerii în alte direcții, încât devine o forță devastatoare care se propagă în întreaga masă socială. Dacă totuși rapacitatea interesului cunoaște și momente de oprire, această frânare nu este meritul lui, ci se datorește rezistenței pe care o opun alte interese, mânite de aceeași goană nebună. Acordurile de interese, când se realizează, servesc naturii lor egoiste : de aceea armonia lor e fragilă și de scurtă durată. Grupele de interese și interesați se alcătuiesc pentru a combate alte coaliții de interese, încât rivalitatea se transpune numai pe planul realităților individuale în cadrul colectivităților.

Interesul e veșnic izvor de conflicte și tragedii umane. Oriunde s-a înscăunat tirania lui cumplită, curmă liniștea oamenilor și le macină energia lor creatoare. Prosperitatea pe care o clădește din cumulumul nedreptăților săvârșite este artificială și aducătoare de alte dezastre. Sub fațada ei somptuoasă se ascund cele mai mari nemulțumiri, care își descarcă apoi mânia în crize economice, revoluții și războaie. Pătrunzând în natura nesățioasă și vicleană a interesului, Corneliu Codreanu a pus Mișcarea în stare de permanentă veghe împotriva lui : *“Priviți în*

ochi pe cel ce vine și dacă în ochii lui veți simți că scânteiază vreun mic interes personal (fie material, fie ambiție, fie patimă, trufie) să știți că acela nu poate deveni legionar”.

X

Dacă interesul nu este în stare să realizeze acordul voințelor omenești, el însuși fiind semănătorul discordiei, trebuie să facem apel la o forță mult mai eficace, la un factor de altă esență decât substanța lui egoistă. Interesul este expresia naturii telurice a omului ; factorul de armonie care să-l îmblânzească și să-i asigure buna funcționare nu poate fi decât expresia naturii spirituale. Acest element regulator al vieții politice, sociale și economice, de esență superioară interesului, este dragostea. *“Dragostea aplicată însemnează pace în suflete, în societate și în lume”.*

Capacitatea dragostei de a unifica divergențele conduitei umane rezultă din specificul energiilor sale, fundamental diferite de ale forțelor pe care le pune în mișcare interesul. În vreme ce interesul se caracterizează printr-o polarizare a activității în jurul individului, printr-un simț ascuțit al contractului și posesiunii, dragostea are o direcție de manifestare de sens opus, îndreptându-și puterile spre lumea din afară, spre viața care începe dincolo de sfera restrânsă a existenței personale. Dragostea își oferă serviciile din bucuria de a face binele, dăruiește dintr-al său, din ceea ce are și ceea ce nu are, fără să se întrebe vreodată de recompensă sau remunerație. Ea se poate asemăna unui flux de bunăvoințe, care pătrunde în ființa individului și îi dă prilejul să se afirme nestingherit de vecinătatea celui alt. Dragostea este modalitatea cea mai perfectă de coexistență liberă și nesilită a celor mai variate interese individuale și colective.

Intervenim cu o notă utopică atunci când indicăm dragostea în rolul de prim sfetnic al politicii ? Dacă am lua de bună această observație, ar însemna că însuși creștinismul să-și aibă rădăcinile înfipite într-o utopie. Nu se poate concepe ca

învățătura creștină să fi fost relevată de Dumnezeu numai pentru a servi ca podoabă de sărbătoare a oamenilor, iar în viața lor obișnuită să nu-și găsească decât o aplicare meschină. Mărturisirea lui Hristos în comunitatea omenească presupune implicita recunoaștere a valorii universale a principiilor statornicite de El, a virtuții cu care sunt înzestrate ele și numai ele, de a limpezi și cele mai complicate și aparent insolubile probleme individuale și colective. Rolul creștinismului este să îmbrățișeze și să dea directive în toate domeniile de activitate omenească, pentru că, *“în orice moment al ei viața e stăpânită de forța și de legile lui Dumnezeu”*. Dubla trăire a omului, în două planuri de existență, unul pentru grijile sufletului și altul pentru nevoile vieții, nu e de esență creștină și nu poate satisface pe nici un creștin. Omul de Duminică întoarce fața omului de toate zilele. În casa Domnului invocă ajutorul ceresc pentru mântuirea sufletului său, dar îndată ce a trecut pragul ei și a reluat contactul cu lumea, reneagă toată suavitatea simțirilor adunate din rugăciune și se îmbracă din nou în zalele ferocității. Viața creștinului de astăzi nu este întemeiată, cum am înclina să credem, pe un compromis înțelept între cerințele sufletului și cerințele vieții, ci pe un abis care îi desparte ființa în două. Compromis ar însemna găsirea unui *modus vivendi*, a unei satisfacții posibile pentru ambele părți. Dar poate să conviețuiască, dragostea și negația ei ? Spiritul de armonie și spiritul de vrăjmășie ? Sunt două tendințe diametral opuse, care se exclud una pe alta în fiecare moment al vieții. Omul dragostei creștine nu poate face pace cu omul interesului denaturat, căci din aceeași clipă ar înceta să mai existe. Sau unul sau altul e chemat ca să determine conduita noastră, dar niciodată amândoi. Dacă am avea curajul să ne privim în propria noastră oglindă și n-am fugi de confruntarea cu noi înșine ca de o boală de care nu am voi să ni se vorbească, ne-am înspăimânta de golurile ce le ascundem, de înfățișarea diformă a eului nostru, alcătuit din două părți neconforme, din două ființe ce nu se pot suferi laolaltă. *“Individul de azi –constată Ion Moța- are sufletul rătăcit, pierdut, stricat în raport cu cerințele sufletului-tip admis de*

Dumnezeu la viață, cerințe stabilite în criteriul fundamental al vieții : doctrina creștină”.

Care sunt urmările acestei false trăiri ? Desfigurarea spirituală la care ne supunem cu îndărătnicie are măcar efecte salutare în viața individului și colectivității ? Culegem de pe urma ei cel puțin avantajul unei mai bune întocmiri sociale ? Ne-am corupt sufletul, dar am reușit să salvăm istoria ? Răspunsul îl citim din fețele îndurerate ale oamenilor, din experiența amară a vieții lor. Ispășirea răului care decurge din compromisurile conștiinței noastre nu se amână într-o ordine transcendentă, ci începe chiar din clipa efectuării lui aici pe pământ. Omul nu se bucură de imunitate în planul istoricității, nu se poate elibera de consecințele dure ale unei vieți încărcate de erori nici de existența lui pământească. Justiția imanentă a istoriei este o realitate, dar eficacitatea ei nu poate fi simțită imediat, ci se descoperă numai după lungi intervale de timp. Sentințele justiției imanente prind consistență pe încetul, din înseși liniile de forță ale acțiunilor noastre, ca un fel de replici date lor, ori de câte ori se calcă principiile orânduirii divine. Această cenzură imperceptibilă și implacabilă a faptelor omenești, care nu reflectă decât propriile noastre inconsecvențe, se exercită atât în viața indivizilor cât și în mijlocul colectivităților. De altminteri nu se poate trage decât o linie de demarcație între domeniul responsabilităților individuale și al actelor de natură colectivă, pentru că indivizii îndeplinesc și funcția de element component al familiei, al neamului și al întregii umanități și în această dublă ipostază individual-socială, ei zidesc odată cu viața lor și destinul tuturor așezărilor omenești. *“Dă-ți seama –scrie Ion Moța unui student aflat într-o tabără adversă- de toate nenorocirile, tragediile, dezastrele, care vin în viața individului, a familiei, a societății și chiar a statelor, drept consecință a acestei dezordini morale”.*

Destinul unui popor nu este o forță oarbă care să se realizeze după socoteli supraumane și inumane și să prefacă în pulbere toate eforturile noastre. La împlinirea lui participă toți indivizii care îl compun. Milioane de vieți dau viața unui popor,

dar din milioanele de fapte bune sau rele ale acestor suflete se conturează personalitatea lui istorică. Nu există fapte neutrale din punct de vedere social, fapte care să privească exclusiv pe individul care le-a săvârșit și să nu-și exercite influența lor asupra mediului unde au apărut. Din momentul ce o acțiune individuală și-a luat zborul în lume, străbate o traiectorie atât de îndepărtată și își ramifică efectul în atâtea direcții, încât ar fi greu de spus dacă ea se stinge vreodată.

Istoria unui neam este o creație zilnică. Noi înșine ne făurim destinul din energiile pozitive sau negative ce emană din acțiunile noastre. Justiția imanentă prelucrează numai zelul oamenilor, face parte dreaptă binelui și răului ce l-au adunat în viață și din prelevanța unuia sau altuia, îndreaptă pașii popoarelor spre drumul înălțării sau al decăderii.

X

Iată ce urmări extraordinare are felul de existență pe care îl duce omul. Anomalia în care s-a fixat nu prejudiciază numai viața lui personală, ci subminează înseși temeliile de viață ale neamului și ale întregii omeniri. Împletitura de destin între individ și colectivitate este așa de perfectă, că orice tulburare a armoniei originare contribuie la destrămarea întregii structuri sociale. Fericirea unui individ care prin acțiunile lui slăbește solidaritatea națională este problematică, dar răul pe care-l produce colectivității este sigur. Acest fel de om, puțin sensibil la diferențele de nivel ale conduitei sale –ca să nu mai vorbim de celălalt tip, subjugat în întregime de demonia interesului- este vehiculul principal de descompunere al popoarelor. El nu este o apariție a timpurilor moderne, ci o veche cunoștință a istoriei. *“Sub domnia lui au murit națiuni și s-au prăbușit state”*, confirmă Corneliu Codreanu. Dacă acest tip de om va continua să mai conducă această țară, neamul românesc va închide ochii pentru totdeauna și România se va prăbuși, cu toate strălucitele programe...

Desigur că răspunderile nu se împart egal la toată lumea, la toți indivizii din care e alcătuit un neam, ci există o gradație a lor, paralel cu locul pe care-l ocupă cineva în ierarhia socială, cu poziția mai mare sau mai mică ce i s-a încredințat, dar de o absolvire integrală a răspunderilor nu se bucură nimeni.

Tragedia acestei vieți crucificate între două extreme nu stă atât de mult în greșelile pe care le săvârșește, ci mai ales în direcția ei greșită, în consimțământul zilnic pe care i-l dăm, în aprobarea constantă ce o află în conștiință. S-a adâncit în noi părerea că ceea ce facem e aproape normal, că incompatibilitatea nu e atât de gravă, iar peste rarele momente de lucidă recunoaștere a cursului haotic al vieții noastre trecem ușor, gândindu-ne că toți oamenii fac la fel și nu suntem chiar noi chemați să îndreptăm lumea. Ne-a scăzut sensibilitatea interioară pentru a putea intui, cu toată claritatea, prăpastia care desparte cele două categorii de realități, amăgindu-ne că le putem servi deopotrivă. Pe de o parte credem într-o ordine mai înaltă decât aceea pe care ne-o oferă simțurile, într-un imperiu al dragostei eterne, pe de altă parte cădem în idolatria interesului, transformând o necesitate a vieții într-un scop final al ei. O astfel de viață nu poate avea niciodată urmări bune. E o vorbă românească : *I se întâmplă omului după inima lui*. Situațiile false nu se mențin multă vreme. Dedesuptul ascuns în conștiința omului sfârșește prin a înlătura aparența mincinoasă și a da de gol, a respira liber... Adevărul sparge învelișul minciunii și ni se întâmplă : *“după inima noastră”*. Bineînțeles că în viața unui neam urmările dezordinii individuale nu se văd așa repede și răzbat de abia în alte generații, când răul se adună din miile de pâraie într-o albie mai mare. *“Am dori așa de mult să nu ni se răspundă iarăși, naiv, dacă nu perfid : ei bine și de ce mai stă totuși edificiul național în picioare ? Un neam bolnav nu moare, ca omul, în 2-3 ani, ci în secole, iar aparențele de azi nu garantează, contra logicii, un viitor de sănătate”*. Dar când cumpătul și cumințenia se spulberă de vânt –n-aduc anii ce aduce ceasul- și într-o bună zi ne putem trezi în fața prăpastiei crezută departe.

De aceea să luăm aminte și să avem în întâiul rând grija de noi înșine. Altfel, lupta ne e șovăitoare, iar biruința primejduită”.

X

Cât e de fragilă această atitudine nesinceră și neloială față de propriul nostru suflet și câte motive de neliniște închide în ea, ne-o dovedește criza care răvășește astăzi întreaga omenire. Nu numai poporul român a alunecat de la drumul vieții adevărate spre tristele meleaguri ale înțelepciunii omenesti, ci *“problema aceasta, cea mai capitală problemă de viață a omenirii actuale, există în toate țările sub aspecte poate diferite, ca formă, dar în fond aceeași”*. De efectele ei pustiitoare nu ne mai putem îndoii, pentru că le simțim în sângele și carnea noastră. E un strigăt unanim de durere care se ridică din ordinea trăită a lucrurilor. Întreaga natură umană pătimește ca într-o cămașă a lui Nesus. Pare că am ajuns la un termen fatal al istoriei universale, de unde nu mai poate urma decât prăbușirea apocaliptică. Oriunde ne aruncăm privirile ne întâmpină același peisaj întunecat, cu strângere de inimă, dacă drumul parcurs până acum de omenire, într-un avânt irezistibil, este într-adevăr drumul progresului sau dacă nu poate sfârși de la o zi la alta într-o catastrofă mondială. În aceste temeri, în aceste îndoieli, se află mai mult adevăr decât în toate celelalte explicații care s-au rostit asupra crizei actuale. Omenirea a creat, în epoca modernă, lucruri pe care generațiile precedente nu le puteau imagina nici în visurile lor cele mai îndrăznețe. Marile cuceriri din domeniul științei și al tehnicii au revoluționat modul de trai al omului și au deschis perspective nelimitate setei lui de cunoaștere și realizări. Dar toate aceste uimitoare progrese n-au rămas în serviciul imanențelor lui sufletești, n-au contribuit la înnobilarea ființei umane, ci au istovit și mai mult puterea lui spirituală. Geniul omenesc a avut dibăcia să smulgă naturii tainele ei, dar i-a lipsit înțelepciunea să le valorifice după legea lui internă. Extraordinarele descoperiri și invenții au scăpat de sub stăpânirea lui și au fost luate în posesie

de partea inferioară a sufletului, de interese și ambiții, de setea de mărire și dominație, încât s-au întors împotriva naturii spirituale a omului și au devenit un instrument de opresiune al ei. *“Mașinismul ne-a răpit cultura sufletească de mai înainte, pentru a o înlocui, nu cu alta mai bună, ci tocmai cu o falsă cultură pervertitoare și aducătoare de pieire sufletească”*. În loc ca biruințele omului asupra naturii să-l îndemne la o și mai mare alipire de ordinea stabilită de Dumnezeu în lume, recunoscând în minunile tehnicii rodul scânteii divine din el, l-au întărit în direcția greșită a vieții sale, l-au ațâțat să persevereze în rău. N-a fost o înălțare pe cer, ci o îmbrățișare și mai strânsă a ceea ce-l despărțea de împărăția spiritului.

În golul sufletesc ce s-a produs prin îndepărtarea omului de bazele lui spirituale, au invadat energiile negative, a căror prezență se manifestă sub aspectele cele mai variate : de la *exploatarea omului de către om* până la crâncenele războaie de supremație mondială. Febra în care au intrat mai toate popoarele, crizele care le zguduie în permanență, nu sunt decât simptomele unei crize de adâncime care a cuprins însuși spiritul omenesc. *“Omenirea pozitivistă de astăzi, sau mai bine zis cu pretenții de pozitivism, și-a pierdut cârma morală”*; e diagnosticul ce-l stabilește Ion Moța crizei actuale. Tulburarea sufletelor pricinuieste și tulburările materiale din lume. S-ar putea obiecta că frământări politice, sociale și economice au bântuit și în alte perioade istorice și întodeauna s-au găsit teologi și filozofi care să tălmăcească, din apariția lor, cele mai întunecate prevestiri, dar, în cele din urmă, omenirea a izbutit să-și biruie propriile slăbiciuni și să revină la o existență normală. Observația ar fi justă dacă ne-am afla în fața unei crize cu efecte limitate la anumite popoare sau în anumite sectoare ale vieții sociale. Ceea ce caracterizează însă criza actuală, este forța compactă cu care se manifestă și cadrul universal în care s-a amplificat. Nu mai e un popor, o pătură socială, o instituție care suferă, ci întreaga umanitate, cu toate activitățile și toate națiunile pe care le cuprinde. Nu faptul crizei alarmează, ci intensitatea și proporțiile ei. Nu e un anumit rău care ne chinuie, ci o avalanșă a răului. Nu

s-a produs o catastrofă, ci o descărcare de catastrofe. Nu auzim un geamăt izolat, ci o mare de gemete. N-a izbucnit un strigăt de ură, ci un uragan de mâni oarbe. Aceste simptome grave nu pot fi atribuite unui fenomen trecător, ci indică o criză de structură, cu efecte decisive pentru soarta întregii umanități. E o scadență, și nu mai e o etapă.

Omenirea se apropie cu pași repezi de punctul culminant al experienței sale luciferice, care a început în Europa acum câteva secole și s-a întins astăzi pe toată suprafața globului. În peripețiile ce le străbate nu se pune la încercare numai forța ei actuală, ci se repetă într-o zvâcnire ultimă de orgoliu și durere, toate momentele de înălțare și declin ce le-a trăit în existența ei multimilenară. Dacă acest proces de disoluție sufletească nu va fi întrerupt printr-un fapt istoric de epopee, nimic nu mai stă în calea omului luciferic să vehiculeze destinul omenirii pe linia amăgitoare a puterii lui nemărginite. Mănat de permanenta trepidație a poftelor și instinctelor, de nesățietate, care nu-i mai dă liniște, de voința concentrată numai în direcția intereselor viciate, el va stinge, în cele din urmă, și cele mai ascunse vestigii de spiritualitate. În această clipă de opacitate desăvârșită a conștiințelor, omenirea va atinge un grad de înrăire atât de mare încât întreaga ei existență se va transforma într-o vale a plângerii, într-un infern al durerii, al morții, al cruzimilor și lașității. Nici o adiere de speranțe nu va mai bate din acel ceas. Binele uitat în cine știe ce ungher sufletesc va fi prea neînsemnat ca să mai îndreptățească existența întregului. Atunci va lua sfârșit colaborarea divino-umană pe pământ într-un sens lamentabil pentru om. Cauza lui Dumnezeu, trădată de indolența și lipsa de bărbăție a omului va cunoaște un triumf fulgerător, prin apariția oștilor cerești pe câmpul de bătaie. Ele vor sfârâma domnia Antihristului și vor alunga în haosul de unde s-au dezlănțuit puterile cotropitoare ale răului.

X

Ne aflăm la stadiul final al luptei dintre bine și rău. De aici nu mai poate urma decât o mare înnoire spirituală sau o prăbușire iremediabilă. Salvarea mai e posibilă atâta vreme cât pârgurile de comandă ale sufletului n-au alunecat cu totul din mâinile noastre, cât timp demonicul nu și-a sărbătorit biruința deplină asupra puterilor vii din noi. Un pumn de lumină dacă mai rămâne în suflet și el poate să devină izvorul unei fulgerătoare renașteri interioare. Drumul mântuirii este unul singur : acela al regăsirii cu Dumnezeu. Să nu căutăm soluții pentru rezolvarea crizei contemporane, una și aceeași în individ, neam și viața internațională, până ce n-am răspuns chemării Lui de dragoste. Să nu ne avântăm în păiejenișul problemelor politice, sociale și economice câtă vreme cauza cauzelor a rămas nelămurită. Pentru a aduce alinare lumii, trebuie să ne vindecăm mai întâi pe noi înșine de răul care ne mistuie înăuntru, căci turburarea din afară nu e altceva decât reflexul dezordinii din conștiința noastră. *“A reda lumii frâna și cârma morală, iar nu numaidecât o bucată de pâine mai mult și o economie materială mai bună, iată o cale de soluționare a acestei vitale probleme umane”*. Să părăsim, așadar, poziția falsă în care ne-am așezat față de ordinea creației și să acceptăm cadrul natural de existență al omului. Să înlăturăm primatul absurd al interesului din organizarea vieții omenești și să-l înlocuim cu drepturile suverane ale dragostei. Să renunțăm la înșelătorul sentiment de atotputernicie pe care ni-l împrumută o greșită apreciere a creațiilor umane și să ne facem vrednici de atotputernicia sigură pe care ne-o conferă grația lui Dumnezeu. Să mărturisim nereușita tuturor încercărilor omenești pentru o mai dreaptă așezare a societății și să ne îndreptăm nădejdlile spre singurul mijloc care ne mai poate mântui : *măsura creștinătății noastre*.

Progresul social îl constituie *“tot ceea ce este în armonie cu legile morale”*, zice Ion Moța. Una din aceste legi s-a dovedit a fi mai mare decât toate celelalte, fiind așezată chiar de Mântuitorul la baza tuturor virtuților omenești : legea dragostei. Servindu-ne de îndreptarul ei, nu vom greși niciodată pe drumul de înnoire al neamului, pentru că vom fi călăuziți neconținut de

însăși puterea lui Dumnezeu. Nu poate exista problemă de organizare omenească, oricărui domeniu ne-am adresa, politic, economic, social sau cultural, și nici antinomie de interese, oricât de gravă și insolubilă ne-ar părea, care să nu-și găsească o dezlegare mulțumitoare în cadrul de armonie pe care-l făurește dragostea. *“Dragostea este cheia păcii pe care Mântuitorul a aruncat-o tuturor neamurilor în lume. Până la sfârșit, ele se vor convinge, după ce vor fi răătăcit, cercetat și încercat totul, că, în afară de dragostea pe care Dumnezeu a sădit-o în sufletele oamenilor, ca o sinteză a tuturor însușirilor omenești și trimițându-ni-o prin însuși Mântuitorul, Iisus Hristos, care a pus-o deasupra tuturor virtuților, nu există nimic care să ne poată da liniște și pace”*.

Omenirea a suferit, însă din timpuri imemoriabile, de nostalgia unei epoci de aur, care ar fi existat cândva pe pământ și s-ar fi stins apoi din pricina răutăților care au năvălit în lume. În acest vis nostalgic stăruie, de fapt, în conștiința oamenilor reminiscența existenței pierdute a paradisului, după cum ne explică unii autori. Epoca de aur n-a existat niciodată pe pământ, dar, dacă o astfel de eră de beatitudine ar putea să se ivescă vreodată în istoria umanității ea nu s-ar putea numi altfel decât epoca dragostei.

II. **ORDINEA SOCIALĂ**

Ideea de destin, prin înseși virtualitățile cuvântului, evocă o imagine sumbră, ceva neliniștitor, o apariție dintr-o lume, căreia nu-i putem da de urmă, dar îi simțim prezența și intervenția la fiecare pas. Suportăm consecințele bune sau rele ale destinului, dar nu stă în putința noastră să-i descifrăm misterul, să-i cunoaștem cauzele și să le modificăm după dorința noastră.

Doctrina legionară dă o altă interpretare ideii de destin. Ea îl disociază de conceptul fatalității, îl smulge din sfera

absurdului și împenetrabilului și îl restituie posibilităților de orientare și acțiune ale omului. Cum am arătat și în capitolul precedent, destinul unui popor nu este produsul unor forțe necunoscute și nu se realizează printr-o constrângere din afară, ci se împletește din stăruințele, de cele mai multe ori necunoscute, a milioane de indivizi. Inexplicabilul care îl însoțește nu-i altceva decât o limpezire a faptelor omenești pe lungi intervale de timp. Numai pentru că faptele noastre scapă de sub supravegherea imediată a intelectului și se pierd într-o țesătură subterană, ni se par atât de stranii și indescifrabile. Dar dacă omul nu se străduiește să descopere implicațiile propriilor lui acțiuni sau mintea nu îl ajută să le urmeze la mari depărtări, ele își produc nu mai puțin efectul în viața socială. După cum masa lor covârșesc energiile creatoare sau cele de sens negativ, tot astfel se va întocmi și istoria unui popor : va merge pe drumul înălțării sau al decăderii, va cunoaște momente de lumină sau va străbate zone de întuneric.

Întâmplarea, hazardul, nu aparțin ideii de destin. Aceste noțiuni reprezintă forțe exterioare eului creator. Destinul începe cu afirmarea activă a individului sau a unei colectivități. Față de surprizele hazardului, destinul uman ia atitudine ca față de oricare alt eveniment, înglobându-l, de îndată ce s-a produs, posibilităților lui de acțiune.

Indicarea individului ca element creator al societății și istoriei nu rezolvă toate dificultățile. După ce criterii se va orienta individul în acțiunile lui pentru a deveni un factor constructiv al societății ? Posedă el cunoștințele trebuincioase ca să întrebuințeze în folosul colectivității libertatea de care dispune ? Ar fi nedrept să i se ceară un comportament social corect și să fie încărcat cu răspunderi atât de grele, înainte de a avea certitudinea că e înzestrat de Creator cu toate elementele necesare pentru a-și putea armoniza viața lui cu a semenilor săi.

Dacă omul ar fi avizat numai la resursele lui intelectuale, în zadar i-am cere cunoștințe atât de înalte despre societate încât să-l ajute în mod eficace la organizarea ei. Societatea omenească este alcătuită din milioane de ființe autonome și din cauza acestei

diversității de trăire a elementelor ei componente abundă de imponderabile și necunoscute. Această imensă masă psihică este inaccesibilă rațiunii umane, un instrument de cercetare mult prea imperfect pentru a o putea surprinde în toată fluiditatea ei. Fenomenul social, având ca substrat energia neastâmpărată a spiritului, se găsește într-o stare de permanentă efervescență, de continuă creație, și ca atare nu se supune previziunii și uniformității la care aspiră cugetarea noastră. Dacă despre toate cunoștințele umane se afirmă că sunt relative, apoi relativitatea în materie socială nu este întrecută de nici o altă știință. Viciile de construcție ale teoriilor despre Națiune și Stat se observă mai puțin când le-am închis în paginile unei cărți, dar cu atât mai brutal ies la lumină când vrem să organizăm societatea conform directivelor izvorâte din speculațiile noastre. Istoria gândirii omenesci este plină de cercetări neizbutite de a descoperi piatra filozofală a ordinii sociale, iar istoria propriu zisă a suferit continuu de pe urma amestecului incompetent al rațiunii în domeniul ei de manifestare. Cu mintea ne descurcăm într-o mulțime de lucruri mai mărunte, necesare vieții zilnice, dar în această chestiune fundamentală, care atinge substratul intim al persoanei umane și angajează totalitatea destinului omenesc, rațiunea nu ne poate fi de folos.

Organizarea colectivității umane depășește puterea de înțelegere a omului. Ea este opera lui Dumnezeu. Odată cu începutul istoriei Dumnezeu a fixat și cadrul ei de desfășurare. După cum a stabilit legile de mișcare ale universului material tot astfel s-a îngrijit și de buna funcționare a universului social. Acestei axiome sociale, nescrisă în coduri și constituții, dar transmisă indivizilor și popoarelor odată cu impulsul Divin al creațiunii, Corneliu Codreanu i-a dat următoarea formulare :

“Individul în cadrul și în slujba neamului său”.

“Neamul în cadrul și în slujba lui Dumnezeu și a legilor Dumnezeirii”.

Sau, cum spune Moța, într-o altă formulare :

“Adevărul primordial al vieții sociale” e constituit din “ideea religioasă și ideea națională”.

Există o ordine ierarhică, un raport de subordonare între individ, neam și Dumnezeu. Fiecare dintre entitățile inferioare devine mai vie, mai rodnică, mai strălucitoare, în măsura în care participă la realitatea de ordin superior și dimpotrivă, cu cât una din ele se închide mai mult în sine, devenind mai egoistă, cu atât și vitalitatea proprie se ofilește. Invidul nu se poate rupe din mijlocul neamului său, după cum neamul nu se poate înstrăina de împărăția lui Dumnezeu, fără ca prin această smulgere din mediul lor firesc de existență să nu le altereze potențialul lor creator. Individul se condamnă singur la sterilitate, își suprimă singur fecunditatea și elanul de îndată ce părăsește traseul principal al creațiunii, iar neamurile vor suferi sancțiuni progresive cu gradul de îndepărtare de la linia lor adevărată de împlinire, putând merge această degradare până la stingerea lor definitivă din istorie. *“În cadrul acestei legi, -își întregeste Corneliu Codreanu gândirea- acestei înțelepte așezări, oricine poate lupta, are dreptul, are datoria de a se lupta mai bine. În afară, în contra, peste această așezare, nimeni nu poate activa nepedepsit și neînfrânt”. Evident, “un neam bolnav (bolnav pentru că s-a îndepărtat de la ordinea stabilită de Creator) nu moare, ca omul, în 2-3 ani, ci în secole, iar aparențele de azi –ce aparențe strălucitoare erau în Rusia anului 1913- nu garantează, contra logicii, un viitor de sănătate”.*

Corneliu Codreanu mai spune despre această ordine socială că este o lege naturală, în sensul că este o prelungire a datelor fundamentale ale sufletului omenesc. Singură ea corespunde naturii omenești, așa cum această natură a fost zidită de Creator. Rolul rațiunii în organizarea societății începe abia după ce ne-am lămurit asupra structurii ei. Rațiunea nu poate interveni decât în limitele acestei legi, acestei *“înțelepte așezări”*, stabilindu-i modalitățile de aplicare.

Relația individ-neam-Dumnezeu deschide discuția asupra unei probleme capitale. Structura impecabilă a acestei formule, armonia ei desăvârșită, se pare că se realizează în dauna libertății

personale. Cum își mai făurește omul singur destinul, așa cum am mai afirmat mai înainte, de vreme ce gravitatea este predestinată să se scurgă pe făgașul înțelepciunii Divine ? Această dispoziție mai înaltă care guvernează societatea omenească nu desființează libertatea individului ? Ni s-a dăruit o ordine socială pe care niciodată n-am fi putut-o plăsmui cu mintea noastră, dar n-am fost lipsiți în schimbul ei de un bun incomparabil superior oricărei valori ?

Argumentul ar fi just dacă ordinea socială instituită de Creator s-ar impune oamenilor prin silnicie. În acest caz existența noastră s-ar desfășura într-un cadru rigid, nediferențiat prea mult de ceea ce se petrece pe treptele inferioare ale creației. Cum însă ordinea socială stabilită de Dumnezeu aparține realităților spirituale, dispar și neliniștile noastre metafizice.

Această ordine nu are un caracter mecanicist, nu este supusă aceluia determinism riguros pe care îl întâlnim în universul material. Spre deosebire de ceea ce se întâmplă în natură, unde fenomenele se repetă în mod uniform, legea de bază a societății reclamă participarea conștientă și activă a persoanei umane. În vreme ce fenomenele specifice regnului mineral sau biologic se comportă pasiv și anonim față de legile naturii, oamenii își dedublează ființa, servind atât ca material de construcție al societății, cât și ca ziditori ai ordinei sociale. Libertatea interioară este presupusă și asociată de Dumnezeu în procesul de creație al societății.

Impulsul mecanicist sau instinctual nu constituie o caracteristică a ordinii sociale. Faptul se poate demonstra și prin metoda reducerii la absurd a conceptului de libertate personală. Împotriva acestei ordini omul se poate răzvrăti, mergând cu nesupunerea până la nimicirea ei. Dar nu cunoaștem nici un caz ca un fenomen din natura propriu zisă să se sustragă de sub puterea legilor care îi fixează condițiile de existență. De îndată ce sunt contestate fundamentele de viață ale unei colectivități, întotdeauna urmează degenerarea entității naționale care a alunecat pe acest povârniș primejdios. Dar tocmai aceste experiențe funeste, pe care le-au făcut atâtea popoare și le mai

fac și astăzi, arată că libertatea de care ne bucurăm e așa de mare încât poate fi folosită chiar la nimicirea cadrului social în care ne-am născut și trăim.

Presupunând acum că omul ar accepta fără rezerve ordinea socială fixată de Dumnezeu, acest act de supunere totală planului Divin nu garantează creșterea și înflorirea unei națiuni. Ordinea nu se realizează prin constrângere, dar nici prin absența sau dezertarea omului, socotind că viața colectivă se orânduiește de la sine, ca un fruct ce-l culegem dintr-un pom pe care nu-l udăm și nu-l îngrijim. Dacă ne prelevăm de dreptul autodeterminării când vrem să răsturnăm așezarea lui Dumnezeu, cu atât mai mult se face apel la lucrarea noastră personală când am intuit planul Divin. Legea socială nu-și revarsă rodnicia în viața popoarelor dacă rămâne în stadiul unei precare înțelegeri mintale. Trebuie să procedăm la o exploatare intensivă a ei, la o risipă de inspirație și elan, pentru a-și produce efectul în viața socială. Numai din momentul asimilării ei depline, se trezesc în noi și forțe capabile să transforme rânduiala Divină în fapt social. Prin acest efort propriu de valorizare, ordinea socială statornicită de Dumnezeu suferă o recreare în atelierele sufletului nostru, iar transmisiunea ei în concret devine expresia unui act de libertate interioară.

Unde sunt prefigurate de Creator legile naturale ale societății și cum putem ajunge la cunoașterea lor ?

Ele se găsesc înscrise în conștiința fiecărui individ, dar nu ca proiecții din afară, din cosmosul social, ci ca elemente constitutive ale persoanei umane. Individul, simplu în substanță, se diferențiază în sfera existenței, devenind și creator de neam. În neam își dau întâlnire indivizii înrudiți prin aceeași imagine națională. Sufletul unui neam este expresia convergentă a acestor imagini naționale cu care sunt înzestrați toți indivizii. Regăsim apoi legile sociale și la nivel național. Aceste legi reprezintă adevărurile ultime pe care se sprijină conștiința popoarelor. Mijloacele de investigare ale legilor sociale se bifurcă așadar : introspecție pentru a le explora în propria noastră conștiință, și observația externă, pentru a le recupera din realitățile obiectivate

ale națiunii: istorie, cultură, folclor, moravuri, mentalitate. Mai există o sursă de origine relevantă, care indică existența acestei legi: *Sf. Scriptură*. Textele de care s-a servit Corneliu Codreanu pentru a demonstra realitatea supranaturală a neamurilor sunt luate din *Noul Testament* și vor fi prezentate, împreună cu alte texte, într-un capitol aparte.

Există o relație strânsă între gradul de trăire al legilor sociale în conștiința unui popor și strălucirea culturii lui. Culturile care s-au ivit înainte de creștinism dovedesc că popoarele din antichitate au făcut eforturi îndrăznețe pentru a descoperi legile eterne care guvernează societatea. Dar numai cu venirea lui Hristos ordinea socială a fost purificată de falsuri și ridicată la categoria permanențelor istorice. Creștinismul, anulând multiplicitatea de zeități și culte, prin proclamarea existenței unui singur Dumnezeu, a înlesnit neamurilor, despărțite până atunci în clanuri religioase, să se recunoască și să se regrepeze în comunități naționale. Creștinismul nu a dat semnalul cosmopolitismului în lume, cum i s-a aruncat adeseori învinuirea, ci a reprezentat factorul decisiv în procesul de individualizare etnică al maselor umane.

Istoria continentului nostru, de la sfârșitul lumii vechi și până astăzi, a fost cercetată sub toate aspectele cele mai felurite și mai interesante. Dar o explicație integrală a fenomenului european nu se poate obține decât analizându-l din perspectiva formulei individ-neam-Dumnezeu. Problema fundamentală este de a stabili în ce măsură legea socială instituită de Dumnezeu a participat la împlinirea popoarelor europene. Trebuie să urmărim realizarea arhetipului social individ-neam-Dumnezeu în evoluția istorică a Europei, pentru că numai el ne poate servi atât ca cheie explicativă a diferitelor epoci cât și ca unitate de măsură a progreselor săvârșite. Numai utilizând această formulă în cercetarea trecutului european se poate constitui o autentică filozofie a istoriei.

Există mai întâi tipul de societate medievală, a cărei caracteristică principală este sistemul claselor sociale, întemeiat pe ierarhie și privilegii. Oamenii sunt destinați chiar din leagăn

să ducă o viață mai ștearsă sau mai încărcată de onoruri și bogății. Individul nu se poate mișca liber în complexul social. El trăiește mai mult ca parte a unui întreg decât ca ființă autonomă. Nici națiunile n-au ajuns în Evul Mediu să-și definească conturul. Concepția Casei Domnitoare era mult mai puternic înrădăcinată în sufletul oamenilor decât ideea națională. Teritoriile unui Stat puteau fi negociate, înstrăinate, date de zestre de către suverani, fără ca populația lui să fie întrebată sau să manifeste măcar semne de împotrivire ; după cum adeseori se întâmplă ca în spațiul locuit de același neam să coexiste mai multe formațiuni statale, care întârziiau procesul de formare al conștiinței naționale și de înfăptuire a unității politice.

Ordinea medievală nu poate fi evocată ca o epocă ideală de conviețuire umană și nu trebuie să-i deplângem dispariția. Ea cuprindea multe nedreptăți, multe aspecte sociale rudimentare, și trebuia supusă la mari prefaceri pentru ca spiritul european să-și poată degaja energiile creatoare. Dar cu toată această structură unică, societatea medievală era mult mai bogată în spiritualitate decât lumea care a urmat după ea. Ea se afla în posesia unui adevăr decisiv pentru orice început de creație umană : raporturile dintre om și Dumnezeu erau lămurite. Biserica lui Hristos își sărbătorea în acea vreme triumful împotriva păgânismului și imperiul ei spiritual se întindea cu repeziciunea unei flăcări de la un capăt la altul al Europei. Prin mijlocirea Bisericii, societatea medievală și-a creat un echilibru durabil peste barierele care despărțeau pe om de om în interiorul ei. Nobilul și servul, omul de știință și războinicul, artistul și negustorul, se considerau fii ai Tatălui Ceresc și prin această paternitate spirituală se simțeau uniți într-un destin comun, peste toate deosebirile de clasă. O credință puternică contopea toate sufletele și toate stările sociale într-o unică înmănunchiere de forțe, din al căror impuls generos s-au plămădit apoi marile opere ale Evului Mediu. Dacă conștiințele erau transfigurate de imaginea pură a lumii de dincolo, nici fața tristă a vieții pământene nu mai putea fi privită cu asprimea și dezolarea omului lipsit de mângâierea credinței. Imperfecțiunile sociale nu puteau predomina în preocupările

individului. Suferințele acestei lumi, inegalitățile de trai, onoruri și bogății, își găseau o compensație superioară în răsplata veșnică a cerului.

Deși alcătuită pe baza privilegiilor nedrepte, societatea medievală se găsea unitară și invincibilă în mărturisirea lui Dumnezeu căci cuprindea în sine toate posibilitățile de desăvârșire ulterioară a ei. Adevărurile religioase, cum spunea Ion Moța, sunt prezentate în fiecare moment al istoriei ; lăsându-ne călăuziți de ele, în mod cert vom descoperi firul tuturor problemelor care ne întretaie viața. Elanul dragostei creștine trebuia să cunoască numai o nouă sporire în Evul mediu, să facă un nou salt biruitor, pentru ca să se lămurească atât fața națiunilor cât și poziția individului în societate. Procesul social era angajat în această direcție : se cerea numai ca omul să rămână credincios ordinii creștine a lumii și să caute în ea însăși mijloacele de înnoire și proces ale societății. Credința a fost mare în Evul mediu, dar dragostea n-a ținut pas cu ea. Europeanii și-au dăruit fără șovăire viața pentru credință, dar s-au arătat mai puțin generoși când trebuia să se lepede de interesele denaturate, pentru a făuri și capodopere sociale alături de sublimele lor realizări în alte domenii.

Credința sărăcită de dragoste, confiscă pe Dumnezeu pentru sine, face din el un obiect de adorație egoistă, în loc de a-l reflecta lumii cu și mai mare strălucire. Această scădere a agerimii spirituale a creștinismului din Evul Mediu a provocat ruperea relațiilor sociale din cadrul Ordinei Divine și dezvoltarea lor după factori precumpănitor omenești. Criza europeană nu putea fi evitată. Era o criză de creștere, în orbita căreia au intrat rând pe rând toate popoarele continentului nostru. Ea a izbucnit ca o consecință a marilor descoperiri geografice și a avântului pe care l-a luat știința. Structura feudală nu mai corespundea noilor condiții de viață. Dacă în acel moment de răscruce conștiința creștină a lumii s-ar fi manifestat cu vigoare, schimbările s-ar fi produs fără a fi atacate valorile tradiționale. S-ar fi prelungit linia unui progres real și statornic, s-ar fi continuat o clădire așezată pe temelii de granit. Experiența creștină a unui mileniu s-ar fi

îmbogătit cu alte biruințe spirituale, iar îndrăznețele cuceriri asupra lumii din afară s-ar fi echilibrat cu puternicele afirmări ale sufletului. Ordinea socială existentă nu ar fi fost răsturnată, ci numai purificată și desăvârșită în sens creștin. Ea închidea în sine toate elementele de creație și numai procesul de creștere trebuia continuat. Printr-o dezvoltare firească, națiunile și-ar fi încheiat unitatea etnică, iar indivizii, beneficiind de același curent generos, s-ar fi emancipat de sub tutela apăsătoare a privilegiilor ereditare. Toate aceste efecte de ordin social preexistau în învățătura creștină și ar fi apărut de la sine printr-o aplicare sinceră și ferventă a ei.

În loc de această orientare înțeleaptă, europeanul a preferat un salt în necunoscut. Dumnezeu a fost izgonit într-o sferă mai abstractă de preocupări, făcându-l oarecum răspunzător de lipsurile organizației medievale, iar omul s-a decretat pe sine însuși atotștiutor și unic plâsmuitor al destinului său. Renașterea este o trecere de la extrema Divină la extrema umană a relației individ-neam-Dumnezeu. Individul sfărâmă cadrul îngust al rânduielilor medievale, dar, în frenezia eliberării, nu observă că s-a proiectat dincolo de sfera armoniilor supreme. Exaltarea în care trăiește, bucuria de a se ști liber în fața universului material, de a se putea măsura cu forțele lui colosale, îl face să uite că renunțând la grația Divină își stinge însăși flacăra din care se întreține propria lui creațiune. Câtăva vreme, un secol, două, trei, sleirea energiilor creatoare ale omului nu se va observa, pentru că se alimentează din rezervele acumulate de societate în perioada de antrenament creștin, dar dacă nu se va întoarce sub acoperământul cerului, până ce nu și-a compromis însăși posibilitățile de refacere, va veni un moment când nu va mai semăna a om.

Niciodată omul n-a fost mai mult slăvit decât de însuși Mântuitorul nostru, niciodată persoana umană n-a cunoscut o întruchipare mai sublimă decât atunci când Hristos i-a luat atributele ei vremelnice. Renașterea, descoperind individul, n-a făcut altceva decât să revină la o teză esențial creștină și numai exagerând rolul individului în societate, hipertrofiindu-i

misiunea, îmbolnăvinduo-l de trufie și depozedându-l de adevăr, a intrat în conflict cu perspectiva Divină de realizare a istoriei. Omul, participând la natura Divină, era chemat să scurteze singur orizonturile vieții sale și să-și făurească singur destinul. Cadrul social de manifestare în care trebuie să lucreze nu-i stânjenește libertatea personală, ci i-o completează, ferind-o să rătăcească năucă și să se destrame în acțiuni fără rost. Ea nu se rezumă numai la modalitățile de trai în comun, ci condiționează și viața culturală, în care trebuie să recunoaștem țelul suprem al vieții colective pe pământ.

Cultura n-ar fi posibilă, dacă pământul ar fi populat de o umanitate nediferențiată etnicește. Cultura este un produs al geniului național, o proiecție a lumii de visuri, idealuri și aspirații ale unui popor. Când Dumnezeu a stabilit un sistem gradual de afirmare a disponibilităților omenești, El n-a făcut un act de autoritate, destinat să reglementeze conduita unor ființe inferioare, ci s-a călăuzit ca un bun și prevăzător Părinte. De aceea toate încercările omului de a-și defini prin mijloace proprii și independent de planul Divin principiile de organizare ale societății sunt sortite înfrângerii. Priveliștea istorică a acestor străduințe prometeice nu e lipsită de măreție, dar nu e mai puțin adevărat că se merge pe un drum fără ieșire. E o constatare la îndemâna oricui că haosul din viața socială crește cu cât ne apropiem de timpurile moderne și dezordinea va continua să se întindă atâta vreme cât omul va stărui să rezolve probleme care depășesc putințele lui. Valoarea practică a sistemelor pe care le-au imaginat rând pe rând europenii pentru a-și organiza viața colectivă nu depinde nici de știința care a fost pusă la contribuție și nici bogăția experienței politice a autorilor lor, ci exclusiv de coeficientul de participare la construcția lor a relației individ-neam-Dumnezeu.

Am fi nedrepti dacă am tăgădui omului modern orice fel de năzuință de a se apropia de Dumnezeu și de a-i împlini planurile în materie socială. Principiile Revoluției Franceze, considerate de contemporani și mai târziu de exegeții ei ca un triumf al rațiunii libere, ca o apoteoză a direcției inaugurate de

Renaștere, nu pot fi despărțite de învățătura creștină. Revoluția Franceză ne oferă un exemplu edificator al forței de pătrundere a elementului creștin într-o concepție de organizare a societății, chiar când autorii ei nu împărtășesc punctul de vedere creștin, și, mai mult decât atât, chiar când aceștia se declară dușmani ai creștinismului. Formula trinitară : libertate, egalitate, fraternitate, care împodobește frontispiciul Revoluției Franceze, are profunde afinități cu filozofia creștină. Dacă a avut o putere de rodire atât de mare, meritul trebuie atribuit conținutului evanghelic din structura ei ; după cum efectele dăunătoare ale aceluiași principii se datoresc elementului rațional care a participat la plasmuirea lor. Rațiunea nefiind competentă să rezolve marile probleme istorice, a tulburat, prin amestecul ei, perfecțiunea ordinii sociale fixate de Dumnezeu. *“Toate aceste idei –spune Ion Moța- sunt derivate ale învățăturilor lui Iisus. A le respinge înseamnă a te lepăda de Hristos. Noi le admitem și le primim, însă numai văzute prin prisma posibilităților de realizare folositoare împrejurărilor de astăzi”*.

E fundamental fals să se creadă că dacă sunt alți factori care trag în văzul lumii întâmplările istorice, realitatea de bază nu ar fi prezentă. După cum Renașterea nu a venit cu ceva nou, descoperind individul, ci a precipitat cursul unui proces de emancipare al persoanei umane, care se apropia de scadență, tot astfel înnoirile Revoluției Franceze aparțin unor realități mai vechi, ce își trag originea din învățătura creștină.

Rezervele ce le formulează Ion Moța se referă la aplicările greșite pe care le pot sugera principiile de libertate și egalitate, din momentul ce scapă de sub controlul spiritului Divin și cad pradă speculațiilor raționale. Formula trinitară a Revoluției Franceze cuprinde mult adevăr, dar și multă eroare, deoarece conținutul ei creștin a fost tulburat în realizarea lui de intervențiile incompetente ale rațiunii, deoarece sursei sale infailibile i s-a adăugat o sursă umană. Formula poate duce la rezultate excepționale, dacă rămâne credincioasă relației sociale individ-neam-Dumnezeu, după cum poate provoca cele mai mari dezastre în viața popoarelor, dacă e scoasă din acest cadru și

lăsată să funcționeze în gol. De aceea, i s-au adus atâtea critici răsunătoare și i s-au ridicat în același timp osanale.

“În ce constă, sau trebuia să consiste, această operă care venea să aducă popoarelor un viitor mai bun ? Adevăratul scop al Revoluției franceze fu distrugerea feudalității medievale și introducerea unui regim de libertate”.

“Această libertate trebuia să se manifeste în cadrele ideii de Stat național (examinați spiritul Marsellaise-ei mai mult decât cărțile enciclopediștilor), însemnând libera dezvoltare a tuturor membrilor unei națiuni, conform intereselor naționale și excluzând privilegiile de clasă”.

“Acestea erau perspectivele luminoase ale marii opere care în parte s-a realizat (ca de pildă liberarea națiunilor din iobăgie și apoi întemeierea de State naționale, cum a fost cazul și cu noi), în mare parte însă nu au putut fi îndeplinite. Ba chiar și perspectivele realizate se văzură în curând alterate și complet schimonosite”.

Ar fi absurd, cum arată și Ion Moța, să nu recunoaștem grandioasa operă a Revoluției franceze, cu atât mai mult cu cât însuși poporul român s-a bucurat de roadele ei. Drama revoluției constă în alterarea obiectivelor ei inițiale : a eliberat pe individ din cătușele feudalismului, dar, în același timp, l-a îndepărtat de neam și de Dumnezeu. S-a petrecut cu Revoluția Franceză un fenomen de înstrăinare de la scopurile ei primordiale analog cu ce s-a produs și în domeniul revoluției științifice. Ambele revoluții au apărut împreună, însuflețite de cele mai nobile aspirații, dar tot împreună s-au alterat și din aceleași cauze. Spiritul generos în care au fost concepute la origine ideile de libertate, egalitate și fraternitate a fost subminat în decursul timpului de partea inferioară a sufletului, de curentele materialiste ale epocii noastre, aceleași energii dizolvante care au abuzat și de invențiile științifice în dauna tuturor popoarelor. Noile principii au triumfat în așezământul Statelor moderne, dar fără să se acorde prioritate idealurilor creștine, singurele care ar fi putut garanta o evoluție sănătoasă a societății. Rațiunea umană ieșind din poziția ei subordonată față de adevărurile religioase,

s-a arătat încă o dată neputincioasă de a sistematiza spațiile controversate ale istoriei.

Principiul libertății, cel mai sărbătorit din treimea ideologică a Revoluției Franceze, a suferit și cele mai mari degradări în istoria contemporană. Libertatea politică în loc să fie considerată drept climatul ideal pentru competiții între membrii unei națiuni, pentru a putea contribui cu tot ce le stă în putință la înflorirea ei, a degenerat într-o alură iresponsabilă a individului, într-un drept abuziv al său de a-și întocmi viața exclusiv după cum îi dictează interesele lui egoiste. Corolarul economic al libertății, libera producție și libera circulație a bunurilor, a suferit aceeași degradare, devenind un instrument de exploatare al omului de către om. Același spirit anarhic de interpretare a ideii de libertate l-a detronat și pe Dumnezeu din cer și în locul existenței Lui s-a pretat la odioasa încercare de a-l îndumnezei pe om, înfățișându-l ca pe marele arhitect al universului.

Lipsa de vigilență a spiritului omenesc, lăsând neisprăvită opera Evului Mediu, a provocat deviația Renașterii și a alterat și cursul Revoluției Franceze. Valul de orgoliu care a invadat omenirea de atunci încolo a netezit drumul tendințelor anarhice. Ca urmare, principiile de libertate, egalitate și fraternitate au fost dissociate de arhetipul individ-neam-Dumnezeu și au luat o direcție de realizare anti-națională și anti-creștină.

Reacțiile care au izbucnit contra anarhiei liberale au fost tot atât de nefericite concepute. Ele nu s-au mulțumit să îndrepte scăderile vechii formule, adică să corecteze poziția deplasată a individului, apropiindu-l de neam și de Dumnezeu, ci au provocat un nou dezechilibru în viața popoarelor, mult mai vătămător decât cel precedent. Aceste reacții, cunoscute sub numele de totalitarism, au dat naștere la două tipuri de organizare socială, egal de îndepărtate de ordinea creștină a lumii.

Într-o direcție, relația individ-neam-Dumnezeu suferă un dezechilibru profund, prin rebeliunea termenului mediu. Națiunea se desprinde din poziția ei subordonată față de legile Dumnezeirii, își revendică o libertate absolută devenind propriul ei Dumnezeu. Individul se găsește de astă dată în raporturi mult

mai juste față de națiune, dar, cum țelul final al existenței este falsificat, cum la capătul seriei nu mai tronează Dumnezeu, nici stăruințele lui pentru înălțarea neamului nu vor fi încununate de succes. Rezultatele individuale se vor strâmba din cauza strâmbiei perspective de realizare a națiunii (Național-socialismul).

Într-o altă direcție, tendințele protestatare contra formulei individ-neam-Dumnezeu s-au manifestat pe un front mult mai larg și cu mai multă brutalitate. Nu se mai combate unul sau altul din termenii relației, ci întreaga ei valoare este contestată. Pentru acești revoluționari, valorile tradiționale, oricum s-ar numi ele, și orice prefaceri ar fi suferit în decursul timpului, reprezintă piedica principală în calea progresului social. Ele trebuie să dispară în bloc, căci numai pe ruinele lor se poate ridica veacul de aur al umanității. Pentru organizarea viitoare a societății, ei fac apel la conceptul unic de „*masă*”, a cărei forță nivelatoare coboară la orizontală linia verticală de trăire. Individul e absorbit în masă, iar Dumnezeu e substituit cu realizarea mecanicistă a masei (Comunismul).

Pentru popoarele din răsăritul Europei, trebuie să deschidem o paranteză în legătură cu problema care ne preocupă. Există o deosebire de structură socială între Apusul și Răsăritul Europei, încă din evul Mediu. În vreme ce tendința generală a Apusului a fost să-și concentreze viața în aglomerări citadine, popoarele din răsărit nu au cunoscut acest fenomen timpuriu de orășenizare. Ele au rămas vreme îndelungată închise în așezările lor patriarhale. Ordinea feudală s-a prelungit în Răsărit până în era modernă. Când s-au întemeiat orașele, ele n-au apărut din nevoia naturală de creștere a societății, ci s-au întemeiat grație muncii de pionier a elementelor venite din Apus.

De aici și o altă serie de contraste între cele două jumătăți ale Europei. Știința și corolarul ei firesc, tehnica, nu s-au putut dezvolta decât în Apus, adică acolo unde orașele înlesneau transmiterea cunoștințelor științifice și acumularea de bogății necesare investițiilor industriale. Satul, caracteritic vieții răsăritene, n-a constituit un mediu prielnic pentru a adăposti o tradiție științifică.

Deosebirea se prelungește și în domeniul spiritual. Criza de adaptare la progresele tehnice va fi mult mai dureros simțită de popoarele răsăritene. Apuseanul este familiarizat cu invențiile tehnice. Revoluția industrială s-a petrecut la el acasă și e stăpânul ei legitim. Pentru omul din Răsărit, ea nu este justificată prin antecedente științifice, prin secole de muncă de laborator, ci apare ca o violentare a felului său de viață. El se simte smuls din lumea lui patriarhală și azvârlit într-o altă lume, cu alte dimensiuni de trăire. Până mai ieri nu cunoștea alt peisaj decât liniștea idilică a satului său, și, deodată, este silit să servească monștrilor de oțel și să le admire puterea.

Nu ne îndoim nici o clipă că popoarele din Răsărit vor ajunge într-o bună zi să mânuiască cu aceeași îndemânare elementele civilizației tehnice. Cunoașterea și însușirea lor nu necesită acel spirit de finețe pe care-l reclamă creația culturală și care nu se dobândește decât după o ucenicie de secole. Nu aceasta trebuie să ne îngrijoreze, ci o altă chestiune. Am văzut că biruințele tehnice din apus, cu toate că s-au dezvoltat în climatul lor propriu, a trebuit să fie plătite cu grave frământări în domeniul spiritual. Cu atât mai pustiitoare trebuie să fie efectele industrializării la popoarele din Europa Orientală, unde oamenii s-au mișcat până acuma în ritmul lent al vieții de la țară, iar când au intrat în circuitul economiei tehnocapitaliste au trebuit să facă salturi pentru a-și însuși sistemele de producție ale Apusului.

Momentul în care un popor se desface din liniștea vieții lui patriarhale, ca să intre în ritmul civilizației tehnice, este de însemnătate hotărâtoare pentru destinul său. Dacă a izbutit să unească într-o nouă sinteză forțele materiale venite din Apus cu bazele lui tradiționale de existență, atunci a depășit momentul critic al dezvoltării lui, atunci a biruit acel glas din adâncul inimii lui, care-l sfătuiește să nu-și încredințeze soarta unor valori fără suflet. Și, dimpotrivă, dacă curentul civilizației materiale l-a dezrădăcinat din specificul vieții lui milenare, dacă se lasă fascinat de ceea ce-i oferă minunile tehnice și uită de strămoși, atunci este pândit de primejdia unei grabnice destrămări.

Când trăim schimburile pe care le aduce mecanizarea vieții și vedem cum atâtea obiceiuri frumoase dispar, sufletul nostru tresare de durere, rănit de brutalitatea înnoirilor, și evocă cu multă duiosie vremurile apuse, contemplându-le ca din pragul unei fericiri pierdute. *"Lumea veche a lui Nuțu Donciu, în care stau înrădăcinate toate simțurile și dorurile noastre, n-o mai găsim nicăieri –suspină Ion Moța. A risipit-o veacul acesta nou, cu politica, cu vrajba lui, cu uitarea lui Dumnezeu și dragostea de străini și de tot ce este al altora, veac care calcă în picioare felul nostru de viață, cu puterile, cu vredniciile și cu frumusețile lui"*.

"Astfel, sufletul nostru, rămas legat de o altă lume, rătăcește azi într-o viață care nu e a noastră. Față de lumea de acum, noi ne simțim străini, în ea nu ne mai găsim un alt rost decât acela de a o curma spre a învia vremurile de demult și a le spori frumusețea, tăria și dreapta rânduială românească".

Procesul de mecanizare al vieții sociale nu poate fi oprit. Rând pe rând toate națiunile vor fi atrase în ritmul lui trepidant. Stă totuși în putința omului să nu devină robul tehnicii făurite de el. Abdicarea omului în fața mașinii nu poate fi evitată dacă nu restabilim ordinea spirituală din noi. *"Adevărata menire a mașinismului și a științelor atât de mult dezvoltate era de a îmbunătăți situația materială a națiunii întregi și a facilita pe seama tuturor câștigarea unei culturi sufletești mai perfecte decât cea de până atunci. Căci dezvoltarea culturii este singurul rost al vieții omenești"*.

Din momentul în care ne-am așezat pe axa verticală de trăire individ-neam-Dumnezeu, simțim cum se limpezește întreg rostul vieții noastre pământești și cum se grupează într-o armonie perfectă toate problemele care ne frământă cugetul. Orice încercare de a îmbunătăți viața socială, întrebuițând exclusiv forța, e condamnată nereușitei, chiar când țelurile urmărite s-ar acoperi cu prototipul Divin. Singurul drum ce ne stă deschis este de a convinge și antrena natura umană la realizarea binelui colectiv. Nu împărtășim părerea că realitățile sociale pot fi sistematizate prin intervenții raționale, ci suntem bucuroși dacă

le putem servi cu umilință pe căile indicate de Creator. Cadrul de conviețuire umană nu trebuie inventat de nimeni, ci numai descoperit în conștiința noastră, în manifestările popoarelor și în relațiile Divine. Caracteristica lui fundamentală este că nu poate fi adus la viață decât printr-o atmosferă de libertate, atât externă, dar mai ales interioară. Este necesară așadar contribuția noastră activă pentru ca ordinea socială sădită de Dumnezeu în sufletele oamenilor să se desprindă din anonimat și să-și dezvăluiească treptat strălucirile. Nu ni se oferă de-a gata, ci trebuie să o merităm prin zelul ce-l arătăm la făptuirea ei.

Acest cadru reprezintă un sistem social perfect adecvat naturii omenești și universal valabil. El nu vine de la oameni, ci de la spiritul etern al adevărului. Indivizii și popoarele vor propăși în măsura respectului ce-l vor arăta acestei legi fundamentale și vor suferi înfrângeri ori de câte ori se vor abate de la îndrumările ei. Stadiul de desăvârșire socială se măsoară după progresul ce l-a făcut relația indivi-neam-Dumnezeu în viața unui neam. Încreștinarea lumii aduce cu sine și armonia socială. De la venirea lui Hristos în lume, cursul istoriei a fost conceput de înțelepciunea Divină să devină un imens fluviu de dragoste, care-și începe primele lui șoapte în sufletul individului, se lărgește în albia neamului și se revarsă maiestuos la picioarele Tronului Dumnezeiesc.

III. ÎN CĂUTAREA LIBERTĂȚII

Există un *“individualism anarhic care schimonosește și sterilizează simțirea, dragostea și durerea pentru neamul tău”*. Individualismul anarhic, nepăsător față de soarta neamului, invocă principiul libertății pentru a-și justifica ostilitatea lui față de comunitatea națională. Această atitudine ne obligă și pe noi să facem o incursiune în domeniul libertății personale pentru a verifica dacă afirmarea plenară a individului nu se poate realiza

altfel decât repudiind ființa neamului, cum susțin partizanii libertății anarhice. Raporturile dintre individ și colectivitate nu pot fi definitiv clarificate fără a cunoaște în prealabil esența libertății personale.

a) Libertatea exterioară

Pentru a proceda metodic, trebuie să ne mulțumim la început cu o definiție provizorie a libertății, care trebuie să fie însă atât de larg concepută încât să nu ridice protestele nimănui. Numai dacă se realizează un acord unanim în jurul acestei definiții, ea poate constitui un punct de plecare pentru toți indivizii. Trebuie să descoperim un punct de vedere de o atare amploare încât să nu mai poată fi supra-licitat un *“non plus ultra”* al libertății.

În această primă și generoasă accepțiune, formula care poate întruni consensul tuturor oamenilor nu poate fi decât *“expansiunea nelimitată a individului”*. Această semnificație a ideii de libertate poate să dea satisfacție și celor mai absurde pretenții. Cel mult s-ar putea ridica obiecții de altă natură : că am concepe libertatea personală oarecum extravagant, că înțelesul la care ne-am oprit este mai mult de domeniul fanteziei. Vom vedea însă la sfârșitul expunerii că definiția cu care pornim la drum, *“expansiunea nelimitată a individului”*, nu e tocmai atât de absurdă, că dacă nu ne spune ce reprezintă libertatea în conținutul ei intim, constituie totuși una din caracteristicile ei fundamentale.

Trebuie să delimităm mai întâi planul văzut al libertății de planul ei nevăzut. Pentru marea majoritate a oamenilor, libertatea personală se confundă cu libertatea exterioară, cu libertatea socială, cu cuantumul lor de afirmare în universul colectiv. Libertatea interioară le reține prea puțin atenția. Actul social le absoarbe ființa, prelungindu-se în intimitatea eului lor.

Libertatea exterioară sau socială nu există în realitate. O entitate colectivă începe să existe numai din momentul ce intră în

funcție un sistem de restricții al manifestărilor individuale. Societatea nu poate dăinui altfel decât socializând pe individ, împietând permanent asupra libertății lui, supunându-l la un stil de viață mai mult sau mai puțin gregar. În societate predomină regimul necesității, care poate deveni mai blând, mai tolerat în anumite epoci, dar care nu va dispărea în nici o împrejurare, nici chiar atunci când societatea e zguduită de revoluții în numele ideii de libertate. Libertatea exterioară nu se va putea emancipa niciodată de sub tutela constrângerilor sociale în așa măsură încât să corespundă tendinței de *“expansiune nețărmurită a individului”*.

Libertatea personală, proiectată pe aria infinitului, nu poate coexista cu ordinea socială. Lupta pentru libertate, care zguduie din când în când viața popoarelor, se dă în realitate pentru a slăbi regimul necesității sociale, devenit insuportabil pentru o anumită categorie de cetățeni. Dar nici unui reformator sau căpetenie revoluționară nu-i va trece prin cap să desființeze toate restricțiile impuse oamenilor de societatea organizată, pentru a da satisfacție deplină principiului de *“expansiune nelimitată a individului”*. Necesitatea revine, dar sub o altă formă și în profitul altor categorii de indivizi. Ce este faimosul *“contract social”* decât un consens, un acord al voințelor individuale, pentru a-și sacrifica reciproc o parte din libertatea cu care sunt înzestrați oamenii de la natură, în interesul comun ?

b) Libertatea interioară

Adevărata libertate este de natură interioară. Ea își are rădăcinile înfipte în suflet și nu este tributară nici unei opreliști sociale. Numai în sfera vieții psihice expansiunea nelimitată a individului devine o realitate tangibilă. Numai pe teritoriul ei nu există pietre de hotar. Singurul ei inamic este omul însuși, omul care nu-i conștient de prezența libertății în eul său și o caută cu înfrigurare în lumea externă.

Când individualismul anarhic se ridică împotriva neamului, în numele cărei libertăți vorbește ? *“Se ridică”*, accentuăm, pentru că indiferența individului față de neam nu e un act *“indiferent”*, o stare neutrală, o atitudine inofensivă, care poate fi tratată cu indulgență. Nu e necesar ca individul să facă acte directe de ostilitate contra neamului pentru ca să ajungă în conflict cu el. E de-ajuns această indiferență, această *“sterilizare a simțirii, a dragostei, a durerii pentru neamul tău”*, pentru ca să se numere printre inamicii lui.

Repetând întrebarea, la ce fel de libertate se referă individualismul anarhic când refuză să recunoască neamul ca realitate superioară omului singuratic ? Dacă individul se lasă ispitit de libertatea materială, dacă gândul ce-l scormonește este să înfrângă toată gama rezistențelor sociale pentru a se bucura de completă independență în acțiunile lui, atunci, fără îndoială, a căzut victima unei iluzii. Libertatea exterioară concepută în sens absolut, nu este compatibilă cu existența societății. Nici speranțele unei libertăți sociale din ce în ce mai largi, din ce în ce mai favorabile individului, nu sunt îndreptățite. Nu se poate stabili nicăieri în istorie o linie de progres neîntrerupt al libertății individului, ci la toate popoarele epocile de libertate au alternat cu epocile de tiranie.

Individualismul anarhic nu se poate sustrage acestei evidențe, ci trebuie să recunoască îngrădirile ce le impune societatea indivizilor. Dacă totuși continuă să-și apere poziția, trebuie să ia act de noul aspect al problemei și să facă același salt din exteriorul social în interiorul conștiinței. Vom încerca și noi să examinăm în continuare, din perspectiva interioară a libertății, raportul dintre individ și neam, cu scopul de-a clarifica presupusul dezacord ce-ar exista între cele două realități. Servind națiunii sale, individul își oprimă elanurile sale personale sau, dimpotrivă, libertatea lui se potențiază, desfășurându-se într-o perspectivă mai vastă ?

Libertatea lăuntrică se identifică cu tot ce are mai intim eul nostru ; de aceea nu e de ajuns o simplă privire în conștiință pentru a ne însuși reflexele ei pure. Trăirea ei sinceră nu se poate

obține decât cu prețul unui intens efort de autoexploatare. Trebuie să străbatem mai întâi o zonă de Fata Morgana a libertății, trebuie să ne eliberăm spiritul de imaginile false și ademenitoare sub care poate să ne apară. Sarcina cea mai importantă ce ne incumbă la început este de a elimina din conștiință aspectele non-libertății. Dacă de iluziile libertății exterioare ne putem libera ușor, pentru că ele se proiectează în lumea sensibilă, unde nu lipsesc mijloacele de control, iluziile libertății interioare sunt mai greu de înlăturat. Ele aparțin lumii imateriale a sufletului, unde agerimea nu se câștigă decât după un exercițiu îndelungat al intuiției interne. Libertatea interioară trebuie cucerită prin tăieturi adânci în eul nostru, extirpând învelișurile ei superficiale. Ea nu se descoperă decât în focul unei bătlâi lămuritoare cu noi înșine, care, pentru a da roade, trebuie purtată cu un curaj desăvârșit.

c) Libertatea anarhică

Societatea omenească, cu toate restricțiile ce le impune individului, mai lasă totuși acestuia o sumă de posibilități nelegiferate sau neîngrădite. Mai rămâne o margine personală de manifestare, nesupusă determinismului social. Chiar și societățile care s-au arătat mai haine cu soarta individului, care i-au restrâns până la sufocare libertatea exterioară, care încearcă să-i controleze până și gândirea, nu pot să elimine în întregime factorul personal. Cum se va comporta individul în sfera de acțiune care scapă de sub controlul societății și unde este el stăpân pe timpul și energia lui ? El se bucură de libertatea alegerii. El poate săvârși o acțiune sau alta, din marele număr ce i se îmbie. Eul său este liber să se pronunțe, fără nici o constrângere din afară. Exteriorul este înlocuit cu interiorul. În această sferă, nesupusă determinismului social, el este arbitrul existenței lui.

Individul poate lua două atitudini fundamentale în valorizarea existenței lui : se poate orienta după curentul de idei,

sentimente și tendițe care curge fără întrerupere prin conștiința lui, cedând motivațiilor imediate care i se oferă, sau se decide să reziste valului de psihisme și să încerce o dirijare a activității lui. În cazul dintâi, acțiunile individului curg peste capul lui, provocate de tot ce defilează prin conștiință și iau un aspect haotic ; în cazul al doilea ele încep să se grupeze în jurul unui obiectiv. Și una și alta din cele două modalități de afirmare liberă a individului pleacă din interior. Care din ele reprezintă libertatea ? Libertatea anarhică, aceea a nestatorniciei continue, sau libertatea determinată, care presupune un criteriu selectiv, o normă de conduită prestabilită ?

Libertatea anarhică aparține speciei comune omenești. Ea se bucură de cea mai mare răspândire. Frecvența cu care apare se explică prin ușurința cu care se obține. E suficient să ne lăsăm purtați de curentul conștiinței, de combinațiile care se fac și se desfac la suprafața ei, pentru a ne simți liberi. Libertatea anarhică se caracterizează prin absența oricărui element aprioric în manifestările ei. Inițiativa personală nu este supusă nici unei anticipări. Individul reacționează de la caz la caz, lăsând desfășurarea acțiunilor pe seama improvizației. Libertatea vagabondajului.

Conform acestei doctrine, omul liber sufletește nu se va putea realiza decât în măsura în care va refuza să-și subordoneze viața unui comandament unic. Conduita lui trebuie să rămână într-o stare de permanentă nedeterminatoare, neaservită nici unui ideal, nici unei legi. Idealul l-ar constitui tocmai această păstrare neatinsă a inițiativei. Nu putem ști ce vom face mâine, pentru că nici o punte nu ne leagă trecutul de viitor. Prevederea este un gest ostil libertății. Ceea ce știm cu precizie, este că nu avem nici o obligație de îndeplinit, nici un stăpân de slujit, și în fiecare clipă urmăm jocul capricios al combinațiilor psihice.

Dacă libertatea interioară s-ar confunda cu trăirea imediatului, cu *“acest du-te, vino”* al conștiinței, fără îndoială că protestele ce le-am ridica împotriva individualismului anarhic s-ar izbi ca de stâncă de drepturile imprescriptibile ale persoanei umane. Oare, *“expansiunea nelimitată a individului”*, vor spune

partizanii libertății anarhice, nu coincide tocmai cu această existență trăită frenetic, deschisă cu egală sollicitudine la toate mișcările sufletului ? Într-adevăr, ce poate fi mai atrăgător, mai fascinant în viață, decât această zburdălnicie de copil în lume ? Unde se poate găsi mai mare libertate decât în această legănare nepăsătoare pe valurile vieții ? Trăirea imediatului atrage pe cei mai mulți oameni, pentru că reclamă efortul cel mai redus, iar gândirea lor, neantrenată în explorarea infinitului personal, le spune că au câștigat și bunul cel mai prețios al vieții, libertatea. S-ar părea că oamenii caută o compensație a înfrângerilor pe care le suferă în societate, căzând în hipnoza acestui gen ușuratic de libertate.

O analiză mai severă a condițiilor în care apare și se manifestă libertatea anarhică ne va îndepărta și de acest drum. Cum vom dovedi în continuare, profesioniștii libertății anarhice se lasă conduși de o fantasmă a spiritului. Libertatea anarhică înseamnă în fond trăirea unei vieți care ocolește problemele ei fundamentale.

Cel mai mizerabil sclav este desigur acela care nu-și dă seama de condiția tristă a vieții lui. Neavând înțelegere pentru starea nenorocită în care se găsește, nu-și poate făuri nici mijloacele de eliberare. Același lucru se întâmplă și cu indivizii care se lasă atrași pe povânișul libertății anarhice. Nu e om care să nu poată fi sedus de voluptatea libertății anarhice și foarte mulți indivizi rămân pentru toată viața lor prizonierii ei.

În ce constă falsitatea acestei concepții ? Dacă individul nu-și alege un ideal în viață, un scop căruia să-i servească, atunci fiecare faptă a lui este produsul unei inspirații de moment. Motivele acțiunilor se schimbă la nesfârșit... Câte acțiuni, tot atâtea motivări felurite. Fiecare acțiune se va constitui în mod independent de ce-a fost și ce va fi, urmând conjunctura sufletească a momentului. Neexistând o lege internă, momentul sufletesc devine lege. Nu putem nega deci că o determinare există și în aceste acțiuni care, aparent, sunt nedeterminate. Cu deosebirea că determinarea lor nu pleacă dintr-o regulă, ci are ca suport un provizorat de conștiință, un scenariu trecător al ei.

Complexul sufletesc care provoacă acțiunea se stinge odată cu faptul material, făcând loc altuia.

Aceste motivări se prezintă, în aparență, sub un aspect de spontaneitate, de joc grațios al sufletului. Luându-le mai bine urma, vom descoperi însă în structura lor un element generator, o axă de constituire : sunt impulsurile predominante ale individului, gusturile lui cele mai pronunțate, impresiile care l-au covârșit. Individul trăiește cufundat într-o mare de chemări și atenții, care îl strigă din toate părțile, supunându-l la un adevărat asediu. O conștiință lipsită de un factor selectiv va aluneca pe linia celei mai mici rezistențe, se va îndrepta într-acolo unde curentul interior s-a format mai puternic. În loc ca individul să mântuiască singur felurile posibilități de acțiune ce i se oferă – cum își imaginează- e aservit de imboldul predominant într-un anumit moment și redus la un mijloc de realizare al acestuia. Din subiect e degradat la obiect, din plăsmuitor al realității devine unealta unor fenomene străine de ființa lui intimă. În dorința lui de a fi liber, individul uită rolul său activ în univers și ajunge prada elementelor periferice ale sufletului. În loc de a poposi pe țărmurile libertății, sfârșește în sclavie, o sclavie cu totul aparte, căci nu-i simte apăsarea. El nu servește unui singur stăpân, ci la mai mulți, și această deasă schimbare a jugului îi procură senzația libertății. Anarhia motivelor duce la o libertate aparentă, căci în fond nu e altceva decât o sclavie deghizată.

Libertatea anarhică este improductivă și pe planul creației. Consumă fără a da nimic în schimb. Cum poate o viață atomizată, chinuită de întreruperi și contra-sensuri, să promoveze creația umană ? Orice creație presupune un efort continuu, o concentrare a energiei în sens unic, un proces de selecție a spiritului. Libertatea anarhică se află la antipodul personalităților umane și reprezintă o mare primejdie pentru formarea ei tocmai în perioada tinereții, când individul ia primele contacte cu viața și se bucură de primele ei plăceri.

S-ar putea obiecta că acțiunile omenești de genul celor mai sus descrise nu sunt provocate întotdeauna de elementele inferioare ale sufletului : impulsuri, înclinații, pofte, patimi. Tot

asa de bine s-ar putea ca rațiunea să se însărcineze cu tratarea lor de la caz la caz. Rațiunea, în fața unui grup de chemări care asaltează individul, alege drumul cel mai convenabil pentru integrarea lui spirituală.

Pentru a cântări valoarea acestui argument, trebuie să distingem mai întâi rațiunea pură de rațiunea aservită. De multe ori rațiunea e vehiculată de simțuri, de înclinații, și se face apel la luminile ei din ipocrizie. Evident că această rațiune illogică nu aduce nici o modificare termenilor în care e dezbătută problema. Dacă ne referim la funcțiile logice pure, nealterate de elemente afective sau instinctuale, atunci am depășit stadiul libertății anarhice și am intrat în domeniul libertății determinate. Intelectul nostru este în așa fel alcătuit încât pentru a explica fenomenele trebuie să introducă ordine în varietatea lor nesfârșită, reducându-le la unitate. Nu putem gândi altfel decât simplificând realitatea, căutând să surprindem elementele care se repetă, notele esențiale, generalul, în multiplicitatea haotică sub care se prezintă. Întreaga operație a gândirii constă în extragerea și unificarea elementelor comune unei categorii de fenomene. Când ne aflăm în prezența unui fenomen nou și vrem să-i găsim rostul, nu-l putem explica altfel decât subsumându-l și pe acesta unui principiu cunoscut. Nici în domeniul conduitei omenești rațiunea nu va putea evita să se refere la anumite principii, fie însușite de la alții, fie elaborate de mintea noastră. O preferință manifestată pe baza unei deliberări logice nu mai este însă un act al hazardului. Presupune prezența unui criteriu selectiv. Ori de câte ori realizăm o acțiune pe baza unui proces rațional, implicit facem apel la o noțiune cunoscută. Am ieșit din faza motivațiilor întâmplătoare, anarhice și am acceptat intervenția unor categorii mintale constituite. Rațiunea elimină neprevăzutul din cadrul conduitei umane și stabilește ordine în viața sufletească.

Libertatea anrhică nu e lipsită totuși de un element pozitiv. În această revărsare absurdă de forțe, în această frământare a ei zadarnică, trebuie să vedem mai mult decât o dezlănțuire necontrolată a vitalității omenești. În sufletul celui care își cheltuiește viața fără rost, se zbate și nu-și găsește alinare

aspirația lui de expansiune în nemărginire. Dorul de realizare al persoanei umane pe dimensiunile infinitului izbucnește cu o putere elementară în trăirea dezordonată, caracteristică libertății anarhice. Tendința de expansiune nelimitată a individului constituie fenomenul libertății anarhice. Dar tot acest elan creator, acest sânge prețios, se pierde în sclavia simțurilor ca un râu ce dispare în nisip. Libertatea umană ar fi prea lipsită de semnificație, dacă s-ar câștiga atât de ușor, cutreerând doar dedalul ademenitor al vieții.

d) Libertatea determinată

Contra primejdiei de disoluție a persoanei umane nu există decât un singur remediu : introducerea unui factor regulator în viața sufletească. În loc de a îngădui ca acțiunile noastre să se dezlănțuie de la sine, lăsându-ne târați într-o parte sau într-alta de motivații întâmplătoare, oprim dispersiunea forțelor interioare și le supunem unui curs ordonat. Trăirea anarhică este înlocuită cu o trăire reflectată.

Disciplina lăuntrică se câștigă prin adoptarea prealabilă a unei norme de conduită, a unui punct de vedere, în jurul căruia trebuie să se grupeze toate acțiunile noastre viitoare. Puterea creatoare a individului nu se mai pierde în gesturi incoerente, ci se concentrează în jurul unui obiectiv. Adevărata libertate nu se câștigă lăsând-o să se manifeste după capriciile ei, ci înfruntându-i cursul zănatic. Secretul libertății constă tocmai în eliberarea noastră de instincte, pasiuni și de orice forțe iraționale.

Mecanismul psihologic care pune în funcțiune libertatea determinată este de natură rațional-voluntară. Mai întâi rațiunea concepe principiul căruia trebuie să-i închinăm existența : apoi voința asigură respectul principiului printr-o luptă continuă contra tendințelor anarhice.

Unificarea activității omenești are urmări fecunde și în domeniul creației. Energiile sufletești se convertesc în opere durabile. Chiar și un om mijlociu înzestrat, dacă stăruie într-o

anumită direcție, dacă își concentrează eforturile în sens unic, poate totaliza rezultate apreciabile. Tenacitatea voinței, consecvența în urmărirea unui țel în viață, este semnul neîndoielnic că omul a început să-și afirme personalitatea.

În ce privește obiectul ales să coordoneze eforturile individului, el se prezintă sub o multiplicitate de forme. Dacă n-ar exista decât un singur drum de urmat, atunci libertatea personală ar fi desființată. Legea internă n-ar mai rezulta decât confruntarea mai multor judecăți de valoare, ci s-ar impune ca unică soluție dispensabilă. În acest caz, viața sufletească ar fi guvernată cu aceeași rigiditate ca și universul material. Din acest motiv, formula "*determinism moral*", aplicată libertății dirijate interior nu este fericit aleasă. S-ar presupune că legea internă este permanent asociată unui conținut etic, ceea ce nu e întotdeauna adevărat. Eticul este unul din obiectivele asupra căruia poate să cadă alegerea conștiinței, dar nu singurul. A deveni scriitor, a îmbrățișa cariera armelor, a te consacra activităților economice, a nu avea altă grijă decât cercul restrâns al familiei, iată tot atâtea preocupări care pot să mobilizeze viața unui om.

Libertatea determinată este superioară libertății anarhice. Progresul omenirii, cel puțin în partea care se vede, nu se poate imagina fără disciplinarea forțelor sufletești, fără urmărirea consecventă și tenace a unui scop. Libertatea determinată e greu de dobândit. Ea reclamă o efortare penibilă și de lungă durată. De aceea, rămâne apanajul unei minorități și este considerată de esență aristocratică, în vreme ce libertatea vitalității dezlanțuite are o circulație de masă. Puși să alegem între cele două tipuri de libertate, rațiunea ne sfătuiește să apucăm pe drumul libertății determinate. Totuși îndoielile nu ne-au părăsit. Mai sunt neînțelegeri de risipit. Cum se împacă cu restricțiile la care ne obligăm cu idealul omului liber ? Îngrădind câmpul de acțiune al libertății, nu atentăm la integritatea ei ? Barajul ridicat de voință în conștiință, destinat să capteze apele tumultuoase ale libertății, nu-i viciază esența ?

Apărătorii libertății determinate răspund că legea internă care statornicește cursul vieții noastre este liber aleasă de noi,

este rodul meditațiilor și hotărârilor noastre proprii. Nu ne supunem unei dispoziții străine, ci unei norme elaborate și acceptate de eul nostru. Individul, din propria lui inițiativă, pune stavilă unei expansiuni dăunătoare lui însuși. Îngrădirea libertății este un act de autodeterminare. Alarmat de înfățișarea haotică ce-o ia viața noastră, spiritul intervine și o disciplinează. Este o afirmare centrală a eului nostru, o manifestare de independență a lui față de șuvoiul vieții externe, o luare de atitudine a omului lăuntric față de omul periferiei sufletești. Unicul mijloc de a depăși stadiul libertății anarhice este de a deplasa centrul de greutate al vieții sufletești de la marginile ei spre interior. Numai printr-o revoltă a spiritului contra haosului care îl împresoară și tinde să-l înăbușe, numai printr-o violentă scuturare de elementele parazite ale existenței, putem deveni iarăși stăpâni pe acțiunile noastre.

Această explicație atât de logică și convingătoare nu ne poate totuși liniști pe deplin. Dacă libertatea determinată ne satisface pe linia creației, nu e mai puțin adevărat că în imperiul ei ne întâmpină o atmosferă glacială. Parcă se trag obloane grele peste orizonturile îndepărtate ale vieții, parcă suprimăm setea de *“expansiune nelimitată a individului”*, înlocuind-o cu un *“ersatz”*. Nu mai suntem noi, nu mai suntem întregi, ni s-au tăiat perspectivele infinite ale vieții, am sărăcit în posibilități. Suntem limitați, legați de o problemă, fixați într-o anumită direcție, sclavii unui obiectiv, unui ideal. Deși noi înșine ne-am ales în mod liber acest drum, parcă am bătut țărâșii existenței noastre, nu ne părăsește impresia că, optând pentru libertatea determinată, n-am atins substratul ultim al libertății și că orbecăim într-o fază intermediară.

Orice nuanță de determinare în conștiință, chiar cu consimțământul nostru, violează legea fundamentală a libertății, care este aceea de a nu ne lăsa aserviți de nici o lege. *“Libertatea determinată”* este o contradicție de termeni. Cum poate fi liber individul de îndată ce trebuie să se supună neconținut unei anumite rânduieli ? Nu își pierde libertatea atributul ei esențial ? Nu o deposedăm de protecția ei în infinit, asimilând-o unei

realități concrete, mărginite și inferioare eului ? Prin faptul că ne dedicăm existența unui scop, nu ne îngustăm câmpul operativ al conștiinței, nu renunțăm implicit la o mulțime de alte scopuri și posibilități?

Este perfect adevărat, cum am văzut mai sus, că legea internă pe care se angajează individul să o respecte este propria lui operă și a luat această hotărâre pentru a ieși din stadiul libertății anarhice. Dar obiecția noastră nu se referă la acest moment, la momentul solemn când printr-un act de liberă dispoziție ne-am hotărât să punem ordine în viața noastră sufletească, urmând cutare sau cutare drum. Nu. Ci la libertatea în sensul expansiunii nelimitate a individului. Nu iese ea mutilată după aceea, după ce începem să suportăm consecințele actului de autodeterminare? Individul se bucură de libertate numai în faza deliberării, adică numai atâta vreme cât n-a căzut decizia care elimină întâmplătorul din acțiunile lui. După ce a trecut acestă clipă supremă, încetează de a mai fi liber. Viața lui ia o formă prestabilită. De acum înainte acțiunile lui intră sub puterea unei legi, răpindu-le spontaneitatea și exuberanța anterioară. Individul e silit de propria lui hotărâre să străbată un drum jalonat, fără noutăți și fără surprize. Surprizele pot veni din afară, din lupta ce-o poartă pentru împlinirea obiectivului ales, dar interior itinerariul său este încheiat. Spiritul ca valoare universală, ca sete de a cuprinde nemărginirea, nu se mai poate afirma. Actul de autodeterminare se verifică a fi în ultima analiză un act de înstrăinare a libertății. Individul se încovoie sub jugul unei noi sclavii, schimbând o iluzie a libertății cu altă iluzie a ei.

Putem dovedi acest adevăr și prin agitația ce se instalează în conștiință odată cu sistemul de trăire determinist. Voința nu se consumă numai în sens pozitiv, în serviciul realizării directe a țelului ales, ci trebuie să mai vegheze ca rezistențele ivite în interior să nu mai răstoarne noua ordine sufletească. Voința trebuie să asigure printr-o represiune permanentă, dictatura legii interne.

În opinia ce se formează în conștiință contra normei unice de conduită am fi înclinați să deslușim rebeliunea elementelor

centrifugale ale sufletului, care se frământă să scape de strânsoarea în care sunt pironite de voință. Ele continuă să se agite, căutând să spargă digul ce l-am ridicat în conștiință împotriva lor, dar mai sunt și alte energii care opun rezistență cursului disciplinat ce l-am impus vieții noastre. Odată cu complexele periferice ale sufletului, se manifestă și revolta libertății ultragiate. Curente ostile autorității centrale de conștiință reprezintă o realitate sufletească mixtă, în care tendințele anarhice sunt potențate de protestele crucificate. Natura spirituală a omului se simte oprimată și ar vrea să evadeze din țarcul în care este silită să trăiască.

Dezacordul dintre determinism și libertate, la început mai puțin manifest, se transformă cu timpul într-o ostilitate acută. Conflictul nu se va putea rezolva niciodată în favoarea voinței și niciodată nu vom putea câștiga pacea lăuntrică după care aspirăm. Dar voința poate suferi o înfrângere decisivă și atunci se produce o adevărată catastrofă internă, o rupere a zăgazurilor ridicate cu atâta trudă și o revenire sălbatică la libertatea anarhică. Din intuiția vagă a acestei discrepante lăuntrice, a existenței a două sisteme de trăire în conștiință, unul spiritual, oprimat, și altul voluntar, manifestat, ia naștere acel sentiment de apăsare care însoțește viața oricărui individ care și-a predeterminat activitatea. Pare că libertatea a rămas un vis neîmplinit, pierdută pe plaiuri mai însorite, iar în viața noastră s-a înstăpânit necesitatea opacă, imperativul aspru și întunecat. Libertatea normativă suprimă bucuria care întovărășește orice activitate realmente liberă.

Unde putem găsi libertatea adevărată? Nici anarhismul și nici determinismul nu au dat un răspuns satisfăcător problemei. Dar ambele tipuri de libertate dețin ceva din tezaurul ei. În trăirea anarhică am descoperit setea omenească de a se extinde la infinit. Oriunde această năzuință spre nemărginire nu e satisfăcută, e semn neîndoielnic că libertatea se găsește în stare de suferință. Determinismul aduce o nouă contribuție. El demonstrează că libertatea interioară nu e tot una cu împrăștierea energiei personale, cu incoerența atitudinilor. Libertatea adevărată

reclamă un centru de comandă al acțiunilor. Ea nu se lasă încălcată de șuvoiul periferiei sufletești. Dar determinismul interior cade victima unei tragice inconsecvențe. Pentru a salva libertatea de dezmățul simțurilor și al impulsurilor face apel la o nouă formă de sclavie. El nu se poate impune altfel decât subjugând din nou pe individ. Odată cu elementele rebele, determinismul oprimă și natura spirituală a omului, fixându-i un conținut mult prea particular în raport cu universalul la care aspiră.

Problema nu se poate rezolva altfel decât sintetizând cele două tipuri de libertate. Dacă unificarea conștiinței e necesară, pentru a feri libertatea să degenereze într-un instrument de disoluție a energiei creatoare, corectarea traiectoriei ei nu trebuie să se facă în detrimentul infinitului personal. Dacă altă parte, aspirația spre nemărginire a individului, tot atât de legitimă, nu trebuie lăsată să fie suptă de vârtejurile neantului. Trebuie găsit un element de legătură, sensibil la ambele cerințe ale libertății. Acest element capabil să filtreze central evenimentul fără a-l separa de perspectiva infinitului este dragostea.

e) Libertatea spirituală.

Libertatea este un fapt primordial al existenței noastre, un impuls constitutiv al persoanei umane, care condiționează tot ce gândim și săvârșim. Unde începe determinarea fie cea de origine anarho-senzorială fie cea de tip rațional-voluntar, acolo încetează libertatea. Determinarea acțiunilor omenești, sub orice formă s-ar manifesta, îngustează domeniul libertății, care, prin natura ei, nu cunoaște hotare. Libertatea nu poate fi determinată și nici încorsetată în limitele unui concept. Singura cale de a intra în contact cu ea e în propria noastră conștiință. Ea trebuie descoperită în adâncurile vieții noastre interioare și apoi lăsată să lucreze după îndemnul ei propriu.

Expunerea noastră de până acum a avut mai mult un caracter introductiv. Să înlătore falsele concepții despre libertate,

să pregătească terenul pentru cunoașterea ei adevărată, despărțind-o de imagini sau simboluri înșelătoare. Ca punct de plecare pentru înțelegerea ultimei etape *“în căutarea libertății”*, vom reveni la definiția provizorie a libertății, așa cum am stabilit-o la începutul acestui capitol, *“expansiunea nețărnută a individului”*. Am văzut că libertatea personală, ca expresie a unor posibilități infinite, nu se poate afirma în cadrul vieții sociale. Singurul ei câmp de experimentare este lumea lăuntrică. Pe planul interior de trăire dispar toate restricțiile, afară de acelea pe care omul singur și le ridică în mod artificial. *“Expansiunea nemărginită a individului”* devine realitate numai când ne închidem lumii și ne deschidem nouă.

Trebuie să facem acum un pas mai departe, depășind stadiul definiției provizorii. Ce înțelegem prin *“expansiune nelimitată”*? ce anume din sufletul nostru are dreptul să străbată imensitățile, să se avânte în infinit și să se proiecteze fără nici o opreliște imaginară? Nu ne putem gândi decât la energia creatoare a individului. Pentru ea reclamăm acest drept. Numai ea are dreptul la o manifestare plină. Nu putem concede acest drept elementelor tulburi ale conștiinței, al căror efect final este descompunerea persoanei umane. Energiile noastre nu pot nutri dorul libertății nemărginite pentru a se azvârli în gol, pentru a se irosi într-o întreprindere de autonimicire. Ele *“izbucnesc năvalnic spre lumină”* pentru a se realiza, pentru a se închea în anumite opere. Elanul libertății nu poate fi o manifestare oarbă de forțe, un fel de torent care lasă numai dărâmături în urmă. El este un elan creator, o neliniște fecundă. Un individ ce n-ar poseda simțul creator al vieții și s-ar avânta în nemărginire, ar arde ca un meteor. El n-ar mai fi apt de o *“expansiune nelimitată”*, căci și-ar anula condiția de bază, aceea de a fi, de a trăi, de a exista. Cum poți să te avânți în infinit când aripile se topesc? Dezmațul atitudinilor noastre duce la epuizarea persoanei umane.

Rolul constructiv al energiei personale se poate demonstra și cu experiența lăuntrică a fiecărui om... Orice ființă omenească, oricât de ștearsă i-ar fi fost viața, chiar dintre cele

mai decăzute, mai vrednice de oprobiul societății, dacă ar fi întrebată, într-un moment de mare sinceritate, de ce arată atâta alipire față de sine însuși și ce doruri ascunse o mistuie, am primi răspunsuri care nu s-ar deosebi prea mult între ele. În sufletul fiecăruia stăruie încă o parte curată și luminoasă, un fel de rezervă ultimă și inalienabilă, și, pentru ocrotirea ei, se mai crede folositor vieții. Ori câte înfrângeri ar fi suferit cineva în viață și oricât de prăpăstios i-ar fi destinul, asta nu-l împiedică să-și păstreze neconținut o înaltă apreciere despre sine. Nu e totdeauna vanitatea care vorbește în individ, ci, analizând mai adânc fenomenul, vom descoperi suspinul elanului creator din el, care, dintr-o mulțime de cauze, externe, dar mai ales interne, n-a putut ajunge la maturitate.

Puterea creatoare nu poate fi ucisă în om ; ea poate cunoaște momente de părăsire, poate fi surghiunită pentru toată viața în adâncurile conștiinței, dar niciodată suprimată. Elanul creator reprezintă constanta vieții, eul spiritual, factorul de integrare și realizare al persoanei umane. Nemulțumirile care apar în viața unui individ sunt simptomul paraginii lui sufletești. Individul, ca forță spirituală, nu s-a putut afirma. Elanul creator a fost răsucit în el înainte de a înflori și a ajunge la plenitudine. Părerea bună ce o are fiecare individ despre sine se sprijină pe ceva real, pe energia nevalorizată a personalității, pe muștrările conștiinței ce se știe vinovată de îngroparea talentului dăruit de Dumnezeu.

Libertatea este rezultatul dinamicii interioare. Este liber individul al cărui elan creator se găsește în plină desfășurare și mai puțin liber sau mai înlănțuit acela care nu a izbutit să-și desfășoare toate forțele sale. Problema libertății se rezolvă în trăirea fecundă a vieții. Din momentul în care se pun în mișcare puterile vii ale sufletului, se prăbușesc toate îngrădirile reale sau imaginare. Se produce un eveniment epocal în viața individului, o zguduire care-i preschimbă fundamental ființa. Am putea spune că de abia acum începe el să fie el, luându-și în posesie domeniul său spiritual și reintegrând eul în drepturile lui suverane. Din acest moment nici o nuanță de determinism nu se

mai poate furișa în conștiință. Irupția elanului creator în câmpul conștiinței este cel mai sigur blindaj de care dispune persoana umană contra tuturor impietăților posibile.

Libertatea este o chestiune de interiorizare. Cine ar putea să împiedice spiritul să se manifeste după condiția lui proprie? Chiar în fundul celei mai înfricoșătoare prigoane, el rămâne biruitor. Chiar în mijlocul celui mai strălucitor alai de satisfacții, el rămâne credincios liniei sale. Spiritul e atât de inventiv, atât de bogat în resurse, încât în orice situație s-ar afla nu-i vor lipsi mijloacele de afirmare

Dacă individul nu e capabil să înlăture barierele care îl despart de lumea adevăratei libertăți, răspunderea cade în primul rând asupra lui. Împrejurările externe pot fi învinovățite numai în măsura în care nu constituie un mediu educativ prielnic. Mediul exterior poate instiga pe individ să înceapă sondaje în necunoscutul persoanei sale, dar experiența libertății nu poate fi învățată, nu există manuale de itinerariu spiritual. Fiecare se găsește singur când pornește în căutarea eului său. Ceea ce scriem aici, este o trăire personală. Pentru a fi însușită de altcineva, trebuie reluată cu mijloace proprii. Numai acest gen de libertate, care se identifică cu elanul creator al individului, reprezintă adevărata libertate. Pentru a o distinge de falsele aspecte ale libertății lăuntrice, o vom numi libertate spirituală, pentru că este unica ce emană din eul nostru autentic.

f) Dragostea

Elanul creator în stare pură, spiritul ca enigmă ultimă, este dragoste. Dragostea este străină oricărei specii de determinism. Caracteristica dragostei este dăruirea, revărsarea neforțată din interior. Ea curge din puterea ei proprie. Nu poate fi impusă. Unde începe normativul, acolo încetează dragostea. Dragostea nu poate fi obiectul unei legiferări sau constrângeri. Sufletul încălzit de dragoste se simte liber de orice îngrădire. Regimul necesității este străin ființei sale. Dragostea eliberează,

dar nu robește din nou ; cucerește dar nu supune, sfarmă cătușele, fără a pregăti altele ; învie pe om, fără a-l înmormânta iarăși. Orice moment de dragoste este un moment de creație, un moment de libertate, un moment de trăire spirituală și un moment de cunoaștere a adevărului. Ne aflăm în fața unor noțiuni echivalente și insubstituibile. Toate sunt implicații ale dragostei. Sufletul inundat de dragoste este un suflet spiritualizat. Libertatea nu-i decât starea lăuntrică a individului care simte cum cresc în el puterile creatoare.

Persoana umană se realizează în măsura dragostei care rodește în ea. Etapele ei de dezvoltare merg de la dragoste, la mai multă dragoste. Depășirea personală, transcendența eului, nu sunt decât o întrecere în puterea de a iubi. Cum transfigurarea interioară prin dragoste nu cunoaște limite și ca atare nu există termen final de desăvârșire al unui suflet omenesc, personalitatea umană se va bucura de privilegiul *“expansiunii nemărginite”*. Este dinamică prin natura ei, prin constituția ei intimă, prin șuvoiul inepuizabil al dragostei, un dinamism ale cărui hotare nu se pot imagina în eu sau univers.

Dragostea nu este îndreptată spre sine, nu-i servește sieși. Nu-și negociază roadele. Nu se manifestă pe baza lui *“do ut des”*. Nu are teama că cheltuiește prea mult din forțele ei și nu arată niciodată semne de oboseală. Ea este o tinerețe fără bătrânețe, o abundență spirituală de resurse infinite. Sufletul în care sălășluiește dragostea, este inundat de o bucurie nemărginită. Această bucurie nu se poate compara cu nici una din bucuriile comune ale vieții, care, toate, fără excepție, sunt provocate de satisfacții egoiste. Bucuria care nu amăgește, care rămâne un tezaur pentru toate timpurile, nu are reflexe egoiste. Ea se proiectează în opera creată, în obiectivul realizat și nu în raportul lor de apartenență.

Personalitățile realizate din dragoste sunt singurele care se bucură de o existență lăuntrică. Elimină din structura lor toate contradicțiile, tot ce ar putea să le știrbească integritatea și frumusețea.

Comparată cu libertatea anarhică, dragostea este un factor selectiv. Ea nu se angajează periferic, nu-ți fărâmițează capitalul în acțiuni dezordonante. Dispoziția ei intimă este creatoare. Ea selectează, ordonează și transfigurează realitățile. Anarhia este negația ei, non-libertatea. Sub impulsul dragostei, activitatea conștiinței devine unitară și continuă. Dragostea întrunește avantajele libertății determinate, fără a fi silită să-i adopte și deficiențele. Zelul ei concentric nu restrânge inițiativele personale. Expansiunea nelimitată a individului nu suferă nici o amputare. Dragostea nu sacrifică libertatea pentru a garanta creația așa cum procedează determinismul interior, și nici nu ostracizează creația pentru a salva o libertate iluzorie, situație în care se găsește anarhismul interior, ci le împreună în sine ca două aspecte ale aceleiași realități.

Asta nu înseamnă că dispar determinările de pe scena vieții. Nici dragostea nu se poate lipsi de un țel concret, căci ar semăna atunci unei mori care macină în gol. Obiectivele propriuzise, artă, știință, politică, familie, neam, profesie, rămân în vigoare. Numai că în realizarea lor dragostea pleacă de la totalitate, de la o viziune globală. Nu obiectivele se schimbă, ci inervația lor, perspectiva din care le privim. Ele încetează de a mai fi valori singuratică și devin concretizări ale dragostei, în forme și grade diferite. Toate aceste obiective devin specificări ale activității umane și își găsesc semnificația și locul într-un dispozitiv mai larg, patronat de dragoste. Dragostea nu se arată într-unul, ci le pătrunde pe toate. Toate sunt adevărate. Dar adevărul lor e relativ, în vreme ce dragostea reprezintă adevărul absolut, care condiționează întreaga existență și ierarhizează toate celelalte adevăruri de rang inferior. Proiectarea existenței din centrul dragostei mai prezintă marele avantaj că reduce multiplicitatea activităților omenești la unitate. În vârful piramidei valorilor străjuiește puterea creatoare a dragostei. Elanul creator al dragostei închide în sine posibilități infinite de acțiune, o nesfârșită varietate de obiective, fără ca ea însăși să se asimileze unuia din ele.

Dar în acceptarea dragostei ca factor regulator al existenței noastre nu întrevădem o primejdie ? Primejdia de anulare a persoanei umane, de nivelare a tuturor într-o plasmă informă ? Oare dragostea, ca esență, nu anulează existența ? Cum mai pot fi eu, dacă în mine se găsește ceva ce se repetă la alții ? Dacă dragostea e în tot și în toate, existența nu devine tipică, nu-și pierde noutatea și prospețimea ei?

Minunea ce o săvârșește dragostea constă în fericita împreunare a individualismului cu universalul. Prin dragoste individul ajunge la o conștiință de sine scânteietoare. Impulsul său creator se revarsă impunător. Oamenii nu mai sunt oameni, ci devin "*forțe omenești*" (Corneliu Zelea Codreanu). Nu există putere pe lume să aibă o eficacitate mai mare în acțiunea de individualizare a oamenilor, de delimitare a persoanei umane. Dragostea reprezintă ecuația fiecărui om, formula lui de permanență. Ea garantează unicitatea de manifestare a individului în lume. Pe de altă parte, dragostea e unica entitate din om care străbate învelișul său bio-psihic și îl înalță între fii lui Dumnezeu. Ea este imaginea Divină din noi, chipul și asemănarea lui Dumnezeu, sigiliul originii noastre supranaturale. Dragostea este eternul care percută existența noastră vremelnică. Este eul nostru nemuritor. Adevăr mai mare decât dragostea nu există, căci ea formează Natura Divină. Dragostea reprezintă alfa și omega ale existenței noastre.

Elementul care ne circumscrie cu atâta gelozie individualitatea atinge, așadar, în același timp și gradul certitudinii supreme. Dacă-i cultivăm elanurile, ajungem să ne împărtășim din logosul Divin. Dragostea e fermentul transcedental din noi și unica monedă de pe pământ ce are circulație și în cer.

Dragostea e atât de eficace și când i se cercetează posibilitățile de a uni pe oameni, de a închea o comunitate. Dragostea descoperă persoana în individ, dăruind-o lumii, stabilind o comuniune spirituală între ea și ceilalți oameni. Dragostea nu asimilează în sensul în care face această operație un organism biologic sau o individualitate egocentrică, adică

luând în sine ceea ce convine prosperității proprii. Perfecțiunea ei constă într-o preocupare continuă de a se jertfi. Dragostea e trăire ecumenică, acțiune care se desăvârșește în alții. Prin natura ei trebuie să învingă solitudinea și să devină creatoare de comunitate. Între dragoste și societate există o legătură organică. Ea nu se poate afirma altfel decât dăruindu-se, îmbrățișând cauza altora. Deși reprezintă eul intim al individului, câmpul ei de acțiune cade în afară de ea. Dragostea este o monedă deschisă, un factor de circulație universală. Primul gest al individului străfulgerat de iubire, este de a rupe barierele politice, sociale, economice, care îl despart de ceilalți oameni și a-i îmbrățișa pe toți cu aceeași căldură și dezinteres.

g) Esența dragostei

Dragostea în sine nu știm ce este. Toate încercările de a-i făuri conceptul nu izbutesc să-i epuizeze conținutul. Formulările ei raționale, toate, fără excepție, se orientează după efectele ei în conștiință, după urmele ce le lasă în suflet. Se petrece în sufletul nostru o prefacere vie și noi numai acest îndemn spre jertfă îl putem înregistra. Altceva nimic. Esența ei ne scapă.

Este și firesc să nu-i găsim exprimarea ei logică, pentru că iubirea este identică cu principiul Divin, după cum ni s-a relevat în *Evanghelii*. Cum am putea pretinde să despuim pe Dumnezeu de misterul existenței Sale ? Apoi mai este ceva. Prin participarea Divină, dragostea a pătruns și în firea omenească. Există și un mister al persoanei umane. Dacă iubirea ar putea fi turnată în tiparele logicii, ar înceta de a mai fi factorul determinant al persoanei umane. Tot ce poartă pecetea "*generalului*", distruge existența liberă a individului. Esențele logice nu sunt aplicabile spiritului. Rațiunea e valabilă în limitele finitului, în vreme ce dragostea explorează infinitul. Cunoașterea ei este posibilă numai prin trăire, prin experiența dragostei. De aceea zice Sf. Apostol Ioan, că "*cine n-a iubit, nu cunoaște pe Dumnezeu, căci Dumnezeu este iubire*". Ceea ce reținem din

marile confruntări lăuntrice, este că dragostea, în ultima ei expresie, purificată de toate rezidurile psihologice, nu poate fi redusă la un principiu cunoscut. Se situează în afara logicii. Experiența ei nu poate fi transpusă rațional.

Totuși aceste încercări de penetrație în misterul dragostei ne poate servi la ceva : ne înlesnește să distingem dragostea de ceea ce nu este ea. Dragostea de tip spiritual trebuie curățită de elemente psihologice sau instinctuale. Ea nu trebuie confundată cu dragostea de tip emotiv, dragostea empirică sau omenească. Stabilirea acestei distincții este capitală pentru înțelegerea doctrinei legionare. Afectul sau sentimentul dragostei implică elemente egoiste. Dragostea între soț și soție, dragostea între părinți și copii sau între prieteni presupune o reciprocitate de sentimente. În toate aceste cazuri se produce un schimb de afecțiune. Ești prieten cu cineva în măsura în care prietenia ta este acceptată. Oferi ca să ți se dea. Întinzi mâna ca să fie primită. Există un *“do ut des”* în dragostea omenească. Vrei să absorbi viața celuiilalt în sfera vieții tale, iar când sentimentele proprii nu sunt împărtășite, individul suferă.

Resursele dragostei omenești sunt limitate. Ea aparține eului psihologic și ca orice energie de acest gen se mișcă în sfera finitului. Ori de câte ori se cheltuiește, trebuie compensată printr-o altă prezență umană, prin căldura altui suflet. Așa se explică și binomul dragoste-ură. Dragostea afectivă lasă goluri în suflet, care devin necruțătoare sau chiar distructive, dacă nu sunt echilibrate cu aportul de afecțiune al altei persoane.

Dragostea spirituală nu cunoaște această tendință de anulare a libertății celuiilalt, de luare în posesie a destinului altei ființe. Ea nu reclamă o compensație a darului făcut, o protecție reciprocă a sentimentelor. Direcția ei de manifestare se menține permanent din interior în afară și ca să subziste n-are nevoie să fie alimentată din exterior. Ea se dăruiește fără încetare și tocmai prin această jertfire de sine continuă și niciodată condiționată devine mai vie și mai îmbelșugată. Când nu e împărtășită, dragostea spirituală nu răbufnește în gelozii, disperări și uri, ci își

menține intactă puterea de iradiere. Aerul ei de maiestate, de bunătațe infinită înfrânge colcăirile urii.

Dragostea spirituală curge din alte izvoare decât dragostea emoțională. Ea este fiica cerului, timpul fără de moarte, prelungirea eternității în om. Potențialul ei energetic e inepuizabil. Paradoxul dragostei spirituale constă în fortificarea ei, în îmbogățirea ei cu fiecare act de dăruire. o energie care sporește cheltuindu-se, care se adaugă risipindu-se.

Dragostea spirituală se poate numi tot așa de bine dragoste creștină, pentru că ea ne-a fost relevată în puritatea ei desăvârșită prin jertfa Mântuitorului. Dragostea spirituală și dragostea omenească uneori pot merge împreună, dar adeseori vin în conflict dureros. Când drumurile lor se despart, trebuie să dăm precădere aceleia care este mai de preț. *“Cine este muma mea și cine sunt frații mei ?”* (Matei), întreabă Iisus pe ucenicii săi care i-au vestit sosirea lor la locul unde el predica. *“Iată muma mea și frații mei”* le răspunde tot El, întinzând mâna spre ei, voind să arate că rudeniile lui adevărate sunt prietenii spirituale pe care le-a câștigat. În legământul *“Moșa-Marin”*, Corneliu Codreanu face și această distincție: *“Legionarul trebuie să se rupă din bucuriile pământești, să se smulgă din dragostea omenească și pentru învierea neamului său în fiecare clipă să stea gata de moarte”*.

h) Dragoste și Neam

Discuția asupra libertății a pornit de la nepăsarea ce-o arată o categorie numeroasă de indivizi față de destinul neamului. Ei justifică distanțarea lor de colectivitatea națională prin dreptul de autodeterminare al individului. E legitimă această poziție ? Pentru a fi liberi, trebuie să repudiem neamul și pentru a-ți servi neamul trebuie să renunțăm la libertate ? Lămurirea acestei controverse este de însemnătate capitală pentru sistemul de gândire legionar, căci dacă și-ar face loc cea mai ușoară nuanță de îndoială în raporturile dintre individ și neam, n-ar mai

fi valabilă nici relația socială individ-neam-Dumnezeu, coloana vertebrală a acestui sistem.

Pozițiile individ-neam noi le considerăm numai aparent îndușmănite, și întregul conflict reducându-se la o greșită înțelegere a celor două realități. Din etapele străbătute până acum, rezultă că noi n-am repudiat din capul locului individualismul anarhic. Dimpotrivă, ne-am transpus pe terenul lui de argumentație, l-am urmărit propria lui idee, dându-i libertății o amploare maximă, o definiție vastă cât universul. Am luat pe rând în cercetare toate formele de libertate pe care le cunoaște experiența umană : libertate exterioară, libertate interioară, libertate anarhică, libertate determinată, libertatea eului creator, pentru a stabili care din ele corespunde ideii de *“expansiune nelimitată a individului”*. Am respins libertatea exterioară, anarhismul și determinismul interior, toate cele trei considerându-le a fi trei specii de determinism, trei modalități de limitare a infinitului personal. Sondând adâncimile sufletului, am descoperit în cele din urmă că numai dragostea se acomodează infinitului personal și numai ea poate revendica titlul unei legitime reprezentări a persoanei umane. Numai dragostea ne pune la dispoziție vehiculul să ne transporte în lumea *“expansiunii nețârmurate a individului”*. Trebuie, așadar, să reconsiderăm pozițiile individ-neam în lumina noilor fapte.

Odată libertatea personală statornicită pe fundamentul dragostei mai subzistă vechea contradicție ? Un răspuns satisfăcător nu poate fi formulat atâta vreme cât nu e clarificat și termenul secund al relației, neamul, căci până acum nu am descifrat decât ecuația individului, care se rezolvă în dragoste. Trebuie să ne documentăm și asupra esenței ultime a unui popor, înainte de a aborda problema raporturilor dintre individ și neam.

Dacă tot ceea ce știm despre neam se rezumă la apariția lui istorică în lume, dacă nu vedem altceva în el decât o realitate naturală, preocupată exclusiv de lupta pentru existență, atunci raporturile lui cu individul nu pot fi decât de opoziție ireductibilă. Individ și neam ar reprezenta în acest caz două poziții ireconciliabile, două entități fără corespondență interioară.

Neamul ar aparține lumii acesteia. El nu întreține contacte cu eternitatea, existența lui se desfășoară în timpul care moare, în atmosfera viciată de contingent. Neamurile apar ca să se stingă definitiv. Individul este situat pe alt plan de trăire. El este încărcat de elanuri supranaturale. În existența lui se înfruntă finitul cu infinitul. Ceea ce este sortit morții cu ceea ce rămâne să se prelungească în viața veșnică. Aspirațiile lui depășesc hotarele acestei lumi pentru a se ancora în transcendent. Scopul suprem al individului este de a intra în comuniune spirituală cu Dumnezeu și a-și redobândi natura lui nemuritoare. Neamul fiind o formă de conviețuire pur omenească îi vor lipsi mijloacele de explorare ale infinitului ; el nu va putea niciodată pătrunde în regiunile pe care le cutreieră individul. Legile neamului, de origine terestră, vor veni în conflict cu persoana umană al cărui impuls de realizare se îndreaptă spre tainele vieții de dincolo. Omul neputându-se refugia exclusiv în lumea spiritului, pentru că este în același timp și o ființă socială, se va simți sfâșiat de două tendințe divergente. Pentru a-și îndeplini datoria față de neam, va trebui să păcătuiască față de conștiința lui spirituală, iar, dacă va voi totuși să nu-i încalce îndemnurile în nici un chip, va fi nevoit să-și urgisească conștiința națională. Sensul său neprihănit de trăire nu se va putea acomoda cu exigențele vieții politice. Se poate ajunge la anumite compromisuri, se pot face anumite încercări de împăcare ale omului spiritual cu omul istoric, dar ele nu rezolvă problema. O transpun, eventual, în termeni mai puțin duri și de obicei aceste experiențe sfârșesc lamentabil.

Conflictul dintre persoana umană și colectivitatea națională este o chestiune de fond. El nu poate lua sfârșit atâta vreme cât individul și neamul aparțin la două lumi diferite. Individul luptă în această viață pentru dobândirea nemuririi, iar neamul se agață cu disperare de existența lui istorică, fiindu-i zăvorâte porțile patriei cerești. Dacă între neam și individ se interpune infinitul, atunci unitatea noastră interioară este definitiv sacrificată. Suntem condamnați la o perpetuă luptă cu noi înșine, căci aparținem deopotrivă socialului și spiritualului.

Experiența noastră intimă ne spune însă că suntem pe un drum greșit, că între cele două realități trebuie să existe undeva un punct de întretăiere. Cum nu putem surghiuni pe individ în categoria realităților naturale, împăcarea nu se poate face decât găsind neamului o posibilitate de acces în lumea supranaturală. Neamul trebuie transfigurat și înălțat în rang și nu individul degradat.

Din istoria oricărei națiuni constatăm că participarea individului la viața neamului nu constituie un fapt accidental, o paranteză în existența lui. Lupta națională îi răscolește toate energiile lui creatoare și îi angajează toată capacitatea lui de sacrificiu. Naționalismul se manifestă în individ cu o forță dramatică și impetuoasă. Ceea ce ne atrage, ne ține împreună, ne împletește durerile și bucuriile în cupa aceluiași destin este mai mult decât rezultatul unei conviețuiri seculare. O scăpare dintr-o altă lume. Există și o mistică națională, înseamnă că trebuie să aibă ceva înrudire cu factorul religios. Numai chemările supranaturalului pot determina pe indivizi să se lepede de viața lor. Nimeni nu își jertfește viața pentru un lucru pieritor, pentru o imagine destinată să fie înghițită de neant. De la Kirkegaard conceptul de *“angoisse”* a invadat filozofia. Dar nu se întrebă filozofii dacă nu există și un *“angoisse”* național, poate mai teribil, mai devastator decât *“angoisse-ul”* care încearcă pe individul singuratic? Ce tragedie poate să egaleze strigătul de moarte al lui Kosciusko *“Finis Polonae”*?. Ce disperări pot fi mai mari decât disperarea căpeteniilor dace adunate în jurul cazanului cu otravă, când au văzut că invazia romană nu mai poate fi oprită ? Ce tristeți pot fi mai pustiitoare decât acelea care au făcut pe Avram Iancu să-și piardă mințile ? Moartea, cu cortegiul ei de necunoscute, trebuie să apară acestor oameni ca o binefacere, căci le curmă priveliștea chinuitoare a patriei lor năpădite de vrăjmași.

Oare existența neamurilor se rezumă la manifestările lor perceptibile, la limbă, la moravuri, cultură, la războaiele ce le poartă, la istoria ce-o lasă în urmă ? Sau neamul, redus la aceste aspecte, este decapitat de esențial, e rupt de plasma lui

germinativă, de partea care-i dă viață și îi explică misiunea lui pe lume ? Iată întrebarea fundamentală.

“Care este țelul final al neamului, se întreabă Corneliu Codreanu ?

“Este viața ?”

“Dacă este viața, atunci nu interesează mijloacele pe care neamurile le întrebuintează spre a și-o asigura”.

“Se pune deci problema : După ce se conduc națiunile în raport cu alte națiuni ? După animalul din ele ? După tigrul din ele ? După legea peștilor din mare sau a fiarelor din pădure ?”

“Țelul final nu este viața. Ci Învierea neamurilor în numele Mântuitorului Iisus Hristos. Creația, cultura, nu-i decât un mijloc, nu un scop, cum s-a crezut, pentru a obține această înviere. Este rodul talentului pe care Dumnezeu l-a sădit în neamul nostru, de care trebuie să răspundem. Va veni o vreme când toate neamurile pământului vor învia cu toți morții și cu toți regii și împărații lor. Având fiecare neam locul său înaintea tronului lui Dumnezeu.” Acest moment final “Învierea din morți”, este țelul cel mai înalt și mai sublim către care se poate înălța un neam.

“Neamul este deci o entitate care își prelungește viața și dincolo de pământ.”

“Neamurile sunt realități în lumea cealaltă, nu numai pe lumea aceasta”

Trebuie să introducem așadar o modificare substanțială în conceptul de neam ; trebuie să-l smulgem din formele convenționale și strict istorice, în care ne-am obișnuit să-l vedem până acum, și să-l înălțăm în lumea eternă a adevărului. Neamul este în primul rând o entitate spirituală și abia în al doilea rând, ca protecție a acesteia, o entitate istorică. Există un suflet al neamului, după cum există și un suflet al individului. Factorii care deosebesc un neam de altul, mentalitate, limbă, moravuri, istorie, teritoriu, cultură, nu sunt realitățile lui ultime, ci mijloace

de încorporare și manifestare ale sufletului său etern în lumea obiectivă.

Odată ce am săltat neamul în sfera vieții fără moarte, dispar toate contradicțiile care îl opun individului. Neamurile și indivizii au aceeași origine supranaturală. Același principiu Divin le dă suflare amândurora, iar scopurile lor finale nu se deosebesc. Țelul final al neamului ca și al individului este învierea din morți. Existența lui istorică nu-i decât un popas pe pământ. Cultura ce-o creează servește ca mijloc de dobândire a vieții veșnice, fiind echivalentul faptelor bune cerute individului.

Deplasarea centrului de greutate al neamului din lumea materială în viața spirituală impune o schimbare profundă în comportamentul său istoric. Adevărata luptă a unui neam nu se desfășoară pe câmpurile de bătaie, ci înlăuntrul conștiinței sale. Factorul căruia trebuie să i se acorde o specială îngrijire este energia lui spirituală. Planul său concret de manifestare nu-i decât proiecția planului spiritual de trăire. Între neam și individ se stabilește în modul acesta un paralelism de intenții și realizări. Misiunea unui neam nu diferă de a unui individ. Ea constă în străduința de a-și armoniza în mod permanent activitatea lui istorică cu chemarea lui supranaturală.

Termenii relației sociale individ-neam-Dumnezeu apar acum mult mai clari. Neamurile sunt înzestrate de Dumnezeu cu un suflet colectiv, iar personalitatea lor istorică nu-i decât manifestarea acestui suflet într-o formă perceptibilă. Un neam va străluci cu atât mai puternic în lume cu cât energia lui spirituală, care-i vine de la Dumnezeu, va fi mai larg reprezentată în tot ceea ce întreprinde. Neamurile trebuie să se afirme *“în cadrul și în slujba legilor Dumnezeirii”*, adică în existența lor istorică trebuie să se străduiască să împlinească planurile Divinității.

Urmând acest traseu interior, neamurile își împlinesc misiunea lor, își desăvârșesc ființa și se fac vrednice de a dobândi darul nemuririi. Cesura dintre istorie și meta-istorie dispare, pentru a face loc unei comuniuni de dragoste între pământ și cer.

Din partea neamului transfigurat de chemările supranaturalului, libertatea spirituală a individului nu mai poate suferi nici o limitare. El nu se teme de o confiscare a destinului său, de o robire a elanurilor lui creatoare. Neamul nu mai urmărește scopuri strict legate de existența lui materială, ci se avântă și el în nemărginire. Creațiile unui popor, cultura lui, se oferă și ele ca o jertfă răscumpărătoare lui Dumnezeu. Relația dintre neam și individ nu se mai stabilește de la exterior la interior. Sforțările lor se contopesc într-o singură efuziune creatoare. Neamul nu mai este un masiv social care calcă cu brutalitate peste floarea gingașă a persoanei umane, ci o colectivitate spiritualizată, cu care el poate corespunde. Noi intrăm în legătură cu neamul așa cum ne apropiem de un alt suflet, de o altă persoană. Îi simțim chemarea caldă, îi trăim suferințele și bucuriile și dorim să-i devenim interpreții lui cei mai credincioși. Eul nostru personal și eul național pășesc scăldați în razele aceluiași soare și se bucură de aceeași ocrotire.

Neamul ridicat în sfera spiritului nu mai este neamul pe care ni-l relevă istoria : preocupat exclusiv de grijile materiale, pornit numai spre jaf și nedreptăți, aflat într-un veșnic război cu toți vecinii, încărcat de ură și dorul de revanșă, stând la pândă pentru a-i răpi celui mai slab bucata lui de pământ sau mijloacele de existență, ci neamul înălțat cu fruntea la Dumnezeu, care așteaptă binecuvântarea Lui sfântă și servește *“Dumnezeului Sale Dreptăți”*.

Peste imaginea pură a neamului s-au așternut toate impuritățile căzute din trăirea lui necreștină. Pentru a-i reda strălucirea, trebuie să eliminăm tot ce e străin în ființa lui, toată partea de egoism, răutate, vrăjmășie, toate interesele denaturate, care s-au acumulat de milenii în istoria lui. Conflictul dintre persoana umană și națiune nu-i posibil decât cu acest neam corupt și detronat din măreția lui. Dar tot atât de mult suferă din cauza șovinismului și imperialismului –care se opun și degradează naționalismul autentic- și neamul din adâncime, care-și simte oprimată și falsificată esența lui nemuritoare.

Transformarea neamului nu se poate face decât prin individ. Cu cât se va înmulți numărul acelor care își vor exercita puterile dragostei, cu atât se va înnobila și viața popoarelor. Preschimbarea interioară a omului va avea largi repercursiuni asupra structurii sociale. Constrângerile exterioare, care acum guvernează lumea, vor slăbi pe încetul, și ordinea socială va fi mai mult asigurată prin atașament, căldură sufletească și prietenie între oameni. Acest lucru nu-i realizabil decât printr-un intens proces de maturizare spirituală a omenirii. O societate ideal întocmită nu este aceea în care domnesc cele mai perfecte legi, ci aceea în care indivizii au ajuns la un mare grad de desăvârșire lăuntrică. În acest moment, legea își pierde caracterul ei împovărător și se recrează din interior, devenind expresia unui acord de dragoste între indivizi.

Spuneam la începutul acestui capitol că libertatea exterioară e incompatibilă cu existența societății. După noile perspective, se poate totuși imagina o posibilitate de coexistență a libertății cu cadrul social. Nu căutând-o direct în lume, în societate, ci convertind-o mai întâi în libertate interioară. Pentru a izbuti în această întreprindere serioasă, -care constituie situația limită a istoriei- este necesar ca noi înșine să ne eliberăm de sclaviile lumii externe, pe singura cale ce ne stă deschisă, câștigându-ne libertatea dragostei. Dragostea, prin puterea ei de jertfă, va îmbunătăți treptat viața societății, va transforma relațiile ei reci, interesate și indiferente, în relații vii, într-o comunitate de oameni care și-au descoperit propria lor natură. Libertatea externă sau socială nu va fi în acest caz decât înregistrarea concretă a procesului nostru de eliberare lăuntrică.

IV. STRUCTURA PERSOANEI UMANE

Istoria gândirii omenеști este istoria peripețiilor ce le-a străbătut persoana umană în efortul ei de autodeterminare. Cum explică Berdiaev (*Essai de métaphisique*), cu cât ne apropiem de

timpurile noastre, centrul de greutate al speculațiilor filozofice se deplasează de la exterior la interior, de la lume la eu, de la obiect la subiect. Vechea metafizică naturalistă e depășită. Dezbaterile se transpun pe terenul gnoseologiei. Subiectul cunoașterii se adâncește în el însuși pentru a descoperi adevărul și de pe această platformă lăuntrică încearcă să înglobeze non-eul. Funcțiile obiective sunt garantate de autenticitatea experiențelor subiective. Universul capătă o nouă accepție. El nu mai e identic cu generalul, cu esențele logice, ci se încorporează personalului, devenind existență, viață, act creator, prezență vie, această existență și această viață se desfășoară în limitele ei concrete. Nu suntem tributari unei esențe, ci realizăm o existență, și această existență, a mea, de acum și de aci, este susceptibilă să atingă toate treptele adevărului.

Etaplele principale ale acestei revoluții spirituale sunt reprezentate de Sf. Augustin în Evul Mediu, Kant la începutul perioadei moderne, Kirkegaard și Nietzsche în veacul trecut. Abia cu aceștia din urmă filozofia existenței se desprinde din complexul filozofiei clasice și se individualizează, pășind pe drumul ei propriu.

Nu e o simplă întâmplare, afirmăm noi, ca cei doi gânditori care stau de strajă la poarta noii filozofii și-au definit pozițiile lor în raport cu creștinismul : unul pentru a găsi în Dumnezeu sprijinul suprem al unei existențe plenare, iar altul pentru a-l abajura în numele aceleiași aspirații. Filozofia existenței a scăpărat din contactul gândirii moderne cu doctrina creștină, pentru că acolo a apărut întâia oară și acolo se găsește sursa ei fundamentală.

Persoana umană, baza filozofiei existenței, a fost relevată, pentru întâia oară omenirii, în toată plenitudinea și frumusețea ei, de către Hristos. Viața Lui nu este reproducerea unei esențe moarte, ci o depoziție cutremurătoare a omului autentic. Este umanul ridicat la puterea supremă. Este viul din om care biruie contra tuturor opreliștilor din lume. Este spiritul care nu se lasă răpus de nici o tentație, care rămâne credincios sieși, chiar dacă înainte i se închid toate orizonturile și nu îl așteaptă decât

mormântul. O existență mai intens trăită nici nu ne putem imagina. Aventura Divină pe pământ e în același timp și cea mai mare aventură umană. Interesul extraordinar ce-l stârnește pretutindeni filozofia existenței în lumea contemporană este o probă concludentă că de la Hristos încolo s-a pierdut mult timp și energie în căutarea adevărurilor ultime. În loc de a se cultiva imaginea ce ne-a lăsat-o Hristos despre om, s-a căutat adevărul în natură, în afară de om, și apoi, printr-un ocol de milenii, s-a revenit la învățătura Lui.

Experiența lui Nietzsche e tot atât de importantă pentru a demonstra originea creștină a filozofiei existenței. Nietzsche era un posedat al creației. Impulsurile uriașe se zbăteau în sufletul lui, deschizându-i perspective amețitoare. El urca singur cele mai înalte piscuri ale gândirii, fără a avea discipoli, fără a fi urmat de nimeni. Cu cine să întreprindă uriașa operă de înnoire a omenirii ? Numai Dumnezeu putea să-l susțină în efortul lui gigantic. Dar pe Dumnezeu l-a repudiat, l-a eliminat din coordonatele vieții lui.

Tragedia lui Nietzsche a constat în faptul că nu a aprofundat creștinismul. Din creștinism el n-a cunoscut decât o versiune mediocră a trăirii lui, așa cum îl reflecta veacul lui. El n-a stat niciodată în termeni intimi de vorbă cu Hristos, n-a făcut o experiență creștină autentică. Din cauza deficitarei percepții a misterului creștin, el n-a putut să-și încopcieze elanurile lui creatoare cu efluviile Divinității, pentru a-și recunoaște sursa propriei lui personalități. I-a lipsit mediul unei atari experiențe.

Era firesc ca un Dumnezeu mediocru reflectat în lumea în care trăia, un Dumnezeu care frânează posibilitățile creatoare ale oamenilor, o credință căldică, aclimatizată comodităților burgheze, să o fi simțit ca o limitare a energiei lui vulcanice. Era firesc să aibă dureroasa senzație a unei contradicții iremediabile între Dumnezeu și dinamica personalității lui.

Nietzsche a avut nostalgia lui Hristos, căci iată ce spunea despre Mântuitor : *“În fond a existat un singur creștin și acesta a murit pe Cruce”*. O afirmație fundamentală falsă, căci Hristos nu era un creștin oarecare, ci prototipul creștinului, modelul de

urmat pentru întreaga omenire. Era firesc că arhetipul creștinului să se ridice cu mult deasupra celorlalți și nimeni să nu-l mai poată egala sau întrece.

Decretând pe Dumnezeu mort, el lovea în Dumnezeul ce-l purtau contemporanii lui în suflet, dar sentința lui nu atingea pe Dumnezeul cel viu, mărturisit de sfinții și martirii Bisericii. Concepția lui reflectă sărăcia creștinismului, așa cum a tășnit din lemnul Golgotei și așa cum a fost transmis de-a lungul veacurilor de fruntașii bisericii, cu formele lui decadente de trăire, așa cum se înfățișau în ochii lui. El vedea în creștinism o doctrină ratată, orientându-se după ceea ce observa la contemporani. Pentru a merge înainte și a-și salva viitorul, lui i se părea că omul nu ar avea altă ieșire decât să facă apel exclusiv la propriile resurse, fără a-și mai pune nădejdiile într-o ființă supranaturală.

Filozofia existenței, în manifestările ei mai recente, cade victimă unei grave inconsecvențe. După ce face efortul gigantic de a redescoperi persoana umană, tot ea îi frânge coloana vertebrală, împingând-o pe panta anarhizării și a disoluției. Această filozofie este perfect îndreptățită ca să repudieze esențele logice ca bază a existenței, dar este mai puțin inspirată când desprinde total existența de esență. O existență neacoperită de esență devine propria ei negație și este înghițită de neant. Eul, unitatea fundamentală a persoanei umane, trebuie să se sprijine pe ceva imutabil, pe un substrat, pe o permanență. Altminteri este expus să se preschimbe și el odată cu evenimentul. În această parte vulnerabilă a filozofiei existenței, sau cel puțin a anumitor sisteme filozofice de acest tip, se poate intercala contribuția originală a doctrinei legionare.

Întrebarea fundamentală este de ce natură e esența ce-o atribuim persoanei umane ? Căci orice esență obținută pe căile intelectului suprimă unicitatea individului. Persoana umană nu mai este o entitate autohtonă, acționată din interior, de impulsul libertății creatoare, ci devine câmpul de experiență al ideii. O multiplicare și o reproducere a unei forme preexistente. Unde intervine ontologicul rațional, dispare libertatea interioară. Trebuie să descoperim o esență care nu anulează existența, care

nu suprimă spontaneitatea eului. O esență ingenuă, degrevată de toate erorile determinismului, o esență vie, opusă esențelor moarte de proveniența logică. O esență care se reînnoiește cu fiecare act și care e capabilă să unifice finitul cu infinitul, timpul cu eternitatea. O esență valabilă și ca existență. Acest principiu, care dă satisfacție pe ambele planuri, care nu trădează existența pentru esență și nici esența pentru existență, este dragostea. După cum spune Corneliu Codreanu, dragostea a fost sădită de Dumnezeu în sufletul oamenilor *“ca o sinteză a tuturor însușirilor omenști, trimițându-ni-o prin însuși Mântuitorul Iisus Hristos, care a pus-o deasupra tuturor virtuților...”*

“Toate celelalte își au rădăcina în dragoste : și credința și munca și ordinea și disciplina.”

De fapt, ceea ce spune Corneliu Codreanu, nu este ceva nou, în sensul că nu ar fi fost enunțat înainte. El a readus în circulație, în cadrul poporului român, concepția creștină a vieții, care dă precădere dragostei între toate virtuțile omenști. Dar acest lucru nu este și nu poate fi catalogat ca un act de pur conformism religios. Orice trăire în dragoste a unui individ este o experiență inedită, care prin ea însăși merită cel mai mare respect. Dragostea nu este o prezență statică în individ, ci echivalează cu o afirmare dinamică a personalității lui. Cu fiecare nouă experimentare a ei, se dezvăluie noi aspecte ale acestei energii primare din om. Posibilitățile metafizice și posibilitățile de orice gen ale dragostei sunt inepuizabile. Când însă un om este capabil să determine o întreagă generație să iasă din cadrul preocupărilor mărunte și să apuce drumul renașterii spirituale, atunci cugetarea lui și opera lui cresc în proporții uriașe și intră în patrimoniul omenirii întregi. În acest caz, avem de a face cu o școală, cu o direcție spirituală, care actualizează cu vigoare tezaurul comun al tuturor creștinilor, deschizându-i noi orizonturi.

Filozofia legionară elimină toate ambiguitățile și confuziile din structura persoanei umane. Nu o mai lasă să subziste sub forma complexelor nedecise bio-psiho-spirituale, ci operează o simplificare radicală în componența ei. La formarea

individului concurează o mulțime de factori, dar numai unul înalță la demnitatea de om : dragostea. Ceea ce se cheamă eul spiritual, eul suprasensibil, eul din profunzime, conștiința superioară, taina fiecărui om, nu sunt decât echivalentele dragostei. Cea mai bună traducere a dragostei este elan creator, pentru că redă mai bine ca oricare alt termen capacitatea ei de a înmprospăta cu fiecare act, de a nu suferi nici o micșorare a substanței proprii, dăruindu-se, cheltuindu-se neconținut.

Elanul creator nu este elan vital, -după concepția filozofului Bergson- nu se referă la ordinea naturii și nu se identifică cu substratul unei evoluții neterminate. Elanul creator al dragostei descinde din tainele cerului, din însăși Ființa Divină, și acționează după legi impenetrabile și imprevizibile. Fiecare persoană umană este o apariție revoluționară în lume, un dezechilibru, un salt calitativ. Cu fiecare nouă ființă se pune problema întregii umanități. Grație elanului creator, individul se situează în afara legilor naturii și devine el însuși agent creator. Cosmosul, cu toate imensitățile lui, nu e altceva decât o materie care îi stă la dispoziție pentru a fi plăsmuită de geniul său creator. Știința și tehnica sunt o rezultată a posibilităților lui interioare. Ele n-au putut să apară, în formele ce le cunoaștem astăzi, decât în civilizația creștină, pentru că numai creștinismul, cu descoperirea persoanei umane, a ridicat la valoare maximă potențialul creator al individului.

Dacă am voi să stabilim un fel de "*Magna Charta*" a persoanei umane, am descoperi în structura ei trei învelișuri, corespunzătoare la trei ordine diferite de realități : biologicul, psihologicul și spiritualul. Substratul biologic reprezintă forma specifică pe care o ia sufletul când se încorporează în materie. Realitatea psihologică cuprinde ansamblul mijloacelor cu care e înzestrat individul pentru a se putea orienta și conserva în mijlocul naturii și în relațiile cu ceilalți oameni. Partea psihologică a sufletului este construită din cele trei mari despărțăminte clasice : rațiune, sentimente și voință. Partea spirituală a sufletului se găsește pe un plan superior psihologicului și este domeniul rezervat dragostei. Dragostea

eate depozitul sacru pe care ni l-a încredințat Dumnezeu, rupându-l din propriul Său Duh.

Ce tip de relații întreține dragostea cu cele trei dimensiuni psihologice, rațiune, sentimente și voință ?

Numai dragostea, eul spiritual, deține funcțiile adevărului. Instrumentul cunoașterii, în sens metafizic, este dragostea. Pentru a gândi just, trebuie să te supui în prealabil unei băi lăuntrice purificatoare. Marile probleme se limpezesc numai în măsura dezinteresării cu care le abordăm. Momentele de intuiție, de inspirație, de viziuni sublime, de creație îmbelșugată, pe care le mărturisesc poezii, artiștii, filozofii și toți marii educatori, spunând că ar veni parcă dintr-o altă lume, ca și cum ar fi prada acestora, ca și cum ar fi posedați de o forță superioară, nefiind decât instrumentul de expresie a unui curent irezistibil de idei și imagini, sunt momentele de irupție ale dragostei, ale elanului creator, ale acestei supraconștiințe. Rațiunea nu descoperă adevărul, ci servește numai ca instrument de comunicare al lui. Rațiunea socializează adevărul, îl face accesibil și celorlalți oameni, îl oferă bucată cu bucată, îmbrăcându-l în anumite forme de circulație inter-umane. De aceea rațiunea poartă întotdeauna și amprenta unei civilizații oarecare. Există o logică primitivă, distinctă de logica civilizației noastre.

Dacă ne referim la partea emotivă a sufletului, la vasta gamă de sentimente, dragostea nu se identifică cu nici unul din ele, nici chiar cu acela ce este mai apropiat de natura ei : dragostea omenească, simpatia ce se naște între oameni. Dragostea spirituală nu e străină de nici unul din aceste sentimente nobile ale omului, nici de dragostea dintre bărbat și femeie, nici de prietenie, nici de atașamentul de familie, nici de înfrustare, nici de durere ; e miloasă și plânge cu cei nenorociți, se înveselește la bucurie, dar fără a se pierde vreodată în această masă psihică fluidă și nestatornică. Ea înțelege pe om cu neliniștile și suferințele lui, dar nu se asimilează cu nici una din stările lui emotive, ci tinde să-l scoată din vârtoarea lor, pentru a-i oferi un punct de sprijin fără egal, pentru a-l așeza pe un

pedestal pe care să nu-l poată sfărâma nici o putere omenească. Odată ce individul a descoperit-o în interiorul lui și își revendică permanent la ea toate activitățile vieții lui, nici un efect nu-i mai poate provoca crize și nici o nenorocire nu-l mai poate doborî. E însuși Spiritul Divin care-l susține și-l călăuzește.

Suntem datori să explicăm și poziția voinței în complexul persoanei umane. Voința aparține realității psihologice, o realitate de grad secund. Câmpul ei de intervenție este limitat la susținerea existenței materiale a individului. Este o energie de care se folosește omul pentru a-și organiza viața lui exterioară, în luptă cu elementele naturii și în relațiile cu ceilalți oameni. Împreună cu rațiunea și sentimentele asigură supraviețuirea individului în lumea fizică. Voința aparține finitului personal, spațiului și timpului în care se desfășoară existența concretă. De aceea voința, ca și rațiunea, nu poate servi la exploatarea infinitului, la realizarea contactului cu transcendentul. Nu e acesta rostul ei. Dacă e împinsă la un efort îndelungat și intens, voința se poticnește. Nu are respirație marathonică. Așa se întâmplă cu indivizii care vor să-și întocmească viața pe baza libertății determinate. Determinismul interior este un sistem de trăire voluntarist. Pentru ca individul să nu cadă din nou în anarhie trebuie să facă mereu apel la voință. Orice moment de slăbiciune al voinței înseamnă un moment de panică pentru noua orânduire sufletească. Norma de conduită liber aleasă nu se poate menține decât cu prețul acestor refulări continue. În libertatea determinată, voința devine un fel de jandarm al sufletului. Toți care au încercat să-și organizeze viața pe baza voluntaristă știu, din proprie experiență, în ce situații penibile au ajuns. Pe acest drum nu vom găsi libertatea căutată și nici nu vom putea menține efortul voinței, vreme îndelungată, la același nivel.

Dragostea spirituală este superioară voinței din punct de vedere al rezistenței. În timp ce voința psihologică slăbește, dragostea nu se epuizează niciodată, pentru că se adapă permanent din însuși izvorul Divin.

Voința mai are o deficiență. În sine e o putere neutrală, fără caracter, fără personalitate, fără criterii morale. E o putere

oarbă, incapabilă să distingă între bine sau rău. Dispusă să servească în egală măsură binelui și răului. Când se forțează nota și se așează centrul de greutate al existenței pe voință, se mai poate întâmpla și un fenomen neplăcut : ca să fie captată de puterile destructive ale vieții. Voința nu e demonică prin natura ei, e fără identitate morală, dar, scăpată de sub controlul dragostei, poate intra în complicitate cu elementele negative ale existenței. Puterile demonice se folosesc de opacitatea voinței ca de un vehicul pentru a pătrunde în conștiința individului și a-i devasta persoana.

Când se întâmplă acest fenomen, personalitatea umană câștigă în impetuoșitate și reacții, dar motorul care o mână nu mai este voința de tip normal, voința psihologică, ci o voință interceptată de puterile răului. Voința încălcată de aceste forțe se afirmă printr-un dinamism tulburător, care azvârle pe individ într-o goană prăpăstioasă după putere și glorie, provocând grave dezordini în societate și până la urmă aducând propria lui prăbușire.

Revenind la Nietzsche, el are dreptate când vede în actul creator caracteristica principală a persoanei umane, dar a interpretat greșit originea acestei puteri miraculoase a individului. Din cauza ateismului său, a disociat creația de dragoste, atribuind-o voinței, pe care, sub forma voinței spre putere, o consideră principiul constructiv al lumii.

Voința nu exercită nici un control asupra actelor ei. Ea acționează, fără a-și pune problema consecințelor, fiind întotdeauna vehiculată de o altă putere. În mod normal este rațiunea care-i servește de călăuză, și e bine să fie așa câtă vreme individul nu iese din cadrul vieții cotidiene. Alteori, cum am văzut, voința scapă de sub controlul rațiunii, și este luată în primire de forțele demonice. Dragostea, spre deosebire de voință, nu numai că acționează cu o energie superioară acesteia, dar și distinge. Dragostea selectează obiectivele de realizat și în așa fel încât aceste obiective să fie numai de natură creatoare. Dragostea nu face nimănui rău. Dragostea este înzestrată cu criteriul

Înțelepciunii Divine, încât orice pas al ei împrăștie numai lumină și bucurie între oameni.

Cu aceste explicații, "*Magna Charta*" a persoanei umane nu este încheiată. Din necesități creatoare, dragostea, energia fundamentală a sufletului, se deschide pe trei laturi, dispunând de trei posibilități de manifestare, de trei câmpuri operative : spre individ, spre neam și spre Dumnezeu. Eul spiritual intră în contact cu aceste trei realități externe, hipostaziindu-se sub forma a trei imagini : imaginea individuală, imaginea națională și imaginea Divină. Spiritul uman, simplu în substanță, când participă la realitatea externă, se diferențiază în trei direcții, îmbogățindu-se cu trei valențe, corespunzătoare celor trei planuri ale existenței : Individul, Neamul și Divinitatea.

Individul poartă în el însuși sufletul neamului sau plasma lui germinativă. Fizic nu se înregistrează decât indivizi. Și totuși, printr-un tainic proces, apar colectivitățile naționale. Ce-i mână pe indivizi să se strângă laolaltă, să-și depășească interesele particulare și să-și dea un nume și un destin colectiv ? Componenta națională este o funcție apriorică a eului. Ea nu se adaugă din afară, nu este un produs al istoriei, al coabitării, sau al altor factori externi, ci provine din diferențierea elanului creator al individului. Nu colectivul invadează sfera personalului, silindu-l la concesi și deformări, ci individul convertește o parte din energiile lui creatoare în valori naționale.

Înfățișarea persoanei umane este complexă. El nu este numai individ : este și neam și reproduce și imaginea lui Dumnezeu în el. Societatea se naște dintr-un impuls interior. Omul e animal social, pentru că societatea preexistă în sufletul lui și nu sub formă generică, ci sub formă etnică. Individul nu se simte atras de un trunchi social infirm, de o umanitate nediferențiată, ci de o societate individualizată pe națiuni. Impulsul social al individului este un impuls național.

Eul spiritual este o monadă deschisă în lume. Dragostea, prin natura ei jertfelnică, se azvârle în căutarea celorlalți oameni. Ea dispune de valențe comunitare, de posibilități de a-și împreuna viața cu a altora. Dar funcționarea socială a dragostei

n-a rămas într-o stare nedefinită. Dumnezeu a fixat ordinea socială, tipul de societate pe care trebuie să-l realizeze individul prin dragoste. Este neamul. Problema era prea complexă pentru a fi lăsată exclusiv pe seama omului. Dumnezeu a lărgit viziunea dragostei, îmbogățind-o cu un nou cosmos, cu o nouă imagine, cu o nouă dimensiune de trăire, neamul, merit, în planul Divin, să organizeze o modalitate de afirmare a eului superior. Neamurile își încep existența propagându-se din interior, din energia fundamentală a eului. Între imaginea individuală și imaginea Divină din om se intercalează imaginea lui națională.

Dragostea se proiectează în om sub trei aspecte : individual, național și divin. Acestor realități interioare le corespunde trei realități externe : Individul, Neamul și Dumnezeu. Ele se găsesc în noi ca hipostaze ale dragostei, dar și în afară de noi, ca realități obiective. Individul este constituit dintr-o energie interioară, dar și dintr-o dublură perceptibilă, ființa care se mișcă și trăiește. Neamul se înfățișează sub același binom subiect-obiect : de o parte neamul imaterial, sufletul neamului, multiplicat în imagini naționale individualizate ; de altă parte, neamul concret, neamul încorporat într-o entitate istorică. Realitatea supremă, Dumnezeu, este exterior persoanei umane, exterior întregii creațiuni, dar, în același timp, ceva din Duhul Lui a pătruns și în om și prin acest dar, participăm la natura Divină. Dumnezeu este imanent și transcendent omului. Dacă am căuta să afirmăm numai una din cele două prezențe, am anula fie Divinitatea fie pe om.

Filierei exterioare individ-neam-Dumnezeu îi corespunde în interiorul nostru o serie egală de imagini, care sunt diferențieri ale dragostei, modalități de afirmare ale eului spiritual.

Individul dispune de posibilități de comunicare cu toate aceste realități : cu sine însuși, grație conștiinței personale, cu neamul, grație conștiinței naționale, și cu Dumnezeu în virtutea filiației lui Divine.

V. *ETICA DRAGOSTEI*

În procesul mântuirii omului deosebim mai multe momente, care se succed într-o ordine ascendentă. Faza întâia este aceea care urmează după alungarea omului din rai. Abrutizat, cu luminile interioare reduse la o slabă fosforescență, omul se complăcea în păcat ca într-un mediu natural de existență. Atât de mult îi devorase păcatul ființa încât nici nu-i mai simțea turpitudinea.

Era fericită omenirea în această fază ? Dacă a păcătui fără a ține seama de păcat, fără a simți remușcări de pe urma lui, constituie o fericire, atunci incontestabil că da. Dar Dumnezeu, care știe unde duce această specie de fericire și cu ce preț se plătește, nu putea fi decât adânc îndurerat de inconștiența omului. Căci voluptatea păcatului era voluptatea morții. Somnolența conștiinței pregătea mormântul persoanei umane. Ca o boală ce ruinează organismul, dar de care nu ne dăm seama, pentru că nervii care dau alarma la creier și-au pierdut sensibilitatea. Inconștiența cu care se practica păcatul nu poate împiedica ravagiile lui mortale.

Nimeni nu se poate mântui dacă nu ia cunoștință de răul care scormonește în el. Nici medicul nu-i poate ajuta bolnavului înainte de a-i stabili diagnosticul. Iată de ce Dumnezeu trebuia să înceapă opera de salvare a omului scuturându-l din inconștiență, trezindu-l din letargia păcatului. Acest mijloc de control al conduitei umane este legea lui Moise. Legea veche este ca o oglindă făurită de Dumnezeu în care omul poate să-și recunoască chipul desfigurat de păcat. Rețeaua legii împiedică păcatul să mai treacă neobservat prin conștiință. Legea obligă păcatul să iasă din zona obscurului și să se transforme într-o entitate cognoscibilă. Căci nu faptul material produce păcatul, ci atitudinea conștiinței noastre. *“Prin lege vine cunoștința păcatului”*. (Pavel, Romani, 3,20). *“Odinioară trăiam fără lege, dar când a venit porunca, păcatul a prins viață”*. (Pavel, Romani, 7,9). Cu intervenția

Divinității în existența omului, revelându-i mizeria morală în care trăia, începea a doua fază în didactica mântuirii.

Ce efecte a avut legea veche asupra conduitei umane ? A înlăturat domnia păcatului ? A făcut pe oameni mai buni, mai dreapți, mai iubitori unii față de alții ? Citind în lege bolile lor sufletești, de îndată s-a îndreptat și purtarea lor, conformându-se exigențelor Divine ? Pentru a împlini legea nu-i de ajuns să-i cunoaștem încheieturile și nici să fim convinși de originea ei prea Înaltă. Recunoașterea poruncilor Divine nu dezvoltă implicit și energia destinată să le asigure aplicarea în viață. Legea este dreaptă și bună și sfântă, dar rămâne o călăuză exterioară. Deși însoțită de fulgerele cerului, în raport cu eul ne-a venit din afară și reclama mai mult supunerea decât colaborarea noastră. În același timp răul a prins rădăcini în interiorul nostru, s-a înmulțit în suflet ca o buruiană rea ce stăpânește fără rival, căci nici o altă forță a sufletului n-a fost mobilizată contra lui. În lupta dintre lege și păcat, păcatul va ieși întotdeauna biruitor. *“Fiindcă știu că în mine, adică în trupul meu, nu locuiește ce e bun. Căci de voit voiesc, dar de lucrat binele nu-l lucrez!”* (Pavel, Romani, 7,18).

Prin căderea de sub har, s-a petrecut o inversare de roluri în conștiință. Păcatul, care până atunci pândea la periferia conștiinței un moment de slăbiciune al omului, ca să pună stăpânire pe el, a găsit drum deschis spre interiorul ei, iar dragostea, germenul de viață veșnică din noi, s-a retras în adâncuri, umilită și mâhnită. Dragostea nu poate fi eliminată total din suflet, căci ea reprezintă esența persoanei umane. În această fază, dragostea a dus o existență ostracizată, așteptând momentul când va fi din nou căutată și preamărită de om. Legea dată de Moise n-a scos dragostea din situația ei precară. N-a modificat pozițiile strategice ale sufletului. Dacă ar fi avut puterea să dezlănțuie elanurile revoluționare ale dragostei, *“sfărâmând lucrările diavolului”*, atunci venirea Mântuitorului nu mai avea nici un sens. La ce mai era de trebuință jertfa lui Hristos, dacă omul, din proprie pornire, abia primind veste din cer, își preschimbă total viața în sensul poruncilor Divine ?

Legea semnaleză omului prezența păcatului în sufletul său, dar nu se poate substitui energiei lui combative, singura care poate da lupta cu păcatul. Chemările legii se izbeau de golurile lui lăuntrice. Dragostea nu putea să țâșnească din adâncuri, reluându-și cursul maiestuos și doborând domnia păcatului, pentru că era tăiată de izvoarele Divinității. Legea nu a șters urmele păcatului strămoșesc. Actul împăcării cu Dumnezeu nu se produsese. Hristos nu se întrupase și nu murise pe Cruce, ca să răscumpere prin jertfa lui greșelile lumii. Dragostea din om nu poate da altfel roade decât rămânând permanent în contact cu izvorul de la care emană. Virtutea zăcea sub osândă în perioada legii, pentru că virtutea de bază a omului, dragostea, aștepta slobozenie de la Dumnezeu, pentru ca să se manifeste plenar și să biruie păcatul. Din interior a venit stricăciunea, tot din interior trebuia să se nască și izbăvirea. Acolo unde răul s-a înmulțit, trebuia să se înmulțească înmiit puterile binelui. *“Nu vă lăsați biruiți de rău, ci biruiți răul cu puterea binelui”*. (Pavel, Romani, 12,21).

Al treilea moment în procesul mântuirii este etica inaugurată de Hristos. Între morala mozaică și morala creștină există o diferență de nivel spiritual. Cuvintele lui Hristos: *“N-am venit să stric legea, ci să o împlinesc”*, își are un corespondent și în morală. Asta înseamnă că legea lui Moise nu era perfectă, nu era ultima expresie a adevărului. Avea nevoie de un adaus, de o completare, de o interpretare nouă. Acest adaus trebuia să fie un mesaj Divin de o importanță excepțională, de vreme ce însuși Fiul lui Dumnezeu se însărcinează să-l facă cunoscut oamenilor.

Dumnezeu se află mult mai aproape de om în Noul decât în Vechiul Testament și revelațiile lui Hristos au un caracter mult mai confidențial decât destăinuirile ce le face Dumnezeu lui Moise și celorlalți profeți. Cunoscător al nevoilor omenești și cunoscător al tainelor cerești, Hristos dă ultima retușare conduitei umane. Legea lui Moise renaște în morala lui Hristos într-o formă și putere care depășește strălucirile ei vechi.

În ce constă înnoirea adusă de Hristos eticii Vechiului Testament ? Aparent lipsesc elementele unei atari concluzii.

Comandamentele Divine date lui Moise pe Muntele Sinai intră cu depline drepturi în sfera creștinismului. Nu vom descoperi nici o iotă din paragrafele Decalogului care să nu fi fost confirmate de Mântuitor. Deosebirea e mult mai profundă. Ea nu se referă la specificațiile Decalogului, la normele ce trebuie să le observe individul, ci la o nouă înțelegere a lor. Prescripțiile de pe Muntele Sinai pătrund în viața omului sub forma unei porunci. Ele emană de la o autoritate superioară omului și în ansamblul lor constituie o lege, *“Tablele Legii”*. Rolul lor a fost să reglementeze conduita omului în raport cu semenii lui și cu Divinitatea, indicându-i ce trebuie să facă și ce nu trebuie. Omul nu este chemat să aprecieze valoarea depozitului primit, ci i se cere doar să respecte poruncile date, în virtutea puterii nemărginite de care dispune *“Ce este cine este”*. Omul este considerat nematur ca să priceapă sensul profund al legii. De aceea este ținut la distanță și situat în domeniul lui *“trebuie”*. Libertatea individului e luată sub tutela Divinității.

Etica Noului Testament are cu totul alt caracter. Ea e etica libertății. Esența ei se concentrează în dragoste. Dragostea nu se afirmă, pentru că ar exista o obligație de îndeplinit, ci pentru că propriul ei elan o poartă în afară. Ea țâșnește nechemată, neprovocată din suflet, ca magma vulcanică din măruntaiele pământului. Morala lui Hristos face apel la forțele interioare ale individului, la acele forțe pe care nu le putea mobiliza legea și a căror lipsă așează pe un om în stare de permanentă inferioritate față de păcat.

Morala mozaică suferă de slăbiciunile oricărei morale codificate. Deși pentru întâia oară în istorie absolutul etic pătrunde în cadrul unei morale, această origine supranaturală nu-și șterge caracterul ei impersonal, exterior persoanei umane. De altminteri și rostul ei nu era acela de a înnoi pe om, ci de a-i crea o problemă de conștiință, de a-l ajuta să-și descopere urâciunea sufletească. Și, în felul acesta, recunoscându-se rob păcatului, să-l facă apt pentru mântuire. Căci cu cât se va dovedi mai neputincios să îndeplinească legea, cu atât se va simți mai avizat la ajutorul Divin. *“Iar legea a venit să înmulțească*

greșeala ; unde însă păcatul s-a înmulțit, darul a prisosit !”.
(Pavel, Romani, 5,20).

Pentru a-și recunoaște omul starea decăzută în care trăia, era suficient să existe normativul, unitatea de măsură, autentificată direct de Divinitate. Legea putea să păstreze un caracter generic, căci rostul ei era să tulbure conștiințele, pregătindu-le să primească darul și adevărul.

Morala lui Hristos are o altă chemare. Să răscalească în om puterile amorțite ale binelui. Să-i transforme sufletul într-un câmp de înalte tensiuni spirituale. Ca eul însuși să se simtă mai tare, mai viguros și din îndemnuri proprii să ia lupta cu răul. De aceea Hristos trebuia să iasă din genericul legii și să dea întâietate persoanei umane.

Cum operează Hristos această tranziție de la lege la om ? Mai întâi reduce multiplicitatea ei la unitate, extrage din cuprinsul ei propoziția fundamentală și arată că celelalte dispoziții sunt aspecte și aplicații ale poruncii de bază.

“Care poruncă e întâia dintre toate?” e întrebat Iisus de un cărturar care voia să-l ispitească. *“Să iubești pe Domnul dumnezeul Tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din tot cugetul tău și din toată puterea ta ! Aceasta este cea dintâi poruncă”.*

“Iar a doua e aceasta : Să iubești pe aproapele tău ca însuși pe tine. Mai mare poruncă decât aceasta nu este altă poruncă”.

Iubirea de Dumnezeu este inseparabilă de iubirea aproapei. Căci iubind pe Dumnezeu, căutăm să-i semănăm Lui și această asemănare nu se poate realiza decât cheltuindu-ne în viață cu aceeași ardoare pentru frații noștri. Dacă cineva zice : *“Iubesc pe Dumnezeu, iar pe fratele său îl urăște, mincinos este”* (Ioan, I, 4,20). Putem face și proba inversă. Nu putem intra în comuniune spirituală cu Dumnezeu dacă nu ne însușim instrumentul prin care ajungem la cunoașterea Lui, care e dragostea, și de care nu putem dispune decât exercitându-l în relațiile cu frații noștri. Dacă în obiectivele imediate ne poticnim cum ne vom putea avânta pe cărările infinitului ? Dragostea de

aproapele este un exercițiu pregătitor al marilor experiențe mistice. *“Pentru că cel ce nu iubește pe aproapele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe care nu l-a văzut, cum poate să-L iubească ?”* (Ioan, I, 4,20). Restul poruncilor din Decalog, toate se înglobează în iubirea deaproapelui. *“Pentru că : să nu preacurvești ; să nu ucizi ; să nu furi ; să nu mărturisești strâmb ; să nu poțestești...și orice altă poruncă ar fi, se cuprinde în acest cuvânt : Să iubești pe aproapele tău ca însuși pe tine”*. (Pavel, Romani, 13,9). *“Iubirea nu face rău nimănui ; drept aceea, iubirea este împlinirea legii”*. (Pavel, Romani, 13, 10). În vreme ce să nu furi, să nu ucizi, să-ți cinstești părinții etc. sunt atitudini compartimentate, sub obiective definite concret, sunt aplicații ale legii la viață, dragostea este energia distributivă a tuturor actelor noastre morale.

După această simplificare a legii, Hristos face un pas mai departe. El arată că dragostea nu este numai expresia unitară a legii, ci corespunde și axei constitutive a persoanei umane. Centrând morala pe dragoste, El o interiorizează, o face dependentă de eul spiritual. Hristos ne învață că natura etică a omului coincide cu natura lui spirituală, cu elementul creator al persoanei lui. Simțul moral sau conștiința morală sunt proiecțiile dragostei în relațiile cu oamenii. Cine acționează din perspectiva dragostei recunoaște cu ușurință linia despărțitoare dintre bine și rău. Își însușește un instrument de apreciere a conduitei umane mult mai fin decât acela care se mulțumește să consulte catalogul virtuților.

Oferindu-i omului posibilitatea să-și reglementeze poziția din interior, Hristos îl eliberează de chingile legii. El dezvăluie omului că legea nu-i decât realizarea propriului său destin. Cele mai sublime acte morale se leagă de mânerul invizibil al personalității lui. Elanurile creatoare niciodată nu servesc răului. Creațiunea se acoperă totdeauna cu binele. Libertatea cea mai puternic afirmată în interior corespunde celei mai perfecte moralități în afară.

Este adevărat că cuvintele *“lege”*, *“poruncă”*, nu sunt expulzate total din Noul Testament, ceea ce ar părea că

contrazice teza libertății totale de care s-ar bucura individul ce umblă pe cărările dragostei. Însuși Hristos zice: *“Vă dau poruncă nouă, ca unul pe altul să vă iubiți”*. (Ioan, 13, 34). Ca la orice interpretare justă a unui text și în aprecierea acestei noțiuni trebuie să ne orientăm după ansamblul învățaturii creștine. Tot ce-a săvârșit Hristos în viață depune mărturie categorică contra ideii de poruncă, așa cum o înțelegem noi din practica vieții sociale, ca îngrădire, ca limitare a domeniului nostru de acțiune. El nu e constrâns de Tatăl să se jertfească, ci El, de la Sine, își pune viața ca iarăși să o ia. *“Putere am ca s-o pun și putere am iarăși s-o iau”* zice Iisus. *“Această poruncă primit-am de la Tatăl”*. (Ioan, 10, 18). Se vede clar despre ce fel de poruncă vorbește Hristos : despre actul liber al personalității Lui, care se întâlnește în același gând, al sacrificiului suprem, cu Tatăl. În relațiile cu oamenii, aceeași atitudine. El nu silește pe nimeni să-L urmeze, ci îi angajează pe drumul descoperirilor interioare, oferindu-le propriul Lui exemplu. Iar când se convinge că învățătura Lui a rodit în sufletul lor, și-i asociază ca prieteni : *“De acum înainte nu vă mai zic slugi, că sluga nu știe ce face domnul său, ci v-am numit prieteni, pentru că toate câte am auzit de la Tatăl meu v-am făcut cunoscut”*. (Ioan 15, 15). Sunt anumite necesități de limbaj, de tradiție, de gradul de pricepere al contemporanilor care obligă pe întemeietorii de doctrină să întrebuițeze termeni rămași în urma orizonturilor ce le deschid. Comunicția adevărului cade sub puterea socialului. Mijloacele lui de divulgare sunt un bun comun al oamenilor și ca atare limitate la posibilitățile de exprimare și înțelegere ale contemporanilor. Și noi, în cursul acestei expuneri, n-am putut evita întotdeauna termenul de *“lege”* și *“poruncă”* a dragostei, deși nici o altă contradicție nu ridică proteste mai vehemente. Legea dragostei este legea care se refuză oricărei specii de determinism, care nu se lasă prinsă în nici o formă de robie, e legea care nu legiferează nimic împotriva libertății interioare a omului.

Etica legionară urmează strâns poziția Noului Testament. Moralitatea este un mod fundamental de a fi al eului. O autentică

conduită morală nu se obține fiind mereu grijulii să nu se calce cutare sau cutare paragraf al legii, ci dezvoltând în noi puterile uriașe ale dragostei. Nu mai căutăm cu legea în mână ce-am făcut bine și ce-am făcut rău, ci azvârlim în existența noastră belșugul dragostei, știind prea bine că în modul acesta acoperim și cerințele ei. Ion Moța stabilește cu o claritate desăvârșită deosebirea dintre cele două morale : morala mozaică, a legii, a exteriorului conduitei umane și morala creștină, a spiritului, care se caracterizează prin desprinderea totală de tine însuși:

Care e *“Măsura Creștinătății noastre ?...”* *“răspunsul nu poate fi numai un interogatoriu asupra formelor și legilor respectate, un examen tehnic asupra conformității a ceea ce e mai mult exteriorul doctrinei creștine : ai furat, ai nedreptățit, ai respectat poruncile în ceea ce au ele oarecum formal, normativ, de reglementare a raporturilor cu semenii. Ci vom fi întrebați dacă a fost ceva viu sufletește în noi, vom fi întrebați ce soluții sufletești adânci s-au întâmplat în noi și ce reconstrucții interioare pe un alt plan, de jertfă și de prefacere vie. Cineva care ar cerceta apropierea noastră sufletească de Mântuitorul, ne-ar coborî în acele adâncuri de rană vie în care a fost coborât bogatul căruia Mântuitorul îi cerea o totală soluție a structurii lăuntrice, vânzarea tuturor bogățiilor, arătându-i că simpla confirmare oarecum contractuală față de porunci, simpla atitudine aparent corectă, dar lipsită de prefacerea vie interioară, nu poate apropia pe om de cer și de mântuire”.*

“Viu, sufletește viu, ce s-a elaborat în viața noastră interioară ? Ce biruințe asupra poverilor omenești am raportat noi, spre a putea să ne simțim astăzi mai apropiați de Mântuitorul care se naște ?

“Nu știu ce vor zice teologii, despre a căror știință n-am multă cunoștință, dar măsura învierii noastre interioare, măsura creștinătății noastre vii, eu o văd mai ales în măsura jertfei pentru binele altora ; a unei jertfiri personale, liber, cu dragoste și cu elan consimțite, fără gând de respectarea formală a nu știu căror reglemente bilaterale dintre noi și Dumnezeu”.

“Jerfa aceea care e dezlănțuită în noi din dragoste, dintr-o dragoste pentru altceva decât ființa noastră, jertfa aceea care ne inundă pustiindu-ne așezarea omenească a vieții, dar ne încălzește totodată de satisfacții pe care nu le poate cuprinde gândul omenesc, această jerfă e faptul care smulge de pe ființa noastră carapacea nesimțirii față de cele dumnezeiești, și transformându-ne în rană vie (de “soare și sânge”, cum ar zice Radu Gyr), ne pune în directă comunitate cu Dumnezeu care pătrunde năvalnic și de-a dreptul în sufletul nostru. Și devenim astfel vii sufletește, mai vii, mai creștini”.

“Jerfa este astfel măsura creștinătății noastre”.

“Cine a jertfit ceva, în acest fel, înțelege și vede mai bine pe Mântuitorul care se naște și se bucură mai mult, căci simte o apropiere, o comunitate între o părticică a structurii lui și Dumnezeu cel viu care coboară printre noi”.

Posibilitățile de realizare ale individului se multiplică formidabil de îndată ce intuiește sensul adânc al moralei creștine.

1) Existența nu e un păcat, cum crede Kirkegaard. Privită din centrul dragostei, existența devine creație, afirmare constructivă și plenară a eului. Păcatul predomină numai în îngrădirea legii morale. Pus în prezența forțelor vii din noi, își pierde hegemonia asupra sufletului. Asta nu înseamnă că păcatul va dispărea, ci numai că nu va mai avea putere să ne devoreze ființa interioară. Dragostea, antidotul păcatului, îl va sili să se refugieze la periferia sufletului. Din perspectiva moralei creștine, direcția noastră fundamentală de trăire rămâne permanent orientată spre bine. Și aceasta este esențialul. Să nu ne lăsăm aserviți de păcat, să nu devenim unelte ale răului, să nu ne luciferăm existența.

2) Relațiile noastre cu Dumnezeu încetează de a mai fi relații de păcătuire și devin relații de colaborare și creație. Nu ne mai înfățișăm înaintea Lui arătându-ne neputințele, niște biete zdrențe umane, ci chicotind de bucurie, știindu-ne înzestrați cu *“chipul și asemănarea Lui”*. După cum Dumnezeu este creator și noi suntem agenți creatori în limitele universului în care trăim.

Adăpostim în sufletul nostru puteri uriașe, cu care putem înfrânge puterile răului. Fiecare poartă în tolba sufletului său săgeata cu care poate răni mortal păcatul. Fiecare poate deveni un Făt-Frumos al spiritului și un slujitor al lui Dumnezeu.

3) Exploatarea păcatului se face pe o arie mult mai întinsă decât cea îngăduită de lege. Nu numai valorile nimicite devin păcate (să nu ucizi, să nu furi, etc.), ci și valorile care nu se crează din cauza indolenței noastre. Măsurătoarea păcatului crește la infinit. Tânărul bogat din Biblie nu călcăse legea și totuși nu era desăvârșit, căci nu era desăvârșit în iubire, nu-și lichidase toate egoismele ca să se elibereze din lanțurile unei existențe meschine. El nu s-a putut transforma într-o torță vie a creației, pentru că a rămas prizonierul legii, pentru că n-a văzut, dincolo de ea, entitatea spirituală care îi dă viață, *“chipul și asemănarea Lui Dumnezeu”*, dezlănțuirea patetică a dragostei. Orice acțiune neîmplinită despre care conștiința ne avertizează că ar putea servi la ceva, la alinarea unei suferințe, la evitarea unei nenorociri, la mărirea unui neam, la apărarea Bisericii, este o dezertare, o tranșee părăsită a spiritului, o trădare a lui Dumnezeu. Orice talent nefructificat înseamnă o înmulțire a răului. De aceea Dumnezeu este extraordinar de aspru cu sluga ce și-a ascuns talantul în pământ. Cel care lasă în paragină tezaurul spiritual ce i l-a încredințat Dumnezeu, nu numai că își anulează propriile lui posibilități, dar ofensează și Divinitatea, pentru că risipește un bun care nu-i aparține.

4) Păcatul nu are o existență pozitivă. E o apariție distructivă a existenței. Fără îndoială păcatul acționează, săvârșește anumite lucruri, fură, minte, preacurvește, jură strâmb, etc., lasă anumite urme. Dar dacă analizăm faptele păcatului, vom vedea că toate se soldează în dauna creației. Ce înseamnă, a ucide, a jefui etc., decât a distruge valori create de Dumnezeu sau de oameni. Păcatul, când se afirmă, nu face decât să înglobeze în sfera neamului spații care aparțineau odată spiritului. Spre deosebire de dragoste, care crează, păcatul are efectul acidului sulfuric asupra materiei organice : desfigurează și dizolvă.

5) Morala interdicțiilor este o morală lipsită de autonomie, pentru că nu dispune de un cuantum energetic propriu. Dacă ne mulțumim să circumscriem domeniului interzisului, fără a ne angaja în același timp într-o direcție creatoare, întotdeauna vom călca granița despărțitoare a răului. Pentru a nu sucomba tentațiilor, trebuie ca timpul, energia și preocupările noastre să fie absorbite în sens creator. Apele stătute ale sufletului nu se mențin la același nivel, ci alunecă la moara păcatului. *“Nu vă lăsați biruiți de rău, -strigă Sf. Apostol Pavel, ci biruiți răul cu puterea binelui”*. Morala pozitivă, morala elanului creator, este aceea care garantează morala interdicțiilor. Nu putem fi siguri că nu vom mai păcătui, dar dogorând de dragoste, în aceeași măsură vom diminua posibilitățile de păcătuire. Povestea din colecția *Basmelor* lui Ispirescu, *Numai cu vitele se scoate sărăcia din casă*, este foarte potrivită pentru a ilustra concepția aceasta. Sărăcia care se cuibărise în casa țaranului n-a putut fi alungată decât punând ceva în locul ei : niște burdufi de brânză, niște ghemotoci de lână. Tot astfel sărăcia noastră interioară, terenul favorabil pentru înmulțirea păcatului, nu poate fi suprimată dacă o întâmpinăm cu mâinile goale. Trebuie să intervină prea plinul sufletesc, darul, creația, efervescența dragostei, ca să umple căscăturile neantului.

6) În aprecierea altor persoane, vom câștiga o altă viziune, mult mai cuprinzătoare, mai rodnică și mai științifică în același timp. Un simț moral mult mai ascuțit. Prin prisma legii nu vom descoperi decât păcatul. Dezgust față de noi înșine și desgust față de alții. Orientându-ne după morala elanurilor creatoare, vom poposi în mijlocul minunilor arhitectonice ale eului, care închide în sine posibilități nebănuite de reînnoire chiar pentru cea mai decăzută ființă. Aceste zăcăminte spirituale trebuie căutate și încurajate. Pe ele trebuie să punem accentul în părerea ce ne-o facem despre semenii noștri. Ne simțim solidari în dragoste cu toți oamenii, admirând în ei dispozitivul creator cu care e înzestrat fiecare om. Când judecăm pe cineva, nu ne conducem exclusiv după îndreptarul legii, după o faptă care nu este conformă cu paragrafele ei, ci încadrăm individul în

complexul personalității lui, în ansamblul acțiunilor ce le-a săvârșit. Ne vom strădui să pătrundem până în centrul său esențial, până acolo unde licărește demnitatea umană. Nu putem fi mai severi decât Judecătorul Suprem, care iartă de nenumărate ori, pentru că descoperă puterea creatoare a binelui acolo unde, după lege și după judecata omenească, n-ar mai fi loc decât pentru pedeapsă.

Etica dragostei presupune o strânsă alipire de Biserică. Pentru că marile disponibilități lăuntrice nu devin active decât în stare de har. Dacă existența ce se resemnează păcatului nu are altă ieșire mântuitoare decât să se încredințeze grației Divine, cu atât mai mult o existență creatoare trebuie să facă apel la ajutorul Duhului Sfânt. Harul trebuie asociat permanent lucrării noastre. Nu mai invocăm cu intermitență pe Dumnezeu, la zile mari, ci îi cerem binecuvântarea la fiecare pas și pentru fiecare act al nostru. Viața se preschimbă într-o permanentă rugăciune. Cine crede că se poate dispensa de ocrotirea Bisericii, nu numai că săvârșește păcatul suprem, păcatul contra Duhului Sfânt, dar își diminuează posibilitățile creatoare și riscă să-și altereze și personalitatea.

VI. DRAGOSTE ȘI EXISTENȚĂ

a) Creație și Libertate

O primă implicație a dragostei este actualizarea potențialului creator al individului. Orice creație, de orice natură ar fi ea, presupune că se desprinde ceva din noi pentru a dăruia altora. Când însă devenim conștienți de acest duh dătător de viață, când dragostea pulsează intens în suflete, atunci și

capacitatea noastră de creație se mărește considerabil. Elanul creator ia un curs maiestuos, o desfășurare excepțională.

Pe lângă această îmbelșugată irigație a vieții, dragostea asigură creației și un sens convergent de manifestare. Felurile ei realizări tind să se armonizeze într-o perspectivă mai vastă. Unde se săvârșește o operă de dragoste, de la sine se grupează și părțile ei în ansambluri arhitectonice. Dragostea elimină notele stridente sau primejdia fragmentării eforturilor noastre, pentru că este singura facultate a sufletului nostru care privește peste veacuri, rezistând prefacerilor, timpului și morții. Toate se schimbă, numai dragostea rămâne eternă, *“cât despre darul limbilor va înceta ; cât despre știință –se va sfârși”*. (Pavel, I, Corinteni, 13,8).

A crea *“sub specie aeternitatis”*, înseamnă a crea de pe pedestalul dragostei. Sf. Apostol Pavel precizează în mai multe locuri relația de condiționare ce există între dragoste și creație, între dragoste și cunoștință. *“Așa încât înrădăcinați și întemeiați fiind în iubire, să puteți înțelege împreună cu toți sfinții care este lărgimea și lungimea și adâncimea și înălțimea”*. (Efeseni, 13, 18).

“Iar peste toate acestea, îmbrăcați-vă în iubire, care este legătura desăvârșirii”. (Corinteni, 3, 14).

Dragostea ne procură apoi și marea satisfacție de a ne elibera de sub jugul tuturor sclaviilor. Toate poverile și toate lanțurile cad de pe noi când ne lăsăm dogoriți de razele ei. Sufletul în care dragostea a prins putere simte cum rând pe rând se desface de toate stihiiile lumii și de tot ce s-a plăsmuit fals în interiorul lui și întâia oară respiră aerul curat al libertății. Marele dar pe care ni-l face dragostea este smulgerea eului din cursul nestatornic al întâmplărilor din lume și redobândirea poziției sale independente. *“De rămâneți în cuvântul meu, sunteți cu adevărat ucenicii mei. Și veți cunoaște adevărul, iar adevărul vă va face liberi”*. (Ioan, 8, 31, 32). Adevărul care ne face liberi este dragostea, care se manifestă prin acțiuni dezinteresate. Cine posedă această rodnicie interioară, care se deschide în afară, nu mai poate fi îngenunchiate de nici o tiranie internă sau externă. E

ca un punct de lumină în univers, care scânteiază fără încetare și fără a-și epuiza vreodată substanța.

“Trăiți ca oameni liberi”, după cuvintele Sf. Apostol Petru, înseamnă întăriți-vă în iubire, purtați-vă așa cum ne-a relevat Hristos sensul dragostei, și atunci vă veți zidi viața după destinul vostru împărătesc ! Dragostea transformă sufletul într-o forță inexpugnabilă a libertății.

b) Marile obiective ale existenței

În ce privește obiectivele pe care trebuie să le servească dragostea, urmează o anumită gradație, o anumită ierarhie, care e ireversibilă. Ea corespunde relației ascendente individ-neam-Dumnezeu. Dragostea ce-o arătăm neamului trebuie să fie mai puternică decât dragostea pentru deaproapele sau pentru familie, iar dragostea de Dumnezeu trebuie să întreacă dragostea pentru neam.

Țelul cel mai înalt spre care trebuie să năzuiască ființa noastră este Dumnezeu. De la El vin toate darurile și toată puterea. E firesc ca sufletul să-și caute împlinirea supremă spre izvorul de lumină de la care emană. Dar aspirația omului spre Dumnezeu ar fi rămas în stadiul unei chemări nedesluite fără de întruparea Mântuitorului. Toate încercările omului de a regăsi pe Dumnezeu s-ar fi pierdut în frământări nostalgice în mijlocul lumii. Luând înfățișarea omenească, Dumnezeu desființează distanța infinită ce-L separă de creatură și devine accesibil înțelegerii noastre. El nu rămâne învăluit în misterul Atotputerniciei Sale, ci cercetează pe om sub chip omenesc și trăiește viața lui, plină de dureri, încercări și neliniști, sub cele mai dramatice aspecte ale ei. *“Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are –zice Iisus- ca viața lui să și-o pună pentru prieteni”* (Ioan, 15, 13). Iisus și-a dăruit viața pentru oameni, pentru a-i cuceri din interior, din căldura dragostei Lui, preschimbându-le sufletele lor neîncrezătoare într-o prietenie aleasă. Dacă Mântuitorul s-a despuat pe Sine de Dumnezeire și a

primit să fie lovit de toate cruzimile și nedreptățile din partea oamenilor, pentru a-i recupera vieții veșnice, cine ne poate fi prieten mai bun, mai devotat decât Iisus Hristos ? Cine a făcut jertfă mai mare pentru oameni decât însuși Fiul lui Dumnezeu ? Iată cum distanțele dintre Dumnezeu și om se topesc în sângele lui Hristos, pentru a face loc unei întâlniri duioase. *“De acum nu vă mai zic slugi, că sluga nu știe ce face domnul său, ci v-am numit pe voi prieteni, pentru că toate câte am auzit de la Tatăl meu v-am făcut cunoscut”*, (Ioan, 15, 15).

Dumnezeu nu are nevoie de mărturia și lupta omului pentru a-și menține integritatea ființei Sale. Existența lui Dumnezeu cade în afară de orice condiționare externă. El este Atotputernic prin propria lui tărie și efortarea omenească nu poate să-i adauge sau să-i scadă ceva din strălucirea proprie. Dacă totuși Dumnezeu face apel la sprijinul omenesc, aceasta nu se întâmplă pentru a-și apăra propria persoană, ci pentru a duce la biruință Biserica Lui. Biserica este capul văzut al axei ascendente individ-neam-Dumnezeu. Ea a fost întemeiată de Mântuitor ca să servească de călăuză omului în viața pământească. De existența Bisericii atâră mântuirea oamenilor, căci numai prin mijlocirea ei coboară asupra lor harul Duhului Sfânt.

Dar continuitatea istorică a Bisericii a fost încredințată priceperii și eroismului oamenilor. După cum indică și numele ce-l poartă, Biserica luptătoare, ea nu se rează exclusiv pe Grația Divină. Existența ei atâră și de vrednicia omului. În ea se împreună Harul lui Dumnezeu cu spiritul de sacrificiu al omului. Instituția întemeiată de Hristos nu se poate lipsi de ajutorul omenesc. Dacă unele generații nu răspund chemării cerești, dacă nu sunt primitoare lumii care vine din Cer, atunci și Biserica, cel puțin temporar, poate suferi înfrângeri. *“Dumnezeu a spus, zice Ion Moța, că Biserica nu va fi doborâtă nici de porțile iadului, pentru că Dumnezeu a avut încredere în vrednicia oamenilor, în alipirea lor față de Dumnezeu”*.

Iubirea noastră față de Dumnezeu nu se poate manifesta într-o formă mai înaltă decât luptându-ne și jerfindu-ne pentru

ocrotirea Bisericii Lui. *“Nu poate fi pentru om o cinste mai mare, o chemare mai plină de rod sufletesc, decât aceea de a fi apărător al lui Hristos și prin Hristos al neamului tău creștin”.*

Ceea ce l-a îndemnat pe Ion Moța să meargă în Spania și să-și dea viața în această luptă a fost în primul rând accentul anticreștin ce l-a luat războiul civil din această țară. Bisericele profanate, valori imense de artă nimicite. Nici pacea mormintelor n-a fost respectată în această dezlănțuire de ură împotriva lui Dumnezeu. *“Niciodată, de când a coborât Mântuitorul printre noi, nu s-a ridicat o parte a omenirii cu atâta ură și pornire, pentru a dărâma așezarea, rânduiala creștină a lumii, ca în zilele noastre. Mor oamenii cu zecile de mii, unii pentru a izbuti să dărâme altarele Bisericilor lui Hristos, iar alții pentru a le apăra.”*

“Se trăgea cu mitraliera în obrazul lui Hristos ! Se clătina așezarea creștină a lumii ! Puteam noi să stăm nepăsători ?” exclamă Ion Moța, cu uimire și durere în același timp, ca un fel de muștrare adresată acelor care ar putea pune la îndoială folosul jertfei lor. Care creștin adevărat, într-un moment de primejdie pentru Biserică, n-ar sări în ajutorul ei ? Lipsa lui de la această îndatorire nu echivalează cu moartea lui sufletească ? Nu înseamnă oare că ceea ce numea el credința lui creștină s-a dovedit a fi, când a fost chemat să depună mărturie, un formalism sterp, o retragere lașă în prudență ? *“Eu așa am înțeles datoria vieții mele. Am iubit pe Hristos și am mers fericit la moarte pentru El”.*

“Niciodată n-aș fi primit să fiu înlocuit cu altcineva, căci sufletul îmi cerea și îmi cere împlinirea acestei datorii, pe care am dus-o la împlinire”.

De dincolo de morminte, din împărăția lui Dumnezeu, de unde spiritul său cutezător veghează asupra destinului românesc, Ion Moța ne trimite același mesaj vibrant, aceeași chemare sfâșietoare: *“Să nu lăsăm pe urmașii noștri să piardă binefacerile sufletești ale Nașterii Mântuitorului ! Să nu lăsăm o țară fără Biserici, fără icoane, fără ocrotirea mâinii lui Dumnezeu. Să nu lăsăm copiilor noștri o viață în care vor fi*

pierdut pe Hristos ! Dar pentru aceasta să nu fugim din fața jertfei pentru apărarea Crucii !

“Căci fără luptă vitează, nici Arhanghelul Mihail n-a putut goli cerul de oștile lui Lucifer, de oștile îngerilor răzvrățiți”.

A doua mare realitate spre care trebuie să se îndrepte dragostea noastră este neamul. Știm din literatura altui capitol că existența neamului nu are un caracter accidental. El reprezintă o entitate care se prelungește și dincolo de lumea văzută. Icoana reală a unui neam aparține esențelor spirituale. Între neam și individ nu există conflict de năzuințe. Scopurile lor se unifică în perspectiva entității. Legile Divine, de care ascultă individul, sunt valabile și pentru neam.

De aici rezultă, că și neamurile trebuie să-și urmeze destinul pe linia comandamentelor creștine. Și neamurile vor înfrunta dreapta judecată a lui Dumnezeu în ziua Învierii. Există o întâietate, un raport de subordonare între lucrurile Divine și umane. Nu puteam așeza neamul deasupra lui Dumnezeu, dar nici nu-l putem năpăstui, căci din acel moment ne-am așeza în afara ordinii sociale fixate de Creator. Ion Moța nu uită în nici una din scrisorile sale testamentare să afirme primatul care se cuvine lui Dumnezeu în toate gândurile și acțiunile noastre. *“Nu se poate imagina chemare mai plină de rod decât aceea de a fi apărător al lui Hristos și, prin Hristos, al neamului tău creștin”.*

“Mor Corneliu, cu tot elanul și cu toată fericirea, pentru Hristos și Legiune”.

Aici Legiunea simbolizează neamul românesc. El vede în Mișcarea Legionară mai mult decât o organizație politică ; un complex de forțe spirituale pus în serviciul idealului creștin al neamului nostru. În salutul de despărțire ce-l face Căpitanului, sfârșește cu aceeași aducere aminte a întâietății care se cuvine lui Dumnezeu: *“Să faci, măi Corneliu, din țara noastră, o țară frumoasă ca un soare, și puternică și ascultătoare de Dumnezeu”.*

Ultimul obiectiv al dragostei creștine în ordine descendentă este individul. Nu ne referim la persoana noastră, ci

la un alt individ decât noi, la deaproapele nostru. Maxima iubirii deaproapelui se înțelege de obicei astăzi sub forma actelor de dărnicie materială. Se crede, în genere, că un ban dăruit sau un serviciu făcut cuiva satisfac obligațiile de conștiință față deaproapele. Caritatea de ordin material, luând acest cuvânt în cel mai larg înțeles posibil, fără îndoială că este de mare importanță, atât prin mângâierile ce le împrăstie în lumea celor ce suferă cât și prin elementul de sacrificiu personal ce-l conține. Dar reducând acțiunea carității numai la aceste aspecte materiale nu vom îmbrățișa într-o viziune completă relațiile de dragoste dintre oameni. Acțiunile caritabile de ordin material constituie numai un preambul, un mijloc de a arăta interesul nostru pentru suferințele altora. Cea mai înaltă expresie a dragostei pentru deaproapele constă în atenția ce o acordăm vieții lui sufletești, în grija ce-o arătăm și pentru propășirea lui lăuntrică. Un sprijin material, o intervenție la momentul oportun, sunt acțiuni meritorii, care vor fi răsplătite din cer, dar mult mai de preț decât aceste binefaceri concrete este asistența spirituală ce-o acordăm individului aflat în suferință.

Un sprijin venit la timp poate ocoli un necaz, ajută un om să iasă dintr-o strâmtoare, dar vin alte suferințe, alte necazuri, căci așa e făcută viața. Dacă însă contribuim la transformarea vieții sufletești a individului, facem un bine mult mai mare, pentru că îl învățăm să meargă pe picioarele lui proprii și să nu se mai împleticească, ori de câte ori dă un necaz peste el. Nici o suferință nu-l mai poate doborî, pentru că a devenit stăpân pe nenorocirile lui. El se ridică biruitor deasupra tuturor încercărilor, pentru că a luat cunoștință de miracolul persoanei sale, de forțele uriașe care îi stau la dispoziție în interiorul său. Fiecare om trebuie să se considere educatorul deaproapelui său, făcând să străbată în conștiința celuiilalt vocea lui Dumnezeu. Puterea noastră de dăruire trebuie să depășească intervențiile caritabile de ordin material, pentru a se converti într-o acțiune educativă permanentă.

Există și o dragoste de sine ? A noastră cu noi înșine ? Contradicția este prea evidentă. Dragostea, cum spune Sf.

Apostol Pavel, nu caută folosul său. Ea rupe ceva de la sine pentru a dăruia altora. Trebuie să ne așezăm din perspectiva eului spiritual pentru a lămurii această chestiune. Trebuie să explorăm adânc interiorul nostru pentru a da de rostul ei. Dragostea de sine este iubirea care își contemplantă propriile sale efluvii de dăruire. Ea nu se bucură și nu aplaudă ceea ce individul achiziționează în profilul lui, ci binefacerile pe care individul le revarsă în afară, îmbrățișând viața deaproapelui. Iubim în noi micimea, egoismele, meschinăria, tot ceea ce desfigurează ființa interioară, sau dacă este ceva care ne procură o satisfacție luminoasă și durabilă și care ne determină să ne plecăm înduioșați spre noi înșine, este tocmai partea de depășire a intereselor ? Numai acest gen de iubire de sine, purificată de reflexe egoiste, poartă pecetea spiritului.

În rezumat există trei nivele de trăire, trei tipuri de existență :

Trăirea omului la nivelul biologic și profesional. Individul își întemeiază o familie și se îngrijește de subzistența ei prin munca ce-o realizează (agricultură, meșteșuguri, profesii intelectuale sau tehnice). Nici nu mai e nevoie să subliniem importanța acestui gen de viață, căci ea asigură continuitatea vegetativă a societății și progresul material. Fără de această activitate, omenirea s-ar stinge.

Dar rămânând la acest nivel, individul nu se realizează plenar. El face parte dintr-o comunitate națională, care e o entitate superioară sieși și familiei lui. Pentru a deveni o persoană umană trebuie să înglobeze în sfera lui de preocupări și neamul. Altminteri se condamnă singur la o existență mutilată, amputată de imaginea națională, și dispare într-o masă umană nedefinită. Națiunea pierde și ea un luptător conștient pentru idealurile ei.

Omul ajunge la desăvârșirea persoanei sale numai când urcă, vehiculat de dragoste, spre al treilea nivel de existență, care-l duce la Dumnezeu. De abia atunci, din vârful piramidei sociale, are viziunea integrală a misiunii lui în lume, care cuprinde toate nivelele de existență într-o ordine ierarhică :

individul, profesia, familia, neamul, Statul, omenirea, Biserica, Dumnezeu.

b) Moarte și Înviere

Potențarea elanului creator al individului și cucerirea libertății sunt binefaceri ce le resimțim în viață de îndată ce ne orientăm activitatea după legea dragostei. Le achiziționăm acum, aici, cât timp trăim în lumea aceasta. Dar aceste bunuri spirituale nu sunt valori-terminus. Ele sunt menite să pregătească omului o fericire mult mai mare. Trăind conform naturii lui spirituale, desăvârșindu-se în iubire, individul reconstituie în sine imaginea lui Dumnezeu și, prin această înnoire sufletească, se face vrednic de primirea mântuirii. Mântuire înseamnă redobândirea naturii noastre nemuritoare, învierea omului în trup și suflet, într-o formă și condiție care îi vor asigura o existență eternă. *“Ci știm atunci când el se va arăta, fi-vom asemenea lui Dumnezeu, fiindcă îl vom vedea precum este”*. (I, Ioan, 3,2). A fi asemenea lui Dumnezeu, nu înseamnă a avea numai rodul interior al dragostei, ci și a achiziționa iarăși posibilitățile infinite de dăinuire ca om și sub înfățișare omenească. *“Vrăjmașul cel din urmă care va fi nimicit este moartea”*. (Pavel, Corinteni, I, 15, 25).

Moartea nu este o calitate intrinsecă a omului, inseparabilă de destinul lui, ci o degradare temporară a ființei lui, provocată de propria lui vinovăție. Rupându-se din vraja păcatului, cucerindu-și libertatea interioară, prin lărgirea progresivă a zonei de dragoste din el. Dumnezeu îi va restaura nemurirea, îl va face independent de prefacerile materiei, așa cum a fost de la origine plăsmuit.

Punctul de sprijin al vieții omenești trebuie transpus așadar de pe planul vieții materiale în lumea nevăzută a spiritului. De acolo pleacă lumina care ne deslușește rostul vieții noastre pământene. Existența autentică a unui individ nu e de natură senzorială, nu se limitează la relațiile ce le întreține cu

lumea exterioară, ci valoarea ei se măsoară după rodnicia dragostei. *“Omul doar –zice Moța- nu s-a născut pentru a trăi numaidecât un număr nu știu câți de ani, ci ca prin faptele lui să se apropie de Dumnezeu”.*

El trebuie să se mențină permanent în sfera eului spiritual. Destinul lui supranatural nu-l va putea înfăptui decât cu prețul celor mai mari încercări. Chemarea lui Dumnezeu vine în conflict cu chemarea lumii, infinitul se va ciocni permanent cu finitul, ci acest antagonism, care va dura până la sfârșitul veacurilor, va provoca dureri nesfârșite. Cei care au descoperit taina existenței lor pământene au ajuns în posesia unui adevăr, care îi întărește contra tuturor suferințelor și deznădejdelor. Biruința răului în lume este numai aparentă. Fixându-ne centrul de greutate al vieții în lumea de dincolo, câștigăm certitudinea absolută în triumful final al binelui.

“Binefacerea convingerii noastre pe care o coboară Sfânta Înviere în sufletele noastre, privitoare la incontestabila biruință a Binelui Dumnezeiesc împotriva puterii Răului. Biruință absolut sigură. Biruința care, dacă nu mai poate fi câștigată pe căile omenești, cu respectul legilor obișnuite ale vieții pământene, atunci recurge la ajutorul și intervenția harului ceresc al Creatorului.

“Nimic n-ar mai fi rămas din lupta Mântuitorului pentru Bine și Adevăr, dacă ar fi fost lăsate de Părintele Ceresc să se întâmple cele sortite de legile pământului. Iisus mort, plecat pentru totdeauna dintre oameni, discipolii fugiți și urmăriți de teamă și chiar de îndoială, Biserica încă neîntemeiată, Caiafa triumfător cu toți ai lui, toate acestea ar fi făcut să dispară repede simțirea efortului de mântuire al blândului Nazarinean. Căci așa cereau, fără putință de înduplecare, legile pământești, ale morții, ale minciunii și ale slăbiciunii oamnești”.

“Atunci Bunul Părinte interveni. Și Binele, Adevărul triumfară chiar împotriva legilor omenești”.

“Legea morții fu răsturnată și în locul ei Sfânta Înviere veni să dărâme din temelii puterea care triumfase cu trei zile mai înainte. În locul biruitoarei cetăți diavolești a fariseilor,

omenirea primi, spre adăpost mântuitor în decursul veacurilor, Biserica, creștinismul. Slăbiciunea, lașitatea, micimea omenească, fură ele înșile desmoștenite din sânul omenească al aleșilor, iar în locul lor coborî harul Duhului Sfânt cu divine puteri invincibile. Am avut astfel, după Iisus, nesfârșitul șir al Apostolilor, al sfinților părinți ai bisericii, ai celorlalți sfinți și martiri, care răspândiră și întăriră Biserica””

În învierea lui Iisus se cuprind și sorții biruințelor omenești, ale dreptelor biruințe omenești. Când conștiința omenească este transfigurată de dragoste, urmărind numai realizarea binelui, câștigă un aliat mult mai puternic decât toate posibilitățile noastre la un loc : *“darul pe care ni-l trimite azi Iisus : certitudinea absolută în biruința adevărului, împotriva tuturor, chiar și împotriva legilor eterne ale pământului”*.

Înfrângerile pe care le suferim, deznădejdea care ne pustiește sufletul, durerile care înnegurează și ultima fărâma de rezistență din noi, nu sunt decisive pentru soarta unei lupte, dacă stăruința noastră spre bine a rămas neatinsă. Esențial este să luăm aminte la Învierea lui Hristos, să nu pierdem legătura cu Dumnezeu, care nu va lăsa fără sprijin pe cei ce se jertfesc pentru așezarea *“Dumnezeeeștei Sale Dreptăți”*.

S-a pus deseori în discuție, chiar în rândurile legionare, folosul jertfei lui Moța pentru lupta națională. O judecată prea mult alterată de elemente omenești nu-i va descoperi niciodată profunda ei semnificație. Jertfa lui Moța s-a inspirat din Învierea lui Hristos : ajutorul care vine de Sus atunci când toată truda omenească pare zadarnică, când nici un suflu de speranțe nu mai adie în inimi. *“Rodul scump, deși adesea dureros al jertfei pentru Cruce și neam, este această mână protectoare pe care ți-o întinde Dumnezeu, atunci când vrednicia omenească nu s-a lăsat răpusă de rău. Căci Dumnezeu nu poartă cu carul biruinței decât pe cei viteji, pe cei care se știu pierde pentru a-și răscumpăra neamul și sufletul”*.

“Biruința morală pe care o vom câștiga noi în Spania –cu orice jertfă- va fi mult mai mare pentru lupta națională,

decât tot ce-am putea face în restul vieții noastre, ba și dincolo de ea... Acesta este adevărul”.

“Șeful legiunii râde de moarte”, scrie Căpitanul într-o circulară, iar în conversații cu legionarii avea obiceiul să spună : “moartea nu este o hârcă bătrână, cum își închipuie lumea, moartea este o fată frumoasă”.

“Moartea numai moartea legionară

Ne este cea mai scumpă nuntă dintre nunți...”

au cântat mii și mii de legionari care au căzut apoi în lupte. Din perspectiva dragostei creștine, moartea devine un accident al existenței. Teama de necunoscutul morții, cea mai teribilă dintre maladiile sufletului, cea mai rebelă formă de sclavie, se risipește în văpaia dragostei. Dragostea deplină dizolvă aspectul terifiant al morții și înalță sufletul într-o regiune de fermitate, încredere și seninătate. *“În iubire nu este teamă, ci iubirea desăvârșită alungă frica”.* (I, Ioan, 4, 18). Dragostea nu se teme de moarte, *“pentru că nu caută ale sale”*; ceea ce se teme în noi este conștiința vinovată de săvârșirea răului, păcatul, care este opusul dragostei, non-creația, neantul, golul, neființa. Umplându-ne sufletul de dragoste, alungăm răul din noi, care este cauza producătoare a temerii. *“Frica merge alături de pedeapsă, iar cel ce se teme, nu este desăvârșit în iubire”.* (I, Ioan, 4, 18).

Moartea a intrat în lume odată cu păcatul și va pieri odată cu el. Paradoxul existenței umane, sinteza de finit și infinit, se va rezolva în favoarea infinitului. Trebuie să smulgem morții masca ei hidoasă, trebuie să o depozăm de mitul forței ei înfricoșătoare. Moartea e numai urmarea finitudinii umane, iar teama ce-o avem, angoisse-ul ce ne deșiră sufletul, sunt subterfugiile păcatului, care știe că va suferi o înfrângere decisivă pe tărâmul celălalt. Păcatul se teme de razele Învierii. Moartea e disoluția tovărășiei finit-infinit, e încetarea perioadei de servitute pământească, la care am fost condamnați prin greșeala primului om. Prin moarte supraviețuiește numai dragostea, elanurile creatoare, și cad ca un lest toate reziduurile neființei.

Trebuie să ne eliberăm de teroarea morții. Să nu facem din ea piesa fundamentală a existenței. Căci Hristos, prin Învierea Lui, i-a dat morții lovitura de grație. Să ne lărgim orizontul existenței, înglobând în ea și viața de dincolo de moarte. Și aici pe pământ să trăim în cadența ei nemuritoare.

Nu spre moarte, ci spre Înviere trebuie să ne concentrăm toată grija. Ceea ce va fi după moarte. Dacă e un eveniment care va decide soarta noastră, și aceasta pentru totdeauna, este Învierea și nu moartea. Momentul acela sublim când interiorul și exteriorul nu vor mai fi separați de moarte. Dar cum ne vom înfățișa înaintea lui Hristos în ziua judecății ? Îmbrăcați sau goi ? Cu personalitatea noastră reconstituită prin dragoste în decursul vieții pământești sau devorată de hăurile neantului ?

PARTEA A DOUA

NEAMUL

I. ORIGINEA NEAMURILOR

În capitolele precedente, din nevoia de a explica structura individului, am anticipat asupra componenței unui neam, arătând că ceea ce îi definește ființa, este sufletul său nemuritor. Neamurile ca și invizii descind din lumea supranaturală și numai ca urmare a acestui act de naștere transcendentă se plămăduiește și imaginea lor materială. Principiul dător de viață al unui neam este un principiu spiritual și acesta asimilează din lumea exterioară elementele de care are trebuință pentru a se înfățișa în forme văzute și a-și lua o identitate istorică.

Dacă părăsim partea de mister în care sunt învăluite națiunile și ne limităm la înfățișarea lor perceptibilă, considerându-le realități naturale, ne vom izbi de greutate imposibil de trecut pentru a le defini ființa. Ideea de națiune este recalcitrantă logicii conceptului. Istoricii, sociologii și toți reprezentanții științelor sociale se găsesc într-o situație penibilă, deoarece nu pot oferi națiunii un suport logic, universal valabil. Toate definițiile ce ni le oferă Dreptul, Istoria, Sociologia și alte discipline sunt incomplete sau vulnerabile. Nu există unitate de gândire referitor la conceptul de națiune. Definițiile se bat cap în cap într-o învălmășeală de nedescris. Cu toate că națiunile ne stau imediat la îndemână, căci trăim în mijlocul lor, și putem face o analiză pe viu a constituției lor, totuși nu s-a ajuns până acum la un consens logic a ceea ce se cheamă o națiune. Nici una din numeroasele teorii despre neam nu se bucură de o acceptare unanimă. Știm ce e o plantă, o specie animală, dar această *“realitate naturală”* scapă clasificărilor.

Pentru a ne convinge de acest adevăr, n-avem decât să ne angajăm și noi în dezbateră conceptului de națiune. Vom constata că contradicțiile sunt provocate tocmai de stricată aplicare a metodei introductive, care, în alte domenii, a dat rezultate excelente. În sânul colectivității naționale, ce-o supunem examenului minții noastre, vom descoperi anumite caracteristici, comune tuturor indivizilor ce compun acea colectivitate. Aceste elemente, conform regulilor logice, constituie esențialul acestei națiuni, formula ei de permanență și identitate istorică. Ce se întâmplă însă ? Când extindem cercetările asupra altor popoare și repetăm procesul, când înglobăm în sfera noastră de investigație alte etnii, aceste caracteristici comune, presupuse a reprezenta esența unei națiuni și a constitui prin urmare conceptul de națiune, nu se repetă cu regularitate. Dacă s-ar face un tablou sinoptic al factorilor constitutivi ai unei națiuni, s-ar vedea că linia lor grafică este întreruptă din loc în loc. Chiar factorii etnici proeminenți, limba teritoriul, istoria comună, religia sau cultura națională, nu apar la toate națiunile ; când unul când altul este absent din tabloul general. Și atunci ce înseamnă asta ? După normele logice de constituire ale conceptului, toți acești factori fiind loviți de excepție, trec în categoria accidentalului și prin urmare nici unul dintre ei nu poate fi proclamat notă esențială a națiunii. Procedând strict logicește, ajungem în impas și conceptul de națiune nu poate fi edificat, căci baza lui de definire este fluidă. Din toată bogăția de manifestare a unei națiuni nu rămâne, după ce am trecut-o prin ciurul logicii, decât o idee vagă, un cuvânt fără nici un suport în lumea conceptelor. Nu putem descoperi nicăieri caracteristicile esențiale ale națiunii, atâta vreme cât continuăm să o considerăm ca o realitate naturală.

Și atunci vin alți teoreticieni și spun : dacă națiunile nu se pot recunoaște nici în limba lor, nici în teritoriul lor, nici în istoria lor, atunci trebuie să deplasăm accentul de la colectivitate spre individ. Cum toate legăturile vizibile dintre membri unei națiuni se adevăresc a fi accidentale și deci fără capacitate de a forma conceptul ei, atunci trebuie să ne adresăm individului, să

vedem dacă nu descoperim în propria lui constituție elementul creator de neam. Iată cum de la o teorie, care oricum era mai aproape de adevăr, aceea a elementelor comune unui grup etnic, se trece la extrema ei, la o teorie atomistă, care descompune națiunea în indivizi. Pentru acești teoreticieni, substratul unei națiuni l-ar constitui un fel de necontrolabilă și obscură “voință socială”, care s-ar plăsmui din adeziunea zilnică a voințelor individuale și care ar avea nevoie, ca să existe și să creeze națiunea, de consimțământul mereu reînnoit al membrilor ei. Individul construiește neamul, dar numai pe porțiunea de timp în care interesele lui coincid cu ale altor indivizi. Națiunea n-ar mai fi, după această teorie, decât un agregat de interese întâmplătoare, un joc mecanic al voințelor individuale, care astăzi pot ține împreună, dar mâine se pot desface și reconstitui într-un nou ansamblu colectiv.

Deși din punct de vedere logic, teoria mecanicistă sau atomistă a societății pare mai bine fundată decât cea istorico-tradiționalistă, care nu o scoate la capăt cu procesul abstracțiunii, totuși ne dăm seama că această teorie este respinsă de realitate. Experiența zilnică o condamnă fără drept de apel. Dacă eliminăm din structura unui neam și limba, și moravurile, și istoria ei, și pământul pe care locuiește, materialmente națiunea se evaporează. Și cum trăim într-o lume perceptibilă, nu ne-am putea recunoaște apartenența etnică, când toate aceste proiectări sensibile ale entității naționale ar dispărea.

Teza istorico-tradițională, a constantelor unei națiuni, a acelor forțe obiective care ar exista pe deasupra indivizilor, legându-i trainic de neam, deși nu dă satisfacție legii conceptului, e mult mai aproape de adevăr. Acești factori reprezintă efectiv națiunea și numai planul lor de interceptare trebuie schimbat. Acești factori constituie numai exterioarele unei națiuni, realitatea ei din afară, cadrul ei perceptibil, indispensabil pentru a se afirma în istorie, în lumea sensibilă, realitatea ei interioară. Când se atribuie unei națiuni limbă, teritoriu, moravuri proprii, religie, tradiții etc... nu se spune un neadevăr, dar nu se spune totul. Enumerarea elementelor ei constitutive nu este completă.

Se lasă la o parte tocmai factorul ei fundamental, de origine transcendențială, acela care o cheamă la viață, care îi dă naștere, care îi călăuzește destinul și îi condiționează încorporarea ei în lumea materială. Teza istorico-tradițională limitează națiunea la ansamblul mijloacelor de obiective ale sufletului ei nemuritor și renunță tocmai la acest factor din care emană realitatea ei văzută.

Din perspectiva transcendentului, se explică simplu și felurimea de factori care intră în componența popoarelor. Substanța spirituală a unui neam, din care descinde imaginea lui vizibilă, reprezintă o lume în sine, o concepție de viață, un univers aparte.

Și atunci sufletul unui neam, înzestrat cu impulsuri autonome de desfășurare, este firesc ca să manifeste anumite afinități selective în lumea materială, când se incorporează. Ceea ce pentru un popor poate fi de o importanță covârșitoare, de pildă limba, pentru o altă națiune poate să nu aibă aceeași valoare sau chiar să-i lipsească cu desăvârșire. Fiecare neam se va întrupa după cum îi indică predispozițiile sale imanente. E imposibil de a reduce un neam la altul, pentru a face pe placul logicii, constituind după normele clasice conceptul de națiune, pentru că fiecare neam se realizează după o formulă proprie și care convine exclusiv ființei lui. Nu există două neamuri identice ca structură logică. Orice idee despre națiune am elabora, luând ca bază viața ei istorică, supusă problemelor logice, va fi anulată. Numai dacă introducem elementul supranatural, numai dacă ridicăm neamul din categoria istorico-socială la categoria spirituală, vom regăsi aceeași notă la toate popoarele și cu ea vom constitui conceptul de neam, transformându-l într-o valoare universală. Neamul este o energie colectivă de tip spiritual, desprinsă din împărăția lui Dumnezeu, care irupe în istorie și își caută loc și așezare pe pământ, după un plan prestabilit de Creator.

Să ne întoarcem acum de la colectivitate la individ și să stabilim relațiile lui cu neamul din noua perspectivă în care ne-am fixat. Religia creștină afirmă despre individ că este înzestrat cu suflet nemuritor și toate activitățile lui pământene stau sub semnul vieții de dincolo. E ciudat, totuși, cum același

individ, luat ca membru al unei națiuni, să-și piardă brusc reflexele supranaturale și să decadă în ordinea relațiilor naturale. Singuratic, tot ce făptuiește are rezonanță în cer, reunit în sânul comunității naționale, faptele lui se desprind de suportul eternității și intră în lumea lucrurilor care mor. Cum e posibil acest antagonism, acest dublu etalon în valorizarea faptelor omenești, după cum privești viața lui singuratică sau viața lui reunită în grup ? Cum se explică această antinomie între individul ce se afirmă în istorie și individul ce se reconstituie în cer ? Unitatea lui fundamentală rămâne doar neschimbată. E același suflet care se proiectează în toate faptele lui, private sau publice. De vreme ce ființa spirituală a individului nu poate fi despicată în două, nu i se pot aplica nici măsuri diferite în cântărirea faptelor lui. Istoria, la a cărei creație participă individul, urcă și ea spre cer, pentru a fi supusă judecății Divine cu tot noianul ei de păcate și lucruri bune.

De altă parte, este de neimaginat ca toată truda istorică a popoarelor, toate sacrificiile lor pentru libertate și independență să fie condamnate la o dispariție totală, să nu cunoască și ele, în perspectiva finală a sfârșitului acestei lumi, o judecată supremă, un sens de realizare universal, care este de resortul Divinității.

În filozofia existenței, accentul cade pe persoana umană, pe existența intimă a eului. Neliniștile individului în fața morții, angoisse-ul ce-l năpădește la contemplarea nimicului în care va dispărea, formează baza de speculație a acestei filozofii. Dar există și o altă formă de “*angoisse*”, mult mai chinuitoare decât neliniștea ce-l încolțește pe individ când stă aplecat asupra destinului său singuratic. Este angoisse-ul unei națiuni. Pătımirea individului ce simte fâlfâirea morții deasupra neamului său depășește în intensitate orice problemă personală. Individul este gata să-și sacrifice viața pentru ca să-și salveze neamul, convins fiind că se împlinește pe un plan superior de existență. Dar cine își sacrifică viața, bunul suprem de care dispune individul în lumea aceasta, dacă n-ar exista ceva mai de preț decât viața, care să merite acest sacrificiu ? Toate durerile personale se vindecă cu timpul ; numai durerile neamului nu le

vindecă timpul. Secole și milenii tânjesc indivizii, generații după generații, după dreptatea neamului. Există și o mistică națională, analoagă misticii religioase. Chinurile patriei cotropite de dușmani ne îndreaptă privirile spre patria cerească a neamului, de unde așteptăm, oricât de târziu, reînvierea lui. E neamul “*de dincolo*” care trezește în noi spiritul de dragoste și de jefă pentru neamul oprimat și care ne alimentează încontinuu nădejdea în viitoarea lui biruință.

Mai sunt și alte “*anomalii*”, ce nu-și găsesc o explicație satisfăcătoare, dacă nu recunoaștem originea supranaturală a neamurilor. Există și sfinți naționali. Biserica a ridicat la rangul de sfinți persoane ce-au tras spada în apărarea neamului lor. Un caz care vorbește de la sine este al Ioanei D’Arc. Biserica a preamărit pe Fecioara din Orléans, pentru că a recunoscut în acțiunea ei războinică o intervenție Divină în istorie. Poporul francez era încărcat de roade și promisiuni și stingerea lui din istorie ar fi însemnat o mare pierdere pentru omenire. Atunci Dumnezeu s-a decis să-l apere de vrăjmași și să-l ajute să-și recâștige rangul ce i se cuvenea în istorie. Pentru a-l salva din primejdia de moarte în care se zbătea, a ales ca împlinitor al planurilor Sale pe umila pastoriță din Domremy, delegându-i în acest scop puteri supranaturale. Acest episod din istoria Franței trebuie interpretat în sensul că soarta neamurilor nu-i este indiferentă lui Dumnezeu, ci, dimpotrivă, Îl îngijorează și Îl doare când o vrednică națiune este amenințată de dușmani. Când un popor iubit de Dumnezeu se află la grea cumpănă, Dumnezeu îi întinde o mână de ajutor, ca să-și poată recâștiga libertatea națională și astfel să-și poată împlini chemarea istorică.

Se spune că întreaga istorie a omenirii, cu toate popoarele ce o compun, ar avea un țel final. Nimic mai adevărat și mai conform și doctrinei legionare. Planul Divin ar consta în atingerea unui stadiu de fraternitate între toate popoarele lumii atât de înaintat încât războaiele să devină practic imposibile și în locul luptelor fratricide pustiitoare să se încingă numai întreceri spirituale și culturale. Cu triumful acestui spirit de înfrățire universală, s-ar inaugura era lui “*Civitas Dei*” în istorie.

O gravă obiecție se ridică împotriva acestei viziuni paradisiace a istoriei. "*Civitas Dei*" nu-i realizabilă atâta vreme cât considerăm neamurile părți integrante ale naturii. Dacă neamurile sunt realități naturale, atunci raporturile dintre neamuri sunt reglementate de legea celui mai tare, atunci triumfă legea junglei, "*legea peștilor din mare și a fiarelor din pădure*", cum spune Corneliu Codreanu. Când un popor împilează pe altul sau îl desființează, cum s-au întâmplat atâtea tragedii în istorie, se împlinește pur și simplu o lege a naturii, ca nașterea sau moartea, cum cad frunzele din copac toamna sau cum crapă pietrele de ger. A ridica proteste sau a târî pe vinovați în fața justiției e o ineptie, căci nu condamnă un om, ci o lege a naturii. Odată admisă egalitatea națiune-realitate naturală, trebuie să admitem și legea care guvernează întreaga natură. Istoria devine un sector al naturii, o luptă continuă de supraviețuire între popoare și "*homo homini lupus*", legea ei fundamentală.

"*Civitas Dei*" nici teoretic nu se poate funda atâta vreme cât ținem neamurile prizoniere ale naturii. Numai emancipând neamul din servituțile naturii și legându-i destinul de lumea supranaturală, regula fraternității între toate popoarele devine regula istoriei universale și "*Civitas Dei*" intră în sfera posibilităților de realizare.

Admițând că, datorită acestor argumente și altora, am accepta să interpretăm existența popoarelor din perspectiva transcendentalului, îndată conștiința noastră ne întâmpină cu o nouă întrebare : cum se face trecerea de la infinitul de unde își au obârșia neamurile la finitudinea lor istorică ? Prin ce proces intim se desprind neamurile de la liziera absolutului pentru a lua forme perceptibile ? Un răspuns direct nu putem da. Aici ne aflăm în fața unei enigme. Suntem noi oare mai bine instruiți asupra corelației psiho-fizice a omului ? Misterul conviețuirii între trup și suflet în persoana umană a rămas până astăzi nedezlegat. Omul se trezește din naștere a avea un trup și un suflet, dar nimeni n-a pătruns până acum tainele acestei îngemănări, în care nici o parte, oricât și-ar explora domeniul propriu, nu dă de urmele celeilalte.

Tot astfel e înconjurată de mister și nașterea neamurilor în lume. Nu se poate constata mai mult decât că la un moment dat apar noi neamuri în lume. Un lucru ne este îngăduit a cunoaște din experiență : că neamurile noi apărute utilizează pentru zidirea propriei lor ființe materialul uman disponibil din destrămarea altor popoare. În cursul frământărilor istorice, unele națiuni dau semne de slăbiciune internă și nu-și mai pot ține laolaltă indivizii ce le compun ; altele se dezintegrează sub presiunea altor forțe ostile și atunci aceste mase umane, scăpate din orbita unai națiuni, formează o materie primă de care se folosesc alte popoare și care intră în compoziția lor. Din sfărâmături de rase și popoare, se încheagă o nouă unitate etnică, grație energiei spirituale cu care e înzestrat neamul recent apărut în istorie. Imaginea interioară a noului neam se imprimă indivizilor care cad în sfera lui de atracție și îi înglobează traiectoriei lui istorice. Așa se explică de ce un popor nu e o colecție de indivizi, de fragmente etnice sau de însușiri juxtapuse, ci apare întotdeauna ca un tot armonios, ca un nou născut –reflex al sufletului său nemuritor.

II. STRUCTURA NAȚIUNII

Corneliu Codreanu distinge trei factori constitutivi în formarea poporului nostru :

1. Un patrimoniu biologic : carnea și sângele.
2. Un partimoniu material : pământul țării și bogățiile lui.
3. Un patrimoniu spiritual : concepția lui despre Dumnezeu, lume și viață, onoare și cultura lui.

Prin patrimoniu biologic se înțelege constituția fizică a indivizilor ce compun un popor. Grupurile etnice se deosebesc

sub aspect corporal : indicele sangvin, indicele cranian, culoarea ochilor, a pielii, a părului, statura, trăsăturile feței, formează un complex somatic, secific fiecărui popor. Dar aceste carateristici biologice nu trebuie confundate cu rasa. Rasa există. Ele sunt varietăți ale speței umane, determinate de lucrarea puterilor naturii asupra omului : climat, mediu geografic, hrana, etc. Un popor utilizează materialul rasial ce-i stă la dispoziție conform impulsurilor sale interioare. Formula lui biologică este expresia formulei lui sufletești. Aceeași rasă poate intra în componența mai multor popoare, după cum un popor își poate aduna materialul de construcție din mai multe rase.

Dar aspectul fizic al unui popor reprezintă ceva mai mult decât o combinație de elemente rasiale. Zbuciumul sufletesc al unui popor, încordările la care a fost supus în cursul existenței lui istorice, se transmit imaginii lui exterioare, dându-i o înfățișare aparte. Există un tip de român cu toate că, luați individual, cutare sau cutare român ar putea face parte tot așa de bine și din alt neam. Expresia feței, mai ales, are un ce nedefinit, caracteristic fiecărui popor.

Patrimoniul material cuprinde “pământul țării și bogățiile lui”. Aici e necesar să adăugăm că alipirea ce-o arată un popor țării lui depășește interesul de-a posedea o bază materială de existență. Teritoriul național este mai mult decât o arie de exploatare : este patria strămoșilor noștri, locul unde aceștia au văzut lumina zilei și au închis ochii. Fiecare colină, fiecare pârâu, fiecare colț de stâncă, trezesc în sufletul nostru amintiri vii și înduioșătoare. Cadrul geografic este mărturisitorul mut al frământărilor istorice prin care a trecut un popor. Aceleași șesuri, aceiași munți, aceeași Dunăre, s-au oglindit în sufletul altor rânduri de români. Viața unui popor transfigurează peisajul indiferent al naturii, asociindu-l creației lui. Numai cei ce trăiesc în comuniune spirituală cu neamul, pot să descopere frumusețile pământului în care s-au născut, căci numai lor le vorbește murmurul apelor, freamătul codrilor și bătaia lanurilor de grâu.

Prin acești doi factori, patrimoniul biologic și cadrul geografic, neamul își dezvăluie prezența lui în lume, dar numai

în mod indirect, prin mijlocirea materiei, prin urmele ce le lasă, ca o amprentă, apariția lui în natură. În patrimoniul spiritual, personalitatea unei națiuni se exprimă direct și plenar, fără intermediari, fără mijlocirea materiei, reprezentând imaginea ei autentică.

Patrimoniul spiritual al unei națiuni, cum ne învață Căpitanul, are trei părți principale, trei momente distincte, trei etape de realizare, care decurg una dintr-alta și a căror relație de dependență trebuie bine aprofundată:

a) *“Concepția lui despre Dumnezeu, lume și viață. Această concepție formează un domeniu, o proprietate spirituală. Frontierele acestui domeniu sunt fixate de marginile strălucirii concepției lui. Există o țară a spiritului național, țara viziunilor lui, obținute prin revelație și prin efortare proprie.*

b) *Onoarea lui ce strălucește în măsura în care neamul s-a putut conforma, în existența sa istorică, normele izvorâte din concepția lui despre Dumnezeu, lume și viață.*

c) *Cultura lui : rodul vieții lui, născut din propriile efortări în domeniul gândirii și al artei. Această cultură nu este internațională. Ea este expresia graiului național, a sângelui. Cultura este internațională ca strălucire, dar națională ca origine”.*

Concepția unui popor despre “Dumnezeu, în lume și viață” reprezintă formula lui de trăire spirituală, specificul național al gândirii lui, care-l individualizează și-l distinge de alte neamuri. De aici trebuie să plecăm, de la această viziune interioară, de la această dată fundamentală, pentru a înțelege dezvoltarea unui popor, istoria lui și cultura lui. Cum ajunge un popor la cunoașterea patriei lui spirituale ? Cum descoperă țara spiritului național, a cărei caracteristică principală este că reprezintă un fapt unic și inalienabil, un fel de suveranitate intelectuală, care nu se mai repetă la un alt popor ? *“Prin revelație și efortare proprie”*, răspunde Corneliu Codreanu. Revelația este un mijloc excepțional de contact cu lumea supranaturală și când se coboară asupra vieții unui neam este semnul grației Divine. Există așadar o forță de sus în jos, care

descoperă indivizilor ce așteaptă neamul de la ei, ce sens de realizare al istoriei lui. Dar există și o altă cale, posibilitatea ca indivizii înșiși să pătrundă în lumea de visuri și idealuri a neamului lor, prin efort propriu, prin contemplarea valorilor create de el.

Concepția unui neam despre Dumnezeu, lume și viață echivalează cu rostul vieții lui pe pământ. El trebuie să lupte pentru a-și desfășura potențialul său creator în conformitate cu această intuiție internă, cu această viziune poetică a direcției lui de realizare. Această aspirație, această tensiune în care trăiește un popor pentru a întruchipa aieva, în istorie și în cultură, concepția lui de viață se cheamă *“misiunea lui istorică”, “destinul său național”*. *“Nouă românilor, neamului nostru, ca oricărui neam din lume, Dumnezeu ne-a sădit o misiune, Dumnezeu ne-a hotărât un destin istoric”*.

“Cea dintâi lege pe care un neam trebuie să o urmeze este aceea de a merge pe linia acestui destin, împlinindu-și misiunea încredințată”,

Termenii folosiți de Căpitan în textul de mai sus, *Dumnezeu ne-a sădit o misiune, Dumnezeu ne-a hotărât un destin*, nu trebuie să ne inducă în eroare, atribuindu-i o interpretare fatalistă în istorie. Este adevărat că Dumnezeu poate încredința o misiune unui popor, îi poate inspira prin revelație o linie de conduită, dar această indicație a voinței divine nu e tot una cu blocarea libertății unui popor, cu confiscarea destinului său pentru scopurile Divinității. Dumnezeu poate încredința o misiune unui popor, dar acel popor este liber să o îndeplinească sau nu. Avem exemplul evreilor care au fost aleși de Dumnezeu ca să păstreze dreapta credință în mijlocul unei lumi aflate în descompunere, fără ca libertatea lor națională să fi suferit vreo atingere prin această precizare de Sus a rosturilor lor pământene. Cea mai mare surpriză a istoriei evreești este tocmai că s-a dezvoltat într-o direcție opusă planurilor Divine.

Destinul unui popor nu este la discreția unor forțe oarbe sau a unor misterioase sentințe Divine, ca în politeismul greco-roman. Esențialul unui neam îl constituie substratul lui spiritual

și semnul distinctiv al spiritului este libertatea desăvârșită de realizare. Spiritul e același pretutindeni. El nu face excepție nici atunci când participă la creația neamurilor. Principiul de realizare din interior, caracteristic persoanei umane, guvernează și ființa popoarelor. În virtutea acestei autonomii de constituire, neamul ia forme originale în toate manifestările lui. Nucleul creator al neamurilor nu se repetă în serie, ci fiecare se afirmă conform unor înclinații proprii, dând naștere unor întocmiri speciale, unor lumi diferite, așa cum fiecare individ constituie un univers aparte. Din momentul ce un popor apare în lume, este înzestrat cu diferențialele specificului său național, grație prerogativelor de auto-determinare pe care le posedă spiritul din care s-a zămislit. Fiecare neam se avântă în istorie pe un drum pe care numai el îl cunoaște, realizând o formulă de manifestare care îi aparține lui în mod exclusiv.

Cine primejduiește libertatea popoarelor nu este Dumnezeu, care, cum am văzut, nu le impune nici o servitute, ci doar le ajută ca să-și descopere rațiunea lor de existență în lume, ci propria lor superficialitate, frivolitatea cu care tratează această chestiune fundamentală a destinului lor. Singura obligație a unui neam este să vegheze cu pasiune ca să nu-și înstrăineze libertatea interioară, ca să nu-și compromită elanurile creatoare, pierzându-și prerogativele sufletului. Declinul unui neam începe, cu toate aparențele momentane de strălucire, atunci când a părăsit linia ideală a existenței lui și își consumă puterile în întreprinderi de ordin secundar, atunci când a pierdut contactul cu eternitatea și nu se mai consideră legat de o ordine supranaturală.

Există trei posibilități ca un neam să devieze de la linia lui adevărată de creație și realizare :

1. Atunci când cade în greșeala de a confunda țelul ideal al istoriei lui, "destinul său național", cu un țel concret al ei. Idealul unui popor, misiunea unui popor, nu este ceva care să se poată defini în cadrul vremii, ci mai degrabă o stare de spirit, o filozofie, o atitudine față de eveniment, care se afirmă în toate momentele lui de viață. Ori de câte ori se produce această

substituire a sensului general al istoriei unui neam cu obiectiv limitat, care e resortul uneia sau mai multor generații, neamul se înfundă într-un drum fără ieșire. Căci odată acest țel realizat, odată o revendicare istorică satisfăcută, ce se întâmplă cu energiile lui, cu preocupările lui, cu viitorul lui ? Vor fi lipsite de elementul lor coordonator și se vor desfășura anarhic. “Idealul” ce-a concentrat până atunci în focarul lui toate forțele unui neam dispărând de la orizont, va lăsa în urma lui o ambianță nedeslușită. Națiunea se va transforma într-o masă de oameni care nu mai știu de ce să se țină, ce îndreptar să urmeze. În viața unei națiuni intervine o ruptură de direcție, un hiatus istoric, care poate avea cele mai grave consecințe. E ca un om a cărui tensiune slăbind, se simte rău. În aceste perioade de vacanță politico-istorică se cheltuiesc, fără nici un sens durabil și constructiv, timpul, preocupările și energia unui neam și se răspândesc în sânul lui cu repeziciune germenii disoluției sociale.

Acest fenomen de derută politică și spirituală l-am trăit și noi, românii, după întâiul război mondial. După ce idealul unității naționale, spre a cărui împlinire s-au concentrat speranțele și eforturile mai multor generații, s-a realizat în 1918, conducătorii de atunci ai României nu știau cu ce să umple vidul lăsat în suflete tocmai de România Mare, tocmai această splendidă victorie hărăzită de Dumnezeu neamului nostru. Neavând o viziune de ansamblu a istoriei românești, prizonieri ai momentului pe care l-au trăit, nu s-au putut ridica peste contemplarea operei săvârșite și această sterilitate de concepție voiau să o impună și noilor generații. Viitorul era pentru ei golit de probleme esențiale și singura lor datorie li se părea a fi să apere patrimoniul câștigat cu sacrificiile războiului. Au adoptat o atitudine pasivă și defensivă care nu poate duce în final decât la ruina României Întregite. Conducătorii de după război nu s-au consultat cu neamul, nu s-au adresat concepției lui de viață, pentru a vedea ce aplicație nouă poate izvorî din ea, în concordanță cu împrejurările politice schimbate.

2. Atunci când un popor substituie concepția lui de viață, care e de natură spirituală, cu țeluri politice nerezonabile, cu

“misiuni istorice” expansioniste, care tind la subjugarea altor popoare și la crearea de imperii. Pentru a da mai mare impuls acestor *“idealuri”*, conducătorii acestor popoare le proclamă a fi mesaje Divine, porunci dintr-o altă lume, care au predestinat acel popor la o faimă universală. Imaginea falsă ce și-au făurit-o aceste popoare despre propriul lor destin istoric provoacă în sânul lor o febră mesianică, care le târăște în conflicte interminabile. Avem exemplul imperialismului otoman sau al imperialismului rusesc sau al celui de-al Treilea Reich German. Astfel de *“misiuni”* nu răsfâng luminile cerului și nu pot fi așezate sub ocrotirea lui Dumnezeu; ele sunt rezultatul unui dezechilibru în viața unei națiuni. Popoarele care se lasă corupte de acest destin denaturat, își complică existența cu o construcție statală artificială și costisitoare, care le consumă cele mai bune energii și le îndepărtează de la adevărata lor menire. Aceste construcții imperialiste nu durează, își dezvăluiesc mai curând sau mai târziu șubrezenia lor și sfârșesc totdeauna în oboseală, prăbușire și moarte. Popoarele care au deținut odinioară ranguri de frunte în istorie sunt silite, sub imperiul epuizării, să cedeze locul altor națiuni, suferă de o mare istovire interioară, care poate avea consecințe funeste pentru viitorul lor.

3. Atunci când un popor consideră concepția lui de viață o ideologie perfect rotunjită, o achiziție definitiv încheiată. Atâta vreme cât un popor este viu nu se poate anchiloza într-un sistem de gândire, oricât de bun ar fi el. Personalitatea unei națiuni trebuie să se manifeste prin reacția lui specifică la eveniment, la împrejurările externe, prin modul său particular de a rezolva problemele politico-istorice ce i se pun și nu prin forme încremenite de gândire. Când a ajuns la acest stadiu de *“desăvârșire”* înseamnă că i s-au epuizat posibilitățile creatoare. Concepția de viață a unui popor reprezintă o imagine perfectabilă, o viziune ce se îmbogățește fără încetare prin confruntarea continuă cu propria lui experiență și cu energiile creatoare ale noilor generații. Nici în scrierile Căpitanului și nici în ale lui Ion Moța nu vom descoperi nicăieri o definiție a destinului național, o încercare de a formula în termeni dogmatici

metafizica poporului român. Ei au deschis neamului românesc un drum de mari posibilități, dar alte rânduri de români sunt chemate să adâncească noua direcție, să exploreze imensitățile ei. Un fapt spiritual, cum e interiorul unui neam, nu poate fi supus unei analize raționale. Spiritul este deasupra rațiunii și nu poate fi introdus în canoanele ei. Ici, colo, în cultura românească, au apărut, ca niște fulgere răzlețe, despicături din dimensiunea verticală a neamului. Opera eminesciană are acest avânt al marilor înălțimi și a scos la lumină multe lucruri de valoare din peisajul spiritual al neamului. Frânturi de gând curat românesc întâlnim în scrierile mai tuturor poeților și scriitorilor noștri, dar, din nefericire, nu există între ele o legătură organică. Eforturile unei generații se întrerup și se pierd, în cursul timpului. E necesar să se creeze o tradiție culturală eminesciană, o transmisie vie a descoperirilor făcute când se explorează domeniul spiritual al neamului. Acesta e rolul școlii legionare, între alte rosturi : de a perpetua puritatea specificului național și a-i asigura dinamica creației.

Al doilea element constitutiv al patrimoniului spiritual este onoarea de neam. Concepția de onoare națională, așa cum este îndeobște cunoscută, se referă precumpănitor la prestigiul ce-l caută un neam în relațiile lui cu alte neamuri. Onoarea unei națiuni se confrundă de obicei cu rangul ce-l deține acel neam în ordinea internațională, ca urmare a forței de care dispune în domeniul militar, politic și economic. Sentimentul de mândrie al unei colectivități etnice este foarte sensibil la aprecierile străinilor și reacționează cu cea mai mare violență când este ofensat sau ignorat. Sub acest aspect onoarea unei națiuni ar putea fi considerată cu mai multă dreptate ca expresia orgoliului național, pentru că ceea ce apără de fapt națiunile când fac apel la demnitatea ființei lor nu este lealitatea lor în comportamentul cu alte popoare, nu este cavalerismul unei conduite, ci suprema lor încordare pentru a-și afirma și impune interesele lor egoiste. Se vorbește de atingeri aduse onoarei naționale, când în realitate se pregătesc războaie de agresiune. Se recurge la această noțiune luminoasă pentru a întreprinde în numele ei acțiuni care n-au

nimic comun cu legile onoarei și care mai degrabă dezonorează o națiune.

Cu totul altceva înseamnă onoarea unui neam în accepțiunea ei nefalsificată. *“Ea strălucește în măsura în care neamul s-a putut conforma, în existența sa istorică, normelor izvorâte din concepția lui despre Dumnezeu, lume și viață”*.

Concepția de viață a unui neam, după cum am văzut, nu se poate naște decât printr-un efort de autodeterminare al sufletului său nemuritor. Când este autentică, se recunoaște după înfățișarea armonioasă a întregii sale întocmiri. Din imanențele spirituale ale unui neam nu se poate naște decât o doctrină de largi perspective, lipsită de exclusivisme megalomane și capabilă să îmbrățișeze cu bunăvoință eforturile de creație și afirmare ale altor popoare. Cum ar putea dragostea care sălășluiește într-o națiune să vină în dezacord cu ea însăși, pizmuind la alte popoare propria ei rodnicie, manifestată sub alte specifice naționale ?

Demnitatea unui neam, onoarea lui națională, înseamnă acordul permanent între istoria și spiritualitatea lui. Ceea ce un neam a descoperit în interiorul lui, viziunea lui națională despre lume și viață, trebuie să pătrundă în toate actele vieții lui și să-i transfigureze existența. Dintr-o concepție de viață ajunsă la maturitate nu se pot desprinde decât norme de mare corectitudine în relațiile cu alte popoare. Respectul acestor norme, “măsura în care s-a conformat lor”, arată gradul de strălucire al onoarei lui. Popoarele care asociază ideea de onoare isprăvilor lor istorice nu se mai răpun în lupte necurmate, nu-și mai distrug valorile, ci devin colaboratoare ale lui Dumnezeu în planurile Lui de înnobilare și salvare a lumii.

Concepția unui popor despre Dumnezeu, lume și viață aparține resurselor lui intime. Este un fapt spiritual de circulație lăuntrică. Ca prezanță exterioară, se manifestă în două categorii de fenomene : în istoria ei și în cultura sa. Atât istoria cât și cultura se nasc din obiectivitatea aceleiași concepții de viață. Sunt două manifestări gemene, unite prin descendența lor dintr-o imagine comună. În istorie, concepția de viață a unui popor are ca îndreptar legea onoarei naționale. În cultură, ethosul național

se revelează în creațiile de artă și în operele marilor gânditori. Cultura are precădere față de istorie. Rostul istoriei este să asigure viața națiunii, perpetuarea ei în timp, pentru ca aceasta să-și poată produce rodul ei în domeniul culturii. Istoria constituie un baraj de protecție al culturii. Ea trebuie să ferească națiunea de incursiuni străine, de agresiunea altor popoare, de războaiele de cucerire pentru ca aceasta să aibă timpul, mijloacele și liniștea necesară ca să-și desfășoare potențialul creator în artă și știință. Cultura este țelul principal al existenței unui neam pe pământ, iar istoria îi netezește calea, pentru a se putea desfășura în toată plenitudinea. Istoria este viața unui neam, e lupta lui pentru existență, pentru satisfacerea trebuințelor ei materiale, în timp ce cultura e *“rodul vieții lui”* (Corneliu Z. Codreanu), e justificarea trăirii unei națiuni în lume. Efortul istoric trebuie să stea în slujba culturii. Valoarea istoriei constă exclusiv în capacitatea ei de a crea condițiile de dezvoltare ale unei culturi naționale. Toate isprăvile unui neam care nu ținesc spre acest obiectiv înseamnă istorie denaturată. Considerată sub acest aspect, istoria unei națiuni devine o operă de cea mai dificilă instrumentare, care o apropie mult de caracteristicile culturii. Fără această străduință selectivă și fără această detașare de imediat, istoria unui neam nu reflectă decât un interes de cronică, chiar dacă întâmplările înregistrate ar fi de proporții spectaculare.

Cultura fiind produsul geniului național, formele ei de manifestare vor diferi de la un popor la altul. Caracteristicile dominante ale unei culturi vor lua înfățișări particulare, după poporul din care își trage seva. Două națiuni nu pot da naștere aceleiași culturi, după cum valorile create de un popor nu-și pot schimba patria de origine pentru a fi însușite de alte arii spirituale. O cultură nu poate emigra așa cum se face un transfer de capitaluri. Ideea de cultură cosmopolită sau internațională reprezintă o terminologie absurdă, o asociație de concepte care n-au nici o rațiune să stea împreună. *“Cultura nu este internațională. Ea este expresia graiului național, a sângelui.”*

Cultura este internațională ca strălucire, dar națională ca origine”.

Această definiție nu exclude influențele culturale de la un popor la altul. O cultură de mari tradiții atrage în orbita ei culturi de stadiu începător. Acestea rămân în sfera ei de atracție până ce se maturizează, pentru ca apoi să se desprindă și să-și urmeze destinul lor propriu. Dacă un popor se pierde în admirație pentru o cultură străină, riscă să nu-și poată valoriza resursele interioare și să rămână într-o stare de permanent infatilisism cultural. Influențele străine asupra unei culturi naționale sunt fecunde atâta vreme cât se păstrează în limitele unei asimilări organice și nu pun în primejdie fondul autohton. Rostul influențelor străine este să stimuleze acel popor să-și găsească formula lui proprie de afirmare în domeniul culturii. Un popor poate utiliza operele străine ca material de înjghebare al propriei lui culturi, dar niciodată creațiile culturale ale altor popoare nu pot intra în proprietatea unui neam și nu se pot substitui unei culturi-lipsă.

Numai produsele civilizației tehnice circulă fără identitate precisă și se adaptează cu ușurință oricărui mediu social. O tehnică poate fi transplantată dintr-o țară într-alta, pentru că nu are nevoie de suport interior ca să-și continue existența, în vreme ce o cultură se crează printr-un efort netransmisibil de originalitate al unui neam. Numai în tehnică imitația are valoare ; în cultură reprezintă o notă deplorabilă. Principial, orice mecanism poate fi inventat de oricine, dar pentru înțelegerea unui fapt de cultură stăruința și inteligența nu sunt îndestulătoare ; se mai cere imersiunea în tine însuși până ce ai atins imponderabilele națiunii. De aceea sunt atât de mulți tehnicieni și atât de puțini oameni de cultură. De aceea un străin nu poate pătrunde în tainele unei culturi naționale.

Este de cea mai mare însemnătate să distingem clar între cele două categorii de valori umane : tehnică și cultură. O ștergere a liniei lor despărțitoare poate compromite iremediabil viitorul unei națiuni. Primejdia constă într-o idolatrizare a tehnicii, într-o falsă aureolă ce i-am împrumutat-o. Tehnica înseamnă ansamblul mijloacelor inventate de om pentru a pune

materia în slujba trebuințelor lui. Această îndemânare a omului de a modifica imaginea lumii materiale, pentru a-și crea condiții mai bune de viață, nu conține nimic anormal. E dreptul omului asupra creației de rang inferior. Dar când invențiile tehnice ies din cadrul utilității pentru care au fost realizate și tind să se suprapună peste destinul omenesc, atunci existența lor se convertește într-o primejdie reală și gravă. Tehnica scăpată de sub controlul spiritului, dă naștere unei imagini răsturnate a vieții omenești, unei perspective grotești, în care necesarul tinde să ia locul esențialului. În acest caz tehnica se situează în afara ființei umane, se aliază cu materia și îi pregătește acesteia mijloace de luptă ca să-l smulgă pe individ din sfera spiritului. Viața se golește de conținutul ei adevărat, bazat pe libertatea și spontaneitatea spiritului, și se descompune în acte automate, asimilându-se pe nesimțite ordinii mecanice din univers. “Uriașele progrese tehnice” nu mai pot fi sărbătorite drept victorii umane, ci apar mai degrabă ca o replică a materiei subjugate de geniul omului, grupuri dușmănoase de forțe, care, eliberate din chingile spiritului, se năpustesc asupra indivizilor și popoarelor pentru a-i îngloba împărăției lor moarte.

Originile civilizației tehnice sunt tot în cultură, invențiile, care stau la baza tehnicii, sunt creația oamenilor de știință. Știința nu e tehnică, ci un sector al culturii. Știința implică însușiri umane analoage artistului sau gânditorului : intuiție, inspirație, simțul ordinii, al proporțiilor și al armoniilor. Tehnica începe din momentul când invențiile omului de știință ies din laborator și iau calea aplicării practice, a industrializării și a producției lor în serie. Un om ce n-a văzut în viața lui un motor, după puțină ucenicie, va putea conduce o mașină, dar aceasta nu înseamnă că va fi în stare să explice procesul de gândire care a dus la invenția mașinii. Civilizația tehnică este tributară culturii și nu se poate niciodată desprinde de ea. Dacă ar dispărea cultura din mijlocul națiunilor, în scurtă vreme s-ar ofili și tehnica, pentru că spiritul inventiv al omului este un act de cultură, este o afirmare a personalității lui creatoare.

Între individ și neam există un perfect paralelism de origine, manifestări și finalități. Ele se deosebesc numai ca mărime, ca realitate exterioară, dar ca esență interioară sunt supuse aceluiasi destin. Atât neamurile cât și indivizii descind din supranatural și se întorc în aceleași regiuni pline de mister, după ce au străbătut traiectoria lor pământeană. Cultura aparține acestei etape intermediare între cer și pământ. Prin mijlocirea ei, neamurile își dovedesc rodnicia talentelor cu care au fost înzestrate de Creator. Cultura e veșmântul de sărbătoare pe care îl țin popoarele în acest intermezzo istoric pentru ziua când vor suna trâmbițele Învierii. Ea este echivalentul faptelor bune din viața individului. “Țelul final al neamului nu este viața. Ci Învierea. Învierea neamurilor în numele Mântuitorului Iisus Hristos. Creația, cultura nu-i decât un mijloc, nu un scop, cum s-a crezut, pentru a obține această înviere. Este rodul talantului pe care Dumnezeu l-a sădit în neamul nostru și de care trebuie să răspundem”.

Valoarea unei culturi e în funcție de gradul de exprimare al sufletului național. O cultură populară, expresie a unui stadiu patriarhal de viață, e mult mai de preț decât o cultură de mare rafinament artistic, dar înstrăinată de izvoarele vii ale creației. Cea din urmă e o cultură decadentă, iar cea dintâi o cultură căreia viitorul îi surâde. Când se împreună puterea creatoare a unei națiuni cu simțul de finețe al formei, cu eleganța exprimării, atunci cultura atinge o strălucire excepțională. Atunci acea cultură intră în patrimoniul omenirii întregi și servește ca factor de stimulare pentru toate neamurile.

O cultură nu moare pentru că așa cere destinul ei. Cultura este un produs al spiritului nemuritor. Ar fi absurd să ne închipuim că spiritul se stinge vreodată. Dacă o cultură se stinge, cauza nu e de natură genetică. Nu există o lege care să prescrie tuturor culturilor să treacă prin stadiile biologice ale nașterii, maturității și îmbătrânirii. O cultură intră în declin când se rupe de permanențele unui neam. Declin nu înseamnă că a trecut de apogeul ei și a intrat pe panta coborâșului, ci numai că actualul șir de gânditori și artiști au pierdut contactul cu plasma ei

germinativă. E suficient însă să se ivească un alt rând de oameni, incendiați de pasiunea marilor adevăruri, pentru ca cultura să-și reia orientarea sănătoasă și semnele de decadentă să dispară. Cultura se dezvoltă în condiții normale pe o linie ascendentă neîntreruptă, încât cu cât trec veacurile, trebuie să fie mai bogată, mai cutezătoare, mai plină de avânt. Dacă, în cursul acestui drum ascendent, se intercalează și momente de ezitare, le poate oricând depăși printr-o revenire la izvoare.

Dacă experiența istorică ne face dovada atâtor culturi stinse, deși popoarele care le-au creat mai sunt în viață, această constatare nu indică altceva decât o lipsă de veghe lăuntrică la exponenții acelor popoare, care au fost amăgiți să schimbe actul viu al creației cu produse de import.

III. ETAPELE DE REALIZARE ALE NAȚIUNII

Corneliu Codreanu face deosebirea între neam ca realitate fără limită în timp și neamul ca trăire actuală, ca manifestare de moment. Pentru a exprima formula de permanență a neamului, el folosește termenii de “neam” și “popor”, cu înțelesuri echivalente. Pentru individualizarea lui concretă, recurge la expresia “colectivitate națională”.

“Drepturile omului nu sunt mărginite numai de drepturile altui om, ci și de alte drepturi, pentru că există trei entități distincte :

- 1. Individul.*
- 2. Colectivitatea actuală națională, adică totalitatea indivizilor din aceeași nație, trăind într-un stat la un moment dat*
- 3. “Națiunea, acea entitate istorică trăind peste veacuri, cu rădăcinile înfiptă în negura vremii și cu un viitor infinit.*

“Toate trei își au drepturile și datoriilor lor. Dreptul de a trăi. Și datoria de a nu periclita dreptul la viață al celorlalte două”.

A nu periclita dreptul la viață al celorlalte entități, înseamnă a se dezvolta fiecare în acord cu unitatea supremă care le ierarhizează existența. Nici individul, nici colectivitatea națională și nici chiar neamul, în sens de realitate istorică, nu sunt entități de sine stătătoare, ci numai grade de concentrare ale substanței naționale în drumul ei spre Înviere. Sunt valori care se deschid una dintr-alta spre lumea nevăzută a spiritului. Individul care dă o interpretare egocentrică faptelor omenești, care dincolo de interesul imediat nu vede nimic vrednic să-i poată stimula activitatea, nu-și dăunează numai lui însuși, așezându-se pe o poziție necreatoare, ci antrenează în sterilitatea gestului său o ordine întregă de valori. Linia pe care s-a așezat vine în conflict cu normala desfășurare a energiei umane, răstoarnă sensul întregii existențe, provoacă oscilații până în regiunile de mister ale lunii. Negațiile care i-au inundat conștiința îl scot din luptă pentru neam, îl fac inapt să răspundă la apelurile îndurerate ale patriei. Mai întâi colectivitatea națională simte efectele dăunătoare ale acestei închistări a individului în carapacea egoismului său. *“Individul crede că poate să împietzeze cu drepturile sale nelimitate asupra colectivității întregi, pe care să o încalce și să o jupoaie”.*

Dar aceste porniri prădalnice ale individului se propagă mai departe, pe liniile îndepărtate ale neamului, ca un ecou ce nu mai ia sfârșit niciodată. În loc ca individul să servească marilor finalități naționale, devine un balast istoric, un sfârâmător de destin, un lichidator al moștenirii străbune.

“La rândul ei colectivitatea națională are o tendință de a sacrifica viitorul –drepturile națiunii- pentru interesele ei prezente”.

Colectivitatea națională reprezintă națiunea politică, interesele de moment ale unui popor, rândul de oameni care acum se succede în existența ei infinită. Fiind numai o încorporare *hic et nunc* a neamului, trebuie să-și orienteze

neconținut activitatea după țelurile mai cuprinzătoare ale națiunii istorice. O colectivitate națională nu poate practica o politică de azi pe mâine, nu-și poate restrânge preocupările la orizontul contemporan, ci trebuie să reflecte în fiecare act al ei conștiința prelungirii sale istorice. Dacă națiunea politică se îndepărtează de premisele ei istorice, se situează în afara curentului creator din care își înprospătează neconținut puterile și pierde cadența marilor înfăptuiri. Cu această națiune desprinsă de ea însăși, se repetă fenomenul de închircire și anulare a talentelor proprii, caracteristic individualismului anarhic. Nu se mai produce nimic de valoare, nici o operă care să supraviețuiască aplauzelor de moment și să zguduie conștiința mileniilor. Lipsită de suflu interior, viața națiunii se consumă în acte ne semnificative, luând tot mai mult aspectul unui joc de interese fluide. Acest declin al forțelor naționale poate lua sfârșit în două moduri : fie că se continuă cu această pierdere de substanță până la epuizarea resurselor vitale ale națiunii și dizolvarea ființei ei istorice, fie că colectivitatea națională intuiește la timp alunecăușul mortal în care s-a angajat și, printr-un salt voinicesc, recâștigă linia de trăire.

Desprinderea colectivității naționale de națiune afectează toate sectoarele ei de manifestare. În afară de energia spirituală, căreia i se închid drumurile spre creație, substanța biologică pierde vigoarea de altădată și dă semne de degenerescență, iar patrimoniul material sărăcește din cauza unui consum risipitor. Generațiile de mâine vor trăi într-o țară săracă, pentru că acei care îi conduc astăzi destinele, i-au risipit bogăția economică, fără nici o grijă de viitorul ei. *“De aceea asistăm la nemiloasa exploatare sau chiar înstrăinare a pădurilor, a minelor, a petrolului, uitând că în seama noastră sunt sute de generații românești, copii copiilor noștri, care așteaptă să trăiască și ei ducând mai departe viața neamului”*.

Entitatea superioară colectivității naționale, națiunea istorică, e destinată să trăiască indefinit în lumea materială. Nu există un termen fatal care să curme firul vieții unui neam. Toate națiunile posedă imense resurse interioare care le fac capabile să

reziste și celor mai cumplite martiraje istorice. Dacă numeroase excepții contrazic acest adevăr și națiuni puternice dispar de pe suprafața pământului, cauza acestor decese naționale de cele mai multe ori nu e de origine exterioară, ci se datorește în primul rând înstrăinării lor de forța vie a spiritului. Împrejurările din afară nu fac altceva decât să consacre o stare de fapt. Rupându-se de plasma născătoare a ființei lor, făurindu-și din vreme o solidă armătură sufletească, ele cad sub legile morții și se prăpădesc.

Națiunea istorică nu reprezintă termenul final de realizare al unei colectivități naționale. Dincolo de ea, pe promotoriile eternității, se ridică națiunea spirituală, singura care dă contur definitiv existenței unui popor. Națiunea spirituală se întinde pe ambele emisfere ale lumii. Ea e tot atât de reală în istorie cât și dincolo de cadrul ei trecător, în ordinea transcedentală a lucrurilor. La sfârșitul veacurilor vor învia și națiunile, odată cu indivizii care s-au perindat în decursul existenței ei istorice, și vor trăi sub o altă înfățișare sub acoperământul viitoare alcatuiri cosmice.

Aceste planuri superioare de existență nu se suprapun peste veleități omenești, nu exprimă natura noastră, ci aparțin substanței noastre intime. Națiunea este o modalitate de emancipare a omului, de afirmare a libertății lui interioare. Colectivitatea națională, națiunea istorică și națiunea spirituală sunt forme sociale care se înscriu pe linia elanului său creator și corespund etapelor lui de realizare. Ele sunt virtualități de dragoste înmagazinate în noi și care așteaptă numai momentul prielnic pentru a se actualiza prin acte de serviciu pentru neam. Individul nu renunță la sine însuși, nu se despoaie de persoana sa, atunci când se pune în serviciul neamului. Dimpotrivă, acest serviciu coincide cu propria lui împlinire. Ideea de neam aparține eului său spiritual, universului specific din care e alcătuită persoana umană, încât atunci când își dă contribuția la împlinirea destinului național, individul de fapt se realizează pe sine însuși.

Individul trăiește într-o stare de suferință permanentă când mediul social în care își duce existența este alterat de conducători. El se zbate atunci să-l schimbe, să-l reformeze sau

chiar să-l răstoarne din temelii pentru a-i da o înfățișare mai apropiată de aspirațiile lui. Din această tensiune între interiorul spiritual și exteriorul social se adună substanța explozivă care apoi se descarcă în revoluții și cataclisme istorice. Mișcările de masă se sprijină întotdeauna pe un punct de vedere just și real. Dacă aceste mișcări nu ajung întotdeauna la rezultatele așteptate, aceasta se datorește căpeteniilor lor, care greșesc în soluțiile ce le adoptă pentru a rezolva criza ce bântuie în societate. În loc de a-și scruta datele ultime ale conștiinței, unde vor descoperi că o mai dreaptă întocmire a societății e în funcție de capacitatea de dezinteresare a individului și a face educația maselor în acest sens, complică această armonie, transmisă din sferele absolutului, cu scheme raționale, care violează ordinea naturală a societății. *“Armonia nu se poate restabili, decât prin reîntronarea ordinei naturale. Individul trebuie subordonat entității superioare, colectivității naționale, iar aceasta trebuie subordonată națiunii. “Drepturile omului” nu mai sunt nemărginite ; ele sunt mărginite de drepturile colectivității naționale, iar drepturile acesteia sunt mărginite de drepturile națiunii”.*

a) Legile vieții și legile morții

“Poporul nu se conduce după voința lui : Democrația. Nici după voința unei persoane : Dictatura. Ci după legi. Nu e vorba de legile făcute de oameni. Sunt norme, legi naturale, de viață și norme, legi naturale de moarte. Legile vieții și legile morții. O națiune merge la viață sau la moarte după cum respectă pe unele sau pe altele din aceste legi”.

Legile de viață ale unui neam au un sens de manifestare unic, de la om spre Dumnezeu, dar gradul de aplicare al lor variază de la un popor la altul după intensitatea efortului depus de un neam de la limpezirea propriei lui ființe. La unele popoare, interesele individuale predomină și atunci vor suferi interesele colective. La alte popoare, interesele naționale sunt recunoscute

și respectate, dar nu sunt integrate în perspectiva istoriei lor. Se face o politică de scurtă vedere, de adaptare la fluxul și refluxul evenimentelor, fără nici o grijă de viitorul îndepărtat. În a treia categorie intră popoarele de moravuri consolidate, de tradiții statornice, care se orientează în activitatea lor politică după marile lor linii istorice, dar care nu pășesc peste pragul ultim al dezvoltării lor și rămân prizoniere vieții lor pământene. Puține sunt națiunile cu un activ spiritual, cu o politică de tendință verticală, cu țelul ultim al existenței lor ancorat în transcendental. Bineînțeles, că aceste trăsături nu se manifestă cu o puritate desăvârșită la popoare, ci apar mai mult sau mai puțin amestecate, dar întotdeauna una din ele câștigă precădere față de celelalte și atunci această caracteristică dominantă va constitui criteriul de judecată al unui regim politic sau al unei perioade din viața unui neam.

Într-unul din acele momente neuitate din viața Căpitanului, când sufletul său solicitat de chestiunile curente ale Legiunii nu se mulțumea să răspundă cu simple indicații la întrebările ce i se spuneau, ci folosea prilejul oferit ca să instruiască, să facă educație, a vorbit de justificările acumulate care se cer unei acțiuni omenești pentru a servi cu adevărat intereselor superioare ale neamului. Era cu puțin timp înainte de ultima lui arestare și, ca de obicei, la sediul din strada Gutenberg, se afla un grup de legionari în jurul lui, comentând împreună măsurile pe care le pregătea guvernul contra Mișcării.

- *“Să presupunem, spunea Căpitanul, că se va abate asupra noastră o prigoană mult mai crâncenă decât acelea prin care am trecut. Ce vei face dumneata camarade, singur, pierdut într-un colț de țară, lipsit de orice contact cu șefii tăi, alungați, azvârliți în închisori, uciși ? Cum te vei descurca ?*

- *Cum ați lămurit Dumneavoastră în **Cărticica Șefului de Cuib**, -răspunse cel întrebat, un legionar din provincie venit să se informeze asupra evenimentelor în curs- nu mă voi încredința decât propriei mele inițiative și mă voi feri de sugestii străine.*

- *Dar dacă inițiativa Dumitale e menită să aducă un mare rău Mișcării, o vei lua și de data aceasta ?*

- Evident că nu, Căpitane. Mă voi strădui să nu întreprind nici o acțiune ce-ar putea să dăuneze intereselor Mișcării și nici prestigiului ei.

- Ai face o mare greșeală, camarade, dacă te-ai orienta numai după acest criteriu în activitatea Dumitale.

- Cum, Căpitane ?, replică legionarul nedumerit. Dacă aș lua inițiative care să servească cu fidelitate liniei legionare săvârșesc o greșeală ? Cu ce aș putea greși ?

- Nu te-ai gândit niciodată că ceea ce este bun pentru Legiune, poate fi rău pentru neam ?, întrebă Căpitanul. Oare Legiunea nu are o menire mai înaltă ? Nu reprezintă o mobilizare de forțe pe linia neamului ?

- Aveți dreptate, Căpitane. Inițiativele mele vor trebui să primească și aprobarea neamului, să-i respecte și necesitățile lui de viață.

- Da, pentru că s-ar putea imagina o cale mai ușoară, un drum mai ocolit, pe unde să ne putem strecura, evitând marile responsabilități naționale. Dar nici cu recunoașterea națiunii ca indicator general al faptelor noastre n-ai ajuns în miezul adevărului. Persiști în greșeală.

- Ce-aș mai putea să adaug ? Căci de îndată ce inițiativa mea e bună și pentru Legiune și pentru neam, ce s-ar mai opune la realizarea ei ? Ce obiecțiuni mi s-ar mai putea face ?

- Mai e o instanță care trebuie consultată, Dumnezeu. Căci o acțiune poate fi bună pentru Legiune, bună pentru neam, dar să nu fie plăcută lui Dumnezeu, să tăgăduiască spiritul etern al adevărului. Numai când inițiativa a întrunit toată seria consimțămintelor, începând de la individ și până la Dumnezeu, putem fi siguri de rodnicia ei”. (Reprodusă după mărturia lui Constantin Stoicănescu).

Din aceste declarații rezultă că legile de viață ale unui neam funcționează ca o totalitate și nu pot fi știrbite în unitatea lor; că ele numai acceptate în bloc își păstrează valabilitatea. Orice încercare de a le trunchia înfățișarea, de a le aplica pe o treaptă intermediară, le golește de întreaga lor substanță creatoare. Un popor merge la viață numai dacă eforturile lui a

atins înălțimile cerului. De îndată ce istoria unui popor nu se inspiră din învățătura Divină, legile lui de viață se retrag din organismul național și încep să funcționeze legile morții. Legile morții unui neam înseamnă tot legile vieții lui, dar neajunse la o realizare deplină, nesatisfăcute până la capătul seriei. Sunt aceleași legi, dar zădărnice în dezvoltarea lor finală, părăsite undeva pe drum, la o cotitură mai grea a istoriei. Li se dă o interpretare minoră, depozându-le de arcada infinitului, coborându-le la rolul instinctului de conservare. Se crede că dacă acest instinct e sănătos și reacționează cu vigoare, un popor are toate șansele să supraviețuiască crizelor și primejdiilor ce-l așteaptă în viață. În realitate, instinctul de conservare nu poate fi salvatorul vieții, el însuși fiind preludiul morții, țipătul de groază al materiei, care a preluat vremelnicele atribuții ale vieții și trăiește mereu în panica descompunerii. A ne încredința instinctului de conservare, înseamnă a ne dăruia sigur morții. El trebuie depășit, atât în individ cât și în colectivitate, prin instinctul eternității. Să nu ne oprim așadar nici la individ, luat ca unitate constitutivă a societății, nici la colectivitatea națională, nici la națiunea istorică, la nici una din aceste categorii sociale intermediare, subminate de moarte dacă li se taie contactul cu eternitatea, ci să le irigăm cu viața nemuritoare, care curge din substanța lor nepieritoare.

Legile vieții și legile morții unui neam *“nu sunt făcute de oameni”*, nu pot fi asimilate nici uneia dintre instituțiile politice experimentate în decursul istoriei. Nu se poate afirma despre nici un tip cunoscut de guvernământ că le-ar conține și dezvolta ca pe niște virtuți intrinseci. Ele reprezintă infrastructura oricărui sistem politic sănătos, dar nu sunt indisolubil legate de nici unul din ele. Aceste legi acționează fără întrerupere asupra popoarelor și fără ca aceste legi să sufere vreo alterare sau degradare. *“Sunt norme, legi naturale de viață și norme, legi naturale de moarte”*.

“Legi naturale” nu are aici înțelesul care se atribuie legilor proprii cosmosului material. Corneliu Codreanu le califică *“naturale”*, pentru că ele aparțin naturii omenești, după cum sunt alte legi, pe alt plan, cu alte caracteristici, care cârmuiesc natura fizică. Terminologia este aceeași, dar diferența între cele două

categorii de legi este abisală. Legile realității concrete funcționează cu o regularitate impecabilă, subjugând fenomenele, despuindu-le de orice inițiativă sau voință proprie. Ele stabilesc în sfera lor de acțiune o ordine rigidă și omnipotentă, suprimând cu desăvârșire climatul libertății. Legile după care funcționează așezările omenești, legile vieții și morții unui neam, n-au nimic comun cu aceste procedee mecanice. Ele nu vin din exterior și nu se imprimă într-un mediu social pasiv, ca într-o ceară moale. Condiția ca ele să intre în funcțiune este ca individul să fie conștient de existența lor și să le urmeze printr-un act de liberă adeziune. Legile naturale ale societăților omenești presupun pe om ca agent creator al destinului său. Aceste legi, însușite de individ și puse în aplicare în mediul social în care trăiește, reprezintă omenescul ridicat la capacitatea lui maximă.

b) Politică și Religie

În orice conducere de Stat trebuie să facem deosebire între forma de guvernare sau sistemul constituțional și finalitatea căreia servește acel Stat. În vreme ce instituțiile politice sunt născocire a minții omenești și pot fi transmise de la un popor la altul, finalitatea lor, țelul suprem al unei guvernări, emană din propria lui personalitate și reprezintă o experiență unică și netransmisibilă. Această *“ratio ultima”* pentru care trăiește un popor este să îplinească legea lui Dumnezeu pe pământ. Am văzut că numai finalitatea spirituală are o valoare absolută, numai după pedestalul ei nemuritor națiunile pot înfrunta cu succes toate coalițiile vrăjmașe și își pot justifica existența lor pe pământ în ziua Învierii. Versurile lui Alexandri din *Ginta Latină* : *“O, Doamne, în lume cât am stat, pe Tine te-am reprezentat”*, e o axiomă aplicabilă tuturor popoarelor. *“Legile vieții”* indică unui popor drumul ce trebuie să-l străbată ca să atingă plenitudinea dezvoltării lui, care începe în istorie și se prelungește în meta-istorie.

Participând la esențele ultime ale lunii, conceptul politic își schimbă fundamental structura, purificându-se de toate acele adausuri nesănătoase –rod al unei mentalități decadente- care i-au uzurpat adevărata înfățișare. Nu se mai poate spune despre politică că reprezintă prin excelență terenul intereselor de moment, a prietenilor și adversităților schimbătoare, a *“inconsecvențelor creatoare”*. În realitate, nici o activitate umană nu reclamă mai multă cumpănire, mai multă statornicie și credință. Cine exercită funcția guvernării mănuieste elementele absolutului, este mandatarul unei puteri de dincolo de pământuri. Politica nu e arta posibilului. Ce înseamnă această definiție care nu oferă cetățenilor nici un țel și nici o perspectivă ? Îi lipsește tocmai caracteristica principală. Politica e arta de a conduce un popor de la forme rudimentare de viață colectivă spre o viziune a lumii din ce în ce mai cuprinzătoare, care să se înalțe atât de sus pe fruntariile istoriei să se împreune cu harul mântuitor al Bisericii. Politica reprezintă aspirația de jos în sus a diferitelor grupuri etnice de a-și elibera imaginea lor supranaturală din blocul amorf al masei umane și de se încadra pe linia eternității. Aspectul de instabilitate al vieții politice este numai aparent. Politica are o axă imutabilă. Dar cum efortul de realizare al ordinii sociale în mijlocul neamurilor se produce prin aproximații succesive, printr-o luptă acerbă și greoaie cu micimea omului, această confruntare zilnică cu inerția maselor, din care nu lipsesc nici înfrânările, nici renunțările și nici compromisurile, crează falsa părere că politica s-ar reduce la un joc continuu de combinații nestatornice.

Corneliu Codreanu și Ion Moța consideră politica și religia două activități complementare, două discipline aflate în alianță naturală. *“Noi nu facem și n-am făcut o singură zi din viața noastră, politică... Noi avem o religie, noi suntem robii unei credințe”*. *“... Pentru legionari politica înseamnă religie”*. Cei doi întemeietori ai Legiunii nu se gândesc la o repudiere a politicii, la o îndepărtare a ei din preocupările unei generații, pentru a crea în locul ei o mișcare cu un caracter religios –așa cum s-ar putea deduce din aceste fragmente ale scrisului lor. Ei

se desolidarizează numai de formele ei inferioare, numai de imaginea ei devastată de ambițiile omenești. Dacă politica e asimilată unei profesii oarecare și nu se distinge de alte domenii de competiție în societate decât prin gradul mai mare de cinism și viclenie ce reclamă practica ei, atunci această concepție a politicii nu-și poate afla locul în doctrina legionară.

Prin apropierea politicii de religie, Corneliu Codreanu și Ion Moța au voit să sublinieze marea distanță ce-i separă de un anumit gen minor și degradant al ei, care a invadat lumea, iar de altă parte să indice raporturile de înrudire ce există între cele două discipline, punctul comun în care se întâlnesc obiectivele lor. Politica are țeluri imediate de satisfăcut : stabilirea regulilor de conviețuire în sânul unei comunități naționale ; are țeluri mai îndepărtate : asigurarea continuității istorice a unui popor ; dar mai are și o operă transcendentă de împlinit : călăuzirea lui pe drumul Învierii. Politica, în accepțiunea ei ultimă, niciodată n-ar putea să se dispenseze de ajutorul religiei, căci îi lipsesc mijloacele harice. Când pășește pe treapta ultimă de realizare, ea e neputincioasă să mai creeze ceva, dacă se încredințează exclusiv posibilităților omenești. Scopul ei suprem este ancorat în lumea de dincolo și nu se poate împlini decât printr-o colaborare strânsă între forțele umane și forțele Divine. Politica a ajuns la limita de unde începe o regiune inaccesibilă ei și pe care nu o poate străbate decât călăuzit de învățătura Bisericii.

Politica și religia au baze diferite de plecare. Cea dintâi reprezintă o inițiativă omenească și, datorită acestei origini, sfera ei de acțiune va fi încontinuu afectată de greșelile de apreciere și conduită ale sufletului nostru, de nedreptăți și violențe, de cruzimi și lașități. Cortegiul de slăbiciuni al naturii omenești, determinat de limitările pe care le suferă spiritul din partea materiei, o va urmări pretutindeni. Biserica nu s-a plăsmuit pe acest teren nestatornic. Ea a apărut prin intervenția directă a Adevărului în lume și rolul ei este să depună mărturie Revelației Divine până la sfârșitul veacurilor. Biserica reprezintă fața pământească a cerului, viața de dincolo ce se dezvăluie vieții de aici. Biserica nu cercetează rațional Adevărul (doar pentru a arăta

celor necredincioși că el se verifică și prin mijloacele pe care aceștia le folosesc pentru a-l combate), ci îl propovăduiește, pentru că îl posedă în puritatea lui originală.

Lumea e supusă continuu acestor doi poli opuși de atracție, unul omenesc și altul Divin. Dar cu toată divergența profundă care îi separă, armonia este posibilă, căci politica de mare altitudine duce la aceleași locuri de unde pogoară Adevărul Evanghelic. Esențial este ca politica să se simtă atrasă spre Adevărul Evangheliei. Nu i se poate pretinde politiciii să aibă manifestări de o puritate desăvârșită, dar în însuși interesul realizării sale optime, nu trebuie să piardă din vedere niciodată finalitatea supremă de care depinde în ultimă instanță însuși rodnicia ei. O atitudine consecventă pe itinerariul lăsat de Hristos oamenilor hotărăște de soarta unui neam, de înaintarea lui pe căile măririi și onoarei naționale.

Cei care s-au ocupat de această chestiune nu numai ca subiect de meditație, ci ca premise de viață, își dau seama câte greutate, câți spini și câte ispite sunt presărate în calea unei politici transfigurate de reflexele cerului. Acești oameni niciodată nu se vor lăuda cu rezultatele la care au ajuns –chiar dacă sunt apreciable- pentru că ori de câte ori își vor ridica ochii spre comandamentele Divine se vor simți cuprinși de o mare umilință. *“Am fost întrebat –spune Corneliu Codreanu- dacă activitatea noastră de până acum se află pe linia Bisericii Creștine. Răspund :*

“Facem o mare deosebire între linia pe care mergem noi și linia Bisericii Creștine. Linia Bisericii este cu mii de metri deasupra noastră. Ea atinge perfecțiunea și sublimul. Nu putem coborî această linie pentru a explica faptele noastre”.

“Noi, prin acțiunea noastră, prin toate faptele și gândurile noastre, tindem către această linie, ne ridicăm spre ea, atât cât ne permite greutatea cărnii și condamnarea la care am fost sortiți prin păcatul original”.

“Rămâne de văzut cât am putut, prin eforturile noastre pământești, a ne înălța către această linie”.

Elementele de conducere ale unui popor, regi și împărați, marile căpetenii, reprezentanții lui politici de orice categorie, toți cei care își spun cuvântul și iau hotărâri în numele lui, toți cei care, fără a avea o investitură specială, îi influențează destinul, își asumă răspunderi neegalate de nici o altă activitate omenească. Nici un act săvârșit de noi, nici cel mai banal gest, nu rămâne fără consecințe în viața socială și nu este exceptat de răspundere. Dar de câte ori nu se multiplică această răspundere când cineva iese din rânduri, angajând în ceea ce face viața a milioane de suflete ? Și inventarul răspunderilor crește la infinit când ne gândim că acțiunile politice n-au o durată efemeră, nu se rezumă la un moment, la o generație, la o epocă și nici chiar la o istorie întreagă, ci hotărâsc asupra destinului unui popor în eternitate. Nu se poate tăgădui oamenilor mari pe care i-a avut istoria iubirea fierbinte de patrie, devotamentul și zelul de a o servi, dar cei mai mulți dintre ei au dus o politică spectaculară, determinată exclusiv de glorie sau interese nesățioase, lăsând în paragină criteriile superioare de existență ale unui popor.

Corneliu Codreanu trece chiar dincolo de sfera vieții publice, arătând că răspunderea conducătorilor e angajată și în actul mântuirii personale. Exemplele care se desprind din activitatea lor politică ajung cu ușurință modele de imitat pentru masele largi ale poporului, care neavând destul simț de discernământ, acceptă fără alegere ceea ce vine în numele unui prestigiu consacrat. Aceste exemple nu sunt totdeauna de cea mai bună calitate și expun pe oameni celor mai mari primejdii în relațiile cu eternitatea :

“Caracteristica timpului nostru : ne ocupăm de luptele dintre noi și alți oameni și nu de luptele dintre poruncile Duhului Sfânt și poftele naturii noastre pământene, ne preocupăm și umblăm după biruințele asupra oamenilor și nu de biruințe asupra diavolului și păcatelor”.

“Toți oamenii mari ai lumii de ieri și de astăzi : Napoleon, Mussolini, Hitler etc., sunt preocupați mai ales de aceste victorii”.

“Mișcarea Legionară face excepție, ocupându-se –dar neîndestulător- și de victoria creștină asupra omului, în vederea mântuirii. Neîndestulător. Răspunderea unui conducător e foarte mare. El nu trebuie să abată ochii armatelor sale spre birunțe pământești, fără a le pregăti în același timp pentru lupta decisivă, în care sufletul fiecăruia poate să se încoroneze cu victoria eternă sau cu înfrângerea eternă”.

c) Elita națională

Pentru ca un popor să iasă biruitor din toate încercările ce-l așteaptă în viață, se cere factorului politic să se așeze în raporturi de fidelitate desăvârșită cu entitatea națională pe care o reprezintă. Instrumentul de guvernare al unui popor trebuie să fie expresia imaginii lui interioare și de pe această poziție ultimă să vegheze ca istoria lui să nu falsifice interpretarea destinului său național. Cum însă guvernele unei țări se schimbă fără întrerupere, apărând și dispărând la scurte intervale, ele nu pot servi ca punct de reazăm pentru stabilirea răspunderilor, pentru reaua sau buna conducere și trebuie să ne îndreptăm atenția spre mediul social din care se recrutează în mod obișnuit personalul acestor guverne. Această categorie socială, denumită clasă conducătoare, constituie rezerva de oameni politici ai unei națiuni, din care se reînnoiesc fără încetare echipele de guvernământ. Clasa conducătoare are o structură mult mai stabilă decât guvernele, determinând deseori fizionomia unei epoci întregi.

Problema raporturilor dintre politic și spiritual se deplasează așadar de la guvernele trecătoare spre pătura conducătoare din care ele se recrutează, mult mai puțin afectată de eveniment. Un guvern și chiar un regim politic e un fenomen secundar, o expresie derivată din concepția, tendințele și interesele clasei conducătoare. Calitatea unei conduceri de Stat nu se va putea ridica niciodată peste nivelul mediului din care a luat naștere. Dacă mediul politic al unei țări va fi de extracție

inferioară, putem fi siguri că și guvernele ei vor fi predominante de oameni fără scrupule, vor avea aceleași caracteristici de imoralitate și incompetență și consecințele vor fi funeste pentru Stat. *“Când un Stat este condus de o așa zisă “elită”, din tot ce are el mai rău, mai nesănătos, mai stricat, este oare admisibil ca cineva să se mai întrebe de ce Statul se ruinează ?”*.

“Iată cauza tuturor celorlalte rele : imoralitate, corupție, desfrâu în toată țara, jaf și pradă în averea Statului, exploatarea până la sânge a poporului, sărăcie și mizerie în casele acestuia, lipsa simțului de îndeplinire a datoriei în toate funcțiile...”

Clasa conducătoare a unei națiuni, care reprezintă izvorul real al puterii, nu poate fi lăsată să se formeze la voia întâmplării. Ea trebuie scoasă din stadiul haotic de astăzi, în care numai elemente ale hazardului decid de alcătuirea ei : egoismul individual și de familie, favoritismul, bunul plac, bogăția și poziția socială, slugărnicia față de deținătorii puterii și alte criterii nesănătoase. *“Dacă pentru a face pâine trebuie să fie cineva specialist, dacă pentru a face ghete, dacă pentru a face pluguri, pentru a face agricultură, pentru a conduce un tramvai, trebuie specializare ; pentru cea mai grea conducere, aceea a unei națiuni, nu trebuie o specializare ? Nu trebuie anumite însușiri ?”*

Clasa conducătoare își va îndeplini chemarea numai dacă vor precumpăni în sânul ei acești specialiști ai conducerii, aceste energii sincer dăruite interesului obștesc, pregătite printr-o lungă ucenicie să reprezinte Statul cu onoare și demnitate. Ca să corespundă acestei chemări, cadrul de conducere al neamului trebuie să-și schimbe criteriile de constituire pentru a deveni accesibil valorilor lui autentice, care se disting prin puritatea de reprezentare a ideii naționale în sufletul lor. Aceste elemente total dedicate neamului lor formează elita națională și numai în proporția în care elita e reprezentată în pătura conducătoare, guvernele unei țări vor clădi viitorul ei pe temelii solide și durabile.

Noțiunea de elită are nevoie de o serie de clarificări preliminare înainte de a dezbate chestiunea de fond. Mai întâi

trebuie să precizăm ce nu este elită, ce nu se încadrează în nucleul ei vital. Nu trebuie să confundăm elita cu cadrul de conducere al unui Stat. Nu înseamnă că dacă cineva este membru al ierarhiei administrative sau politice a țării, această apartenență îl indică și ca reprezentant al ierarhiei ei spirituale. Nimic nu împiedică pe acești înalți slujbași ai Statului să corespundă și cerințelor unei elite, dar tot așa de bine pot să nu aibă aceste calități. Elita națională și pătura conducătoare pot să-și apropie sferele până la contopire, dar tot atât de mare este probabilitatea ca ele să rămână vreme îndelungată separate.

Un popor poate să posede o pătură conducătoare veche și antrenată în afacerile politice, iar elita națională să nu fie reprezentată în ea, ci să trăiască undeva pe la marginile ei ; după cum este posibil ca elita națională să fi irupt în societate, dar să i se refuze participarea la conducere de către cei care dețin efectiv puterea. Se angajează atunci o luptă, care deseori ajunge la ciocniri sângeroase. În a treia ipostază și cea mai fericită, elita națională are drumul deschis să făurească destinul patriei.

Tot atât de puțin semnificative sunt criteriile profesionale în recunoașterea elementelor de elită. Dacă un individ se află într-o situație socială mai înaltă, grație carierei de rang superior la care a ajuns, nu înseamnă că automat devine reprezentant al elitei. Nici gradul de instrucție sau titlurile universitare nu sunt suficiente ca să ridice pe posesorii lor în ierarhia spirituală a neamului și nici chiar pleiada strălucitoare de oameni de știință, scriitori, artiști, gânditori, nu întrupează geniul unei națiuni, dacă se mărginesc la speculația pură a talentelor lor. Aceste calificări de ordin politic, social, academic și cultural, au nevoie de un adaus în plus, de o coordonată interioară pentru a desăvârși valoarea unui om și a-i da plenitudinea realizării. Îi mai trebuie acestuia să achiziționeze și acea cunoștință a legilor de viață și de moarte ale unui neam, pentru a intra în categoria elitei.

Elita națională nu rezultă de pe urma unui proces de diferențiere funcțională a societății, cum ar fi profesiunea sau clasa socială, ci este o proiecție de sens vertical, care străbate neamul în adâncime, trecând peste toate straturile și substraturile

lui. Elita națională este axa energetică a neamului și se constituie prin concursul tuturor categoriilor sociale, a tuturor indivizilor, indiferent de clasa căreia aparțin. În rândul ei pot să apară descendenții unor mari familii alături de plugari și muncitori, intelectuali de renume și oameni cu mai puține cunoștințe, persoane care dispun de o bună stare materială, alături de alții care nu au decât mijloace modeste de trai. Oriunde chemarea neamului găsește pământ rodnic, în toate păturile unui popor, acolo este prezentă și elita națională. Ea este un factor de unificare a inegalităților sociale, a ceea ce alte forțe și necesități împing societatea la crearea de despărțăminte între oameni. Sufletul unei națiuni este difuzat în întreaga masă populară și atunci nimic mai firesc decât ca și elita națională să aibă capetele de pod pe toată suprafața țării.

d) Formarea Elitei Naționale

Corneliu Codreanu fixează rolul elitei în două mari principii:

a) De a conduce o națiune după legile unui neam !

b) De a-și conduce o elită moștenitoare, bazată nu pe principiul eredității, ci pe acela al selecției, căci numai ea cunoaște legile vieții și poate judeca întrucât persoanele se configurează prin aptitudini și știință, acestor legi.

Din prima propoziție rezultă că ceea ce constituie specificul unei elite nu este faptul conducerii, ci cunoașterea legilor de viață ale neamului. Elita aspiră să ajungă la putere și să conducă neamul după aceste legi, dar dacă împrejurările interne și externe nu îi sunt favorabile pentru a guverna, aceasta nu înseamnă că a pierdut rangul de elită națională. Elita există independent de exercițiul puterilor publice, exclusiv în virtutea alipirii ei de ființa spirituală a neamului. Ea poate să fie împiedicată temporar să-și pună în aplicare cunoștințele ei despre conducerea Statului și în locul ei să se ridice la cârma țării, prin violență, falsa elită. Chiar suferind prigoane, ostracizată și

decimată, elita își păstrează intactă valoarea ei. Ea va constitui rezerva finală a neamului, la al cărei spirit de sacrificiu va face apel în momente de mare primejdie, când falsa elită și-a dovedit incapacitatea de a se măsura cu evenimentele.

Trecând la al doilea principiu pe care-l atribuie Căpitanul elitei naționale, *“de a-și lăsa o elită moștenitoare”*, pentru înțelegerea lui trebuie să ne ocupăm în prealabil de procesul de formare al acestui grup de fruntași ai națiunii. Primul moment de creație al elitei constă în apariția oamenilor care întrunesc însușirile ei. Aceasta e o realitate dată. Originea elementelor de elită se pierde în insondabilul persoanei umane. Oameni înfrățiți cu neamul până a-i cunoaște legile lui de viață se formează prin procedee strict interioare, valabile numai istoriei lor particulare. Educația, oricât de bine ar fi pusă la punct, nu se poate substitui efortului personal. Educația joacă un mare rol în formarea oamenilor de elită, prin crearea unui mediu de preocupări prielnic incursiunilor lăuntrice. Indivizii sunt provocați de mediul în care trăiesc să-și cerceteze dimensiunile conștiinței, pentru a-și descoperi filiația cu neamul și cu Dumnezeu. Dar ultima retușare a omului de elită aparține lui însuși.

Presupunând acum că s-ar ivi oameni înzestrați cu aceste caracteristici sufletești pe cuprinsul ariei naționale, dacă acești fruntași de generație rămân izolați, nesudați într-un efort comun, căutând fiecare să lumineze viața neamului lor exclusiv cu forța lor proprie, ei nu reprezintă încă o elită și nu se poate trage concluzia din prezența lor că acel popor posedă o elită națională. El dispune numai de o materie primă pentru constituirea ei, care are nevoie să sufere o nouă transformare pentru a lua caracterele unei elite. Dacă aceste elemente rămân pe poziții singuratice, pot deveni mari realizatori în domeniul culturii naționale, al științei, al artei, dar niciodată din străduințele lor de unul singur nu se va încheia o elită. Pentru ca să ia naștere o elită, nu este de ajuns să existe oameni înzestrați cu mari calități de creație. Se mai cere acestor pionieri ai spiritualității naționale să câștige și viziunea de ansamblu a lucrărilor lor. Ei trebuie să-și înmănuncheze activitățile, să se supună unei discipline unice, să se constituie

într-un corp, în cadrul căruia experiențele și rezultatele să circule cu ușurință și să aflueze în aceeași direcție. Esențial este ca aporturile individuale să nu se piardă pe linii secundare, ci să-și găsească imediata întrebuințare în economia generală a neamului. Fără această conștiință a apartenenței comune a oamenilor de elită, fără această confraternitate spirituală a lor, tot ceea ce se crează bun și de valoare în mijlocul unui neam riscă să se istovească la scurte intervale și chiar operele cele mai de preț să-și piardă influența în câteva generații. Câți n-au citit opera politică a lui Eminescu și câți dintre conducătorii României s-au inspirat din ea ? Numai după ce s-a realizat acest proces de unificare a elementelor răzlețe ale elitei, începe aceasta să existe și să se afirme în viața națiunii.

În acest punct ne izbirăm de o problemă din cele mai pasionat dezbătute. Prin ce tehnică socială din elementele răzlețe de elită se ajunge la o grupare organizată? Cum se desprind elementele de elită din mulțime pentru a se asocia apoi, pe alte baze, proprii misiunii lor ? Trebuie să vegheze cineva la formarea elitei sau chiar mulțimea, fără nici un organ intermediar, recunoaște pe cei mai vrednici din mijlocul ei și îi așează la locurile de conducere ?

Corneliu Codreanu nu crede că mulțimea ar fi aptă să aducă acest serviciu națiunii, alegând din sânul ei pe cei mai pricepuți în arta conducerii. Prin vot, prin consultare electorală, poporul își exprimă adeziunea la un anumit program politic sau la un curent de idei, dar sunt puține speranțe ca cei care fac propagandă cu aceste programe și cer votul mulțimilor să reprezinte și ordinea spirituală a neamului. *“Mulțimea, dacă voiește să-și aleagă elita, este neapărat necesar să cunoască legile de conducere ale organismului național și întrucât candidații se conformează prin aptitudini și știință acestor legi”*

Îndeplinește mulțimea cea dintâi condiție ? Înțelege normele fundamentale de existență ale unui popor, pentru ca să dispună de criterii obiective de judecată în aprecierea candidaților și astfel selecția să cuprindă în sine toate garanțiile unei selecții ? *“Cred că i se cere prea mult. Mulțimea nu înțelege*

nici alte legi mai mărunte. Nu numai că nu le poate prinde din văzduh, dar trebuie să i se explice multă vreme, să i se repete în mod insistent, să fie chiar pedepsită pentru a le putea înțelege”

X

“Dacă mulțimea nu poate înțelege sau înțelege cu greu câteva legi imediat necesare vieții ei, cum își poate cineva imagina că mulțimea, care în democrație trebuie să se conducă pe ea, va putea înțelege cele mai dificile legi naturale, va putea intui cele mai fine și imperceptibile norme de conducere omenească, norme care o depășesc pe ea, viața ei, necesitățile ei, care nu i se aplică direct ei, ci care se aplică unei entități superioare ei : Națiunea”.

Din momentul ce mulțimii îi lipsesc vederile juste asupra ființei și rosturilor unui popor, e absurd să-i cerem să scoată oameni întregi din urnă. Această condiție nu-i realizabilă și dintr-un alt motiv. Pentru a descoperi în listele candidaților valorile reale ale neamului, pe lângă priceperea finalităților naționale, i-ar mai trebui mulțimii și un simț deosebit de cunoaștere a oamenilor, o mare putere de a citi în suflete, ceea ce nu e o însușire de masă și nici un efort pe care să-l poată duce la bun sfârșit.

Constatând acest grav defect în sistemul electiv, care lasă entitatea națională pradă incompetenței organizate, Corneliu Codreanu respinge selecția ca mijloc de designare a elitei naționale. El nu vede cum din urne, prin mijlocirea votului, ar putea să iasă cei mai de ispravă conducători ai nației. *“Mulțimea nu poate cunoaște nici aceste legi și nici oamenii. Iată de ce credem că o elită nu poate fi aleasă de mulțime”.*

Principiul selecției nefiind valabil, nedând satisfacție esențialului în alcătuirea unei pături conducătoare, Corneliu Codreanu îl înlocuiește cu principiul selecției sociale. *“Noua elită românească și orice altă elită din lume trebuie să aibă la bază principiul selecției sociale. Adică în mod natural, se selecționează din corpul națiunii, adică din marea masă*

sănătoasă a țărănimii și muncitorimii, permanent legată de pământ și de țară, o categorie de oameni cu anumite însușiri, pe care apoi și le cultivă. Ea devine elita națională. Aceasta trebuie să conducă o națiune”.

Să nu ne închipuim acum că strângerea rândurilor între indivizii maturizați ai neamului se face printr-un impuls spontan. Fără îndoială, nu lipsesc tendințele de apropiere între toți care au ajuns la aceleași convingeri și și-au consacrat viața aceluiași ideal. Există o neliniște spirituală în văzduh, care își caută axa de realizare. De pretutindeni se semnalează inițiative, se aud cuvinte de ordine, se transmit lozinci de luptă. Se ridică steaguri și se înjghebează organizații. O întreagă generație se simte atrasă spre limanurile unei noi vieți. Dar toată această rodnicie de talente și energii riscă să se piardă în acțiuni minore, dacă nu se ivește personalitatea unui șef. Trebuie să apară cineva care să scoată elementele superior înzestrate din faza acestei plurități de inițiative și organizații, indicându-le cu precizie opera comună de înfăptuit. Ceea ce pentru fiecare în parte este încă nedecis, neconturat, în luptă cu nebulozitățile, pentru acest om năzdrăvan toate lucrurile se iluminează la mari distanțe și iau forme din ce în ce mai perfecte. Șeful unei elite în formație nu oprimă, ci întregește viziunea incompletă a membrilor ei cu viziunea lui mult mai cuprinzătoare. El aparține aceluiași grup de alegători, numai că în străduința de exploatare a adâncurilor etnice a ajuns mult mai departe decât restul elitei și îi cheamă pe toți ceilalți să se împărtășească din descoperirile lui. El este o emanație a elitei și o expresie a ei. Toți recunosc în concepția lui propriile lor năzuințe și-l urmează dintr-o nevoie de claritate interioară. Șeful elitei nu este un șef politic, -ar putea să îndeplinească și acest rol mai târziu- ci în primul rând un mare educator, un întemeietor de școală, un călăuzitor de suflete. Între el și elita din care s-a desprins, prin același proces de selecție naturală, se stabilesc raporturi de intimă colaborare, născute din adeziuni neforțate, din consimțăminte libere. *“Șef neales de nimeni, ci consimțit”*, scrie Ion Moța despre Corneliu Codreanu la Întemeierea Legiunii. Trebuie precizat așadar că elita națională, în forma ei inițială, e

selectată chiar de șeful ei, a cărui capacitate de conducere și organizare este superioară celorlalți camarazi ai lui și este recunoscută de toți.

e) Perpetuarea Elitei

Odată elita constituită, o așteaptă cea mai grea încercare. Va rezista ea la alergarea de fond ? Va ieși biruitoare din ciocnirea cu timpul ? Momentul de perpetuare al elitei verifică tăria ei internă și o consacră definitiv în viața neamului. Sunt mai multe procedee de a reface o elită, de a-i întregi pierderile suferite. Cântărind valoarea fiecăruia, va trebui să ne fixăm asupra sistemului care oferă mai multe garanții de obiectivitate, care e mai apt să-i conserve integritatea spirituală. Principiul elecției este inutil să-l mai luăm în dezbatere, căci de vreme ce aportul lui este inexistent la întemeierea unei elite, el este tot atât de puțin indicat să-l folosim la reînnoirea ei. Să luăm mai degrabă în cercetare principiul eredității, care s-a impus omenirii încă din cele mai vechi timpuri și chiar astăzi, după triumful ideilor democratice, mai are rădăcini puternice în mentalitatea popoarelor. Nu există popor care să nu se fi lăsat guvernat, la începuturile istoriei sale, ca un lucru de la sine înțeles, ca o normă naturală de viață, de o clasă conducătoare ereditară. Transmisia ereditară a puterii reprezintă forma patriarhală de conducere a Statelor. Mult mai târziu se ivesc veleitățile de emancipare a maselor, lupta de clasă și războaiele civile. Nobilimea reprezenta un cadru social închis, în care drepturile la conducere se moșteneau prin naștere, iar pătrunderea din afară, din păturile de jos, era o excepție. Leagănul decidea de soarta individului, de poziția lui în Stat și în societate.

Corneliu Codreanu nu admite nici principiul eredității ca mijloc de primenire al elitei. Este cert că la origine aristocrația prin naștere s-a creat pe baza principiului selecției sociale, adică prin luptă, prin calități combative, printr-o superioritate netă față de cei pe care i-a supus. Dar este mai puțin probabil ca această

vigoare inițială să se mențină vreme îndelungată și trebuie să presupunem mai degrabă –fapt confirmat și de experiență- o epuizare a ei în cursul generațiilor următoare. O pătură conducătoare ereditară poate să-și facă debutul în istorie într-un mod impresionant, dar după câteva secole, ceea ce rămâne din gloria de altădată sunt numai fumurile nobleței, ambițiile și avantajele materiale, neechilibrate de o contravaloare în serviciul națiunii. *“Greșeala istorică a fost aceea că acolo unde s-a creat o elită bazată pe principiul selecției, acesta a părăsit a doua zi principiul care i-a dat naștere, înlocuindu-l cu principiul eredității și consacrand sistemul nedrept și condamnat al privilegiilor din naștere”.*

“Ca o protestare împotriva acestei greșeli, pentru înlăturarea unei elite degenerate și pentru abolirea privilegiilor din naștere, s-a născut democrația”.

“Părăsirea principiului selecției a dus la o elită falsă și degenerată, iar aceasta a dus la rătăcirea democrației”.

Nici principiul elecției și nici principiul eredității nu asigură perpetuarea elitei în condiții optime. Corneliu Codreanu susține cu cea mai mare convingere cauza selecției. O elită nu se poate întreține decât din focul interior, din resursele sale proprii. Pentru a fi ferit de amestecuri tulburătoare, elita trebuie să rămână credincioasă principiului care i-a determinat apariția. O descendență sănătoasă se obține numai păstrând în vigoare sistemul care s-a dovedit rodnic la nașterea ei. Părăsind selecția, înlocuind-o cu alte mijloace de recrutare a noilor membri ai elitei, favorizăm fenomene de degenerescență.

Aplicarea selecției la noile generații se face de către elita în funcțiune. Cei care au descoperit ceva din tainele naționalismului, cei care trăiesc în intimitate cu neamul, dispun de mai mari probabilități să nu greșească în fixarea elitei înlocuitoare : *“Cine constată selecția și dă consacrare membrilor elitei noi ? Răspund : elita precedentă”.*

“Aceasta nu alege, nu numește, ci consacră pe fiecare la locul pe care s-a ridicat singur prin capacitatea și valoarea lui morală. Consacrarea o face șeful elitei, consultându-și elita”.

“Deci o elită națională trebuie să aibă grijă de a-și lăsa o elită moștenitoare. O elită înlocuitoare, dar nu bazată pe principiul eredității, ci numai pe principiul selecției sociale, aplicat cu cea mai mare strictețe”.

“Principiul eredității nu este suficient în sine”.

“După principiul selecției sociale, primenită neconținut cu elemente din adâncurile națiunii, o elită se păstrează totdeauna viguroasă”.

Nu e ceva arbitrar ca șeful elitei să decidă în ultimă instanță asupra noilor încadrări ?

Nu, pentru că din străduința lui elita a ieșit din faza nebulozităților, a experiențelor multiple, și a devenit o unitate creatoare. Nici unul din colaboratorii lui n-ar fi putut săvârși aceeași operă cu îndemânare egală lui. Ochiul lui este mult mai exercitat și dezinteresarea lui mult mai mare. Fără îndoială că nici judecata șefului nu este infailibilă. El nu se poate lipsi de ajutorul elementelor sale cele mai destoinice. Șeful elitei îi consultă pe aceștia, le cere să facă propuneri, să recomande pe cei cunoscuți în cercul lor de activitate, astfel că coeficientul de eroare este scăzut la limită. Selecția elimină toate formele de arbitrar. Ea nu e nici selecție, nici ereditare, dar nici numire. Elita precedentă *“nu alege, nu numește, ci consacră pe fiecare la locul pe care s-a ridicat singur prin capacitatea și valoarea lui morală”*. Numirea e un procedeu dictatorial, care instituie o ierarhie rigidă, în care sufletele se simt stingherite. Consacrarea e o recunoaștere, o întâlnire între prieteni, o întâmplare a celui care se îndreaptă spre tine, o îmbrățișare de idealuri, o călăuzire a unei valori în procesul de creație. Cel care vine, aduce totul, știință, inteligență, caracter, iar șeful îi deschide câmpul bătăliilor. Acceptate fiind în elită, nu li se face o favoare, nu li se acordă recompense sau măririi omenești, ci își oferă înșile aportul lor dezinteresat pentru neam. Cu ce abnegație se exprimă Gheorghe Clime la întemeierea Legiunii: *“În această privință, dacă există cineva, în vreun colț al României, care să fi început înscrierea în vreo listă de subscripție, autorizată sau nu, să mă înscrie și pe mine cu ceea ce pot da : viața”*.

Elita, prin definiție, prin natura ei, nu poate fi numeroasă. Ceea ce se cere elementelor ei componente nu este o calitate singuratică, ci un complex de însușiri, care, fiecare în parte, ar reprezenta deja o trăsătură de mare distincție la un om :
“a) *Curățenia sufletească.* b) *Capacitatea de muncă și creație.* c) *Vitejia.* d) *Viața aspră și războire permanentă cu greutățile așezate în calea neamului.* e) *Sărăcie, adică renunțarea voluntară de a acumula averi.* f) *Credință în Dumnezeu.* g) *Dragostea*”.

Coexistența acestor virtuți nu e un lucru imposibil, pentru că ele nu stau dezlănate în suflet, nu se războiesc între ele, nu se alungă una pe alta, ci au un substrat comun, un principiu unificator, pe care cunoscându-l, ne dăm seama că nu sunt în realitate decât variatele lui manifestări. Ele apar disjuncte și independente numai procedând analitic, dar în sinteza lor supremă se reduc la același fapt fundamental. Această virtute de bază este dragostea, pe care Corneliu Codreanu, pentru a-i sublinia importanța, o și așează la sfârșitul enumerării lui. Cel ce a făcut experiența dragostei, cel ce e mânat în viață de puterea ei nemărginită de dăruire, nu va trebui să învețe tabloul virtuților inductiv, luându-le de la periferie una câte una, ci le va proiecta din interiorul său, din abundența lui spirituală. Ele îi vor apărea mai degrabă aplicațiile concrete ale dragostei, reacțiile ei specifice la felurimea activităților omenești.

f) Educația legionară

Pentru a încheia discuția asupra momentului de creare și perpetuare al elitei, trebuie să adăugăm câteva considerații despre educație. Care este rolul ei în selecție ? Cu ce stă în ajutor la formarea elitei naționale ? Din pricini pe care le-am expus în alte capitole, rămâne un fapt bine stabilit că educația nu este atotputernică în formarea omului. Ea se izbește de anumite limite, dincolo de care nu mai poate înainta. Necunoscuta personală se adevărește mai tare decât zelul educativ. În ultimă

instanță, fiecare individ este arhitectul propriului său destin. Ultima rețușare și cea mai importantă a persoanei umane se face din interiorul ei. Adevărata educație este o auto-educație. Dacă educația ar fi determinantă în formarea individului, dacă din mâinile ei ar ieși suflete perfect modelate, aidoma unui ideal, s-ar mai putea vorbi de existența persoanei umane, de autonomia ei caracteristică ?

Educația este necesară, valoarea ei este imensă, dar trebuie să ne înțelegem asupra termenilor în care lucrează. Educația ne învață multe lucruri folositoare, trezește în noi preocupări de cel mai înalt nivel, cultural, politic și spiritual, dar la marea cotitură a vieții ne lasă singuri, invitându-ne să ne hotărâm singuri soarta. Nici Grația Divină nu este eficace fără efortul personal. Cine nu s-a străduit să-și descopere vocația vieții în propriul său eu riscă să trăiască din împrumuturi sufletești, din reproduceri de modele străine. El practică un ritual interior, care nu îi aparține, fiind imitat după alte personalități. În acest caz, educația și-a depășit misiunea, pentru că a transplatat individului o conduită străină de constituția lui intimă, în loc să-l ajute numai să-și elaboreze propria lui filozofie. De aceea întoarcerile din drum, schimbările brusce de atitudini, trecerile de la o extremă la alta, sunt foarte frecvente în viața acestor oameni, dezrădăcinați din propriul lor eu.

Există și un dresaj educativ, aplicat cetățenilor din statele totalitare, care scoate perfecți oameni în serie, scutiți de grija de a mai gândi, de a se mai întreba asupra rostului lor în lume. Educația în aceste State a devenit o operație standard, o manufactură umană. Idealul ei este să creeze omul-robot, stins ca veleități personale și interesant numai ca forță motrice a unui imens angrenaj social.

Mișcarea Legionară așează educația pe planul întâi al preocupărilor ei. Toate celelalte activități ale ei pot la un moment dat să-și încetineze ritmul, să dispară chiar cu desăvârșire, dacă sunt împiedicate să se manifeste. Singură activitatea educativă nu se stinge niciodată. Ea întreține viața Mișcării și nu pot avea nici o secundă de oprire atâta vreme cât organismul legionar mai este

în stare să servească neamul. Obiectivul principal al Legiunii nu a fost să câștige o bătălie politică, pentru a așeza partizanii ei în locurile ocupate până atunci de adversari. Un succes care lasă neatinse vechile moravuri, nu aduce nici un fel de ușurare poporului. *“În cazul acesta biata mulțime a românilor, prin biruința noastră, ar schimba numai firma exploatatorilor”*. Mișcarea Legionară a voit să deschidă căi noi vieții publice românești, să o scoată din stadiul luptelor sterile de partid, să asigure o permanență și stabilitate conducerii. Aceste rezultate nu se pot obține întemeind o nouă grupare politică sau înmulțind numărul programelor existente, ci creând *“oameni noi”*, îngrijindu-se să se dezvolte și consolideze elita națiunii noastre.

Din această deplasare a interesului de la valoarea-program la valoarea-om rezultă precăderea de care se bucură educația în sistemul de lucru al Mișcării. În vreme ce ea e absentă din preocupările altor partide, la noi devine activitate de căpetenie, care explică însăși rațiunea de a fi a Mișcării. *“Poporul român, în aceste zile ale lui, nu are nevoie de un mare om politic, așa cum se crede, ci de un mare educator și conducător, care să biruiască puterile răului și să zdrobească tagma celor răi. Pentru aceasta însă va trebui să biruiască mai întâi răul din el și din ai lui”*. *“De aceea piatra unghiulară de la care pornește Legiunea este omul, nu programul politic. Reforma omului, nu reforma programelor politice”*. În cărțile de doctrină legionară textele care arată importanța educației le întâlnim la tot pasul și în insistența cu care revin se observă grija ca legionarii să nu piardă din vedere esențialul. *“Mișcarea Legionară, înainte de a fi o mișcare politică, teoretică, financiară, economică etc., de formule, este o școală spirituală, în care dacă va intra un om, la celălalt capăt va trebui să iasă un erou”*.

“Mișcarea noastră legionară are mai mult caracterul unei mari școli spirituale”.

“Ea tinde să aprindă credințe nebănuite, ea tinde să transforme, să revoluționeze sufletul românesc”.

“Strigați în toate părțile că răul, ruina ne vin de la suflet”.

“Sufletul este punctul cardinal asupra căruia trebuie să se lucreze în momentul de față. Sufletul individului și sufletul mulțimii”.

Într-un articol al lui Ion Moța, intitulat *Arta și Lupta*, în care se dezbate problema raporturilor dintre cerințele supreme ale artei și frământările generației noastre, dacă arta nu ar avea de suferit, nu ar ieși diminuată din tratatrea subiectelor cu caracter național, educația, metoda de luptă specifică Mișcării Legionare, e asimilată creației artistice.

“Formarea omului nou, prin educație legionară, este cea mai miraculoasă operă de creație sufletească, înfăptuită de Căpitan. O asemenea creație este tot o operă de artă”. Încheiem acest grup de citate cu legea educației: *“Trebuie să devii altul. Un erou. În cuib fă-ți toată școala. Cunoaște bine Legiunea”.*

Fiecare partid își are tactica și strategia lui deosebite.

Fiecare se distinge de celelalte prin modul său particular de a răspunde evenimentelor, de a utiliza conjuncturile, de a se încadra în istorie. Fiecare partid e și un acumulator de experiențe, care se pot învăța și transmite. Și în Mișcarea Legionară au existat atari dispoziții, de această natură, indicații care se refereau la purtarea bătăliei, la organizarea terenului, la acțiunile de manevră ale conducerii. Dar, spre deosebire de comportamentul altor partide politice față de adversari, chiar și în acest câmp exterior maniera de a interveni a Mișcării s-a menținut întotdeauna la un alt nivel moral. Nu ne-a interesat exclusiv succesul, ci în aceeași măsură ne-a preocupat și mijloacele loiale de a-l obține.

“Învățați pe copii voștri să nu întrebuințeze mișelia nici contra prietenului și nici contra celui mai mare dușman al lor. Nici în contra mișelului și a armelor lui mișelești să nu întrebuințeze mișelia, pentru că de vor învinge, nu va fi decât un schimb de persoane. Mișelia va rămâne neschimbată. Mișelia învinsului va fi înlocuită cu mișelia învingătorului. În esență, aceeași mișelie va stăpâni peste lume. Întunericul mișeliei din

lume nu poate fi alungat prin alt întuneric, ci numai prin lumina pe care o aduce sufletul viteazului, plin de caracter și onoare”.

După această precizare de termeni, făcând deosebirea între simpla transmitere de cunoștințe, care privesc câmpul operativ al politicii, și educația, privită ca disciplină integrală a sufletului, al cărui rost principal este trezirea de impulsuri spirituale în om, să analizăm ce funcțiuni a îndeplinit ea în cadrul Mișcării. Făuritorii doctrinei noastre pun în valoare un factor pedagogic căruia până acum nu i s-a dat suficientă importanță : mediul educativ. Ei cred că mediul educativ hotărăște în mai mare măsură decât educatorul de orientarea unui individ în viață. Din mâna unor educatori excelenți poate să iasă o generație de proastă calitate dacă influența lor de la catedră nu se prelungește în mediul social în care vor trăii elevii, dacă acest mediu e străbătut de alte curente de idei, de alte linii de forță, vrăjmașe învățăturii lor. În lupta dintre mediu și educator, victoria va fi, cu neînsemnate excepții, de partea mediului. Alarma care se dă actualmente în jurul educatorilor, acuzația ce li se aduce că ar fi mai puțin zeloși decât bunii dascăli de odinioară, nu este întemeiată. Nu a coborât nivelul lor de pregătire, nici sârguința lor la muncă, iar dragostea de copii a rămas aceeași, ci s-au împuținat mediile oneste din societate, în care cuvântul lor să găsească o întruchipare vie. Înainte vreme, când se evoca în școală viața unui om de seamă sau se povestea cuprinsul unei istorioare morale, imaginația copiilor descoperea analogii concrete în mijlocul familiilor lor, între familii vecine, în satul sau orașul unde trăiau. Icoana eroului nu aparținea unei lumi ireale, ci se sprijinea pe un fond apercceptiv, împletindu-se cu figurile cunoscute experienței lor. Tipul de trăire socială venea în ajutorul operei educative, adâncind-o în sufletul copilului. Astăzi, mediul social nu mai poate avea aceeași influență binefăcătoare asupra tineretului, pentru că a sărăcit în valori spirituale, în elemente de jertfă și de creație. În zadar se mai face propaganda idealurilor de corectitudine și caracter când viața decurge după un alt orar, dezmințind în fiecare act al ei valabilitatea acestor principii. Arta educatorilor și-a pierdut

stăpânirea asupra sufletelor, de îndată ce mediul social a ajuns în opoziție cu ideile răspândite de la catedră.

Biruința nediscutată a mediului social, ori de câte ori vine în conflict cu educatorul, se explică prin natura lui energetică, prin puterea de atracție a conținutului său vital. Persoana umană nu se poate dezvolta decât prin activitate, printr-o veșnică războire cu realitățile. Aceste neliniști creatoare o va îndemna să alerge într-acolo unde va găsi prilej de afirmare a ființei sale. Între un educator de cea mai aleasă pregătire și un mediu de calitate îndoielnică, dar clocotitor de energie, individul nu va întârzia să-și arate preferințele pentru mediu. Influența educatorului slăbește, pentru că el nu este o poartă de intrare în viață, ci un laborator de formule. El nu participă cu elevii la fenomenul concret al trăirii, ci le ține discursuri despre viață. Dacă recurge câteodată la material intuitiv, ilustrând cu pilde preceptele sale, acestea sunt tot atât de puțin apte să învieze spiritul, fiind luate din lumi dispărute sau imaginare. Dinamismul persoanei umane nu-și găsește întrebuințare în cadrul școlii și atunci își face drum spre șuvoiul năvalnic al vieții.

Dacă mediul corupt de astăzi este cauza principală a influenței vătămătoare la care este expus tineretul, atunci numai suprimând această cauză vom obține rezultate de altă natură. Pentru a da o îndrumare sănătoasă noilor generații, trebuie să le oferim o altă ambianță socială, care să se găsească în armonie cu vederile educatorului. Trebuie strânși laolaltă toți acei oameni ale căror idei și acțiuni pot să susțină opera educativă întreprinsă în școală. Nu e vorba de crearea unui mediu artificial, cum ar fi o societate de binefacere sau de protecție a tineretului, și nici de izolarea lui de lume, ci un mediu care să se nască în lume și să participe la manifestările vieții. Problema educației este indisolubil legată de a întregului edificiu social. Numai când societatea însăși se va atașa altor forme de existență, când o nouă stare de spirit va predomina în mijlocul ei, se va restaura și influența educatorilor asupra tineretului.

Greutatea principală a educației constă în crearea unui mediu educativ sănătos, în locul celui indiferent sau primejdios de astăzi.

Mișcarea Legionară, recunoscând din vreme acest adevăr, a dublat forța educatorilor cu forța organizației sale. Educația nu mai este încredințată unor elemente singuratice, ci întreaga Mișcare trăiește într-un climat de preocupări spirituale și servește ca mediu de îndrumare a tineretului. *“Vom crea un mediu sufletesc, un mediu moral, în care să se nască și din care să se hrănească și să crească omul nou”*.

“Mediul acesta trebuie izolat de restul lumii prin întărituri sufletești cât mai înalte. Trebuie apărat de toate vânturile primejdioase ale lașității, corupției, desfrăului și tuturor patimilor, care înmormântează națiunile șiucid indivizii”.

Existența mediului legionar nu desființează activitatea educatorilor. Aceștia sunt tălmăcitorii indispensabili ai vieții care se desfășoară în mediu, dar nu constituie o clasă aparte, ci fiecare legionar, în măsura puterilor lui lăuntrice, e un propovăduitor de lumină. În rolul său de educator, legionarul urmează alte căi decât acelea aplicate în învățământ. El nu strânge oameni în jurul lui pentru a le cuvânta despre Mișcare, pentru a face “teorie” cu ei, ci își face drum spre sufletul lor, prin exemplul său. El realizează dragostea în acte și prin acest rezultat concret, influențează viața celorlalți. Dacă uneori împărtășește gândurile sale altor persoane, aceasta o face pentru a desprinde mai clar semnificația faptelor sale. Numai în măsura în care legionarul e creator și om de acțiune, devine și educator. *“Sistemul de educație dinamic, educație odată cu acțiunea, este mult superior celui static”*, afirmă Corneliu Codreanu chiar de la primele sale experiențe legionare.

Odată cu mediul educativ înfiripat, lupta de influențe nu se mai dă între forțele singuratice ale educatorului și blocul ostil al societății, ci se poartă pe plan de egalitate, de la mediu la mediu. Dar în această înfruntare colectivă, avem vreo certitudine că va birui cel bun împotriva celui rău ? Care e factorul care

asigură victoria energiilor constructive ? Mai întâi nu mai suntem puși în situația tragică a educatorului izolat, a cărui influență se pierde în tumultul de pe stradă. Există viață în mediul cel bun, ca și în mediul cel rău. Ce ne face să credem totuși în izbânda mediului bun ? Mai ales când știm condițiile precare în care ia naștere, numărul restrâns de participanți cu care începe, o oază spirituală pierdută în imensitatea deșertului social ? Ceea ce dă putere mediului bun să atragă spre sine simpatiile tineretului și în aceeași măsură să slăbească pozițiile mediului rău, este identitatea lui de substanță cu sufletul adolescentului. *“Inima lui se deschide asupra vieții, sensibilă și pură ca un adulemecat de căprioară. Otrăvurile nu i-au alterat darurile înăscute, nu i-au frânt zvâcnirile spre culmi, nu i-au dezarmat elanul spre biruință, dragostea de luptă eroică”*.

“Duhul basmelor din copilărie și al bătăliilor de viteji din trecutul nostru, trăiește viu în tinerețe. Ea simte că nimic nu poate da vieții frumusețea și vraja decât elanul eroic și dragostea pentru ideal”. Această auroră de elanuri și duiosii nu este produsul imaginației dezordonate a tânărului, nu se datorește lipsei lui de experiență în fața vieții, așa cum explică locurile comune ale înțelepciunii străvechi, ci reprezintă reacția normală a energiei sale constitutive. Omul se naște cu un fond sufleteș bun, cu o firească înclinație spre sacrificiu și generozitate. *“Anima est naturaliter Christiana”*, afirmă Sf. Turtulian. Ceea ce înseamnă că, prin însăși ființa sa, prin intima lui alcătuire, este predispus să asimileze învățătura Divină. Tânărul pășind în viață cu aceste zăcăminte de omenie, de la cele dintâi legături cu lumea se va putea simți atras spre mediul în care descoperă ceva din puritatea lui lăuntrică. În prezența a două medii de sens opus, unul bun și altul rău, sufletul tânărului se va declara solidar cu mediul cel bun. Chiar dacă această alipire nu ia întotdeauna caracterul unei adeziuni publice, din pricini de familie sau alte slăbiciuni omenești, actul interior își păstrează întreaga lui valabilitate.

Putem stabili acum, după ce am deslușit natura celor dintâi impulsuri ale tinereții, o nouă regulă de educație. Când

două sau mai multe structuri sociale solicită favoarea tinereții, va birui întotdeauna mediul care va cultiva cu mai multă fidelitate elanurile și năzuințele persoanei umane. Individul, cu resorturile sufletești încă vii, cu prospețimea creatoare neatacată de viciile societății, se va încadra comunității în care pulsează simțirea curată și dreaptă din interiorul său. O realitate colectivă va lua atributele unui mediu educativ, numai în măsura în care va reconstitui în sine tipul de societate plăsmuit de imaginația ingenuă a tânărului. Grație componenței sale spirituale, mediul educativ se găsește în alianță naturală cu toate generațiile de mâine ale unui neam. Cu toate că la origine nu reprezintă decât un procentaj infim din societate, adăugându-se aportul noilor generații, își va sălta proporția zi de zi și va izbuti în cele din urmă să întrecă chiar forța numerică a mediului ostil.

Tot ce poate imagina mintea noastră mai promițător, mai plin de nădejdi în relațiile dintre generații, trebuie să se găsească concentrat în această centrală de energie a mediului educativ. În acest caz, mediul se află în raporturi de înrudire spirituală cu vlăstarul tânăr al neamului și nu face decât să ocrotească impulsurile curate care țâșnesc în mod spontan în sufletul lui. Îl primește pe tânăr ca să-i servească drept scut temporar, ferindu-l de drumuri greșite, într-o perioadă care nu este încă deprins să se poarte în lume. Individul găsește un mare sprijin în energia protectoare a mediului sănătos, fără ca fruntariile lui spirituale să sufere. Ele rămân deschise pentru a-și angaja singur destinul. El însuși, sprijinit pe acest mediu, trebuie să ajungă la maturitate, trebuie să-și așeze viața pe temelii interioare solide.

Odată format în mediul educativ bun, tânărul trebuie să iasă în lume, pentru a-și supune la probă rezistența puterilor sufletești. Alături de mediul bun, în care el a crescut, se găsesc în societate zeci de medii dușmănoase binelui. Numai trăind în mijlocul adversităților, tânărul ar putea să-și dea seama cât e de consistent nucleul său interior și ce rol ar putea să joace în organizație. Examenul posibilităților sufletești ale unui individ într-un mediu străin de Mișcare e considerat de Căpitan ca un complement indispensabil al realizării lui umane. *“După ce*

legionarul se va fi dezvoltat într-un astfel de mediu, în cuib, în tabăra de muncă, în însăși organizația și familia legionară, va fi trimis în mijlocul lumii : să trăiască, pentru a învăța să fie corect, să lupte, pentru a se învăța viteaz și tare, să muncească, pentru a se învăța muncitor, iubitor de toți cei care muncesc, să sufere, pentru a se oțeli, să se jertfească pentru a se deprinde cu desăvârșirea propriei sale persoane, slujindu-și neamul”.

Tinerii educați în mediul legionar nu numai că nu vor cădea pradă influențelor vătămătoare ale societății, ci oriunde vor apărea, vor transplanta aceleași idei, aceleași credințe și aceleași elanuri creatoare. *“Oriunde se va duce, va crea un mediu nou de aceeași natură. Va fi un exemplu. Va face alți legionari. Și lumea în căutarea unor zile mai bune, îl va urma.*

Multiplicarea mediilor sănătoase va avea ca urmare însănătoșirea întregii societăți românești și ca încoronare a acestei opere educative, va veni biruința Mișcării Legionare. Prin extensiunea procesului de desăvârșire interioară, tot mai mulți români vor sprijini acțiunea politică a Legiunii, până ce Statul însuși va fi cucerit prin această forță spirituală.

IV. STATUL

Pentru a înțelege esența Statului, trebuie să ne ferim de a-l desprinde și a-l trata ca pe un fenomen independent. Statul este un produs al națiunii, un post-fenomen al ei, o construcție în care se prelungește și se afirmă propria ei ființă. Pentru a exista un Stat, trebuie să preexiste o națiune. Relația dintre cei doi termeni este inseparabilă și ireversibilă. Dacă populații cu caracter național nedefinit se grupează în Stat, opera lor nu depășește interesul unui act de natură pur administrativă. Simpla imitație a părții instituționale a Statului nu-i certifică acestuia autenticitatea. Statul în care nu se remarcă preponderența unei națiuni, este o asociație de interese și interesați, un cadru comod de conviețuire pentru niște oameni care și-au pierdut identitatea lor etnică.

Metoda abstractă pentru identificarea Statului este valabilă numai dacă ne mărginim la aspectele lui formale, la mecanismul său juridic. Prin acest procedeu, putem obține din diversitatea lui istorică de manifestare o expresie generală a lui, o structură sub care apare în toate timpurile și la toate popoarele. Dar, cu acest proces logic, n-am înregistrat decât exterioarele statului și n-am pătruns în substanța lui intimă. Cunoașterea integrală a Statului presupune o schimbare de metode și perspective. Statul care se vede și pe care îl cercetează de obicei teoreticienii lui este, de fapt, tribut ar altui Stat, care nu se vede și care acționează din adâncime. Eșafodajul de legi și instituții al Statului reprezintă numai realitățile lui de grad secund, în care se propagă zvâcnirile creatoare ale unei națiuni. Ordinea inteligibilă a Statului este ordinea de desfășurare a logosului național. Pentru

a-i recunoaște natura adevărată, trebuie să-l examinăm pe filiera lui etnică, trebuie să împrumutăm parcursul său interno-extern.

a) Stat și Națiune

Ne reamintim din capitolele anterioare că națiunile descind din tainele cerului și iau o înfățișare văzută în lumea materială. Imaginea perceptibilă a națiunii se compune dintr-o mare diversitate de factori : religie, limbă, cultură, populație, teritoriu, istorie, etc. De îndată ce aceste elemente se combină după o formulă specifică, o nouă națiune și-a făcut apariția în lume. După cum vedem, națiunile există și se manifestă în istorie, chiar înainte de a fi înzestrate cu un aparat statal. Totuși Statul e o aspirație generală a națiunilor, căci toate tind să se strângă sub acoperământul lui. Cum se explică această febrilă căutare a tuturor națiunilor de a se constitui în Stat ?

O națiune poate trăi chiar lipsită de stat, cum ne demonstrează atâtea exemple în istorie. Dar fără de Stat nu-și poate realiza finalitatea ei specifică, nu-și poate omologa produsul muncii și al talentelor ei. Energia creatoare a națiunii se risipește fără matca reguloare a Statului. Națiunea fără Stat se afirmă sacadat, difuz, dezordonat, pentru că nu și-a asigurat, prin crearea acestui instrument, continuitatea eforturilor ei. Pentru a pune capăt acestei împrăstieri de forțe, națiunea intervine din nou în ordinea socială, face un nou efort de obiectivare și crează dispozitivul ordonator al Statului.

După momentul de încorporare al națiunii în lumea materială, urmează momentul de organizare a ei sub egida Statului, pentru a-și putea împlini misiunea ei istorică. Națiunea își disciplinează activitățile, imprimându-le o linie unitară, un sens de convergență și această necesitate de planificare a resurselor ei determină apariția Statului. Statul reconstituie pe plan material ceea ce reprezintă națiunea în esența ei : o unitate exterioară a neamului după impulsurile ce le primește de la realitatea lui interioară.

“Statul, spune Moța, e un cadru, constituit de oameni, și impus realității vii și naturale sub imboldul necesității de a asigura o ordine unitară și bună în societatea frământată de forțele bune în lupta cu cele rele.

“Pentru ca Statul să fie în serviciul acestei ordini a Binelui, în serviciul marilor finalități permanente ale vieții omenești, sau a marilor finalități specifice unei epoci istorice, el trebuie să pornească de la următorul lucru : să cunoască aceste rosturi ale vieții, aceste finalități. Să nu se izoleze de ele, voit sau fără voie, prin exces de abstracțiune și prin sofisme impenetrabile. Apoi cunoscându-le, să-și construiască armătura de reguli juridice conform scopurilor care sunt de atins”.

În comentariile lui Moța, se disting limpede Statul real, purtător al marilor finalități naționale, de Statul formal, care servește numai ca “armătură juridică” celui dintâi. Statul posedă o constantă metafizică, în care se proiectează națiunea cu țelurile ei permanente, și un element variabil, care exprimă efortul de adaptare al finalităților naționale la contingentele istorice. Coborând în lumea accidentalului, permanențele unei națiuni se fragmentează, “devin scopurile specifice ale unei epoci istorice” și această nestatornicie a obiectivelor concrete în care e angajată națiunea determină și schimbările pe care le suferă Statul de legi și paragrafe. Împrejurările în care trebuie să lupte națiunea, noile situații care dau asalt ființei sale, o silesc să adapteze și Statul la aceste continue oscilații politice.

Ce-ar însemna o națiune lipsită de această ordine immanentă, de această dispoziție interioară de a crea Statul ? N-ar ceda mișcărilor centrifugale și nu s-ar pulveriza de la prima ciocnire cu realitățile ? Iată de ce este necesar să reperăm Statul de la primele lui pulsații, de când există în stare potențială în sânul națiunii. Întâi trebuie să privim națiunea “sub specie aeternitatis”, intuite și degajate finalitățile ei ultime, și apoi concentrate mijloacele de care dispunem, pentru a realiza aceste finalități pe o anumită porțiune istorică, în lumea contemporană, în cadrul îngăduit de împrejurări.

Statul înscris în coduri și constituții prezintă multe asemănări de la un popor la altul, pentru că nimic nu împiedică o tehnică constituțională mai înaintată să fie adoptată de o națiune recent organizată în Stat și, deci, mai puțin experimentată în domeniul legislativ. Când un popor împrumută de la un alt popor o practică, o normă, o dispoziție, care pare potrivită propriilor lui nevoi, el nu face altceva decât să se ajute cu un instrument juridic făurit de alții, exact așa cum imită sau își însușește produsele civilizației tehnice. În același mod cum, de pildă, schimbă plugul cu tractorul, tot așa se poate servi și o formulă juridică superioară, elaborată în altă parte. Există și o tehnică socială și juridică, după cum există și o tehnică a culturii, care însă nu se pot substitui nici Statului și nici Culturii. Valoarea unui Stat nu e determinată de aceste elemente de import, ci de respectul ce-l acordă finalităților naționale în Constituția lui. Formulele luate de la străini reprezintă o contribuție pozitivă la crearea Statului numai dacă sunt selectate pentru a se armoniza cu necesitățile adânci ale neamului. Formule juridice extrem de ingenioase, care au dat rezultate excelente la alte popoare, devin o povară și o excrescență, când nu se potrivesc cu geniul ei.

Privit în structura lui intimă, Statul este o unitate ireductibilă, fiecare Stat are valențele lui proprii, are modul său particular de a interpreta fenomenele sociale. Statul se proiectează din interiorul unei națiuni și reprezintă strategia generală a acesteia, concentrarea maximă de eforturi pentru a-și îndeplini rosturile ei specifice în lume.

b) Finalitățile Statului

După ce ne-am informat asupra originii statului, să ne interesăm mai departe de finalitățile lui, statul nu are țeluri proprii de realizat. Activitatea lui e în întregime absorbită de țelurile națiunii. El se diferențiază de națiune numai pentru a îndeplini o misiune specifică în cadrul ei. Națiunea și finalitățile ei reprezintă termenii extremi ai existenței Statului. Viața

Statului înmugurește în neam și își atinge apoteoza consumându-se pentru idealurile lui. Finalitățile Statului sunt finalitățile națiunii.

După cum am văzut în capitolul anterior, ordinea de desfășurare a națiunii are următoarea configurație : individul creator de națiune, colectivitatea națională sau națiunea actuală, națiunea istorică și națiunea spirituală. Statul neajuns la plenitudine, nematurizat, își însușește unul dintre termenii intermediari ai realizării unei națiuni, fără să meargă până la capătul seriei. Avem astfel Statul liberal, care nu trece dincolo de interesele individului, al căror protector și paznic se socotește. Alte State merg mai departe, depășesc pe individ și se interesează de colectivitatea națională, de națiunea actuală, ce se întâmplă aici cu națiunea, și cum poate fi ocrotită și apărată. În sfârșit, Statele de tradiție și continuitate au ajuns la viziunea istorică a națiunii. Nu se mulțumesc să navigheze cu abilitate printre contemporani, pentru a feri națiunea de pericole, ci se concentrează și asupra viitorului ei. Statul național adevărat țâșnește și mai departe, spre finalitatea principală și ultimă a națiunii, spre națiunea eternă proiectată în actul învierii. Statul, în concepția Căpitanului, nu poate fi decât mandatarul scopurilor celor mai înalte ale națiunii. Strategia Statului național constă în a se detașa de individ, în a depăși interesele politice de moment ale națiunii, în a se distanța chiar și de istorie, pentru a-și indentifica existența cu elanurile ei supranaturale. Lupta finală a Statului este tributară legilor Divine.

Naționalismul autentic cultivă ideea unei națiuni de tip vertical, care dă prioritate frumuseților spirituale ale lumii. Corneliu Codreanu cere conducătorilor de State, între alte însușiri, să aibă și *“conștiința obiectivelor drepte și morale”*, iar Ion Moța crede că factorul Divin judecând un ideal nedrept *“îl sortește unei înfrângeri sigure, la nevoie chiar contra sugestiilor bunului simț, căci nedreptatea este menită totdeauna înfrângerilor”*. Orice ideal național conceput pe baze meschine, chiar dacă își începe cariera cu succese răsunătoare, până la urmă însuși egoismul din care s-a zămislit îi va deveni o povară și o

fatalitate. Un ideal nedrept, odată intrat în conștiința națiunii, cu greu poate fi izgonit din viața ei. El dă naștere unei mentalități, unei stări de spirit, care, alimentată în continuu cu anumite “certitudini” auzite de la conducători, devine loc comun al înțelepciunii populare. O euforie colectivă se degajează din mirajul bunăstării pe care-l promite acapararea teritoriilor și bogățiilor altor popoare, până ce într-o bună zi toată această uriașă risipă de forțe se dovedește a fi rezultatul unui viraj greșit în viața neamului. Câte lacrimi, câtă suferință, cât sânge vărsat și câte valori pierdute din cauza unei eronate interpretări a destinului național.

Dar deznădejdea înfrângerii nu este cel mai mare rău. Există o primejdie și mai mare. Un ideal nedrept, retezat de realități, nu este scos definitiv din circulație. Întreaga națiune poartă doliu după el și din orgoliu refuză să recunoască cât a fost de fals conceput. Amintirea lui tulbură viața generațiilor viitoare și nu rareori izbucnește cu și mai mare putere. Idealul național greșit conceput împiedică națiunea care i-a suferit consecințele să-și revizuiască falsurile politico-istorice și să-și elaboreze obiective, în aparență mai modeste, dar, în realitate, mai conforme cu substanța națională. În felul acesta, istoria unui neam suferă, pe lungi intervale de timp, de calamitatea primului pas greșit.

Imaginea tulburătoare a idealului nedrept împiedică națiunea viciată de el să-și recunoască misiunea ei istorică în toată puritatea și strălucirea.

c) Scop și Mijloace

Corneliu Codreanu pretinde și mijloacelor de care se folosește o națiune în realizarea țelurilor ei să fie de aceeași calitate înaltă. El respinge concepția, foarte răspândită, că mijloacele ar constitui un corp aparte în raport cu scopurile, cu legile și morala lor proprie, și că s-ar putea imagina, la un moment dat, scopuri demne și onorabile realizate pe căi mai

puțin demne și onorabile. Obiectivelor drepte și morale, trebuie să le corespundă și mijloace loiale. Nu pot exista scopuri bune atinse cu mijloace infame.

Scopurile nu se îndeplinesc niciodată printr-un salt în lumea lor, ci se descompun într-un mare număr de acțiuni, cărora le dăm numele de mijloace. Cum ar putea fi scopurile bune, când însumarea etapelor lor de realizare dau un bilanț negativ ? Scopurile prind consistența pe încetul din faptele ce le precedează. Scop și mijloace alcătuiesc un tot inseparabil. Prin urmare, e absurd să degradăm instrumentele de lucru, socotind că scopurile nu-și pierd nimica din strălucirea lor pe căile întortocheate pe care le purtăm. Lupta politică își are și ea codul ei de onoare. Un adversar nu trebuie făcut inofensiv uzând de intrigă, de minciună, de calomnie, de lovituri pe la spate. Biruințele ce le obținem cu mijloace incorecte se soldează cu grave deficite în lumea imponderabilelor, iar acestea nu vor întârzia să se răzbune lichidându-ne și beneficiile de moment, câștigate prin fraudă și abuz. *“Păziți-vă pe voi și pe copii de azi și de mâine ai neamului românesc și ai oricărui neam din lume, de această racilă îngrozitoare : mișelia”.*

“Toată inteligența, toată învățătura, toate talentele, toată educația nu ne vor servi la nimic, dacă vom fi mișei”.

Învățați pe copii voștri să nu întrebuințeze mișelia nici în contra prietenului și nici în contra celui mai mare dușman al lor. Căci nu vor învinge, ci vor fi mai mult decât învinși, vor fi striviți. Nici în contra mișelului și a armelor lui mișelești să nu întrebuințeze mișelia, pentru că de vor învinge, nu va fi decât un schimb de persoane. Mișelia va rămâne neschimbată. Mișelia învinsului va fi înlocuită cu mișelia învingătorului. În esență aceeași mișelie va stăpâni peste lume. Întunericul mișeliei din lume nu poate fi alungat prin alt întuneric, ci numai prin lumina pe care o aduce sufletul viteazului, plin de caracter și de onoare,”

Dacă atribuim națiunii, ca rost definitiv în istorie, existența ei materială și salvarea ei cu orice preț, atunci și perspectiva relațiilor dintre scop și mijloace se schimbă, atunci

nu mai încape discuție că mijloacele cele mai bune vor fi acelea care vor asigura triumful națiunii peste alte popoare, indiferent dacă viața ei se scurge în demnitate sau se acoperă de dezonoare. *“Atunci nu interesează mijloacele pe care neamurile le întrebuințează pentru a și-o asigura. Toate sunt bune, chiar și cele mai rele”*. Într-o istorie transfigurată în junglă, e firesc să ne conducem *“după legea peștilor din mare sau a fiarelor din pădure”*, adică să ne servim întotdeauna de mijloacele cele mai potrivite, oricât de perfide și de criminale ar fi, ca să răpunem pe adversar și să eliberăm spațiul de un concurent nedorit.

E cu totul altceva când neamurile sunt considerate realități supranaturale și sunt chemate să depună mărturie în ceasul Învierii. În această ipostază, mijloacele trebuie să fie de o transparență desăvârșită, pentru ca din șiragul lor să se poată făuri scopurile de esență superioară. Cele ce nu sunt curate, nu numai că nu sunt de nici un ajutor la realizarea finalităților naționale, dar constituie tot atâtea piedici în calea lor. Pentru a judeca valoarea unui mijloc, unei acțiuni politice, trebuie să o privim din calota nevăzută a națiunii, cercetând ce adaugă comorii ei spirituale, ce coeficient de faptă bună conține, pentru a servi ca element de justificare în fața Creatorului. Momentul final al neamului, Învierea din morți, selecționează și mijloacele de care se folosește o națiune în cursa ei pământească, dând preferință și chemând la viață pe acelea care se potrivesc mai bine traseului ei final.

d) Principiul de conducere al Statului

Corneliu Codreanu vine cu o schimbare revoluționară și în ce privește principiul de conducere al Statului. După cum știm, oricât de felurite s-ar prezenta sistemele de guvernare încercate până acum de omenire, ele se grupează în realitate în jurul a două mari principii, principiul autorității și principiul libertății.

“Toată istoria socială a omenirii e plină de lupte, având la bază cele două mari principii care caută să-și facă loc unul în paguba celuilalt : Principiul autorității și Principiul libertății.

“Autoritatea a căutat a se extinde în dauna libertății. Iar aceasta la rândul ei, a căutat să limiteze cât mai mult puterea autorității. Aceste două, față în față, nu pot însemna decât conflict”.

“A orienta o mișcare după unul sau celălalt din aceste două principii, înseamnă a continua linia istorică de tulburări și războire socială. Înseamnă a continua, pe de o parte, linia de răzvrătire sângeroasă și de permanent conflict”.

Corneliu Codreanu nu neagă datele experienței istorice, dar se întreabă ce a cules omenirea de pe urma vrajbei continue dintre autoritate și libertate. El constă că și unul și celălalt din cele două principii sunt insuficiente, lipsindu-le ceva și anume tocmai completarea celuilalt. Societatea e tot atât de mult avizată la autoritate cât și la libertate și nu poate funcționa în bune condiții decât apăsând concomitent pe ambele pârghii de comandă. Dacă unul dintre principii este favorizat de către conducători, atunci se rupe echilibrul intern al Statului și o parte din cetățeni se vor ridica contra celorlalți pentru a apăra principiul pe care îl cred ei ostracizat. Acest asalt continuu de la extreme, cu tulburările sângeroase pe care le produce, nu poate lua sfârșit, până ce nu vom izbuti să reunim părțile învrăjbite într-un tot armonios. Există o forță sufletească capabilă să suprimă tensiunea dintre cele două principii antagonice : dragostea.

“Dragostea, explică Corneliu Codreanu, e împăcarea între cele două principii : autoritate și libertate. Dragostea se află la mijloc, între ele și deasupra lor, cuprinzându-le pe amândouă în tot ce au ele mai bun și înlăturând conflictele dintre ele”.

“Dragostea nu poate aduce nici tiranie, nici împilare, nici nedreptate, nici răzvrătire sângeroasă, nici războire socială. Ea nu poate însemna niciodată conflict”.

Într-un stat guvernat pe baza dragostei, nici autoritățile nu vor asupra pe cetățeni și nici cetățenii nu se vor răzvrăti contra autorității, deoarece atât conducătorii cât și cetățenii se vor inspira din același principiu. Nimic nu-i mai desparte în felul de a concepe societatea, decât funcțiile temporare pe care le îndeplinesc în cadrul Statului. Acțiunile unora și altora emană din dragoste, sunt aplicațiile dragostei în societate și atunci, în virtutea acestei dispoziții interioare de a se jertfi pentru binele altora, nu pot să-și facă unul altuia rău.

În concepția Căpitanului, dragostea nu înseamnă un compromis între autoritate și libertate, creând un fel de Stat căldicel, fără drame interioare și tensiuni, ieșit din imaginația comodă a burghezului. Dragostea este un principiu superior amândorora, iar autoritatea și libertatea sunt emanațiile ei. Din momentul ce dragostea intervine în societate ca factor creator de Stat, celelalte două de la sine apar, pentru că *“își au rădăcinile înfipte în dragoste”*. Dragostea nu este numai un sol al păcii între ele două, ci le și procrează. De aceea arbitrajul este infailibil.

“Dragostea aplicată înseamnă pace în suflete, în societate și în lume”.

“Pacea nu mai apare ca o biată expresie a unui echilibru mecanic și rece între două principii : autoritate și libertate, condamnate la veșnica războire, adică la imposibilitatea de echilibru””

”Pacea nu ne-o va da justiția, ci numai bunătatea și dragostea, pentru că justiția e foarte greu să se realizeze integral și chiar dacă s-ar găsi un aparat de realizare perfectă a acesteia, e imperfect omul, care neputând-o sesiza și aprecia, va fi un veșnic nemulțumit”.

Dragostea, aplicată în organizarea Statului, o vom numi în termeni echivalenți disciplină din convingere sau disciplină consimțită. Drumul autorității trece prin libertate. Sub imperiul dragostei, ordinea, ierarhia și disciplina, indispensabile unui Stat, se convertesc în acte de adeziune individuale. Supunerea la legi și regulamente nu-i mai apare cetățeanului ca o povară, ci se obține prin participarea lui entuziastă. Individul simte că nu

aparține unei mase amorfe, de care dispune după bunul lui plac un tiran, ci este un purtător al destinului național și că Statul pe care-l servește corespunde aspirațiilor lui celor mai intime, adânc înrădăcinate în ființa neamului. Statul clădit din dragoste este o prelungire a propriei lui ființe, care tinde să-și desfășoare elanurile creatoare în societate și împreună cu societatea să se avânte pe cărările infinitului.

Reprezentanții științelor politice și sociale pot obiecta că nicăieri în istorie nu s-a înregistrat o experiență de Stat bazată pe principiul dragostei. Nici noi nu contrazicem această constatare. Totuși îndrăznim să afirmăm că dragostea nu este atât de străină de realitatea socială, pe cât se pare la prima vedere. Mai mult decât atât. Constatăm că aliajul dragoste-societate convine de minune intereselor acesteia. Într-adevăr, o structură socială sănătoasă se bazează pe sacrificiu, pe împlinirea datoriei, pe înfrângerea egoismului individual. O națiune este cu atât mai puternică cu cât aspirațiile ei sunt susținute de un mai mare număr de eroi. Dar ce sunt faptele acestora decât rodul necontestat al dragostei ? Ce e spiritul de sacrificiu, la care se face apel în momente de mare primejdie pentru o națiune, decât semnul caracteristic al dragostei ? Concluzia se impune în termenii cei mai clari. Dragostea este virtutea socială prin excelență. Nu există nici o altă forță de coeziune socială care ar putea să o întreacă. Pentru că dragostea nu strânge nimic pentru sine. Tot ceea ce posedă, dăruiește altora, indivizilor și colectivității, împacând cele mai contradictorii interese. Când într-o națiune scade numărul oamenilor de sacrificiu și se înmulțesc oamenii care nu își fac datoria, care nu urmăresc decât interese personale și care calcă cu brutalitate peste dreptul de viață al altora, asemănându-se mai mult unor păsări de pradă, atunci acea colectivitate națională a intrat în declin și pieirea ei este inevitabilă.

e) Democrația și idealurile politice

Abordând acum problema constituției unui Stat, a formei lui de organizare, a regimului său politic, cum se proiectează conducerea lui supremă din perspectiva dragostei ? Mecanismul de comandă al unui Stat nu se poate constitui valabil și nu poate avea eficacitate și durată dacă nu se respectă voința cetățenilor. Cum vor putea realiza țelurile ce și le-au propus conducătorii unei țări, câtă vreme nu cunosc dispozițiile sufletești ale mulțimii ? Să presupunem că actualii conducători ar reprezenta cea mai pură selecție a neamului și concepția lor politică ar fi de o soliditate neîntrecută, reflectând cu fidelitate finalitățile naționale. E de ajuns oare ca acești conducători să meargă în cadența istorică și spirituală a neamului lor, pentru ca întreprinderea lor să reușească ? Ce se întâmplă cu planurile lor măiestre dacă mulțimea nu-i pregătită să-i urmeze ? Convinși de puritatea doctrinei lor, vor recurge atunci la forță, pentru a îndeplini ceea ce li se pare lor a fi evanghelia naționalismului. Dar cu fanatismul lor, cu credința lor nezdruncinată în binefacerile ce se vor revărsa asupra neamului, prin aplicarea programului lor, se vor face odioși în fața poporului, compromițându-și propria lor operă. Nu mai e dragostea ce-i călăuzește în relațiile cu compatrioții lor, ci orgoliul de a se ști în posesia adevărului absolut.

Cea dintâi condiție de realizare a unui Stat “național” este ca acei care au ajuns la plenitudinea doctrinei naționaliste să-și făurească un aparat constituțional capabil să asigure libertatea de manifestare politică a cetățenilor. E un imperativ care emană din constituția intimă a individului. Mulțimile se compun din milioane de indivizi autonomi, înzestrați cu propria lor personalitate, în care pulsează viața neamului și care vor să participe la împlinirea destinului său. Într-o formă intuitivă, toți indivizii componenți ai unui neam au viziunea măririi și misiunii lui în lume și atunci nu pot fi reduși la rolul de simpli executanți ai unei conduceri care se găsește mult deasupra lor și care nu se interesează de gândurile și de vrerea lor. Consultarea poporului

nu e o concesiune ce se face pentru a-i da iluzia că și el participă la guvernare, ci un act indispensabil pentru încorporarea poporului în Stat. E dragostea de neam a conducătorilor care se revărsă spre masele populare și la care aceste mase vor răspunde cu aceeași dragoste și cu hotărârea lor de a susține pe acești eminente reprezentanți ai lor să ajungă în fruntea Statului.

Dintre toate sistemele de guvernare cunoscute până acum, democrația pare a fi cea mai aptă să dea satisfacție acestui principiu. Dar cu acest sistem se face o confuzie care persistă. Prin sine însăși democrația nu înseamnă nici bine nici rău. Ea e o simplă tehnică politică, destinată să înregistreze opinia cetățenilor, curentele ideologice care frământă țara, direcția spre care se îndreaptă simpatiile mulțimii. Democrația este o regulă de joc între diferite formațiuni politice care aspiră să obțină majoritatea și să ajungă la guvern. Rolul ei este pur aritmetic : să totalizeze înclinațiile politice ale masei de votanți, pentru ca, după imaginea lor, să se constituie conducerea Statului. Democrația îngăduie forțelor latente ale unui popor să se exprime și să se ordoneze în cadrul Statului. Ea culege opiniile cetățenilor, grupându-le după afinitatea lor doctrinară.

Mai departe, democrația e inertă. Își pierde orice influență în Stat. Și-a făcut datoria și poate să plece. Odată procesul electoral încheiat, începe procesul politic propriu zis de creație al Statului, care e de altă natură. Să nu cădem în greșala de a crede –cum au făcut unii apologeti ai democrației- că prin simpla ei aplicare toată bunăstarea se va revărsa asupra popoarelor. Să nu-i atribuim puterea de a face miracole. Democrația arbitrează numai jocul politic ce agită colectivitatea națională, dar nu este cauza lui directă. Politica o fac partidele care își dispută favoarea opiniei publice, iar aceste partide au o concepție de guvernare, au un program, au o armătură ideologică, pe baza căreia vor guverna. Trebuie să distingem așadar clar și categoric între democrație, care e o tehnică politică, și idealurile care brăzdează viața unei națiuni și care își găsesc expresia în partidele care se formează. Democrația nu este un ideal politic, ci numai o filieră de pătrundere a idealurilor în viața

politică a unei țări. De aceea formele democratice se pot perpetua, în timp ce conținuturile ideologice care o întovărășesc se schimbă neîncetat. Democrația este un vehicul de pătrundere a idealurilor în Stat, care, la rândul lor, prin mijlocirea partidelor, intervin și modifică structura Statului.

Acest adevăr e simplu de demonstrat. Până la sfârșitul secolului al XIX-lea, democrația a mers mână în mână cu liberalismul burghez, pentru ca mai târziu să se servească de ea socialismul. Liberalismul, socialismul, sunt concepții de viață, sunt conținuturi ideologice, în timp ce democrația a rămas aceeași, o aritmetică electorală, care stabilește câți sunt liberali din națiune și câți socialiști. În secolul al XX-lea, și-a făcut apariția naționalismul, care, la început s-a servit de același procedeu democratic pentru a cuceri puterea. În sfârșit, după cel de-al doilea război mondial, au apărut partide colorate cu nuanțe creștine. Alte idealuri au guvernat Statele, în timp ce sistemul democratic a rămas.

Dacă democrația a fost atât de mult hulită de contemporani și până la urmă repudiată de multe națiuni, cauza trebuie căutată la lipsa de precizare a limitelor în care poate acționa. S-a atribuit democrației un rol care nu-i aparține, a fost proclamată un panaceu al tuturor relelor de care suferă omenirea, fără a se vedea că la unele popoare democrația dă rezultate negative, azvârlindu-le în anarhie. Cum se poate ca același sistem să ducă la rezultate atât de contradictorii ? La unele să creeze stabilitate, ordine și continuitate, iar la altele tulburări continue ? Culpă nu e a democrației, ci a forțelor care agită societatea. Democrația arbitrează jocul acestor forțe, le captează și le introduce în Stat, dar cum va arăta acest Stat, ce tendințe vor predomina în el, ce echilibru și ce dinamică îl triangulează, e o chestiune care iese din competența ei, ținându-se exclusiv de caracterul cu care vin aceste forțe pe lume, de impulsurile lor ideologice.

f) Rolul Partidelor

Partidele nu apar la întâmplare, vorbim de marile formațiuni și nu de acele minuscule grupări create de ambiția unor personaje –ci sunt rezultatul curentelor de idei care frământă societatea. Părerile indivizilor, oricât de interesante și valoroase ar fi, nu reprezintă o forță politică câtă vreme rămân răzlețite. Partidele sunt marile colectoare ale părerilor individuale. Indivizii se grupează în partide după afinități de gândire politică și astfel, strânși laolaltă, devin energii naționale.

Partidele sunt organizații intermediare între individ și comunitatea națională. Rolul lor este să capteze curentele de idei care agită națiunea și să le transforme în realități de Stat. Dar nici partidele nu sunt total libere pe mișcările lor. Și ele stau sub jurisdicția unei instanțe mai înalte, trebuind să răspundă de actele lor. În acțiunea lor de guvernare, partidele nu se pot orienta exclusiv după tendințele actuale ale opiniei publice, căci aceste tendințe, la un moment dat, pot să nu corespundă intereselor supreme ale națiunii. Un partid sănătos, un partid format din patrioți sinceri și adevărați, nu se va lăsa călăuzit exclusiv de mulțime, de capriciile ei, ci va căuta să îndrumeze mulțimea pe linia marilor aspirații naționale. În calculele oricărui om politic responsabil, când va săvârși acte de guvernământ, va avea precădere națiunea istorică, străfulgerată de luminile cerului. Legile de viață și de moarte ale unui neam îi vor fi permanent întipărite în minte și interesele actuale ale partidului său și ale națiunii contemporane le va trata în conformitate cu impulsurile ce le primește de la națiunea eternă.

Partidele devin o calamitate pentru națiune când se deplasează din rolul lor de intermediar între individ și colectivitatea națională și se ipostiază în entități autonome. Nu mai prelevează țara cu nevoile ei în concepția conducătorilor unui partid, ci organismul politic din care fac parte, cu interesele lui denaturate și cu vuietul partizanilor care cer să fie satisfăcuți. Se rupe relația partid-națiune, ca formulă de reglementare a activității lor politice, și se pune accentul pe cucerirea puterii cu

orice preț și cu orice mijloace, pentru a satisface poftele indivizilor care îl compun. Partidul se suprapune peste națiune, degradând-o la un instrument al veleităților lui iresponsabile. În acel moment, partidul se convertește într-o suprastructură parazită pe corpul națiunii, trăind din sudoarea și sângele multimilor exploatare.

Dacă cineva îndrăznește să denunțe abuzurile partidelor, pagubele materiale, politice și morale ce le fac națiunii, este declarat dușman al democrației și al formei de Stat existente, este prigonit și urmărit ca tulburător al păcii sociale și adeseori își sfârșește viața sub gloanțele beneficiarilor puterii. De fapt aceste partide corupte, care s-au desprins de națiune și n-au alt țel decât păstrarea privilegiilor lor nedrepte, nu mai au nimic comun cu democrația. Democrația este un refugiu comod în care se retrag pentru a-și justifica incompetența și disprețul ce-l arată maselor muncitoare. Democrația a fost degradată la o firmă care nu mai spune nimic și, îndărătul căreia, își ascund incapacitatea și pornirile lor de pradă. Dacă democrația le-ar fi atât de scumpă partidelor compromise în afaceri scandaloase, cum le place să declare, atunci ar ceda locul altor formațiuni politice, când voința poporului le-ar indica pe acestea ca succesoare la conducerea Statului, așa cum obligă regula de joc a acestui sistem, și nu ar încerca să-și distrugă adversarii cu mijloacele pe care i le pune la dispoziție Statul. Eleganța cu care s-ar retrage de la putere, în momentul când poporul le-a retras încrederea, ar fi proba crucială a sincerității lor democratice.

g) Democrația în România

În România partidele au căzut în această culpă de lèse-națiune, considerând țara cu bogățiile ei și cu munca locuitorilor ei un fel de moșie pusă la dispoziția lor pentru a fi exploatată prin sistemul perindării la putere. Vechile partide se interesau de toate, în afară de bunul mers al Statului : prin ce

mijloace să stoarcă voturile mulțimii în perioada electorală, cum să-și rotunjească averile câtă vreme erau la putere, ca să aibă cu ce trăi în opoziție. Partidele erau societăți de exploatare a bogățiilor țării și a muncii poporului. Neamul, istoria lui, viitorul lui, constituiau un vocabular străin celor mai mulți politicieni. Se putea totul prăbuși în jurul lor, tot ce s-a clădit prin truda și suferințele generațiilor anterioare. Nimic nu-ii putea urni din nepăsarea lor.

Mișcarea Legionară făcuse o amară experiență cu democrația. Sistemul de guvernare democratic funcționa în România numai pe hârtie. Poporul era împiedicat să-și exprime voința tocmai de acei care îl chemau la vot. Furtul de urne, patul de pușcă al jandarmului, cetele de bătauși și alcoolul ajustau întotdeauna voința națională la trebuințele electorale ale guvernului. Odată ajunse la putere prin aceste mijloace antidemocratice, partidele politice se năpusteau ca niște lăcuste asupra țării, provocând mari suferințe populației.

Starea de anarhie cronică în care se zbătea Statul Român nu era de natură să trezească în sufletul lui Corneliu Codreanu grave îndoieli chiar asupra sistemului politic care tolera toată această destrăbălare și corupție în afacerile publice ? Nu cumva –s-a întrebat Corneliu Codreanu- democrația în sine favorizează iresponsabilitatea și abuzurile ? Și atunci între un sistem de guvernare, ale cărui roade nefaste sunt evidente, și mântuirea neamului, ce alegem ?

În vehementul rechizitoriu ce l-a adresat democrației, Căpitanul nu s-a orientat după starea de spirit din Europa, ostilă pe acea vreme sistemului democratic, ci după realitatea ce-a constatat-o la el acasă, după ruina în care au transformat țara partidele. Dacă aceasta e democrația, dacă acestea sunt efectele ei, atunci mai bine ne lipsim de ea :

“Cei ce le-au schimbat, sau cei ce vor să le schimbe (hainele democrației- n.n), desigur că vor fi având fiecare motivele lor.

“Dar de ce să ne ocupăm noi de motivele altora ? Să ne ocupăm mai bine de motivele care ne-ar face pe noi, românii, să ne schimbăm aceste haine ale democrației.

“Dacă nu avem motive, dacă pentru noi sunt bune, atunci noi le păstrăm, chiar dacă toată Europa le-ar arunca.

“Iată însă că nici pentru noi nu sunt bune, pentru că :

“1. Democrația sfarmă unitatea neamului românesc, împărțindu-l în partide, învrăjbindu-l și expunându-l dezbinat în fața blocului unit al puterii iudaice, într-un moment greu al istoriei sale.

“Numai acest argument este atât de grav pentru existența noastră, încât ar fi suficient motiv ca această demonstrație să fie schimbată, cu orice ne-ar putea garanta unitatea : deci Viața. Căci dezunirea noastră înseamnă moartea.

“2. Democrația transformă milioane de jidani în cetățeni români.

“Făcându-i egali cu românii. Dându-le aceleași drepturi în Stat. Egalitate ? Pe ce bază ? Noi suntem aici de mii de ani. Cu plugul și cu arma. Cu munca și cu sângele nostru. De unde egalitate cu cei de abia 100, de 10 sau 5 ani, aici ? Privind trecutul : Noi am creat Statul acesta. Privind viitorul : Noi, românii, avem răspunderea istorică întreagă a existenței României Mari. Ei n-au nici una. Ce răspundere pot avea jidanii în fața istoriei pentru dispariția Statului Român ?

“Prin urmare : nici egalitate în muncă, jertfă și luptă la crearea Statului și nici egalitate de răspundere pentru viitorul lui. Egalitate ? După o veche maximă : egalitate înseamnă a trata inegal, lucruri inegale. Pe ce bază cer jidanii tratament egal, drepturi politice egale cu ale românilor ?

“3. Democrația este incapabilă de continuitate în efort.

“Pentru că împățită în partide care guvernează, câte un an, doi sau trei, este incapabilă de a concepe și realiza un plan de lungă durată. Un partid anulează planurile și eforturile

celuilalt. Ce s-a conceput și clădit de unul azi, se dărâmă în ziua următoare de altul.

“Într-o țară, în care este nevoie de construcție, al cărui moment istoric este însăși construcția, acest dezavantaj al democrației este o primejdie. Ca într-o gospodărie în care s-ar schimba în fiecare an stăpânii, venind fiecare cu alte planuri, stricând ce au făcut unii și apucându-se de alte lucruri ca și ele să fie stricate de cei ce vor veni mâine.

“4. Democrația pune în imposibilitate pe omul politic de a-și face datoria către neam.

“Omul politic de cea mai mare bunăvoință devine în democrație sclavul partizanilor săi, întrucât, ori le satisface poftele personale, ori aceștia îi distrug gruparea. Omul politic trăiește sub tirania și permanenta amenințare a agentului electoral.

“El e pus în situația de a alege : ori desființarea muncii sale de o viață, ori satisfacerea partizanilor. Și atunci omul politic le satisface poftele. Dar nu din buzunarul său, ci din buzunarul țării. Creează posturi, funcții, misiuni, comisii, sinecuri, toate puse în sarcina bugetului țării, care apasă tot mai mult pe spinarea, din ce în ce mai istovită, a poporului.

“5. Democrația este incapabilă de autoritate. Pentru că îi lipsește puterea sancțiunii. Un partid nu ia măsuri contra partizanilor lui, trăind din afaceri scandaloase de milioane, din hoție și pradă, de frică să nu-i piardă. Nici împotriva adversarilor, de frica acestora să nu-i demaște propriile afaceri și incorectitudini.

“6. Democrația este în slujba marelui finanțe. Din cauza sistemului costisitor și a concurenței dintre diferitele grupări, democrația cere să fie alimentată cu bani mulți. Ca o consecință firească ajunge sluga marelui finanțe internaționale jidănești care o subjugă, plătind-o.

“În modul acesta soarta unui neam este dată pe mâna unei caste de bancheri”.

h) Voința națională

În România dintre cele două războaie, nu exista democrație în sensul în care ea se practică în Occident, adică respectuoasă față de voința poporului. Corneliu Codreanu avea dreptate să se revolte contra acestui tip de democrație, care nu era altceva în realitate decât dictatura deghizată a unei caste de politicieni. Dar dacă el a denunțat cu toată severitatea sistemul de guvernare din România, în același timp n-a făcut un pas în toată activitatea lui politică fără să invoce dreptul națiunii de a-și asigura singură soarta, dincolo de formele existente ale Statului. Oricât de paradoxal ar părea, Corneliu Codreanu profesa un adevărat cult democrației, în ce are această formă de guvernare mai profund, mai expresiv pentru propria ei esență. În miezul ei, în intimitatea ei, edificiul democratic are o coloană centrală, care se cheamă voința poporului. Ei bine, față de această voință, Căpitanul n-a greșit niciodată cu nimic. Chiar în momentul înființării *“Legiunii Arhanghelul Mihail”*, Corneliu Codreanu a declarat camarazilor lui de luptă că mișcarea întemeiată de el se va manifesta în viața publică pe căile indicate de Constituție : *“Vom merge pe linia legilor țării, neprovocând, ocolind orice provocare, nerăspunzând la nici o provocare”*. Dacă mai târziu Mișcarea a ajuns la conflicte cu partidele care guvernau, aceasta se datorește exclusiv ilegalităților săvârșite de acestea, cu scopul de a împiedica expansiunea Legiunii în masele populare.

Respectul pentru voința poporului emană din structura spirituală a Mișcării, bazată pe dragoste, convingere și libertate interioară. Mișcarea putea evolua și spre o declarație formală de principii în favoarea democrației, pentru că doctrina ei îi permitea să se realizeze și în cadrul acestui sistem de guvernare. În nici un caz Mișcarea nu ar fi guvernat contra voinței poporului. Iată replica ce o dă în Parlament Corneliu Codreanu

acelora care-l acuzau că vrea să desființeze partidele: *“... suntem contra desființării partidelor sau pentru desființarea partidelor. În această privință eu am să vă spun punctul meu de vedere ! Cine este cel care trebuie să hotărască desființarea sau nedesființarea partidelor ? Puteți Dumneavoastră să le desființați ? Nu. Cel care trebuie să hotărască este poporul, este țara flămândă și goală. În momentul acela când va trebui să se hotărască, poporul va vedea dacă trebuie să le desființeze sau nu. În orice caz vă spun că poporul nu iubește partidele politice”*.

“Spune cineva : partidele nu sunt născute dintr-o improvizatie, ele sunt rezumatul unei evoluții. Da, și eu sunt pentru această teorie și eu aplic partidelor legea evoluției. Partidele, ca și toate lucrurile pe această lume, se nasc, se dezvoltă și mor. Cred că partidele nu sunt forma superioară a perfecției, care să fi câștigat dreptul la nemurire”.

În acest discurs, pronunțat la Cameră în 1931, Căpitanul demască atitudinea puțin democratică a acelor partide care, deși își pierduseră creditul în masele populare, aveau pretenția să se perpetueze la putere. Pentru a obține majorități, bruscău viața poporului, folosindu-se de teroare și furturi de urne în perioada alegerilor.

În repetate rânduri, Corneliu Codreanu confirmă poziția legalistă a Mișcării în lupta politică.

“Niciodată Mișcarea Legionară, pentru a birui, nu va recurge la “ideea de complot” sau “lovitură de Stat”.

“Mișcarea Legionară nu poate birui decât o dată cu desăvârșirea unui proces interior de conștiință a Națiunii Române. Când acest proces va cuprinde pe majoritatea românilor, și se va desăvârși, biruința va veni atunci automat...”

“Lovitură de Stat nu voim să dăm”.

“Prin esența însăși a concepției noastre, noi suntem contra acestui sistem (lovitură de Stat – n.n.) care înseamnă o atitudine de bruscare, de natură exterioară, pe când noi așteptăm biruința noastră de la desăvârșirea în sufletul națiunii, a unui proces de perfecțiune omenească . . .”

Rezultă clar din aceste texte, mărturisirea de credință a Căpitanului în virtuțile poporului, în capacitatea lui de a înțelege și de a-și da verdictul asupra operei politice a unui partid sau a unei mișcări. El are încredere în judecata poporului când respinge un partid și deschide drumul spre putere altuia. Ce înseamnă acest *“proces interior de conștiință a Națiunii Române”* decât mijlocul folosit în orice democrație pentru ca partidele să se facă cunoscute în masele populare ? Și Mișcarea, prin propaganda ei, prin acțiunile ei, tindea să câștige audiență în popor până ce majoritatea românilor se va pronunța în favoarea ei și atunci *“biruința va veni automat”*. Bineînțeles, schimbarea normală la conducerea Statului se va produce numai într-un sistem democratic care nu-și reneagă propriile lui fundamente, care nu calcă în picioare voința poporului, când majoritatea lui va da votul Mișcării. Dar în România biruința nu putea să vină pe căi legale, căci guvernanții înșiși erau dispuși la cele mai mari crime și fărâdelegi pentru a împiedica cucerirea puterii de către legionari, chiar dacă sistemul democratic i-ar fi încununat cu laurii victoriei.

Și acum transcriem mărturia supremă de care dispunem, pentru a dovedi nu numai marea dragoste de neam a lui Corneliu Codreanu, dar și adâncul lui respect față de suveranitatea națiunii. În februarie 1938, Regele Carol al II-lea concediază pe Octavian Goga și suprimă alegerile în curs, pentru că toate rapoartele primite la Ministerul de Interne confirmau imensa popularitate a Mișcării. Vechea Constituție este suspendată și o nouă Constituție este impusă poporului pe calea unui plebiscit forțat. Corneliu Codreanu adresează atunci o scrisoare lui Vaida Voievod, consilier regal, prin care condamnă lovitura de Stat a Regelui Carol și îi pune pe oamenii politici care au participat la realizarea ei în fața propriilor lor responsabilități. Scrisoarea este un monument de înțelepciune politică, satisfăcând și pe cei mai fanatici susținători ai democrației.

“Domnule Ministru,

“O nație nu e condamnată să trăiască toată viața ei în aceleași forme. Constituția acestei țări prevede orice schimbare posibilă, cu o singură condiție : respectarea normelor legale trasate de legea fundamentală a Statului. Această formă nouă (noua Constituție – n.n.) ridică însă o serie de probleme.

I. “Dispreț pentru poporul român. Caracteristica noilor forme statale din lume nu stă atâta în forma Statului, pe cât stă în contribuția noțiunii în crearea acestor forme de Stat. Nu are importanță mecanica statului pe cât are în aceste schimbări voința națiunii. Acea stare de înaltă conștiință, acea stare de elan în care se poate ridica un neam chemat să-și hotărască propria lui soartă.

“Viitorul sau înălțimea de conștiință la care în văzul lumii s-au ridicat alte neamuri. Ca român mă simt ofensat și mă întreb :

“Ce ați crezut Dumneavoastră despre nația noastră, desconsiderând-o în modul acesta ? La acest mare examen, la acest concurs care se dă între națiile lumii, unde se apreciază nu forma și înfățișarea exterioară a Statului, ci capacitatea de conștiință și demnitate a națiunii.

“Dumneavoastră, prin actul de la 10-11 februarie ne-ați oprit pe noi românii de a lua parte. Dându-ne un regim nou și dictându-ne o Constituție alcătuită în câteva nopți, punând pe întreaga națiune pecetea de “incapabil și dobitoc”.

“Mă întreb încă o dată : Să ne fi crezut Dumneavoastră ca o turmă de animale ? În toate aceste schimbări ale Statului, apare, alături de ideea unei forme noi, ideea națiunii biruitoare, nu sclavă să poarte un jug ce i se pune. Națiunea care voiește a lua parte la stabilirea soartei sale viitoare, dacă voiește să aibă o soartă și dacă voiește să se valideze ca națiune cu drept la respect printre celelalte națiuni ale lumii.

“II. Legalitatea. Dumneavoastră toți ne-ați cântat nouă timp de 10 ani pe această strună “Legalitate”, existența Statului stă în ideea de legalitate ; cine atinge acest principiu al legalității, cine calcă legile țării este un criminal. Dumneavoastră, care ne-ați aruncat în închisori pentru cele mai mici abateri față de codul penal, terminați acum, la sfârșitul acestui imn frumos, prin a deveni cei mai mari infractori la legile fundamentale ale Statului, călcând în picioare Constituția țării, respectată de toți de la înființarea Statului Român și până astăzi. Sunt mărturie dosarele din Tribunalele și Consiliile de Război și închisorile în care am intrat ; fiind acuzat, rând pe rând, de Dumneavoastră că voiesc “Să dau lovitură de Stat”. Nu este proces al meu în care această formulă să nu fi apărut în toată amploarea și viclenia ei.

“Pentru că după 10 ani de chinuri, pe care le-ați imprimat Gărzii de Fier și sufletului din mine, să terminați prin a da Dumneavoastră “lovitură de Stat”.

“Prin a săvârși Dumneavoastră, delictul de care ne-ați acuzat și pentru care ne-ați chinuit pe nedrept. Toate teoriile care ni s-au făcut nouă, tineretului, ani de-a rândul de generația Dumneavoastră, pe tema unică a legalității, se termină prin acest oribil exemplu.

“Priviți-ne pe noi în cadrul legalității și uitați-vă la Dumneavoastră, cei mai mari disprețuitori de lege.

“III. Sperjurul. Dar Dumneavoastră, ați jurat pe aceste legi. Ați jurat că vă veți supune lor și le veți aplica. Iar acum ați călcat jurământul depus.

“Asupra întregii Dumneavoastră generații politice planează sperjurul. Trist exemplu, îngrozitor exemplu pentru biserica ortodoxă care patronează un asemenea act și pentru neamul nostru.

“Ce grozăvie cuprind aceste două cuvinte : infractori și sperjuri.

“IV. Nulitatea operii Dumneavoastră. Întreaga operă a Dumneavoastră de legislație este lovită de nulitate. Tot ce este născut din sperjur și călcare de lege este condamnat pieirii. Iar celor ce săvârșesc asemenea acte, nu le ajută Dumnezeu niciodată. Un vot luat prin silnicie, sub stare de asediu, cenzură, nesecret și verbal, mai rău ca sub regimul bolșevic, nu conferă faptelor Dumneavoastră nici o valoare”.

În România s-a dat o luptă de zece ani, 1927-1937, între o democrație care nu-și merita numele, care n-avea nimic comun cu marile democrații occidentale, care asuprea poporul și îl împiedica să-și exprime liber voința, și un curent național de mari proporții, în care își dăseră întâlnire cele mai curate energii ale neamului și care atinsese zenitul popularității lui la începutul anului 1938. Pe căi legale, prin voturile ce le-ar fi obținut, prin încrederea marei majorități a poporului, Mișcarea Legionară ar fi ajuns la putere fără zguduiți și violențe, dacă democrația din țara noastră ar fi funcționat după regulile ei clasice. Dar când s-a stins acest punct critic, când popularitatea Mișcării luase aspect de avalanșă, așa-ziii democrați din România s-au descoperit ce sunt în realitate, niște profitori ai puterii, care, pentru a nu pierde beneficiile, și-au lepădat într-o noapte hainele democrației și au reapărut a doua zi în hainele dictaturii. La adăpostul cenzurii, a stării de asediu, a poliției și armatei, puteau să-și continue guvernarea lor nefastă.

Avem așadar pe de o parte niște forme democratice pe care nu le respectă nimeni în România și care nu reprezentau altceva decât decorul unei dictaturi deghizate, iar, de altă parte, o viguroasă mișcare naționalistă, care se sprijinea pe masele largi ale poporului și care își legitima aspirația ei de a guverna cândva în România pe consensul voinței naționale, care este însăși baza democrației.

i) Ecumenicitate națională

Fără a se îndepărta de la linia voinței naționale, care este principiul constitutiv al oricărei democrații. Corneliu Codreanu întrezărește o nouă formă de conducere a Statelor, care nu este nici o democrație, în sensul clasic al cuvântului, cu partide care se schimbă la putere, dar nici o dictatură, regim autoritar sau regim totalitar. Este o relație nouă care se stabilește între cetățeni și conducere, bazată pe încrederea nelimitată ce-o acordă aceștia șefului care îi reprezintă în fruntea Statului. Sigur că democrații de profesie, acei care strigă că, în afară de partide, nu există democrație, se vor opune și vor combate această formulă, asimilând-o dictaturii. Sigur că ei au dreptate câtă vreme rămân prizonierii formulelor democratice, dar poziția lor se sfârșimă dacă vor coborî în principiul de unde emană orice democrație : voința poporului. Cine poate împiedica poporul să renunțe temporar la hainele democratice și să dea mandat să guverneze țara unui om excepțional înzestrat care s-a ridicat din mijlocul lui ? Nu e aceasta tot democrație ? Nu e aceeași voință națională care se manifestă odată sub forma partidelor, iar, când împrejurările reclamă, când țara se găsește în momente de mare primejdie, să cheme la cârma țării pe omul providențial, recunoscut și acceptat cu entuziasm de masele populare ? Nu poate suveranitatea națională, stăpână pe destinul neamului, să renunțe temporar la jocul steril al unor partide care au pierdut contactul cu finalitățile naționale și să încredințeze direcția afacerilor publice unui om care s-a ridicat mult deasupra celorlalți bărbați politici, care este iubit și stimat de imensa majoritate a poporului și în jurul căruia s-a creat aureola unui mit ? Nu vedem de ce această formă de guvernare, bazată pe consimțământul larg al poporului, nu ar corespunde celor mai severe criterii democratice. Iată în ce termeni explică Corneliu Codreanu noua formă de organizare a Statelor :

“De câte ori se vorbește despre o mișcare națională, sistematic i se pune în sarcină faptul conducerii spre un regim de dictatură.

“Nu vreau să fac în acest capitol, critica dictaturii, ci voiesc să arăt că mișcările din Europa: “Fascismul”, “Național-Socialismul” și “Mișcarea Legionară” etc., nu sunt nici dictaturi, după cum nu sunt nici democrații.

“Cei care ne combat, strigând: “Jos dictatura fascistă”!, “Luptați împotriva dictaturii ! Feriți-vă de dictatură”!, nu lovesc în noi. Împușcă alături, sau cel mult pot lovi faimoasa “dictatură a proletariatului”.

“Dictatura presupune : voința unui singur om, impusă cu forța celorlalți oameni dintr-un stat. Deci două voințe : a dictatorului sau a unui grup, de o parte, și a poporului de alta.

“Când această voință se impune prin silnicie și cruzime, atunci dictatura este tiranie. Când însă o națiune în entuziasm indescriptibil și în majoritate de 98 %, națiunea de 60 milioane sau de 40 de milioane suflete aplaudă în delir măsurile șefului, însemnează că între voința șefului și voința poporului este un desăvârșit acord. Mai mult, ele se suprapun așa de perfect, încât nici nu mai există două. Există una singură : a națiunii, a cărei expresie este șeful.

“Între voința națiunii și voința șefului nu există decât un singur raport : raportul de exprimare.

“A susține că unanimitatea obținută sub regimurile mișcărilor naționale se datorește “teroarei” și “sistemelor închizitoriale” este cu totul năstrușnic. Pentru că popoarele în mijlocul cărora s-au ridicat asemenea mișcări sunt de o înaltă conștiință cetățenească. Ele s-au luptat, au sângerat, au lăsat mii de morți pentru libertate. Niciodată însă nu s-au plecat : nici în fața dușmanului și nici în fața tiranului dinăuntru.

“Pentru ce nu s-ar lupta și n-ar sângera și azi în fața teroarei de acum ? Și apoi cu forța, cu silnicia, cu teroarea, poți să scoți voturi și chiar majorități ; vei scoate plânsete, vei scoate suspine, dar nu s-a pomenit și nu se va pomeni, să poți scoate entuziasm și delir. Nici la nația cea mai imbecilă din lume.

“Mișcarea națională, neavând deci caracterul rgimurilor dictatoriale, ne întrebăm : Ce este atunci ?

“Este democrație ? Nu este nici democrație. Pentru că șeful nu mai este din mulțime. Democrația are la bază sistemul eligibilității. Aici nici un șef nu este ales prin vot. Șeful este consimțit.

“Dacă nu-i dictatură și nici democrație, atunci ce este ?

“Este o formă nouă de conducere a Statelor. Nemaîntâlnită până acum. Nu știu ce denumire va căpăta, dar este o formă nouă.

“Cred că are la bază acea stare de spirit, acea stare de înaltă conștiință națională, care, mai devreme sau mai târziu, se va întinde până la periferiile organismului național.

“Este o stare de lumină interioară. Aceea ce odinioară era zăcământ instinctiv al neamului, în acest moment se reflectă în conștiințe, creând o stare de unanimă iluminare, întâlnită numai în marile experiențe religioase. Această stare pe drept s-ar putea numi : o stare de ecumenicitate națională.

“Un popor în întregimea lui ajunge la conștiința de sine, la conștiința rostului său în lume. În istorie n-am întâlnit la popoare decât sclipiri de o secundă. Din acest punct de vedere, azi ne găsim în fața unor fenomene naționale permanente.

“În acest caz nu mai este un “stăpân”, un “dictator”, care face “ce vrea”, care conduce după “bunul plac”.

“El este expresia acelei stări de spirit nevăzute. Simbolul acelei stări de conștiință. El nu mai face “ce vrea”. El face “ce trebuie”. Și este condus : nu de interese individuale, nici de cele colective, ci de interesele națiunii eterne, la a căror conștiință au ajuns popoarele. În cadrul acestor interese și numai în cadrul lor își află maximum de satisfacție normală și interesele personale și cele colective”.

j) Selecția în constituirea partidelor

Această coincidență, această acoperire totală, între voința națiunii și voința unui șef, se întâmplă rar. Chiar dacă ar exista în popor această stare de ecumenicitate națională, s-ar putea să nu se mai ivească omul năzdrăvan, capabil să capteze efluviile mulțimii și să le fixeze în propria lui persoană într-un raport de exprimare. Și chiar dacă există acest om, s-ar putea întâmpla ca împrejurările externe să nu îngăduie realizarea acordului deplin între națiune și șef. Forțe dușmănoase se vor pune în acțiune pentru a împiedica realizarea acestei experiențe grandioase, cum s-a petrecut la noi, în România, cu Căpitanul.

Mișcarea Legionară urmează permanent indicațiile voinței naționale, care reprezintă esența însăși a democrației, dar nu e legată de o anumită formă de Stat. Ea poate tot așa de bine să se afirme în formele democratice curente și nu cere decât să i se respecte de către celelalte formațiuni libertatea politică, libertatea de a se manifesta și de a-și propaga crezul ei. De la 1927, anul întemeierii ei, și până în 1938, n-a făcut nimic altceva decât să lupte pentru egalitate de tratament cu celelalte partide. Și nu Mișcarea a recurs la dizolvări nedrepte, la violențe și crime, ci vechile partide. Ele au părăsit instituțiile democratice pentru a combate Mișcarea cu metode dictatoriale.

Dacă democrația din România a funcționat în condiții atât de mizerabile, cauza trebuie căutată în structura partidelor care o reprezentau. Partidele din România au ieșit din traiectoria neamului, au încălcat drepturile națiunii și s-au convertit în societăți de exploatare a maselor populare și a bogățiilor țării. Evident că astfel de partide, înstrăinate de neam, care au degradat Statul la un mijloc de satisfacere a lăcomiei partizanilor, nu puteau tolera apariția unei mișcări care propovăduia o doctrină diametral opusă, bazată pe dezinteres și sacrificiu.

Am redeschis această rană din istoria recentă a României pentru a dezbate o chestiune crucială care privește buna funcționare a oricărei democrații. Fenomenele din România se pot repeta în toate țările din lume, inclusiv în cele mai mari și

vechi democrații. Toate partidele sunt amenințate să degenereze în cluburi de interese și interesați, uitând de durerile neamului. ce este de făcut atunci ? Nu există nici o tehnică politică, nici un procedeu care să împiedice procesul de degradare al partidelor până a deveni instrumente de destrămare ale națiunii ? E condamnată democrația să nu poată ieși din acest cerc vicios ? Pe de o parte, partidele să-și solicite dreptul la viață în numele voinței naționale, iar, de altă parte, odată investite cu puterea Statului, să ignore această voință, să o trădeze chiar, neavând alt țel decât *“religia interesului personal, pe deasupra oricăror dureri ale țării și a oricăror interese ale neamului”* ?

Pentru ca partidele să nu transforme guvernarea într-o orgie a intereselor personale, există un singur corectiv eficace : intervenția elitei naționale. Un partid își păstrează linia națională atâta vreme cât elementele de elită au un cuvânt hotărâtor de spus în conducerea lui. Când zicem elită, să nu ne închipuim un număr mare de persoane. E suficient să fie în fiecare partid un număr restrâns de oameni curajoși și demni, pentru ca întreaga lui înfățișare să se schimbe. Masa unui partid, printr-un proces natural, se va orienta după îndemnurile elitei, iar ceilalți conducători, care nu s-au lecut de necinste și corupție, vor fi azvârliți la periferia lui. Necesitatea de a avea oameni întregi la conducere, este o dorință viu simțită de fiecare partid, oricât de decăzut ar fi nivelul său politic.

Dar cum să se împlinească această dorință ? Prin ce mijloace un partid își va putea recruta un personal politic de elită. Partidele vin și pleacă de la putere pe baza suportului de care dispun în parlament, iar deputații și senatorii sunt aleși prin sufragiu universal. De altă parte, -am dezbătut această problemă- mulțimea e incompetentă să aleagă elita națională, să distingă între miile de candidați ce-i solicită votul pe patrioții fără prihană, pe cei care și-au făcut din neam tribuna activității lor politice. Existența partidelor e tributară exteriorului, mulțimilor și partizanilor lor, în vreme ce elita deține eminentele ei calități din interior, din convorbirile transpolitice cu neamul. Elita și

electoratul se exclud reciproc și e un fapt de pură nimereală coincidența lor.

Un Stat de largă respirație nu se poate lipsi nici de consultarea mulțimii și nici de aportul elitei. Amândoi factori sunt indispensabili bunei funcționări. Deși realități contradictorii, totuși simțim că viața Statului nu se poate normaliza decât împreunând cele două extreme. Această operație este posibilă numai dedublând ființa partidului, numai făcând să coexiste în structura lui principiul electiv cu principiul selectiv. Pe de o parte ar păstra contactul strâns cu corpul electoral, acceptând verdictul lui în alegeri, iar, de altă parte, în interiorul lui, ar aplica principiul selecției, promovând în cadrul lui de conducere cele mai valoroase elemente de care dispune. Indiferent de fluctuațiile opiniei publice. Principiul elecției trebuie exclus din organizarea internă a partidului, ca fiind incompetent să ridice la conducere pe cei mai vrednici membri ai lui. Elita, ce se va forma în fiecare partid pe baza principiului selecției, va reprezenta contraponderea carieriștilor, mănunchiul de oameni care moderează apetiturile partizane și mărește cota de investiție a neamului în direcția Statului. În modul acesta, formele democratice sunt salvate, căci în politică și în Stat factorul determinant va fi voința poporului, exprimată prin forma votului direct, secret și obligatoriu ; în schimb , principiul elecției nu va avea circulație în incinta partidului, în sistemul lui intern de organizație, adoptându-se aici principiul selecției, care garantează constituirea unei conduceri dedicată interesului obștesc, ancorată în națiune, în legile ei de viață și de moarte și în necesitatea împlinirii misiunii ei istorice.. Elita împiedică partidul să cadă în tentația unei vieți ușoare, care devorează substanța națiunii și o duce de răpă.

Partidele care vor refuza să se orienteze după capriciile alegătorului, fiind gata la nevoie să renunțe la o popularitate dubioasă pentru a salva o idee sănătoasă, nu numai că își vor recunoaște menirea adevărată, de a fi și de a rămâne organele de expresie ale conștiinței naționale, dar își vor recupera în scurtă vreme pierderile ce le-ar putea eventual suferi în sectorul

electoral. Este cu totul neîntemeiată părerea că un partid de mase trebuie să cadă sub dependența mulțimii, să-i suporte capriciile și să-i aduleze inconsecvențele. Pozițiile pe care le pierde momentan un partid de ordine, refuzând să transforme campania electorală într-un concurs demagogic, le recâștigă mai târziu într-un cadru grandios. În sufletul mulțimii, imponderabilele națiunii, trezite la viață de elita partidului, își vor lua revanșa, promovând revenirea simpatiilor populare spre oamenii care au păstrat intactă axa morală a acelei grupări. Imaginea mulțimii nestatornice demoralizează pe conducători numai atâta vreme cât partidele existente sunt de cea mai joasă speță. Dar când se ivește o grupare politică de categorie superioară, nivelul mulțimii se ridică automat, pricepând cine sunt binefăcătorii ei. Masele populare sunt mult mai mobile. Ei n-au tendința de a se degrada și plebeiza. Dimpotrivă, poporul imită cu multă bucurie pe oamenii de frunte ai unei națiuni, pe cei care îi oferă exemple înălțătoare, pe când se produce fenomenul invers și mulțimile își pierd simțul național, degenerarea începe totdeauna de sus, de la clasa conducătoare, care antrenează în desfrâu ei și poporul de jos.

Presupunând acum că în sânul unei națiuni se ivesc două sau trei partide constituite după criteriul elitei, care dispun de cadre suficiente care să vegheze la păstrarea liniei neamului în desfășurarea activității lor politice, atunci problema succesului la conducerea Statului este mult simplificată. Atunci acele partide, iluminate de națiunea eternă, nu-și mai dispută puterea pentru a dărâma opera celuilalt și pentru a exploata bunurile țării, ci se vor asemana unor echipe de lucru, care asigură fără zguduiri viața Statului. Atunci cade și grava acuzație ce se aduce democrației că ar fi incapabilă de continuitate în efort. Noul partid ce vine la putere nu face decât să ducă la bun sfârșit construcția neterminată a celui precedent. Când toate partidele se vor inspira din marile comandamente naționale, atunci nu vor mai exista nici împilări și nici lupte fratricide. Va fi o întrecere între ele, nu pentru acapararea puterii cu scopuri de pradă, ci

pentru a aduce o nouă contribuție la întărirea neamului și la înălțarea lui între celelalte popoare.

V. PROBLEMA SOCIALĂ

Problema socială aparține domeniului de aplicație al doctrinei legionare. Liniile ei mari odată stabilite, se poate urmări cum se reflectă această doctrină în diferite sectoare de organizare ale Statului. Ne vom ocupa totuși în mod special de chestiunea socială în studiul nostru, pentru că a confiscat până la obsesie preocupările contemporanilor. Problema socială s-a dislocat din ansamblul națiunii, s-a rupt de tovarășia culturalului, economicului, juridicului, spiritualului, fiind socotită o problemă în sine și, mai mult chiar, problema capitală a epocii noastre.

Ne găsim în fața unui fel de gigantism social, provocat de falsul tratament ce s-a aplicat acestei probleme de către părțile interesate. Mai târziu societatea burghezo-capitalistă s-a arătat lipsită de generozitate, prevedere și prudență în soluționarea conflictelor sociale. Masele muncitorești au fost azvârlite la periferia societății și lăsate să se dezvolte în anarhie. Ca urmare, s-a produs reacția de tip socialist și comunist, care a exagerat în alt sens, dând socialului o amploare care sufocă viața națiunii. Socialul nu mai este unul din aspectele caracteristice de manifestare ale colectivităților umane, care, împreună cu celelalte la un loc, dau imaginea vieții în comun, ci i s-a deschis poarta să invadeze întreaga sferă a Statului. Națiunea, cu drepturile și necesitățile ei, apare în aceste doctrine ca o entitate perimată, anacronică, condamnată să fie înghițită de avalanșa socialului. Conducătorii comunismului internațional merg până acolo cu accentuarea socialului în viața contemporană, încât se declară dispuși să distrugă chiar națiunea pentru a realiza –cum spun ei- dreptatea socială.

Cum interpretează doctrina legionară relațiile dintre social și național ? Clasele sociale sunt modificări de suprafață ale substanței naționale, sunt diferențieri ce afectează numai exteriorul corpului națiunii, fără a-i schimba ceva din natura ei. Ele apar grație unor împrejurări speciale și reflectă specificul fiecărei epoci. Tabloul claselor se schimbă neîncetat, sub influența unor noi factori ce intervin în viața popoarelor. Acești factori nu sunt numai de origine economică. Pot modifica tot așa de bine structura claselor sociale o descoperire geografică, o nouă tehnică, o nouă religie, o nouă ideologie, un război de proporții mari, invazia altor popoare etc.

Clasele sociale nu sunt entități autonome, n-au suveranitate proprie, ci se înscriu pe curba de dezvoltare a națiunii. Când clasele sociale suferă schimbări, înseamnă că națiunea își regroupează forțele creatoare, pentru a se putea adapta noilor situații. A considera clasa înzestrată cu impulsuri și finalități proprii, care s-ar afirma peste granițele popoarelor, ar însemna să acționăm contra naturii și contra legilor fundamentale ale istoriei.

Corneliu Codreanu pornește de la această valorizare a clasei sociale, ca funcție inseparabilă în ansamblul național. Ca atare, el consideră că revendicările muncitorești, oricât de îndreptățite ar fi, nu pot fi satisfăcute în detrimentul națiunii, contra intereselor ei vitale, contra patriei, care înglobează toate clasele sociale. Conflictele sociale trebuie rezolvate în cadrul națiunii și cu mijloacele proprii fiecărei națiuni. N-au ce căuta în dezbaterile problemei sociale avocați din afară și nu poate fi proclamată o patrie proletară, peste diversele patrii naționale, la care să aparțină muncitorii din toată lumea. Muncitorul, înainte de a aparține unei clase sociale, aparține națiunii sale. Calitatea de național e pereptorie, calitatea de social, tranzitorie. Apartenența la o clasă socială se poate schimba chiar în cursul vieții unui individ, apartenența de neam niciodată. Un individ, din orice clasă ar fi, trebuie să dea întâietate, în gândurile și acțiunile lui, neamului din care face parte. Satisfacerea

legitimelor interese ale muncitorului nu se poate împlini, pe orice căi, întovărășindu-se cu acei care urmăresc distrugerea patriei lui.

“Nu admitem nimănui, spune Corneliu Codreanu, să caute să ridice pe pământul românesc alt steag decât acela al istoriei noastre naționale . . . Oricâtă dreptate ar avea clasa muncitoare, nu-i admitem ca să se ridice împotriva hotarelor țării . . . Dreptatea ta în cadrul dreptății neamului. nu se admite ca pentru dreptatea ta să sfârâmi în bucăți dreptatea istorică a nației căreia aparții””

Corneliu Codreanu, afirmând primatul națiunii în rezolvare problemei muncitorești, nu înțelege să absolve de răspundere clasele exploatatoare. Dacă se cere muncitorului să-și subordoneze revendicările disciplinei naționale, aceeași disciplină devine obligatorie și pentru celelalte clase. Prea adesea tricolorul național a servit ca să acopere nedreptățile pe care le-au săvârșit clasele posesoare contra claselor muncitorești și mijlocii ale poporului. *“Dar nu vom admite ca la adăpostul formulelor tricolore să se instaleze o clasă oligarhică și tiranică, pe spatele muncitorilor de toate categoriile și să-l jupoaie literalmente de piele, fluturând prin văzduh neconținut : **Patrie** – pe care n-o iubesc – **Dumnezeu** – în care nu cred – **Biserica** – în care nu intră niciodată – și **Armata** pe care o trimit la război cu brațele goale”*.

De fapt rătăcirile politice ale păturii muncitorești nu sunt decât rezultatul rătăcirilor ce bântuie în clasele posesoare. Atitudinea muncitorului ce se revoltă, la instigația agenților străini, contra patriei lui se explică prin mizerie și ignoranță. Dar cum se justifică reprezentanții claselor avute, care l-au împins la această stare de disperare ? Ele n-au suferit nici de foame nici de frig și nici nu le-au stat închise izvoarele culturii. Mai mult decât atât. Membrii acestor clase nu s-au mulțumit cu existența politică a cetățeanului de rând, ci au pretins întotdeauna să fie la conducerea țării. Cum s-au achitat de acest rol ? În loc de a se simți solidari în suferință și bucurie cu toate păturile unei națiuni și a lucra pentru bunăstarea întregului popor, și-au clădit o existență egoistă, bazată pe exploatarea muncii celor mulți. Este

de mirare dacă la mentalitatea lor de clasă s-a răspuns cu altă mentalitate de clasă, în care agenții Internaționalei Comuniste au găsit un teren fertil de agitație ? Dar cine a rupt întâia oară pactul național ? Acei care împinși de mizerie au ascultat de lozincile agitatorilor fără patrie sau ceilalți care, în mod conștient, au săvârșit păcatul exploatării ? Vai, spune Biblia, de cei prin care vine sminteala în lume !

Dacă e absurd să desprindem socialul de național, dându-i o direcție de realizare autonomă, tot atât de nefiresc este să despuim ideea națională de conținutul ei social. Naționalismul, gândit consecvent și sincer, e intim legat de ideea justiției sociale. Socialiștii fac greșeala că iau ca adevăr fundamental una din multiplele implicații ale naționalismului. Fiecare individ poartă în sufletul său imaginea unei națiuni. Aceasta înseamnă că cine gândește politica în funcție de națiune, de la sine trebuie să acorde cel mai mare respect persoanei umane. Fiecare individ reprezintă un potențial creator al națiunii. A-i stânjeni posibilitățile lui intrinsece sau a le lăsa în paragină, e tot una cu a săvârși un atentat contra națiunii. Nu poți fi naționalist, fără a arăta cea mai largă solitudine tuturor compatrioților tăi. Un individ nu e un capital biologic, nu este un număr între milioane de ființe, nu se măsoară aritmetic sau prin capacitatea sa de producție în economie, ci este o energie națională, o irupție a conștiinței naționale în istorie. Unui naționalist nu îi este indiferent cum trăiesc semenii lui, cu ce se hrănesc, ce locuințe au, de ce mijloace de existență și cultură dispun. Calitățile, talentele, valorile, abundă în viața unui neam. Ele trebuie numai deștelenite, puse în condiții favorabile de dezvoltare, ca să ridice neamul pe culmile măririi.

Căpitanul înalță pe muncitor la o demnitate pe care socialismul de profesie nici nu o poate bănuși măcar. Revoluția socială pe care o întrezărește Corneliu Codreanu depășește cu mult orizontul intereselor materiale. Socialismul profesionist se consumă într-o veșnică agitație în jurul salariilor. Această ideologie pleacă exclusiv de la perspectiva mizeriei materiale a muncitorului și luptă pentru îmbunătățirea condițiilor lui de trai.

Revoluția legionară nu ignoră latura materială a problemei, dar nu vede în ea decât o mică parte din ceea ce conducătorii țării datorează muncitorului. A-l trata pe muncitor exclusiv în funcție de nevoile lui materiale, înseamnă a-l degrada și umili. Oare muncitorul să n-aibă alte aspirații decât acelea strict legate de existența lui biologică ? Să se simtă mulțumit atunci când stăpânii îi aruncă o bucată de pâine mai mare ? Pentru asta luptă el ? Asta e fericirea lui ? Nu are și el alte gânduri și idealuri ? Marile comandamente ale națiunii nu se revelează și conștiinței lui ? Și atunci poate fi exclus muncitorul din sfera marilor tensiuni naționale, ca și cum ar fi un cetățean de categorie inferioară, azvârlit la periferia societății ? Iată ce îl doare pe muncitor, mai mult decât mizeria pe care o suferă. Disprețul cu care e tratat, izolarea în care e ținut. Și sufletul lui strigă după sacrificiu și inima lui sângerează la durerile patriei. Adresându-se muncitorimii, pentru a o chema la luptă pentru neam, Căpitanul le spune muncitorilor :

“În Țara Nouă, Mișcarea Legionară va da muncitorimii mai mult decât un program, mai mult decât o pâine albă, mai mult decât un pat bun.

“Ea va da muncitorimii dreptul de a se simți stăpână peste țară, deopotrivă cu ceilalți români.

“Muncitorul va păși cu pas de stăpân, nu de rob, pe străzile pline de lumini și luxuri, pe unde azi nu îndrăznește să-și ridice ochii în sus.

“Pentru prima dată el va simți bucuria, mândria, de a fi stăpân, de a fi stăpânul țării lui.

“Față de acestea, toate celelalte chestiuni interesează prea puțin, pentru că muncitorul stăpân își va avea legile, organizarea în Stat și soarta pe care singur și le va face cu mâna, cu cap și conștiință de stăpân”.

Clasa e un accident în existența unui muncitor. Mâine același muncitor, ajutat de talente și noroc, se poate ridica pe scara socială, stând cot la cot cu clasele avute. Dar calitatea lui de membru al unei națiuni rămâne permanentă, nu se schimbă

niciodată și trece totdeauna înaintea apartenenței la o clasă. Muncitorul trebuie tratat de pe acest pedestal, dând precădere în aprecierea lui coordonatei naționale. În el, mai mult decât pe un muncitor, cinstim o speranță a neamului. Munca lui e o sclipire din geniul neamului. Lopata de pământ pe care el o azvârle nu e un simplu act fizic, ci o manifestare de rodnicie a națiunii. Spiritul care apare în opera unui scriitor e prezent și în palma îngroșată a muncitorului. Bineînțeles că această echivalență între eforturile manuale și cele intelectuale e de natură intrinsecă, e o stare de spirit, și nu se obține decât recunoscând descendența amânduror feluri de munci din sfera creatoare a națiunii. Munca se înobilează numai dacă este eliberată de sub povara exigențelor imediate ale vieții și încorporată istoriei. Nu există munci inferioare, ci numai munci decăzute din plenitudinea lor creatoare și acest lucru se întâmplă ori de câte ori semnificația lor națională este întunecată, fiind redusă la un simplu mijloc de existență.

Tendențele de clasă au luat în vremea noastră forme agresive, pentru că s-a pierdut contactul cu realitatea ultimă căreia servește. Munca-mijloc de trai a subplantat munca-expresie creatoare a neamului. Individul s-a dezvoltat uni-
ipostatic, în dauna individului tri-ipostatic, cum a ieșit din mâinile Creatorului.

Din cauza unei educații greșite în familie și în învățământ, prinsese în mijlocul poporului român disprețul pentru munca manuală. Țăranii își detestau propria lor soartă și își trimiteau copiii la școală, cu gândul să trăiască mai ușor de cum au trăit ei, scăpând de robia pământului ; să nu-i mai bată viscolul, să nu-i mai ardă soarele. Pentru a combate această prejudecată, care se lățise ca o pacoste printre români, Corneliu Codreanu a avut ideea să întemeieze taberele de muncă. În tabere își dădeau întâlnire tineretul României din toate straturile sociale : medici, ingineri, profesori, învățători, preoți, lucrau împreună cu țăranii și muncitorii din fabrici și din mine, dormind în aceleași colibe și trăind aceeași viață aspră. Fiecare era un camarad pentru celălalt, un membru al unei colectivități de

muncă. Cei ce munceau acasă cu brațele vedeau că intelectualii nu se sfiau să pună mâna pe sapă și lopată. Munca devenise imnul de înfrățire al unei generații. În elanul ei creator se topeau deosebirile de clasă.

Cea dintâi tabără de muncă s-a deschis la Ungheni, nu departe de Iași, în 8 mai 1924, așadar cu mult înainte ca această idee să fie adoptată și pusă în aplicare de Statele naționaliste. Notăm apoi deosebirea că principiul care stătea la baza taberelor de muncă înființate de Căpitan era voluntariatul. Tineretul român nu venea în tabără pentru a presta un serviciu impus de Stat, cum se întâmpla în Germania sau Italia, ci urmând cursul natural al convingerii lui, al noii concepții de viață. Autoritățile Statului, dimpotrivă, au căutat prin toate mijloacele să împiedice munca în comun a tineretului român, decretând-o “*subversivă*”.

Iată cum descrie Corneliu Codreanu efectul primei tabere de muncă asupra opiniei publice românești :

“Prima noastră tabără a avut efectul unui început de revoluție în mentalitatea curentă. Toată lumea din jur –țărani, muncitori, și nu mai puțin intelectuali- se adună plină de curiozitate să privească. Această lume era învățată să-i vadă pe studenți plimbându-se, eleganți, pe Lăpușneanu, sau cântând cântece de veselie în jurul meselor din berării, în ceasurile lor libere. Acum îi privea cum frământă lutul cu picioarele, plini de noroi până la brâu, cum cărau apă din Prut cu căldările, cum stau aplecați pe sapă sub arșița soarelui. Lumea asista la sfârâmarea unei mentalități stăpânitoare până atunci : e rușine pentru un intelectual să muncească cu brațele, mai ales la muncile greoaie, rezervate în trecut robilor sau claselor disprețuite”.

Corneliu Codreanu era profund îndurerat de starea înapoiată a țării. Căi de comunicație puține, drumuri desfundate, orașele neîngrijite, satele fără lumină, apele neîndiguite. România Mare realizase incomparabil mai puțin decât România Mică de dinainte de război. Bugetul Statului dispărea în buzunarele politicienilor. Existau bani pentru viața de noapte a Capitalei, pentru vilele somptuoase din stațiunile balneare,

pentru călătorii costisitoare în străinătate, dar nu se găseau bani să se construiască o cale ferată, să se repare un pod, să se ridice o clădire publică. Lucrări începute rămâneau neterminate cu anii, din lipsă de fonduri. Bunurile Statului erau țara nimănui. Frontiera dintre banul public și banul privat nu se cunoștea. Ideea de serviciu public dispăruse. Orice potentat al zilei, primar, prefect, ministru, era un mic satrap, care se gândea în primul rând cum să-și rotunjească veniturile personale. Ministerul, Primăria, Prefectura deveniseră perimetre de exploatare. Iată cum ne zugrăvește Corneliu Codreanu această detestabilă stare :

“Nu este om care să aibă ochi și care să nu vadă că Țara aceasta bogată a ajuns o ruină. Ruină gospodăria țăranului, ruină satul (o mână de oameni necăjiți care se vaită), ruină comuna, ruină județul, ruină munții văduviți, ruină câmpurile părăginite, care nu mai aduc nimic bietului plugar, ruină bugetul Statului, ruină țara.

“Și pe deasupra acestor ruine întinse cât ține pământul românesc, o ceată de mișei, o ceată de imbecili, o ceată de tâlhari fără rușine și-au ridicat palate în sfidarea țării care geme de durere și spre pălmuirea suferinței tale, țăran român”.

Taberele de muncă mai aveau și rolul să arate ce minuni poate îndeplini munca în comun, ce lucrări impunătoare se pot realiza din efortul disciplinat al românilor. Fața întregii țări se poate schimba. Firește, nu taberele de muncă, singure, aveau să aducă *“schimbarea la față a României”*. Dar era un început, un moment de afirmare, o înfrângere a inerției. Se primenea mentalitatea, se verifica inițiativa creatoare în serviciul neamului. Ce nu se poate face din mobilizarea dorului de înfăptuire al românilor. Dar dacă la această inițiativă, închinată binelui obștesc, s-ar adăuga și sprijinul Statului ?

Dacă ne îndreptăm acum atenția asupra retribuției muncitorului, asupra echivalentului material al muncii lui, căci nu e de ajuns să exaltăm valoarea ei spirituală, uitând că muncitorul este și el o ființă care trebuie să se hrănească, care are o familie de îngrijit, trebuie să adoptăm același punct de vedere. Trebuie să privim problema tot din punct de vedere al neamului

pentru a-i găsi o soluție satisfăcătoare. Munca nu e o marfă, nu e un obiect de tranziție la bursă. Ea se bucură de un statut spiritual. Muncitorului trebuie să i se ofere mai mult decât o justă compensație a serviciilor lui : un ansamblu de condiții materiale care să favorizeze dezvoltarea capacității lui. Faptul decisiv care trebuie să ne călăuzească în problema retribuției ce se cuvine muncitorului este calitatea pe care el o deține pe plan național : element creator al națiunii.

Fără îndoială că problema muncitorească nu poate fi rezolvată decât pe îndelete, ținând seama de cadrul general al economiei unei țări. O țară neindustrializată nu poate oferi muncitorului același standard de viață ca o țară industrializată. Dar soluțiile care se pregătesc, aproximațiile care se fac, trebuie să plece de la aceeași realitate fundamentală : muncitorul entitate creatoare a neamului.

Măsurile pentru îmbunătățirea condițiilor de trai ale muncitorului sunt de două feluri : unele oficiale, impuse de autoritatea Statului, și altele de natură particulară, pornite din inițiativa întreprinderii unde lucrează. În vreme ce primele au un caracter general, exprimând sensul uniformist al legii, celelalte variază după intimitatea relațiilor dintre patron și muncitor. Legislația socială, oricât de generos ar fi concepută, nu poate epuiza complexul problemei muncitorești. Iarăși intervenția Statului în raporturile dintre patroni și muncitori arată că divergențele dintre cele două blocuri de interese persistă. Există un stadiu superior de dezlegare al problemei muncitorești, când întreaga discuție se deplasează pe terenul neamului, când atât patronii cât și muncitorii se consideră pionii aceleiași energii naționale. Acordul nu se mai face atunci pe interese, ci pe interese convertite în creație. Salariul muncitorilor, securitatea socială etc., se resorb și se completează într-un program mult mai vast, care depășește atât nevoile muncitorului cât și interesele patronului. O întreprindere devine un factor de prosperitate națională. Întreprinzătorul e tot atât de interesat de bunăstarea muncitorului, ca și muncitorul însuși. După cum muncitorul are aceeași dorință să vadă întreprinderea în plin progres, ca și

patronul. Pentru că atât unul cât și celălalt se simt integrați în procesul de creație al neamului. Tipul acesta de întreprindere n-are nimic de a face cu întreprinderea socializată sau colectivizată. Nu factorii externi sunt aceia care îi fixează fizionomia, ci factorii sufletești, revoluția spirituală care s-a produs în mijlocul unui popor. Forța și juridicul cedează locul convingerii. Muncitorii și patronii stau față în față inundați de luminile aceluiasi crez. E o pornire lăuntrică ce-i determină să depășească vechile lor animozități și să-și strângă rândurile în cadrul aceleiași comunități de lucru.

Muncitorii nu râvnesc să deposeze pe proprietari. Inițiativa rămâne patronului. Acesta integrază pe muncitorii întreprinderii lui ca într-o mare familie și îi cointerează la beneficii, după priceperea și sânguința fiecăruia. Patronul va fi fericit, ori de câte ori prosperitatea întreprinderii îi va îngădui să salte nivelul de viață al muncitorului.

Acest tip de întreprindere pe care îl vom numi comunitar, pentru că se bazează pe comunitatea spirituală între patroni și muncitori, este menit să completeze legile Statului și în cele din urmă să se substituie în bună parte lor. Într-o întreprindere în care se realizează unirea desăvârșită în spirit între patroni și muncitori, intervenția Statului este din ce în ce mai puțin necesară. Luptele interne încetează, reclamațiile dispar, și rodnicia care se degajează din asociația spirituală patron-muncitor revărsă belșug în toate direcțiile.

VI. DESTINUL OMENIRII

Înainte de a ne angaja în dezbaterăa acestei teme, e necesar să lămurim sensul noțiunii de “omenire” sau “umanitate”. Noi nu-i atribuim alt înțeles, orientându-ne după Moța, decât acela de “sumă a popoarelor”, de idee colectoare a multiplicității naționale ce există în lume. În loc de a zice

români, francezi, englezi, chinezi, etc . . . e mai comod de a reuni aceste denumiri într-o noțiune comună, procedeu de simplificare pe care mintea noastră îl folosește în mod curent. Dar nu există nici o entitate vie care să corespundă pe plan istoric noțiunii “omenire”. Oricât ne-am strădui să identificăm omenirea pe teren, nu vom descoperi nicăieri o colectivitate umană pură, nediferențiată național și de mărime superioară națiunilor. Dincolo de națiuni se întinde vidul istoric, “Omenirea” e un artificiu de gândire aplicat realităților istorice.

Putem vorbi de “om” și de “omenire”, numai dacă ne referim la arborele genealogic al diverselor viețuitoare apărute pe pământ. În vârful acestui arbore, ca un fruct al legii evoluției, vom găsi pe om tronând peste celelalte animale. Dar în acest caz degradăm pe om la o speță oarecare, renunțând la filiația lui Divină. Omul deși are asemănări cu animalele și pare înrudit cu ele, este mai mult decât un animal : e înzestrat cu putere creatoare, ceea ce animalele nu posedă. Între om și animal nu există numai o diferență evolutivă, ci una mult mai importantă, calitativă. Omul este creația directă a lui Dumnezeu, făcut după chipul și asemănarea Lui, și nu o piesă în lanțul evolutiv al vieții pe pământ. El nu aparține naturii și legilor naturale decât prin exilul lui temporar pe pământ, consecința greșelii primului om. Patria lui adevărată este în cer, unde se va bucura de viața eternă. În știință așadar, care ignoră natura superioară a omului, se vorbește de omenire ca de o speță oarecare, care s-a urcat mai sus decât toate celelalte, favorizată de împrejurări, până ce a ajuns în vârful piramidei biologice. Dar această omenire este o ipoteză de lucru a oamenilor de știință și nu are nimic de-a face cu omenirea reală, omenirea istorică, divizată cum am văzut în națiuni.

Părăsind domeniul colectivului, unde omenirea nu apare sub nici o formă concretă, oare nu-i posibil să-i descoperim imaginea la scara “individ”? Nu vom descoperi în nici o parte a lumii oameni abstracți, geometrici, neutri din punct de vedere social, lipsiți de calități naționale. Națiunea este o integrantă a sufletului omenesc. Omul nu crează orice tip de societate, ci

numai națiuni. Există o vocație socială a omului, cum spune Aristotel, dar exclusiv aceea de a se grupa în națiuni și a-și desfășura puterile creatoare în intimă conexiune cu națiunea. Exact cum fiecare individ caută instinctiv pe Dumnezeu, chiar dacă nu profesează adevărata religie, în același mod pe plan social omul caută să se organizeze în națiuni.

Drama omenirii este în realitate drama națiunilor. Oriunde în istorie nu vom întâlni decât un lanț de lupte pentru afirmarea popoarelor. În toate planurile de existență vom întâlni națiunea : în istorie, în cultură, în marile religii. Națiunea este principiul constructiv al oricărei civilizații. Fără națiune am reveni la haosul inițial, la un fel de turn al lui Babel.

Există fără îndoială arii de civilizație, care afectează viața mai multor popoare, cum e civilizația noastră europeană. În interiorul acestei arii, schimburile spirituale și circulația ideilor se fac mult mai ușor și influențele de la un popor la altul sunt mult mai vii. Dar una este influența și alta este creația. Orice operă de valoare recunoscută trebuie să aducă ceva original, depășind influențele pe care le-a suferit. Când un autor nu vrea să rămână un simplu imitator al unei opere străine, ci vrea să-și afirme personalitatea, atunci trebuie să coboare în ființa națiunii lui, unde va putea găsi acea comoară de gânduri, sentimente și expresii, indispensabili pentru a-și manifesta talentul.

Dacă umanitatea este o himeră, cum se explică faptul că există o istorie universală. Cine o crează, cum s-ar putea înregistra efectele ei în viața popoarelor, fără a presupune un agent plâsmuitor, o entitate de bază care o vehiculează ? Observația este justă, dar trebuie redusă la propriile ei reale. În istorie intervin și energii supra-naționale, factori care afectează viața mai multor popoare. Creștinismul s-a extins la toate națiunile și ținta lui este să unifice întreg globul sub sceptrul lui Hristos. Marile descoperiri geografice din secolele al XV-lea și al XVI-lea au determinat schimbări profunde în structura politică, economică și socială a Europei. Tehnica modernă a revoluționat felul de trai al omului. Ideologia comunistă provoacă tulburări în întreaga lume. După succesiunea acestor

factori se alcătuiește și planul unei istorii universale. La capătul fiecărei epoci prezidează un mare eveniment : Epoca creștină, Renașterea, Revoluția Franceză, invențiile moderne etc.

Cât privește organismul care recepționează aceste forțe înnoitoare, constatăm același lucru : nu e blocul umanității care și le însușește și le valorizează, ci popoarele singuratice. Difuziunea lor se face pe unități etnice. Pentru ca o mare idee, o mare decoperire, o mare invenție să aibă răsunet în lume trebuie să ajungă la sensibilitatea popoarelor. Cu cât un mai mare număr de popoare își însușesc ideea, cu atât crește și potențialul ei de universalitate. Drumul "universalului" trece prin național. Creștinismul nu s-a impus în alt mod decât prin forța națiunilor. Se poate urmări perfect cum torța creștinismului a trecut de la o națiune la alta și cu fiecare contribuție națională a cunoscut o nouă strălucire. De la evrei, creștinismul s-a propagat pe filiera greacă la romani unde și-a găsit protecție prin victoria lui Constantin cel Mare asupra lui Maxențiu. După prăbușirea imperiului Roman de Apus, oferă ajutor bisericii francii lui Carol cel Mare. Brațul secular al Bisericii a fost reprezentat apoi de germani, care resping invaziile barbare și contribuie la creștinarea Europei Centrale. Națiunea spaniolă a încorporat ariei creștine un continent întreg și a salvat Europa de invazia musulmană.

E firesc ca un principiu, o idee, o tehnică, o împrejurare excepțională, să provoace interes în viața mai multor popoare. Când se ivește un progres material undeva, celelalte națiuni nu pot rămâne indiferente. Trebuie să și-l apropie pentru a putea ține pas în dezvoltarea lor cu celelalte popoare. Aceeași curiozitate stârnește în sânul popoarelor o concepție nouă de viață. Pentru propria lor primenire spirituală și pentru a da un nou avânt creației lor culturale, trebuie să cunoască acea concepție și să-i experimenteze valoarea. Dar de aici nu putem trage concluzia că ar exista o omenire. Suflul de universalitate ce străbate se explică prin atitudinile analoage ce le dau națiunile în fața unor probleme comune. Națiunile au tendința de a asimila din atmosfera contemporană tot ceea ce priește ființei lor și, în acest proces de

selecție și adaptare, este firesc să se producă reacții asemănătoare, care caracterizează aspectul unei epoci.

Formula socială individ-neam-Dumnezeu este închisă din toate părțile. N-avem unde intercala “omenirea”, ca o colectivitate superioară. Ea nu există sub forma unei entități sociale superioare națiunilor. Putem să vorbim de omenire, umanitate, în alți termeni. Dând “umanului” și “umanității” o semnificație spirituală, scoțându-le de pe planul istoriei. Neamurile trec în “uman”, se “umanizează”, devin “omenire”, când istoria lor se transfigurează, când în locul instinctelor de pradă este legea Divină care cârmuiește viața lor. Umanul ar apărea din intensitatea de trăire a ordinii sociale. Dacă până la înălțimea neamului, axa socială individ-neam-Dumnezeu se parcurge pe linii paralele, fiecare popor urmându-și drumul lui propriu, porțiunea finală, de la neam spre Dumnezeu, se străbate convergent de toate popoarele. Dumnezeu este punctul spre care gravitează istoria tuturor popoarelor. “*Umanitatea*” ar reprezenta efortul comun al națiunilor de a reflecta în traiectoria lor pământească cât mai multă bogăție din strălucirea Divinității. Umanitatea adevărată, umanitatea ideală, aceea care s-ar lepăda pentru totdeauna de conflicte și războaie, s-ar înfiripa din adeziunea popoarelor la chemările supranaturalului. Un popor ce-și orientează viața după legile Divine nu va mai privi cu ochi haini la vecinii săi, nu va mai vedea în istorie expresia nesfârșitelor rivalități dintre popoare. Sau dacă rivalitățile sunt inerente firii omenești, ele se vor formula pozitiv, pe planul culturii și al desăvârșirii spirituale. Fiecare națiune va reprezenta pentru cealaltă un imbold de afirmare pe liniile mari ale creației. O întrecere nobilă se va desfășura între ele, fără pizme și răutăți. Atentând la libertatea sau onoarea unei alte națiuni ar fi pentru o națiune echivalent cu desfigurarea propriei ei ființe. Toate națiunile, unite în același imn de laudă închinat lui Dumnezeu, își vor întinde mâinile frățești, contemplând sfășierile de odinioară ca ultimele vestigii ale unei epoci barbare.

Națiunile sunt sortite să trăiască până la capătul lumii. Dacă unele națiuni se sting înainte de acest termen, aceasta se

întâmplă din cauza altor națiuni care le curmă viața, așa cum un individ ucide pe altul. Acestea sunt cauze accidentale, de natură istorică. Există însă și un alt gen de moarte națională, care nu se datorește împrejurărilor externe, ci propriilor ei păcate. Există o moarte care vine din interior, când națiunile se desprind de propria lor imagine spirituală, care le susține prezența în lume, și se încredințează exclusiv forțelor materiale de care dispun. Odată diluându-se sufletul lor, este firesc ca și edificiul lor exterior să se prăbușească, exact așa cum în momentul când suflarea vieții se retrage din individ, și trupul lui este sortit descompunerii.

Există un sens al istoriei ? Un sens universal al ei ? Fără îndoială, dar numai în cadrul de desfășurare fixat de ordinea socială, care reglementează viața colectivităților umane : individ, neam, Dumnezeu. Sensul de realizare a istoriei este uniliniar și limitat în timp, având ca termen final reuniunea tuturor popoarelor în Dumnezeu. La picioarele Tronului Dumnezeesc fiecare națiune se va prezenta cu rodul ce l-a adunat în viața ei pământească. Istoria universală e dominată de un singur impuls : întoarcerea ei la Creatorul omului și al popoarelor. Nu există cicluri istorice, morți și renașteri, eterne reîntoarceri. Acestea sunt speculații umane.

Lumea actuală constituie un provizorat. Ea a fost creată de Dumnezeu cu un scop limitat și precis : să verifice condiția de luptător a omului, să-i supună la probă elanurile lui creatore. Lumea actuală trebuie considerată ca o vastă arenă, unde se îmbulzesc alergători din toate națiunile. Suficient de perfectă și suficient de imperfectă ca omul să se poată măsura cu ea. După păcatul întâiului om –cu atât mai grav cu atât s-a săvârșit sub ochii Creatorului și de cineva care văzuse lumina zilei în Paradis și Îi cunoscuse întreaga putere, mărire și bunătate- Dumnezeu nu mai putea avea încredere în nici o făptură omenească. De aceea Dumnezeu a retras omului darul nemuririi și l-a fixat ca premiu la capătul unei vieți de luptă. Nemurirea n-a fost abrogată definitiv, ci numai amânată până ce omul va face dovada vredniciei sale. Nemurirea a fost disociată de ființa omului, devenind o calitate care se dobândește prin examenul vieții.

Sentința Divină a lovit în bloc întreaga omenire. Din nemuritori, oamenii au devenit muritori. De îndată ce experiența lui Dumnezeu cu primul om a eșuat, era firesc ca Atotputernicul să schimbe însăși modul de dobândire al nemuririi. Ea nu se obține de acum înainte decât pe baza unei selecții. Condițiile sunt egale pentru toată lumea. Toți trebuie să se nască cu moartea în ei și să sufere tentațiile vrăjmașului. În scurtul popas al vieții pămâtenene se decide destinul lor pentru eternitate. Oamenii înșiși optează pentru viața sau moartea veșnică. În ziua când mormintele se vor deschide și toți cei morți vor învia, Iisus Hristos va încorona cu laurii nemuririi pe cei ce au trecut biruitori prin defileul vieții pămâtenene.

O întrebare care frământă lumea de două mii de ani mintea omenească este cum se va sfârși lumea aceasta ? După viziunea apocaliptică a Sf. Ioan, ea va pieri în flăcările mâniei Divine. Apocalipsul relatează fazele de distrugere ale universului nostru. De ce acest final dramatic, se întreabă conștiința noastră înspăimântată ? Oare nu i s-ar putea cruța omenirii tragedia ultimului act ? Trecerea de la o lume la alta nu s-ar putea face decât prin dezlănțuirea unei catastrofe cosmice ? Nu s-ar putea imagina o tranziție blândă, o modificare pe etape a universului nostru ?

Această întrebare ridică o problemă tot atât de gravă. Dacă Dumnezeu a destăinuit Sf. Apostol Ioan că lumea aceasta va dispărea străpunsă de fulgerele cerului, nu înseamnă oare că El “in anticipo” a fixat mersul ei spre catastrofă ? Aceasta ar însemna că nu mai e omul care îi determină cursul, ci voința Divină. Dezvăluindu-se în Apocalips ce soartă pregătește Dumnezeu lumii, nu înseamnă oare că fărâdelegile oamenilor sunt prevăzute și predeterminate ? Și atunci cum poate omul fi tras la răspundere pentru faptele cărora nu se poate opune ?

Începem cu ultima chestiune. Dumnezeu nu este responsabil de ceea ce se petrece în lume. Omul este o ființă liberă. Dacă Dumnezeu i-ar prescrie omului ce conduită să urmeze, i-ar lua îndărăt darul cel mai prețios pe care i l-a făcut : libertatea interioară. Excluzând din capul locului ideea că

Dumnezeu ar putea să-l împingă pe om la rău, chiar dacă l-ar constrânge să facă binele, faptul n-ar fi mai puțin grav. Omul ar înceta să păcătuiască, cu același titlu și în aceleași condiții în care nu păcătuiesc animalele. El și-ar pierde definitiv calitatea sa intrinsecă, imaginea sa de om. El n-ar mai fi făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, el n-ar mai exista ca subiect creator, ci ar deveni un fragment depersonalizat al lumii materiale.

Dumnezeu nu dirijează cursul evenimentelor, dar nici nu trebuie să ni-L închipuim absent din mijlocul lor. Ca un bun părinte, Dumnezeu nu poate lăsa în părăsire pe fiii săi. Mai întâi scena pe care se joacă viața omului –universul material- n-ar putea subzista nici o clipă fără de suportul puterii Divine. Cum ar hrăni natura pe om, cum s-ar reînnoi viața pe pământ, fără de asistența necurmată a Divinității ? Apoi Dumnezeu este un sfetnic permanent al omului. Îl mustră, îl avertizează, îl pedepsește chiar, așa cum un părinte se poartă cu copiii lui. Din dragoste, din durere de tată, Dumnezeu intervine în istorie. Dar nu într-o formă agresivă, de natură să disloce persoana umană din țătănilile ei, să-i vatăme autonomia ei caracteristică. Intervenția lui Dumnezeu se săvârșește trimițându-și pe Fiul Său Unul Născut să se jertfească pentru mântuirea omului. Iisus Hristos reconstituie autenticul omenesc. El redă persoanei umane întreaga ei strălucire și frumusețe, așa cum a ieșit din mâinile Creatorului. Mântuirea omului presupune, în primul rând, recunoașterea originii sale supranaturale și distanțarea lui de lumea obiectivă, în care se găsește temporar surghiunit. Dumnezeu nu se îndepărtează din lume nici după ce s-a urcat la ceruri. El își prelungește existența în istorie, prin mijlocirea Bisericii întemeiate de Hristos. El este prezent în vinul și pâinea din taina Cuminecăturii. El ne cercetează, ne povățuiește și ne asistă ori de câte ori Îl invocăm în rugăciunile noastre. Grația Divină se răspândește cu generozitate în viața fiecărui individ și e tot atât de activă și în viața popoarelor. Dar Grația Diuină nu coboară decât acolo unde licărește și efortul omenesc, acolo unde sufletul se angajează în săvârșirea binelui. Când harul lui Dumnezeu încearcă inima unui om, El dă roade numai dacă i se

dă ascultare, dacă se supune apelului ceresc. Nu este exclus, aşadar, ca Dumnezeu să modifice cursul evenimentelor individuale sau colective, dar întotdeauna ca rezultat al unei colaborări cu omul. Creştinismul, cum spune Sf. Dionisie Areopagitul, a introdus un nou mod de lucrare în lume : modul teo-andric. Ca Dumnezeu să mântuiască poporul francez, a trebuit ca Ioana D'Arc să accepte misiunea ce i s-a încredinţat, creând un câmp de înaltă tensiune spirituală între francezi şi Dumnezeu. Căci trebuia să înfrângă neîncrederea şi laşitatea contemporanilor ei.

Graţia Divină e mult mai larg răspândită în lume decât efectele ei vizibile. Dar cei mai mulţi oameni nu-i reţin importanţa şi o alungă din sufletul lor. În sensul acesta, omul trebuie privit ca făuritor al destinului său. Participarea lui Dumnezeu la realizarea istoriei nu se afirmă decât însoţind acţiunea Sa creatoare. Dacă necesitatea alianţei cu Dumnezeu nu se face simţită în inima omului, în aceeaşi măsură se retrage şi sprijinul Său Prea Înalt.

Faptul că Dumnezeu anticipă cu milenii sfârşitul lumii, nu infirmă valabilitatea acestei explicaţii. Dumnezeu nu doreşte lumii acest sfârşit. Când i-a pus temeliile, n-a făcut planul ca după un răstimp oarecare să o nimicească prin sabie şi foc. Ci oamenii înşişi, prin propria lor vină, atrag asupra lor fulgerele cerului. Dumnezeu ştie doar cum se vor desfăşura lucrurile, în virtutea Preştiinţei Lui Prea Înalte. Prevede ce ravagii va face păcatul în lume, cum se va înmulţi din generaţie în generaţie, mai întins, mai devorant, mai nesăţios, provocând acest dezastru. Să nu confundăm aşadar vrerea şi intenţia lui Dumnezeu, străine de finalul apocaliptic al lumii, cu intemporalitatea fiinţei Sale, care îi îngăduie să descifreze taina lumii din veac în veac. De altfel, darul de a distinge mersul evenimentelor îl au unii oameni. Nu sunt atâţia istorici, filozofi şi scriitori care au uimit lumea cu profeţiile lor ? Şi dacă oamenii pot anticipa viitorul pe porţiuni finite, de ce să nu admitem că Dumnezeu să-l cunoască pe distanţe mai mari ?

Distrugerea lumii va deveni necesară prin culpa omului. Oamenii au ascultat de insinuațiile diavolului, rupând alianța cu Dumnezeu. Raportul dintre Bine și Rău s-a rupt definitiv în favoarea Răului. În loc de o turmă păstorită de Hristos, pământul adăpostește o turmă stăpânită de diavol. Pământul a ajuns culcușul Satanei. Lucifer, înfrânt în cer de Arhanghelul Mihail, a căutat să-și ia revanșa pe pământ, ademenind pe oameni. El este în conflict cu cerul. Și oamenii se dezlipesc de cauza lui Dumnezeu și trec de partea diavolului. Zadarnică a fost întruparea lui Hristos, zadarnice chinurile Golgotei și zadarnică Învierea ! Puterea diavolului s-a întins până la maginile pământului. Binele, unde se mai menține, nu se mai încumetă să mai încrucișeze spada cu răul, nu mai are elanul marilor îndrăzneli. O astfel de omenire, care și-a ales de Dumnezeu pe Satana, nu mai merită să trăiască !

Dumnezeu nu face decât să încheie bilanțul activității omenеști. El a făcut sacrificii cutremurătoare ca să abată pe om de la drumul păcatului. Dar nu I se poate cere să îngăduie triumful puterilor răului pe pământ, să le recunoască El însuși dominația asupra lumii. Să se retragă și Dumnezeu din fața lor ? Dacă omul a pierdut bătălia, va interveni în luptă rezerva Divină, condusă de strategul oștilor cerești, Arhanghelul Mihail. Bucuria Satanei va fi de scurtă durată. În definitiv, ce se pierde odată cu stingerea vieții lumești ? O omenire satanizată, o omenire ce și-a renegat filiația Divină, o omenire ce numai biologic mai are înfățișarea umană. Interior, sufletește, omul s-a înstrăinat de el însuși, s-a deplasat spre polul negativ al existenței. În schimb, în ceea ce câștigă este enorm. E afirmarea principiului Divin. Binele va birui întotdeauna răul. Împotriva legilor pământene, împotriva tuturor evidențelor. Jertfa celor ce au stăruit în bine nu va fi zadarnică. Oricât de puțini ar fi și urgisiți, dreptatea e de partea lor. Iar cei ce s-au legat tovarăși cu puterile răului, cu tot succesul lor aparent, vor cunoaște ziua înfrângerii.

Revelația Apocalipsului este și un avertisment. Uitați-vă, le spune Dumnezeu oamenilor, ce grozăvii vă așteaptă, ce drum

prăpăstios ați apucat. Ați părăsit drumul libertății și v-ați înhămat păcatului și el vă târăște în zona morții.

Nimicirea lumii are o îndoită semnificație pentru om. Mai întâi patria care i-a fost hărăzită lui de Dumnezeu, după ce și-a arătat nevrednicia de a trăi în Paradis, va dispărea pentru totdeauna. Nu va mai vedea locurile pe unde a copilărit, grădinile în care s-a plimbat, munții pe care i-a străbătut și apele care l-au scaldat. Praf și pulbere se va alege de toate lucrurile ce le-a făcut cu prețul atâtor eforturi, pentru a întocmi și înfrumuseța fața pământului. Giganticele realizări ale tehnicii vor arde în același vârtej de foc. În loc ca acțiunea de cucerire a naturii să fie preamărită, - căci tehnica reprezintă o prelungire în om a creației Divine și aparține naturii noastre intime – va cunoaște aceeași soartă tragică din cauza declasării noastre interioare.

Aspectul spiritual al nefericirii umane e mult mai grav. O patrie se apără, o patrie reprezintă un front permanent. Pământul, patria omului, era încorporat domeniului Divin, iar vrăjmașul care trebuia să-l invadeze erau legheoanele îngerilor decăzuți. Cum s-a achitat omul de această îndatorire ? A azvârlit armele și a îngăduit hoardelor întunericului să treacă peste meterezele pământului. Nimic nu-i va fi mai penibil omului decât confruntarea cu propria lui nimicnicie, în ziua judecății. Rușinea de a se ști dezertor, de a fi trădat cauza Divină, îl va zgudui mai mult decât tot ce-a lăsat în urmă. Mulți, foarte mulți oameni vor fi mântuiți de Dumnezeu din milă, dar niciodată nu vor putea privi în ochi pe Dumnezeu, fără să-și reamintească cât de meschin s-au purtat cu Acela care le-a arătat atâta mărinimie.

Stă numai în putința omului să cruțe omenirii catastrofa finală. Apocalipsul rămâne valabil, dacă nu intervine nici o schimbare în cursul actual al lumii, dacă domnia răului sporește fără încetare în dauna binelui. Omenirea a ajuns astăzi la marginea abisului. Ea mai dispune de un scut răgaz. Omul mai poate să împiedice în ultimul ceas, aplecarea cumpenei spre împărăția neînțelegerii, printr-o încordare disperată a tuturor puterilor lui. De miracolul ce se va produce în interiorul lui, depinde miracolul din afară. Când tranșeele Divinității ar fi din nou

ocupate de oameni adevărați și Lucifer s-ar găsi în fața unui front încheiat, rațiunea de intervenție a oștilor cerești ar cădea. Pământul însuși s-ar pregăti să iasă în întâmpinarea Domnului, împodobindu-se cu reflexe paradisiace. Corul oamenilor s-ar amesteca cu corul îngerilor, intonând aceeași melodie de laudă Atotputernicului.

Dacă ne-am imagina pe om făcând un salt uriaș în natura Divină, dacă spiritul lui de sacrificiu ar deveni incandescent și cu o fervoare nemaiîntâlnită s-ar dăruia pentru răscumpărarea greșelilor lui, fără îndoială că această sublimă înălțare a sufletului său spre Dumnezeu nu va rămâne fără răspuns din partea cerului. Ce sens ar mai avea distrugerea pământului când oamenii s-au îmbrăcat în haina nevinovăției și așteaptă pe Hristos cu ramuri de finic ? Dacă s-ar produce această grandioasă renaștere interioară, omul ar vedea cum lăcașul lui pământesc ar arbora culorile Ierusalimului ceresc, cum Dumnezeu însuși le-ar cerceta așezările. De ce să se transforme pământul într-un câmp de bătaie între Arhanghelul Mihail și Lucifer, când elanurile arhanghelice au incendiat ființa oamenilor și ei înșiși poartă în luptă stindardele lui Hristos și răpun puterea vrăjmașului ? Atunci, trecerea spre o altă lume, spre Ierusalimul ceresc, se va realiza într-un alt mod, fără acea revărsare de mânie Divină, anunțată de Apocalips.

VI. REALITATEA SUPRANATURALĂ A NEAMURILOR. MĂRTURII DIN SFÂNTA SCRIPTURĂ

Urmând indicațiile lui Corneliu Codreanu, am cercetat și noi *Scripturile*, pentru a vedea în ce măsură teza lui despre originea supranaturală a neamurilor își găsește puncte de sprijin

în *Biblie*. Am găsit un număr considerabil de texte din *Vechiul și Noul Testament* care confirmă existența unei relații directe între popoarele lumii și Dumnezeu. Cum, în *Vechiul Testament*, legătura aceasta se referă la un singur popor și deci ar putea fi interpretată limitativ, am renunțat la abundența de izvoare din partea veche a *Scripturii* și ne-am mărginit investigațiile la *Noul Testament*.

Din *Vechiul Testament*, reproducem doar două citate, care ni se par extraordinar de clare. În *Deuteronom*, găsim următoarele cuvinte rostite de Moise :

“Când Cel Prea Înalt a dat neamurilor lor moștenire și când a oșebit pe fiii lui Adam unii de alții, El a hotărât ținuturile popoarelor, după numărul îngerilor lui Dumnezeu”. Fiecare popor, așadar, are un înger ocrotitor și Dumnezeu a fixat fiecăruia o parte din moștenirea pământului, ținutul unde va trebui să se stabilească și să-și trăiască viața.

În *Psalmi* lui David o altă confirmare a creației Divine a popoarelor :

“Toate neamurile pe care le-ai făcut vor veni ; și se vor închina feței tale, Doamne, și vor preamări numele Tău”.

Și acum să trecem la *Noul Testament*, așezând textele unde găsim mărturii despre neam într-o anumită ordine, care să reprezinte o gradație explicativă.

“Simon Petru a spus cum a avut grijă Dumnezeu de la început să ia dintre neamuri un popor care să-I poarte numele”. (Fapte, 15, 14) Dumnezeu nu rupe legăturile cu omenirea neleală, lepădată de la Sine, ci încredințează taina numelui Său unuia dintre popoare. Onoarea de a reprezenta dreapta credință în mijlocul nenumăratelor forme de idolatrie ce le practica restul omenirii, a revenit evreilor.

Dacă unui neam i s-a dat misiunea să perpetueze în conștiința omenirii amintirea adevăratului Dumnezeu, asta înseamnă că neamul reprezintă ceva mai mult decât o realitate naturală. Realitățile naturale sunt moduri de existență instabile. Ele apar și dispar. Nu li se poate cere socoteală lor de ceea ce li se întâmplă sau ceea ce fac. Ele stau sub imperiul *“vremilor”*. E

greu de conceput ca Dumnezeu să fi asociat planului Său de mântuire a lumii o entitate invalidată de propria ei natură pieritoare, o grămadă de oameni de responsabilitate mărginită, care astăzi stau împreună, dar mâine se pot risipi. Numai unei colectivități înzestrate cu viață nemuritoare îi putea încredința Dumnezeu un mesaj decisiv pentru soarta omenirii, a cărui împlinire avea să se întâmple mult mai târziu.

În alte texte, se vorbește clar de existența unei mântuiri colective. Nu numai indivizii, ci și neamurile săvârșesc păcate și trebuie aduse jertfe pentru ispășirea lor. Preotul Zaharia proorocind chemarea plină de dar a fiului său Ioan, îi spunea acestuia: “Să dai poporului său (al lui Dumnezeu-n.n.) *cunoștința mântuirii, întru iertarea păcatelor*”, iar îngerul Domnului vestind lui Iosif nașterea lui Iisus din Fecioara Maria, adaugă că Cel ce se va naște “*va mântui poporul său de păcate*”. Pretutindeni, în *Noul Testament*, găsim asociată ideea de mântuire cu ideea de neam. Sf. Apostol Pavel, în epistola către evrei, făcând deosebire între Leviți, arhieriei vechi și preoția cea nouă a lui Iisus, spune despre cei dintâi că, fiind luați dintre oameni, erau datori să jertfească de două ori, odată pentru sine, pentru propriile lor păcate, și odată pentru popor. Hristos... “*nu mai are în fiecare zi, nevoie, ca acei arhieriei, să aducă jertfe, întâi pentru păcatele sale, apoi pentru ale poporului, căci a făcut acestea odată, aducându-se jertfă pe sine însuși*” (Evrei, 7, 27)

Problema care se pune poporului evreiesc este aceeași ca pentru popoarele lumii. “*Ca să fiu slujitorul lui Iisus Hristos între păgâni, slujind preoțește Evanghelia lui Dumnezeu, pentru ca jertfa neamurilor să fie bine primită, sfințită întru Duhul Sfânt*”. (Romani, 15, 16). Sf. Apostol Pavel arată clar că nu este vorba de o mântuire în veacul nostru, de un ajutor ce l-ar da Dumnezeu popoarelor drept-credincioase, ca să treacă cu bine furtunile istoriei (acest gen de asistență Divină nu este exclus în anumite împrejurări), ci o jertfă a neamurilor care să răzbată dincolo de veac și care să atragă asupra ei binecuvântarea Duhului Sfânt.

Tot în *Noul Testament* este abordată problema responsabilităților colective. Avertismentele și mustrările lui Iisus nu se adresează numai evreilor contemporani, mulțimilor evreiești, fariseilor și cărturarilor, cetăților în care locuiesc, acelora care trăind cu El îi înfruntă învățătura și îi nesocotesc puterea minunilor Lui, ci totalității lor etnice: *“O, neam fără credință și stricat, până când voi fi cu voi ? Până când vă voi răbda pe voi?”* (Matei, 17, 17.) Răspunderile se prelungesc în cascada timpurilor. Evreii nu sunt făcuți răspunzători numai de păcatele ce le-au săvârșit în timpul viețuirii lui Iisus pe pământ, ci de toate călcările de lege, petrecute în decursul istoriei, de la primele ei începuturi. Dumnezeu va cere socoteală, zise Iisus, *“de sângele tuturor proorocilor care s-a vărsat de când s-a întemeiat lumea : de la sângele lui Abel, până la sângele lui Zaharia, care a pierit între altar și templu. Adevăr vă spun, se va cere de la neamul acesta”*. (Luca, 11, 50-51). Cum se pot transmite răspunderile de la o generație la alta, încât să formeze un tot inseparabil de ființa unui neam, dacă legătura dintre generații n-ar fi asigurată decât pe plan biologic sau numai printr-un fond comun de tradiții și amintiri ? Numai dacă admitem existența unui suflet național, care depășește viața unei generații, care e prezent în toate manifestările unui neam, de la origine până la dispariție, responsabilitatea colectivă devine inteligibilă. După cum în clipele din viața unui individ, deși atât de felurite unele de altele, recunoaștem aceeași identitate indestructibilă a eului, tot astfel și diferitele perioade din istoria unui popor sunt legate între ele prin aceleași permanențe spirituale.

Energia supranaturală a neamurilor se adevărește și din marea iubire ce-a arătat-o Iisus conaționalilor Săi. O realitate accidentală, asemănătoare oricărui fenomen al lunii acesteia, nu ar fi putut insufla omului-Dumnezeu, desprins de tot ce e pământean și de tot ce nu interesa linia mântuirii umane, o iubire atât de dogoritoare încât sufletul Lui să pătimească cumplit atunci când toate încercările Lui de a-i câștiga pe evrei *Evangeliei* s-au dovedit zadarnice. Așa cum dintru început era

stabilit, din vestea cea bună, adusă de Iisus din cer, trebuia să se împărtășească mai întâi evreii, poporul ales, și apoi acest popor să devină purtătorul de cuvânt al revoluției mesianice în lume *“Și în numele Său să se propovăduiască pocăința spre iertarea păcatelor la toate neamurile, începând de la Ierusalim”*. (Luca, 24, 17). Iisus rămâne credincios mesianismului evreiesc până acolo încât ia atitudini de naționalism intransigent. El refuză să împărtășească cu alte neamuri moștenirea poporului ales. Când trimite pe cei doisprezece Apostoli să predice în ținutul Iudeii, îi sfătuiește să nu meargă în căile păgânilor și nici case de Samaritean să nu calce, *“ci mai vârtos mergeți către oile pierdute ale Casei lui Israel*. (Matei, 10, 6). Sufletul lui este pus la grea încercare când femeia canaaneancă Îl roagă să-i vindece fata apucată de demoni. Iisus nici nu-i răspunde. Ucenicii, înduioșați de durerea femeii, Îl roagă să o ajute. Iisus neînduplecat își continuă drumul zicând : *“Nu sunt trimis decât către oile cele pierdute ale Casei lui Israel”*. Când femeia nu-și pierde nădejdea, ci aleargă după El aruncându-I-se la picioare, din gura Lui ies cuvinte și mai aspre. O extensiune a grației Divine la alte neamuri, înainte ca Israel să se fi împărtășit din binefacerile ei, I se părea o nedreptățire a acestui popor, o atingere a privilegiilor cu care a fost înzestrat din cele mai vechi timpuri de Creator. Numai credința nețărmurită a femeii canaaneence Îl înduplecă pe Iisus să săvârșescă minunea.

Evreii nu și-au înțeles chemarea. În loc de a deveni elementele de propagare ale revoluției mesianice, au văzut în Fiul lui David un dușman al poporului lor și l-au prigonit cu înverșunare. Măhnirea lui Iisus e și mai adâncă, știindu-se lovit tocmai de acei care erau din sângele lui. *“Dar mai întâi, El trebuie să sufere mult și să fie lepădat de neamul acesta”*. (Luca, 17, 25). Sufletul tremura ca într-o zbatere de moarte, gândindu-se la soarta ce-i așteaptă pe evrei din pricina lipsei de viziune a destinului lor național. *“Și când a fost aproape și a văzut cetatea, a plâns de mila ei și a rostit. Dacă ai fi cunoscut și tu, în această zi a ta, cele ce sunt spre pacea ta ! Dar cum ascunse sunt de ochii tăi”*. (Luca, 19, 41-42).

Chiar după ce s-a încheiat drama Golgotei, Iisus nu uită de poporul Său. Evreii nu decad din privilegiul întâietății. Când s-a urcat la cer, le-a spus Apostolilor să predice Evanghelia la toate neamurile, *“începând de la Ierusalim”*. *“Căci nu mă rușinez de Evanghelia lui Hristos –zice Sf. Apostol Pavel- pentru că este puterea lui Dumnezeu, spre mântuirea orișicui crede, atât iudeu mai întâiu cât și elin”* (Romani, 1, 16).

Numai după ce evreii s-au închis în refuzul lor absurd, Apostolii s-au îndreptat spre celelalte neamuri. Pavel și Barnaba le-au spus-o pe față : *“Vouă trebuie să vă grăim, mai întâi, cuvântul lui Dumnezeu, dar de vreme ce îl lepădați și nevrednici vă judecați pe voi de viața cea veșnică, iată ne întoarcem către neamuri”*. (Fapte, 13, 46).

La prigoana evreilor, Iisus răspunde cu prigoana dragostei. Lăsarea la o parte a lui Israel nu pecetluiește o stare definitivă. Noul Testament exprimă chiar certitudinea convertirii lor. Ei pierd doar dreptul întâiului născut, dar posibilitatea mântuirii lor rămâne neatinsă. Semnul sfârșitului, după destăinuirea lui Iisus, va fi ca *“... mai întâi Evanghelia trebuie să propovăduiască între toate neamurile”* (Marcu, 13, 10). Evreii vor supraviețui până la sfârșitul lumii și vor fi martorii prefacerilor apocaliptice : *“Adevăr grăiesc vouă că nu va trece neamul acesta până ce nu vor fi toate acestea”*.

Dacă neamurile nu ar reprezenta nimic mai mult decât o realitate naturală, nu înțelegem strânsa împletire între religie și neam, la care face mereu trimitere creștinismul. De ce Hristos și Apostolii, în predicile lor, pun atâta insistență în convertirea popoarelor ? De ce nu detașează cauza individului de neam ? Începutul și sfârșitul existenței pământene a lui Hristos este marcat de ideea de neam. *“Căci iată, de acum înainte mă vor ferici toate neamurile”* (Matei, 28, 20), e ultimul îndemn ce-l adresează Iisus Apostolilor, în clipa când se urcă la cer.

Apostolii urmează îndemnul lui Hristos. Pentru Sf. Apostol Pavel, răspândirea creștinismului între popoare constituie unul din momentele revelatorii ale noii religii. *“Și cu adevărat mare este taina creștinătății. Dumnezeu s-a arătat în*

trup, s-a îndreptat cu Duhul, a fost văzut de îngeri, s-a propovăduit între neamuri, a fost crescut în lume, s-a înălțat întru mărire". (Pavel, Timotei, 3, 16). Mântuirea prin Iisus îmbrățișează și ființa popoarelor: *"Deci cunoscut să vă fie vouă că această mântuire a lui Dumnezeu trimisă a fost neamurilor și ele vor asculta"*. (Fapte, 28, 28). Căci scris este: *"Viu sunt eu – zice Domnul- Orice genunche se va pleca înaintea mea și orice limbă va da slavă lui Dumnezeu"*. (Pavel, Romani, 14, 11).

Există, în sfârșit, o sumă de mărturii directe despre originea supranaturală a neamului. Când Petru întreabă pe Iisus că ei, ucenicii lui, care și-au lăsat totul și l-au urmat Lui cu ce vor fi răsplătiți în împărăția cerurilor, Iisus le răspunde: *"... la nașterea din nou a lumii, când Fiul Omului va ședea în județul mării sale, veți ședea și voi în douăsprezece jețuri, judecând cele douăsprezece seminții ale lui Israel"*. (Matei, 19, 28). E clar exprimat că evreii vor răspunde de faptele lor și ca entitate colectivă înaintea judecătorilor aleși de Dumnezeu. Toate popoarele se vor înfățișa în ziua judecății supreme în fața tronului Dumnezeesc: *"Și se vor aduna înaintea Lui toate neamurile și-i vor despărți pe unii de alții precum desparte păstorul pe oi de capre"*. (Matei, 25, 32). Fără îndoială că despărțirea oilor de capre se referă la indivizi. Dar indivizii apar la judecată cu calitatea lor etnică. În judecata ce se va face asupra fiecăruia va interveni și coeficientul de responsabilitate colectivă, adică contribuția fiecărui individ la împlinirea legilor Dumnezeiești în cadrul neamului lor.

Toți oamenii sunt înrudiți între ei prin descendența lor comună, spirituală și biologică. Dar făptura omenească nu s-a întins în mod uniform pe toată suprafața pământului. În sânul masei omenești s-au produs diferențieri etnice. Aceste individualizări pe grupe umane nu sunt structuri achiziționate aposteriori de oameni prin influența mediului geografic și alte circumstanțe, ci sunt date dintru începutul începutului neamurilor. Sf. Apostol Pavel confirmă originea monogenetică a oamenilor, dar are grijă să adauge că arhietipurile naționale anticipă cursul istoriei universale. *"El a făcut dintr-un singur*

sânge întregul neam al oamenilor, ca să locuiască peste toată fața pământului și a așezat de mai înainte vremurile și hotarele așezării lor". (Fapte, 17, 26). Neamurile ca virtualități există înainte de a se verifica istoricește apariția lor. Neamurile nu se zămislesc întâmplător, ci își iau zborul de la liziera eternității. *"Pentru aceasta îmi plec genunchii înaintea Tatălui, din care își trag numele orice neam în cer și pe pământ"*. (Pavel, Efeseni, 3, 14-15).

Apocalipsul constituie actul final al istoriei umane. În profețiile lui subiectul principal de discuție e națiunea. Națiunile nu și-au îndeplinit chemarea. În loc de a-și realiza destinul în conformitate cu legile Dumnezezești, s-au lăsat amăgite de puterile răului și acum pătimesc în robia lor. Ofensiva cerului contra puterilor răului se desfășoară pentru a se substitui nevredniciei omenești. Obiectivul intervenției Divine pe pământ este dărâmarea dominației lui Satan și salvarea națiunilor. Națiunile își ispășesc păcatele lor pentru că s-au lăsat năpădite de rău: *"... și se vor jeli din pricina lui (a lui Hristos –n. n.) toate semințiile pământului"*. (1. 8.). Sângele lui Hristos s-a vărsat și pentru răscumpărarea popoarelor : *"Și cântau o cântare nouă și ziceau : Vrednic ești să iei cartea și să deschizi pecetea ei, căci ai fost înjunghiat și ai răscumpărat lui Dumnezeu, cu sângele tău, oameni din toată seminția și limba și norodul și neamul"*. (5. 9.). Numărul celor salvați de la moartea veșnică sunt dați și pe națiuni : *"Și am auzit numărul celor pecetluiți, o sută patruzeci și patru de mii de pecetluiți, din toate semințiile fiilor lui Israel"*. (7. 4.). Babilon, cetatea nimicită de mânia Divină, este învinuită că *"a adăpat toate neamurile din vinul patimei și al desfrâului ei"*. (14. 8). Blestem greu cade asupra acestei cetăți din cauza acestei fărâdelegi: *"Și niciodată lumina lămpii nu se mai ivi în tine ; și glasul mirelui și al miresei nu se va mai auzi în tine niciodată, pentru că neguțătorii tăi erau stăpânitorii lumii și pentru că toate neamurile s-au rătăcit cu fermecătoria ta"*. (18. 23).

"Iisus este numit Împărat al neamurilor" (15. 3), în cântarea de laudă a sufletelor ce au ieșit biruitoare în lupta cu

ispitele lumii. Toate popoarele se vor închina înaintea lui Hristos în ziua judecății din urmă: *“Cine se va teme de tine, Doamne, și nu va mări numele Tău ? Că tu singur ești sfânt, că toate neamurile vor veni și se vor închina înaintea Ta, pentru că judecățile Tale s-au dat pe față”*. (20, 3). Satana este zăvorât în adâncuri pe o mie de ani *“ca să nu mai amăgească norodele”*. (20, 3)

Mulțimea care se înfățișează înaintea lui Hristos nu este fără patrie. Oamenii rămân legați de poporul la care au aparținut pe pământ : *“După aceea m-am uitat și iată gloată multă, pe care nimeni nu putea s-o numere, -din tot neamul și semințiile și popoarele și limbile- stând înaintea Mielului, îmbrăcați în veșminte albe și având în mâini ramuri de finic”*. (7, 9)

Neamurile sunt realități și în lumea care va lua locul actualului univers. Textele care urmează sunt de importanță capitală pentru înțelegerea problemei, constituind un fel de *“summa”* a mărturisirilor evanghelice în favoarea existenței supranaturale a neamurilor. Ele au reținut și atenția lui Corneliu Codreanu, determinându-l să vorbească de *“învierea neamurilor”*.

Noua cetate, în care va sălășlui Dumnezeu cu aleșii Lui, după viziunea Sf. Ioan *“... avea zid mare și înalt și avea douăsprezece porți, iar la porți douăsprezece îngeri și nume scrise deasupra, care sunt numele celor douăsprezece seminții ale lui Israel”*. (21, 12).

“Și cetatea nu are trebuință de soare, nici de lună, ca să o lumineze, căci mărirea lui Dumnezeu a luminat-o și făclia ei este Mielul.

“Și neamurile vor umbla în lumina ei, iar împărații pământului aduce-vor la ea mărirea lor”. (21, 23-24)

“Mi-a arătat, apoi râul și apa vieții, limpede cum e cleștarul și care izvorăște din tronul lui Dumnezeu și al Mielului.

“Și curge prin mijlocul cetății. Iar pe cele două maluri ale râului crește pomul vieții, făcând douăsprezece feluri de roade, în fiecare lună dându-și rodul ; și frunzele pomului sunt spre tămăduirea neamurilor”. (22, 1, 2)

TABLA DE MATERII

STUDIU INTRODUCȚIV.....	
INTRODUCERE.....	2
PARTEA ÎNTÂIA : INDIVIDUL.....	13
I. Omul nou.....	14
II. Ordinea socială.....	33
III. În căutarea libertății.....	50
a) Libertatea exterioară.....	51
b) Libertatea interioară.....	52
c) Libertatea anarhică.....	54
d) Libertatea determinată.....	59
e) Libertatea spirituală	64
f) Dragostea.....	67
g) Esența dragostei.....	71
h) Dragoste și neam.....	73
IV. Structura persoanei umane.....	80
V. Etica dragostei.....	91
VI.Dragoste și Existență.....	102
a) Creație și libertate.....	102
b) Marile obiective ale existenței.....	104
c) Moarte și Înviere.....	110

PARTEA DOUA : NEAMUL.....	116
I. Originea neamurilor.....	118
II. Structura națiunilor.....	125
III. Etapele de realizare ale Națiunii.....	138
a) Legile vieții și legile morții.....	142
b) Politică și Religie.....	146
c) Elita națională.....	151
d) Formarea elitei naționale.....	154
e) Perpetuarea Elitei.....	159
f) Educația legionară.....	162
IV. Statul.....	172
a) Stat și Națiune.....	173
b) Finalitățile Statului.....	175
c) Scop și mijloace.....	177
d) Principiul de conducere al Statului.....	179
e) Democrația și idealurile politice.....	183
f) Rolul partidelor.....	186
g) Democrația în România.....	187
h) Voința națională.....	191
i) Ecumenicitate națională.....	197
j) Selecția în constituirea partidelor.....	200
V. Problema socială.....	204
VI. Destinul omenirii.....	213
VII. Realitatea supranaturală a neamurilor.....	224